

బాబా ఆయుర్వేద నిలయం వారి దివ్యోపధములు

సిద్ధ యోగ రసాయనం

సీతపప్పు డెచ్చోటనున్నా రోగమునే భయంలేకుండా అన్నినొప్పులు, విశేష నాలు, కలరా, వాంటి, రక్తమును, మూర్ఛ, చంటిబిడ్డగుణం, దగ్గు, జ్వరం, నల్లమం దలవాటుచున్నట్లు, ముక్కు, అంగుడిలో కల్లుపుండ్లువగైరా 85 రోగములనున్న గుణవిధానముగల స్వంతడాక్టరు. ఇందుచెరువుతేయు వస్తువులులేవు పిన్నలు, పెద్దలు వృద్ధులు, బాలింతలునాచో లోపలికి సేపించుటకు, పైనిపూయుట కుపయోగమై అనేక మంది యోగ్యతాపత్రముల నందుచున్నది. పేదలలో నిరుపేదలునాచో సిద్ధయోగరసాయనం ఫలితము లనుభవించుట కేర్పరచిన వెల రూ 1-0-0 ముత్రమే.

అద్భుత దర్శిని

ఇది గొప్పశక్తియుక్తమై నవలనేపతాబంధములేవులు, పోయినవస్తువులు, పొంగలు కన్పించుటయేగాక, పరీక్ష, లాటరీవ్యాజ్యములలో గెల్పుకహస్యములజెల్పి చూచిన వారిమెప్పుండు ప్రభావముగల యోగశక్తి వెల రూ 2-5-0 ఆర్డరుతోడబుట్టించిన పోస్టజీశ్రీ.

నేతాజీమేజర్ బెల్లోనా

కత్తికగ్ని సెగచూపి బెల్లోనాతీసి గుడ్లకుపూసి అన్నిగడ్డలకు నూతనబుడ్డలకు వాపులకు, చీములేనిపుండ్లు ప్రణములకు కి రోజులుకొకసారిన్నీ, తల్లిమానాటివీలును బట్టి రోజుకు 1, 2 దవాలువాడేమి వేసినపట్టివేన్నీ శృతోకాపి నులువుగా తీయవచ్చు వాపులుహరించుటకు గడ్డలెత్తె పగులగొట్టి మానుట కమాఘమైనది.

కుషీకుసుమ

శిరస్సుపోటు, కండ్లమంట, ఎరుపు, నీరుకారుట, ఉడుకునుతగ్గించి మెదడు నను చల్లదనము, జ్ఞాపకశక్తి, చురుకు, కేశములవృద్ధి, మృదువును కలుగజేయుటలో అమాఘమైనది. నువాననకలిగి 60 తులములమానెలో కలియుడప్పీ 0-12-0

మలేబామ్

మలేరియా, పురాణజ్వరములు, వరుసజ్వరములు, ఏమందులవలన నెరవేక కొన్ని సంవత్సరములనుండి కనిపెట్టుకొనియుండి అప్పడప్పడుబాధించుచు వచ్చుచున్న జ్వరములను 1 మాతాదే యొగించి కి మాతాదులతో నిరంకుశమొనర్చు ఆటంబామ్ వెల రూ 1-8-0

మరా :—విరుచూపోయిన తక్కువగాని ఆర్డరుకు పోస్టజీశ్రీ. ఆర్డరుతో మూడవవంతు నామ్మ అడ్వాన్సుగా పంపవలెను.

బాబా ఆయుర్వేద నిలయం, హెడ్డాఫీను — ఏలూరు.

వసుచరిత్రము

భట్టమూర్తి నామాంతరముగల
రామరాజ భూషణకవి ప్రణీతము.

CHECKED - 1963

[ప్రకాశకులు :

యస్. అప్పలస్వామి అండ్ సన్స్,

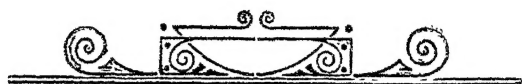
పల్లివరపు అండ్ బుక్సెల్లర్సు,

రాజమండ్రి.

1948.

కాపీరైటు రిజిస్టర్డ్]

[వెల రు 1-4-0

రాజమండ్రి

గౌతమీ ముద్రకాలయమునందు

ముద్రింపబడియె.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

వసుచరిత్రము

ప్రథమాశ్వాసము

శ్రీ

భూపుత్ర వివాహశః నిజమం, జీరాగ్రతన్నస్వ తి
లాభివ్యక్తివరాంఘ్రిరేణుభవక, న్యాలీలయంచున్ మదిం
దా భావింప మధికమాకలనచే, దద్రత్న మంగపప్స నీ
తాభామపతిప్రొవుతం దిరుమలేం, ద్రక్రీమహారాయసిక్.

సీ. సకల లోకాభిసం ద్య కలా కలాపంబు, దోరయు నెమ్మోము చం దురుసతోడ
బహుదివ్యఫలపరి పాక సౌభాగ్యంబు, నెరపు కెమ్మోవి మా నికమతోడ
నవవయ స్త్రీనిధా వంబులై తగు నురో, భవ నుధాపూర్ణ ముభయములతోడ
నమ్మన నుమమాలి కాభియాప్యము దాల్చు, లలిత భుజాకల్ప లతలతోడ

తే. నదరి జవకాభి సీమ రా మాభిధాన, మారి కహీనగుణప్రొత హర్షశరాస
గిరిమధన యత్నమునదోచునెరియకేష, రాజ్యము లొనంగుఁ దిరుమల రాయమణికి

మ. సకలామోదక తాళవృత్త గతులన్, సంగీత సాహిత్య నా
మక విద్యా యుగళంబు పల్కుఁ జెలికిం, బాలిండ్ల జోడై నీరుల్
ప్రకటింపక నభి రేఖలందు నలఘు, ప్రస్తారముల్ నేయు స
ర్వకలాకాఁతుఁడు ప్రోచుఁ దిర్మలమహా రాయ క్షమావల్లభుఁ.

మ. రమణీయాక్షసరాకృతిం బొలుచువ ర్ణ శ్రేణి కితానులా
పముచేతం గరగించి యందు నిజబిం బంబొప్ప న చ్ఛామృత
త్వము నాత్మప్రతి పాదకత్వమును ద ద్వర్ణాభయం దెల్లఁ బూ
ర్ణము గావించినవాణి తిర్మలమహా రాయ క్షిబొల్చుం గృపన్.

కా. ఆకుండాకిని చూచి బూని ననున రాంగీకృతం జేసి తో

నా మేష్టాని యాగ్యుల్ల బ్రాకుం డై తత్పదాంభోజయో
గామన్నయన గంగయుకా మొరయఁజూ డాభోగసమ్యక్క్రియా
సామ్యుద్ధయన వేడుకంబుడ గృతి స్వామింగృపం బ్రోవుతకా.

సీ. ఘనఘనాసువలక్ష్మి నెరయుకొ ప్పిరుగడ, నిరుగడ దరుణాబ్జ కృతవతంస
మురుచిత్ర కాగ్నిశి ఖో స్మేష మిరువంక, నిరువంక గుండలి స్ఫురితకర్ణ
ముడిచోనిమిమ్ము లీ నెకు పేరు లిరుడెస, నిరుడెసగమలబం భురకరంబు
నెఱియించుచిరుతన ని యచేల మిరుమేన, నిరుమేన రతినుసూ హరవిభూతి

తే. యరుగ నగోర్యవ్యవేష బే దావహిష్ఠ, భావవిభవంబుఁ దెలుపును బరమమైత్రి
మగనిసామేన నిలిచిన యగతమాజ, ప్రభవజయమిమ్ము దియవల రాయుచుటికి.

కా. దంతాశుక్తితి రాజతావల చల ద్దోరే స్వయం గ్రాహయం
గంతు స్వేషికే హృచ్చి కై లజహం ద ద్ధంగాయురావాంతి న
త్యంతామోరయ ముమ్ముగా నిడి కుమా రాగ్రేసయం డై పితృ
స్వాంతంబుగ వలయుంపఁ జూచునిభరా ద్వత్ప్రం బ్రశంసించెదకా.

సీ. తరుణార్ద్రకబళనో ద్ధతిఁ జూపె నెవ్వఁడు, రుదులచే ఫలమోహ రుదులచేత
నకలంక గామయు ద్రికం బూనె నెవ్వఁడు, శయనుచే హృస్కుశే శయనుచేత
మున్నిరు పల్లవం బుగ దాఁటె నెవ్వఁడు, జవముచే గుణగణా ర్జవముచేత
నక్షత్రక్షాప్రాశీ నలరారె నెవ్వఁడు, రణముచే నియమ భారణముచేత

తే. ధగశి నెవ్వఁడు వాన వ ద్విరదదళన, విహృతిఁ ననకేళికిఁగ వృత్తిఁదలిపె
నతని మత్కావ్యభవ్యవా గమృతేఘటన, మంజులస్వాంతమనుమంతు మదిఁ దలంకు

సీ. భువిఁ గినితాకవ్యం బుట్టించె నెవ్వఁడు, బడినాగమయలెల్ల నగపె నెవ్వ
డేమ నీవనుమాట లెవ్వఁడు, కోమలపదలీల గూర్చె నెవ్వఁ
దనఘమూహాలోకి నలరించె నెవ్వఁడు, నిఖిలగుణంబులు నేర్చె నెవ్వఁ
డినకరసంప్రాప్తి నెవ్వఁడు, రహినించె నర్థగౌ రవము నెవ్వఁ

తే. జట్టివాణీఁదరుత్తమ హత్త్యఖిల, ఘనులఁ బ్రాచేతనవ్యాస కాళిదాస
దండి భవసూతి మాఘ స త్కవిమమూగ, భారవుల భారవుల నాత్మ బ్రస్తుతింతు

మ. మహియుకా వాగనుశాసనుండు సృజియిం పం గుండలీంద్రుండుద

న్యహానీ యసితియూల మొలిచి శ్రీ నాథుండు ప్రోవకా మహా
మహాలై నోముడు భాస్కరుండు వెలయు పకా సాంపునాటించునీ
బహుభాంధోక్తియ ప్రపంచమున ద త్వాగల్భ్యకూహించెదకా.

తా. భావం బెక్కడ లేక నృత్తలియూ సాయంబుఁ జేరితింపకెం

దేనర్తించి పరాధవంచనలచే దీపించి మూర్ఖాని సం

భావింపం గుకవి ప్రణీతకృతిసా మాన్యాశ్చరిం బూనివై

వైపన్నెల్ పచరింప దాని, నిలకిం పం బోరు ధీరోత్తముల్.

11

ప. అని యిప్పదేవతా వందనంబును సుకవికవితాభినిందనంబును గుకవి నిందనంబునుం

గావించి సనాతనాధునాతినాథుల మహాకవి జనానుగ్రహంబునఁ బురాతన పుష్పా

శ్లోక రాజర్షి వర్ణనాకర్ణనోత్కంఠిత సకల జనసేవ్యం బగునొక్క మహాకావ్యంబు

రసోచిత చమత్క్రియాకల్ప నాన్యభవ్యంబు గా నొనరింపం బూని యున్న సమ

యంబున.

12

సీ. వసుమతీ భారధూర్వహత సెవ్వని యుర్వ, రావరాహాంక మగ్ధుడు వహించు

గరతరచక్రవి క్రమశక్తి నెవ్వని, రామానుజత్వంబు రమణకెక్కు

జీర్ణకర్ణాటల క్షీప్రపునస్పృష్టి నె, వ్యాని లోకేశ్వర త్వము పొసంగు

జటులశార్వరమగ్న సర్వవగ్నిధార, పటిమ సెవ్వనిరాజ భావ మెసగు

తే. సతఁడు వీరప్రతాప రాజాధిరాజ. రాజపరమేశ్వ రాష్ట్రది గ్రాజకులము

మోధియంకర బిరుద సన్ముతజయభి రామగుణహరి తిరుమల రాజుకొరి.

ప. నెండియుం బ్రచండరుచిపించెడిల మార్తాంధ్ర మండల పాండిత్య భూషిత భుజార్గళ

నిరర్గళ ప్రతాపదీపిత ప్రకాశకాశికీ భూతికదవభూతల భీతాభీత విమతక్షమాధీశ్వ

రుండును, విశ్వవిశ్వంభరామినుత కాశ్వతైశ్వర్యస్యూతామహేశ్వరుండును, సంభోది

వసన సంభాసమానకుంఠిని వలయు సంభరణచిక్షాశుభారంభ సుభగంభావుక గంభీర

భేరభాంకరణదంభకుంభ దంభోధర గర్జా సముజ్జ్వంభణ సంభావితాత్మీయ పట్టాభి

షేక సమయ సముత్తంభితకాతకుంభ కుంభని గుంభితాంభోవర్ష విద్రావిత క్షుద్ర

సృపోపద్రవతాపథద్రవద్రసానిత్యరసార్ద్రతామసంధాయక దైనందినదానధారాప్రవా

హుండును, ననమసయగసముత్సాహసానా సహానితీసిత వాహుండును, సభగంభు

వనమంగళవృద్ధస్య మరకతిదండ పుండరి కాగ్రవర్ణనీయ సువర్ణకలశ కర్ణికాధిష్ఠిత

రాజ్యలక్ష్మీరత్నో పధానాడంబరసంబోధ కాంబురుమా బంధుఁడొబామబింబ వైభ

వుండును, ద్రౌపదీశ్వరినుతచాసుక్య నారాయణాంక సంకల్పితా శేషహామణ ప్రాధ

వుండును, గృహణకృచ్ఛనిర్మధ్యహార జార్జ వసముత్పన్న విజయలక్ష్మీనిక్షిప్తనిరు

పమరిక్షణ నగక్రూరకు కరతపాకాగోకన మాత్రసంపాదితకంపనీంద భీయాధవశ్చా

నావజీర నేనామాన భేదనుండును, శ్రీరామచంద్ర చరణకుల యుగళాభివాద

నుండును నాత్రేయగోత్ర పావనుండును నిఖిలకర్ణాలరాజ్య పునరుజ్జీవనుండును

శ్రీరంగరాజరత్న రత్నాకర పూర్ణచంద్రుండును, సగుణిరుమల రాయదేవేంద్రుండు
ని సుంద్రవిభవసాంద్రుండై యొక్కనాడొక వజ్రకీలితద్వార బంధబంధగు లక్ష్మీవిలా
సంబు జనననమయ జలాంతర్ల క్షుమాణ జలజనననా సమాగమన సంపదసాంపు
సంసాదింపసాభోగయవని కాభ్యంతరలసద్యస్సమాద్యతయంత్రపాంచాలికాసంచారం
బులు జలుగుతంగ మరుగు దొంగివచ్చు నచ్చగ మెరుంగు బోండ్లతెలుగు లెరిం
గింప జంద్రకాంతభిత్తిబిలిత చంద్రాననా వదనంబులు తరంగభక్తి బహుకృతన
వేందుబింబంబుల యందంబు పొందుపరుప నభినవస్ఫటికోపల సంస్థాపిత సోపాన
పార్శ్వ కరిక గాకార కేళావికేవంబులు సప్రతిచ్ఛాయ సంజాయమాన సంక్రందన
వేదండ శుండాదండ ప్రచారంబులం బచరింప, గలకవారాళి చెలువునం బొలు
పలరు విమల పట్టాంబర వితాన విద్యోతిమాన మహాస్థాన భవనరాజంబునం దెలి
దీపితివినలరు నమ్యామ్యుక్తాదులు సీంహాసనంబున నుఖాశీనుండై సామంతమకుట
ఘట్టనజాతజాతరూప రేణుపగంపగః బీతాంబరత్వంబువహించిన మిత్రవర్గంబుతో
సాయాప్యదేదీప్యమాన భక్తోపలాలన పరాయణుండగు నాదినారాయణుకరణి నీరుల
నిరవొందుచు.

శీ. కటకేంద్రుడంపిన గంధసింధురమ లా, త్మస్వామిమారు మా స్తములు మొగువ
హయనాథుడంపిన హరులు కైజామోర, లాగుచ్చుచు బతికి జో హరుసేయ
నానాడపతి పంపి న యమూల్య కటకముల్, కర్తపేరుగఁ బదా గ్రములఁ బెనగఁ
బాండ్యకుఁ దుపిన భక్తంబు లభిపతి, ప్రతిగా నిజాంక ము ద్రలు వహింప

శ్రీ. శౌర్యకీర్తులతో వచ్చునకలదిబ్బ, రేంద్రరాజ్యేంద్రిలమాడ్కి నిగురుబోండ్లు
చటులమాణిక్య మయదండ చారుచామ, రములు వీవంగఁ బేరోలగమున నుండి.

మ. ననుశ్రీరామ పదారవిందభజనా సందుల్ జగత్పాణనం
దనకారుణ్య కటాక్షులబ్ధ కవితా ధారానుధారాళి సం
జనితై కైక దినప్రబంధ ఘటికా సద్యశ్శతగ్రంథక
ల్పను సంగీతకళా రహస్యనిధిఁ బిల్వంబంచి పల్కెంగృపక.

16

కా. శ్రీరామశ్రీతిపున్ చంద్రగణ జయ శ్రీలోలు నానాకలా
పారీణం బహుసంస్కృతాంధ్రకృతులం బల్మారు మెప్పించి త
త్కారుణ్యంబున రత్నహారహయ వేదండాగ్రహారాదిన
త్కారం బందితి రామభూషణకవీ ధన్యుండ వీ వన్నిటక.

17

గీ. తరులటాకాదిసంతతుల్ ధరణిచట, నిలిపిరచటనే యుండు వా నికిని గృతిమా
ఖంబుననే విశ్వవిఖ్యాతి గాన కృతియె, సంతతివతంసమది మాకు సంఘటింపు. 18

జి. కేవలకల్పనాకథలు కృత్రిమ గత్తము బాధ్యసత్కథల్
వావిరిఁ బుట్టురత్నము ల వారిత సత్కవి కల్పనాభిహా-
సావహ పూర్వవృత్తములు సావలఁ దీర్చినజాతిరత్నముల్
గావున నిట్టి మిత్రకథ గా నొసరింపుము నేర్పుపెంపునన్. 19

బి. అని సభహామానంబుగాఁ దాఁబూల జాంబూజదంబరాగ్రహా రాది ప్రదానంబుల
వాదరించుటయు నేను నానందకందర్పితాంతరింగుడనై కృతిపతివఁతావతారంబభి-
వర్ణించెద. 20

సి. జనక శత్రుఫలం బయిన పాలపాపడు, నరవృద్ధిఁ గాంచుజై వాత్సమండు
శ్యామభిర ముఁ డై యమరు కేఖాశాలి, రహి గళిల్ పూను స ర్వజ్ఞమాధి
వనలయానందంబుఁ గూర్పు చల్లనిరాజు, తమమెల్ల నడచుఁ స త్వధవిహారి
వసువులు గురియు ది వ్యవదాన్యతిలకుండు, లచ్చిత్రో బుట్టిన లక్షణాధ్యుఁ

తే. దంబుజాననుఁ డన విధుఁ డనగ సోము, డన నెగడి హంససంగతి నడర నురలఁ
బ్రోవదఃక్షాయజీ ప్రేమఁ బూననేర్పు, బాణ చంద్రుండు కాంతి ని స్తంద్రుడలరు

చ. అతినికిఁ గల్గె సౌమ్యుండు గు ఠార్జ్వరమ్యుఁ డతం డకార్యదో
ర్యుతదివిజారిభై రవుఁ బు రూరవుఁ గాంచె జిరాయు వాయు వా
కృతిక జనంచె నానుకృతికిం గలిగెక నహమం డకల్మషం
డతనికిఁ బుట్టె కాన్యదభి యాతి యయాతి తదస్వయంబునక. 22

కా. క్రీష్ణప్రసాద్భవ నూక్తపంచమమహా వేదంబు దీపించెనే
భూపాలాత్రిముషేర భారతియు నే పుట్యాత్మ పంశస్తవం
బాపాదించి కృతార్థ యయ్యె సతఁ డా కాంతిక్షమాపాలన
వ్యాపారాభిరతుండు వొల్పుభిరతుం డాశ్రేయగోత్రేయుండై 23

జి. ఆభరతాన్వయంబున రణా ధ్వని యూపభుజల్ మహాధరి
శ్రీభుజ బుద్ధవించిరి యు ధిష్ఠిరమఖ్యులు విశ్రుతాఖ్యులు
రీతిభరణప్రవీణులు వి వేకధరీణులు దానదీక్షితా
గ్రాభిహితుల్ సుధీయుతులు దారదయాహృదయుల్ శుభోదయుల్. 24

క. ఆనంతితి వెభవజిత, వాసవుడగు తాకపిన్న పసుధాధిపుండు
ద్యానెల్లె గీర్తి మయము, క్రాసాధ సువర్నకలశి తివిభావనుండై

జి. ఆనుగుణాభికిం బ్రశమి తాఖిలదోషుండు చక్రపాలనా
భ్యానుండు సోమదేవుడను నద్భుతశిలుండు గల్గె నాకళా

భ్యాసికి నుద్భవించె దుర హంకృతిను త్పరవాహినీక సం
త్రాపద బాణ లాఘవుఁడు రాఘవుఁడాజిక్వత్రమోడుఁడై.

26

క. అవిభునను నర్జున పరి, భావకుఁ డయి పిన్నకౌరి పగిలిఁ బొడమె వం
శావహుఁడు పిన్నకౌరి ర. మాంశలభుఁ డతఁడు బుక్క మహిధవుఁ గాంచెన్.

సీ. తనభవ్యధామంబు తనభవ్యధామంబు, కరణి మిత్రోన్మేష కరముగాఁగ
దనధగ్మగుణములు దనధగ్మగుణముల, ట్లతులిత శ్రుతిమార్గ గతుల నెసఁగఁ
దనుమహాహవదీక్ష మనుమహాహవదీక్ష, పగిది నానావని పకులఁ బెంపఁ
దనయంబకంబులు దనయంబకము లట్ల పరభీరువిముఖతఁ బరిధవల్ల

తే. బరగుఁ గతిన్నాది జడ బుర జ్వరకమర, కూట కిటి గూఢచరణ ని శోక్కిటికరటి
మట్టిలతా సహ భూసౌఖ్య ఘటనభూరి, భుజబలవిహారి యార్వీటి బుక్కకౌరి.

క. అబుక్కునృపతి కతుల భు, జా బందికృత మదాంధ శత్రురమావే
ణీబంధవిలస దసిథా, రాబంధురుఁ డయినరామ రాజుజనించెన్.

సీ. ఏరాజు భూరితే జోరుజాలోకంబు, లోకంబుతమము చి రాకరించు
నేధమ్యవాహాధ రాధరాభోగంబు భోగంబుసవరించు భూమిసతికి
నేపుణ్యు నభిసూప రూపానుభావంబు, భావంబు గరిగించు భూమిసులకు
నేధవ్య కుధర్తి శోభావిహారంబు, హారంబు దశదశ యావతమున

తే. కతమ మతిమంతుఁడతిశాంతుఁడరికృతాంతుఁ, డనుపమస్వాంతుఁడాశ్రిత వనవసంతు
దనఘ తర కందనోలిను హపురీ ని, కాంతుఁ డగురామ మేదిని కాంతుఁడలరు 30

కా. ఆరామ క్షీతిభ ర్జనుం బ్రధిత స త్యాలాప ధశోద్భవ
శ్రీరమ్యుండగుతిమ్మ బాజ, బలల క్షీతధామ భీమప్రధా
పావీణుం డగుకొండకౌరి. విజయ ప్రఖ్యాతచారితుఁడౌ
శ్రీరంగేంద్రుడు, గల్గిరెండవకుల క్షేమంకరాకారులై

కా. ఆరాజుతిలయంబులో నసమబా చారాతి విజ్ఞాతదో
స్సారం డాత్త మభద్రుఁ డర్జునగుణ శ్లాఘ్యుండునై పొల్చు నా
శ్రీరంగేంద్రుఁ డశేషరాజ్యపదవీ సింహాసనాక్షీణ ల
క్షీరాజు నిజసంతతి ప్రధితుడై మించెన్ ధరామండలిన్.

కా. జోడిచెళుత నిత్యదాన నిధియై సాంపాండు శ్రీరంగ రా
ట్వాసిం బాయని ధర్మపాణి యదనం బ్రథ్విధి చానైక పా

రీణం బాటరుదే తదీయకరతా దృక్పద విధాహిత
శ్రేణుల్ మున్నుగఁ గర్ణభేదరవిత్తిర్ణి ప్రాధీ వాటింపగన్.

32

సీ. వెన విభీషణరాజ్య విముఖుడై, సహ్యాభూవలయంబుఁ జేకొని నిలువడేని
సప్తసాలాంతర స్థాయుడై నిదురించు, తఱిసి జాగరణంబు దాల్చుడేని
శ్రుతిదూరభోగస క్తత విజ్ఞప్తిగి తా, జరణమృగజాడనఁ జూపడేని
యలరారుసిరిఁ దన యడుగునఁ గూర్చి గ, ట్టిగ నీగిచేయి మా టికొనఁడేని

తే. రమణఁ బ్రతిసేయవచ్చు శ్రీ రంగశౌరి, భయదరిపుపురహారి ని ర్భయవిహారి
యార్య సత్కారకారి యా దార్య విభవ, ధారియై మించుశ్రీరంగ శౌంకెపుడు.

క. ఆమనుజేంద్రనకుఁ బురం, ద్రీనుణి యయి తిమ్మమాంబ శ్రీరామునకుఁ
భూమిజ నుత్రామునకుఁ బు, లోమజయునుబలె జగంబు లో నుతి కెక్కుక

సీ. ధర యేయపాంసుల తలనూపరాకుండ, దనకూర్మితేని న పుననె ముంచె
గమల యేనిచ్చల రమణు పేరెదకు మో పైనిల్చి యతని పే రడుగు పఱిచె
సతియేయచండిక పతిఁ జట్టుకూతురై, జగ దాఖ పచరించి సగ మొనర్చి
వాణి యేమితనూక్తి వదలదు తలవాకి, లి నిజేకు మాటమో చె ననఁజేసె

తే. ననుచు భూకాంత శ్రీకాంత హరుని కాంత, నజనికాంతను నిరసించి యాసి రంగ
పార్థివునికాంత తిమ్మాంబ పతికిఁగుళల, కీర్తి బలవృద్ధి నిర్మల నూర్పరు లాసగు.

కా. చేతోజాత సమానమూర్తి యగునా శ్రీరంగధాత్రీదవుం
డాతిమ్మంబికయందుఁ గోసవిభుది మృధీకు రానుప్రభుక
ధూతా శేషవిపక్షు శ్రీతిరుమలేం ద్రుక వేంకటాఖ్యాన
విఖ్యాతుం గాంచె నురద్రుపంచకమున య్యంభోధిరాజుంబలెక.

క. అందగ్రజాండు రాజపు, రందరుఁ దనవెలసెఁ గోస రాజ నిజభుజా
సందీపితాసి భిదుర, స్పందని పాతితమహావి పక్షోత్కరుడై.

కా. శ్రీరంగాధిపు కోసభూవిభుని కీర్తి స్వచ్ఛతుండొక తే
జోరాజద్విజరాజా తీర్థగతిచే నూర్యాతిగుండై నభం
బాగోహించి పవిక హసించుచు నహీ నారాతులం జించి త
త్సారాహ్లాదగుప్త వాసవనుధక సాధించుఁ జిత్రంబుగన్.

33

క. అతని తమ్ముడు తిమ్మ, త్మాతలపతి వొగడుగనియె ఘనుడనగీర్తి
ప్రాతవిమాతన కైతక, జాతవ్యోతనకృపాణ చపలాన్వితుడై.

సీ. భాత్రీశ్వరులుగాని భాత్రీశ్వరులుగారు, పురుడు వాగమధూతి భూతిగతుల
మానవేంద్రులుగాని మానవేంద్రులుగారు, పోల్కి నయాభోగకళల
రాజహంసులుగాని రాజహంసులుగారు, సరిసత్కళాసార సారదుల
నరపుంగవులు గాని నరపుంగవులుగారు, తరమెన్న వరధర్మ ధర్మభృతుల

తే. జగతి నీమేటి కని నృపుల్ పొగడ నెగడ, నేబిరుద రాయరామతా హితవసూభు
జంగ బిరుదాంకపుంభిత సమర విజయ, కాహజుండు తిమ్మవిభుడాజి వోహలుండు

తే. రవికులం బలరింప శ్రీ రాముఁ డయిన, శౌరి దన రెండుకన్నులు సరియకాంగఁ
దలఁచి సోమన్వయము పవి త్రంబునేయ, నవని శ్రీరంగ విభురాముఁ డై జనించె.

సీ. పట్టాభిషేక వి పర్యయంబునఁ బ్రోలు, వెడలి ప్రియానుజుల్ వెంట గొలువఁ
జిత్రమాటాభిఖ్యుఁ జెలఁగు పెన్దొండ సాం, ద్రహరిద్విపేంద్రనా దవనిఁజేరి
ఖిలజనస్థానవా నులఁ బల్కుర వధించి, మహిమసలక ఖర స్త్రయ మడంచి
హరివీరభట మహా ద్ధతి నభి గంపింప, దురమునఁ గదిసి త ద్ధ్రోహిఁదునిమి

తే. యనఘతరపార్థి వేందిర నధిగమించి, సాధు కర్ణాటవిభవసంస్థాపనంబు
పూనిశరణాగతుల నెల్ల బ్రోచెరాముఁ డతఁడు నిజచరితంబురా మాయణమున

మ. హరిశౌర్యం దగురామభూవిభుని తీ వ్రాటోపవద్వాహినీ
శరవేగంబున నాత్మమూలబలముల్ జాఱక దళాదంబరం
బరుగం గొమ్మలు నోవ లావళి నిజా మాదుల్ వజీరుల్ భజిం
తురు నమ్రత్వముఁ గానలో ముసలిమా నుల్ గా వితర్కింపగక.

సీ. ఎడలపైఁ బోదలుప యొడలు జాఱంగ బాటు, బిబ్బిలకు మునుంగు లబ్బుజేసె
ఘనభేరి కాధ్వనుల్ వినిగుండెయలువీల, వ్రాలుమల్కలకు గో లీలునేసె
నుడుగనివిభ్రాంతిఁ దడగాళ్ళు నడనిల్పు భానులు డాఁగ జేఁ కటులు నేనెఁ
గడలేని కాందిశి కతనేగుతమ మర్వి, జడభుల్లెను గాలి నడలునేసె

తే. ననుచు శిరములదాల్చురె వ్యసినమగ్న, నైస్యభుతదూళిఁ జకితులై చనుసపాద
కుతుపకాహినిజామాది కుతలపతుల, తండున్మపమాత్రుండేరామ ధరణివిభుఁడు.

కా. విశ్వామిత్రునిగొల్చిరాముఁ డతఁడు ర్వింజెండెఁ గల్యాణముక
విశ్వామిత్రులఁ గొల్చిరాముఁడితడు ర్వింజెండెఁ గల్యాణముక
శశ్వత్కిర్తులు రాము లయ్యరువురున్ సాధించు కల్యాణ లా
తైశ్వర్యంబులు ధర్మనిర్మలన ధ ర్మాలంబునవ్యక్తముల్.

సీ. ప్రథలావలేప విగ్రహజాయమానాగ్గ, హమడించి బహుసావ నాప్తిగాంచు
బురమెల్లఁ బ్రత్యగ్ భూతిపాలుగఁ జేసి, యచలాసనాభ్యాసి యొక్కశించు
రతనిభరామాను గతమైతి పైహాసి, కలనైనఁగల్వాణ కాంక్ష యిడఁడు
సరవిఁ బ్రాణాయామ సంసిద్ధికి నారె, సారకుఁ గుండలి సాన మఁటు

తే. మానకనిజాముఁ డపవర్గ మార్గవృత్తి, బెరయఁ బరబుద్ధి నెవ్వాని శేరుదలఁచి
యతఁడు శ్రీరాముఁ డఖిలసన్నతికిఁదగడె, నేతుకాశితలాంతర భ్యాతయతుఁడు.

చ. అరి జయకీర్తిసాంద్రుఁడగు నయ్యభిరామ నలేంద్ర సోదరుం
దిరుమల దేవరాయల ను తింపఁ దరంబె తదీయహేళి కాం
కరి యతిలోహికావయవఁ గా దను నాత్మహృదంతరంబులర
దరలక తాల్పు వారలకుఁ దార్పు సురీవరణీయ వైఖరుల్. 48

క. ఆరాయమణికి జగతీ, హారాయితిక్తి రిప్పుణికి ననుసంభవుఁడై
నారాయణాంశభవుఁ డితఁ, డారా యన వేంకటక్ష మాధిపుఁ డలరున్. 49

సీ. నిరతంబు దుర్మార్గ నిరతులౌ తురకల, నతుల సన్మార్గ సం గతులఁ జేసె
ననియతమాహంభు లౌ పారసీకుల స్వస్త్రినుభుక్త ని శృబులఁజేసె
నత్తనిర్దయులౌ యవనుల భూత సం, తాన తృప్తిప్రదా తృలకుఁ జేసె
ద్విజపక్షపాతంబుఁ దగఁడు పాశ్చాత్యుల, ద్విజపక్షపాత భా వితులఁ జేసె

తే. ననుచుఁ గడు మెచ్చి జయలక్ష్మి యాజరంగ, కాలరబరిదకేతన ఘటితభద్ర
కలశ మెదురుగఁ బూనియే ఘనునిజెండె, నతఁడు సామాన్యుఁడై వేంకటాద్రివిభుఁడు

మ. కపిమిన్ వేంకటరాయశౌరి నెదురం గాలేక యత్యాహితం
బడరన్ గౌతమి దాఁటువేళ నిజకాం తాత్రు ప్రవాహోష్టిగా
ల్పదదపపన్ జడుఁడై నిజాముఁ డుడుపా లంబంబునందాటిఁ యె
క్కడఁగన్నన్ భజించునయ్యుడుపలే ఖన్ నామమోహంబునన్.

ఉ. ఏక సపాద లక్ష మిత మింద్రజా వోశ్చురత ప్రబంధ మ
సోక మె యంచుఁ జాపజిత ధూర్జటి వేంకటశౌరి శౌర్య దీ
క్షాకృతి కర్ణ భీష్మ జయ శక్తి ననేక సంపాదలక్ష సం
ఖ్యా కమనీయభూరివిభ వాప్తివహించు నుదంచితోన్నతిన్. 52

ఉ. ఆయనజుల్ విశుద హరి దంత మహాకరిదంత కాంతికే
ఖాయితిక్తిరులె కొలువఁ గౌతమినీట నరాతిఘాతకా

క్షేయక రక్తములో గడిగి శ్రీరమణీ పరమూర్తి రామ భూ
నాయకుఁ డుర్వి నేతె భువ న స్తవనీయ జయాభిరాముడై.

53

క. ఆరామశౌరిపిమ్మట, ధీరామర శాఖ వీర తిరుమలరాయం

దారామ సేతుహిమవ, త్త్వారామా రమణుడై జ గంబు భరించెన్.

54

సీ. కావుకా వసువారిఁ గదిసి తుంగపయోధ, రర దాంతరంబు చే రంగ నీడు
వివృతాగ్ర రదను లై వ్రేళ్ళు చీకడువారి, మోముచేర్చి శిరంబు మూరుకొనదు
పదములు వొట్టిలఁ బరువులెత్తెడివారి, ననుర క్తవృత్తి వె న్నాడి చనదు
పలుచాపముల బుట్టలు మెట్టజనువారి, ద త్తఱంబునఁగ్రుచ్చి యై త్తికొనదు

తే. కాంచనో విజయ శ్రీలఁ జెంచనో ప్ర, తాప బాల్యులను శుభో దముమహిమ
నార తిరుమలరాయ బా నోసిపుత్రి, యఖిలలో కాద్యుత్తక్రీడ సతిశయిల్లు

చ కెరి కపహాయ జీవనము కేవలగండము లగ్నికోటికిం

గరులకు దుస్సహృదకట ఖర్జువు క్షేత్రపుమేను చక్రీ
విరనుల బొంద నొల్ల నని వేడ్కభజించె ధరాపురంధ్ర శ్రీ
తిరుమలదేవరాయ జగ తీరమణున్ రమణీమనోభవున్.

55

సీ. బహుమహీధరమాట పటలిపాలుగఁ జేసె గంధాంధ సింధుర ఘటలనెల్ల
శాఖికాఖాశిఖా చయములఁ దగిలించె, నమిత కోదండ దం డములనెల్ల
శరధికుటుంబి నీర్దురులవెంబడిఁబంచె, రామాకుచాగ్రహారములనెల్ల
దుర్దమకర్దమ స్తోమంబులోవై చె, విజయమంగళ శంఖ వితతినెల్లఁ

తే. దగవరి గదా నిజాముఁడు దండజయ ప, ట్రివత్తిరుమలరాయుధా ట్రికిఁ జలించి
పటచు నెడశక్తిమఱచియు మఱవడయ్యె, ద త్తదుచితప్రవేశసం ధానయుక్తి

చ తిరుమలరాయ శేఖరుని ధీగచమూర్ధటరాజి యాజి భీ

కరయవనేశ్వర ప్రహిత ఖాన బలంబులఁ జక్కునేయ ని
ద్ధరఁ జెనుగొండ కొండలు నుదన్విపవర్మ కపాలమాలికా
పరికర భూషితంబులయి బల్విడిఁ గాంచె గిరీశ భావమున్.

సీ. కప్పవాటింపదు గగనమధ్యంబుపై, నుప్పొంగు కృతులప యోధరముల
నలత నొందదు విని గృలనుధాధామకో, పరి సమారోహుడై భవమునందు
దడబాటుఁ బూనదుఁ త్రమరసజ్ఞాసాన, వాటిబాటిలునాట్య పాటనమున
శ్రమమునొంద దశేష కమలాకరాభోగ, తరణశేఖీ మహా ద్యమమునందు

తే. ననుపమాకల్పపరిపూర్తి సతిశయిల్లు, ననిశ నిస్తంద్రగతిఁబోల్పు నఖిలభువన
గర్భగౌరవమేరీతిఁ గారిచేసొక్కొ, వీర తిరుమలరాయ భూ విభునికీర్తి. 59

మ. ధర నెవ్వనికి వ్రాముఁ బద్మజుఁడు వ్రాఁతన్ నానినో నేను న
నిరముల్ శాశ్వతకీర్తియౌ తిరుమల శ్రీరాయనారాయణుం
డు రహిష్ వ్రాసిన శాసనాక్షరము లుం డుం బుత్రపౌత్రాన్వయ
నిరవృత్తిం బృథుకాక్షరంబులు గురు శ్రీవర్ణతుల్యంబులే. 60

సీ. ఘనశీఘర క్తలో చవయుక్తిఁ గడ నుండు, మాతం గతతి నంటు మలినమెల్ల
గరదుండై పెన సభో గతిఁబడ్డ యమ్మహా, హీనుని నెనసిన యేవమెల్ల
సరక హేతుహిరణ్య హరణవృత్తిఁ జరించు, కొమ్ముకానిభజించు కొదువలెల్ల
కారవాధారహిత ప్రపాతకు లైన, వివమగోత్రుల నంటు వృజినమెల్ల

తే. గడిగొనియె వసుంధరా కమలనయిన, యార వీరప్రతాపరాజాధిరాజ
రాజదేవేంద్రతిరుమల రాయ చంద్ర, సాంద్రపట్టాభిషేకాంబు సముదయమున. 61

తే. అవిభునిదేవి శ్రీవేంక ణాంబ పుట్టి, నిల్లు మెట్టిన యిల్లు వరిల్లఁ జేసెఁ
బుట్టినింటికి మధనంబు మెట్టినింటి, కమిత దోవాహతియుఁ కూర్చు కనులఁ దెగడిరికి

ఉ. ఉంచిన యగ్రహారముల సున్నతవైఖరి విద్యుత్తెల్ల ర
ప్పించిన విప్రవక్త్రముల బెంచిన నవ్య వసోత్కరంబులన్
నించిన బల్లటాకముల నెమ్మిఁ గనందగు వేంకణాంబ య
భ్యంచితకీర్తిసాధవిశదాక్షర నూన మరాళరాజ మై. 62

సీ. ననుమతి దానయ్యు నరుని వారింపదు, కందమూలంబులఁ గడుపుపెంప
శ్రీకాంత దానయ్యు బ్రియు నిగోధింపదు, క్రిందై విరోధికఁ గేలుసాఁప
దాను రుక్మిణియయ్యుఁ దగదన దాతృ నా, యకుఁడొక నరుకేంద హరులఁబట్టె
దా నన్నపూర్ణాభి దానయ్యయ్యును మాన్ప దొకనాఁడుఁ దనఁతేడు బికిర మెత్త

తే. ననుచు ధర నిందిరను భోజ తనను నార్య, నార్యుతనార్యమేయచర్యలహసించి
పతికి నభిరుతభోగ సౌభాగ్యమొసఁగు, విమలస్వరుణనికుయంబ వేంకణాంబ. 63

కా. రారాజుణ్ణకాలి తిర్మలమహారాయండు శ్రీవేంకణాం
బా రామామణియందుఁ గాంచె నుతులం బ్రఖ్యాతసత్కీర్తిల
క్ష్మీరాముణ్ రఘునాథ భూమిరమణున్ శ్రీరంగరాయగ్రణిఁ
శ్రీరామావనినాథుఁ బ్రాభవనిధిఁ శ్రీవేంకటాక్షువరుణ్.

క. ఆజగదభినుత మగుణ స, మాజులలో నగ్రజుండు మహనీయ యశో
రాజీవాసుండు నుద్ధి, రాజీవాసుండు వెలసె రఘునాథుఁ డీలకొ.

౪౪

సీ. బలువాహినులమించు మలకల ఘననామ, కంబులు దూలము లంబులెత్తుఁ
బ్రతిరోధ వరణ వర్ణము ద్రోచితస్మృతీ, భోగకాలి క్షేత్రములు మారించు
మలగొన్న బహురాజ వంశగుల్మంబుల, బలుతెగంగులఁ గ్రుచ్చి పాఱవైచు
వడిఁతోచ్చికలఁచి యావనరాసుల సమగ్ర, జీవనంబెల్ల దు స్క్విరిఁగలుపు.

తే. నవని నవనాయ శూరత వధిగమించు, నవఘ తిరుమలరాయనం దనసమిద్ద
భిరఘనాధభుజపీఠిఁ బీటతెట్టు సాహసోదగ్ర చిరుద వ రాహమూర్తి.

కా. యాదోరాశి గంభీరమూర్తి రఘునా ధాధీశుఁ డుద్దండ బా
హు దర్పాంధసపాద మల్మీక నిజా మానీకముల్ ద్రుంప జ
న్యాదూరక్షితిఁ బారుక్యవృక్షు గృష్ణాంకంబు నాఁడెప్పిది
బ్ధిసేవ్యన్నయనాబ్జ కజ్జల జలా భీల ప్రవాహంబునన్.

౪౫

మ. మారిమై సాదిశిరంబుసాది మెయి జా త్యోవ్యోత్తమాంగంబుఁ గూ
డ రజోద్భిన్ రఘునాథకౌరి యసిఁ జెం దన్ నివ్యమందార వృ
ష్టి రహిం బ్రాణయంతంబులై గగనవా టిం బర్వి గంధర్వకి
న్పరరూపంబులు దాల్చి సారె కవి యానందించుఁదహ్చ్యమున్.

చ. హరిపదభక్తికిలుఁ దగు నారఘనాథ నృపాణమూర్తిసో
దరుఁడు సిరంగరాయ వసు ధావరుఁ డాత్మగుణ ప్రమోదవ
త్తిరుమలరాయ శేఖర వి తీర్ణమహాయవరాజ పట్ట బం
ధురుఁ డయి సర్వభూభువన ధూర్వహాశక్తి వహించు నెంతయున్.

చ. ఉరమున నేఁగుఁ గుండలి పయోధరధారల నాను నెప్పడుం
గిరులు గరుల్ రజోవిహృత కిం జను వెళ్ళెడు నేల మూర్మకే
ఖరు డిది యేల బాలజన కల్పితసౌఖ్య మటంచు ధారుణీ
తరుణి సిరంగరాయ వసు ధావరుఁ డేరెఁ గుమారమన్నధుకా.

పీ. మంతలసలికి నే గుణగరిమనిచీటి, కమనీయ కేతకి గర్భదళము
మంజులాలాట నీ మకు నేమహాభాగు తేజంబు కాశ్మీర తిలక రేఖ
వత్సభాగమునకే వైభవాధికుని య పారకీర్తిమతల్లి హారవల్లి
కాంచిదేశమున కే ఘనుని సంతతిదాన నారి నిర్మరధార హీరరశన

తే. యంగమున కెవ్వని చమూతు రంగకోటి, ధటికాధుతధూళి మాం దాళిపట్టు
సమధికాకల్పరుచి పూను జగతి కతఁడు, రాజమాత్రుండే శ్రీరంగ రాయశౌరి. 72

మ. జలధిన్ దాన పయోధునీ యురులచే జంద్రున్ యశోలక్ష్మిచే
జలదవ్రాతము నాత్మకారితి మహా సత్రాగ్ని ధూమంబుచే
జెలువోపున్ వెలయింపఁజాలు భల్లిరే శ్రీరంగ రాయత్తనూ
లలనావల్లభుఁ డల్లదాతలకు నెల్లన్ దాతయుసాహింపఁగన్. 73

కా. తుంగక్షౌధరకోటు లెక్కి కనులా పుక్ మింగి వీరారిరాశా
ర్యాంశారంబుల నొక్కస్రక్కగొని స ద్యశ్శాస్త్రితిమానంగ నా
నుం గల్లాలవతీభుజంగ జలసం దోహంబు లెల్లన్ సమి
ద్రంగప్రాధ సిరంగరాయ పృతనా నింగద్రజో జాలముల్. 74

సీ. భూరి భుజంగి కా భుక్తనిర్మత్తుడై, వారకబునకొట్టు వానిఁడగడి
పంకనికృంకుడై పారదారికవృత్తి, వదలక పల్లాత్తు వాని నెడసి
మధుపాంగనాసంగ మప్రాధినపుడుఁ బో, వనిచెక్కు చెమరుల వాని శోసి
బింకంపుసానుల వంకరావడి నెల, వంకపైఁబూనిన వానిమాని

తే. పుడమి చెలిఁజెందె నకలంక భోగభాస, మాను నత్తయసౌకర్య మానితాను
భావు నమలినదానవై భవునకూట, రాగనిస్తంద్ర శ్రీరంగ రాయచంద్రు. 75

మ. ఘనశౌర్యుండు సింగరాయనరలో, క స్వామితోబుట్టు రా
మన్యపాంగ్రణి సహ్యాజాంబుధి పయో మథోర్వి శ్రీరంగ ప
ట్టణలంకానగరంబు పుణ్యజన పీ, డావార్త లేకుండఁ గ
కొనియెన్ మిత్రభవోపకార నిరపే తుండై విచిత్రంబుగన్. 76

కా. రామక్షౌవరు దానతోయ తటిసి వ్రాతంబు కల్లోలీసి
స్వామిం జెంద యశంబు మేఘములఁ బర్వం గల్లువర్షాశర.
త్సామానాధి కరణ్యలబ్ధి కవటం జక్రాయుధుం డొందు ని
ద్రా ముద్రానుగతప్రబోధములఁ జిత్రం బేకకాలంబునన్. 77

క. ఆరఘునాథ ప్రభృతి ధ, రారమణేంద్రులకు మువ్వ రకు సోదరుడై
సారమతి వేంకటపతి, శ్మరమణి ప్రియుండు వెలయు శత్రుఘ్నఁడనన్. 78

సీ. చెక్కు నొక్కదెయందు దిక్కిరిగ్రామణి, యక్కఁడేరదెయంసుం రిక్కరాయఁ
డజుతేనొందదెయంచు హాలహాలహారి, కంటి కబ్బదెయంచు దంటచిలువ
యంక మొందదెయంచు యదుకుల జ్యేష్ఠుండు, మోముజూడదెయంచు మొదటిగిబ్బ
యడుగుత్రొక్కదెయంచు నమృతంపుమున్నీరు, చాయనుండదెయంచు పౌరశాఖ

తే. తనచెలిమి కాసపడ నొచ్చె మునికీవారి, డగడి యాత్మసవర్ణ ల బ్ధికెజరాచ
రంబునఁ జరించు దిరుమల రాయ తనయ, ధీర వేంకటరాయ స త్కీర్తికవ్య. 79

ను, హరుఁ డాతారకఁ జైలదుగమున న భ్యాసీనుడై రాజశే
ఖర విఖ్యాతి వహించుఁ జంద్రగిరిదు ర్గంబందు శ్రీవేంకటే
శ్వరుఁ డొప్పైక బహురాజశేఖర సదా సంసేవ్యుడై యారయి
ద్దగ బంతులికవాసి తద్గిరులకుం దద్వల్లభ శ్రీలక్ష్మణ.

80

సీ. చుట్టజుట్టుతోని శేషుఁడు నిదురయ్యునోవు, ముదిపన్నగములలో మొదటిఁవాడు
మొనయకాదిమకూర్మము ముడుంగుమేను మో, వీనఁ బెద్దవారిలోఁ బెద్దవాఁడు
సమధికాకాష్టి మా స్తముచాచుఁ బద్మినీ, వైరి దిక్కరి తల వడకువాఁడు
తనయొంటి పంటిచే తనె యంటునాదికా. లముఘోజి పాండులో మములవాఁడు

తే. కదలలేడద్రది బహువయః క్రమము చాడ, టంచు వారల నిరశించి యవనికాంత
తనభుజాదండముననుండఁ దనరుచుండు, భావజనిభుండు కేంకట త్పావిభుండు. 81

సు. అతిధీరుం గతివాసకూరుఁ డతిర మ్యాకారుఁ డిత్యంత ము
వ్రతుఁ డంచుం దనుసన్నుతించుకవివా గ్యాపార మెల్లక యథా
గృతమందై విలసిల్లఁ దిర్మలమహా రాయేందు శ్రీవేంకట
క్షీతివాఙ్మోతముఁ గందు విందు గతిఁ గ ల్పించుంకవిశేషిణి.

క. అశనయులు జగతి వి, ఖ్యాతనయులు గొలువ కాశ్య త్రైశ్వర్యకలా
నీవుఁడు దిర్మలరాయో, దీప్తితలనాయకుఁడు వెలయు విభవోన్నతుడై. 82

సీ. ఎంతకాలము మహా కాంతసంగతి దివ్య, దంతావళంబులు దనరుచుండు
నెంతకాలమువరాహేంద్రుఁ డద్వంద్యుడై, కల్పముల్ వనరాశిఁ గడుపుచుండు
నెంతకాలము భుజం గేళుఁ డాదిమభిక్షు, పదవిషేషణిన్ బ్రాయకుండు
నెంతకాలము గిరుల్ సంతతాభ్యున్నతి, నలహంసపద్ధతి నంటియెండు

తే. నంతకాలముఁ దనయందు యచలయై య, నంతయై రత్న గర్భయై యవని యలర
నలరుఁ గర్ణాటరాజ్యసింహాసనాధి రాజ్యకుభకాలి దిరుమల రాయుమాధి. 84

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏనంది వివిధగుణ, శ్రీవార్నిధి కఖిలమజన శేవధికి ధనుః

ప్రావీణ్య శరధిశరధికి, ధావద్రిపుసంఘ లంఘి తదిశావధికిన్.

85

క. ఉన్నతజను జ్యోతిరుద, మన్నెవిభాశాదితిరుద మాన్యనకు మహా
ద్యున్నిత జయపటహజ, ఛాన్నినదక్షరదరిచ్చ టాపైన్యనకున్.

86

- క. క్షేపణానంతరీహిత, పాపాహృతలిపినిభాసి భాసిన్యాయా
పాల్కిః బరిసాలితనర పాశీద త్తద్విచామ్య పాయనతతికిః. 87
- క. ఉద్ధతరిపు విద్ధతపన, పద్ధతి కరిభనన దవని పట దంబుధి సం
పద్ధరణ సముద్ధరణ స, మిద్ధరణ రజోవ్రజోద్య దిభమద స్ఫుతికిః.
- క. ధీరవివిధాంగిరిపవి, ధారికి గర్నాట కాంధ్ర ధరణీపునరు
ద్ధారికి దిరుమలదేవమ, హరియాగ్రణికి వితర జామరమణికిః.
- వ. అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా నాయునర్పం బూనిన వసుచరిత్రంబను మహా
ప్రబంధమునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 90

కథాప్రారంభము.

- క. శ్రీరమ్యం బగునైమిశంబునఁ దప శ్రీరాజితావ్యాజతే
జోరాజాల్ తుకశోపకాది మునిరా జాల్ నూతజాం జూచి ము
న్నేరాజేంద్రుఁడు దివ్యచిహ్నధరుఁ డై యేలెన్ మమీమండలం
బారాజేంద్రునిఁ దెల్పు మా కన నెలెం డత్యంతహృంబునన్. 91
- క. శక్రాపాదిత దివ్యచిహ్నధరుఁ డై చంచద్విమానాధిరా
జక్రీడాపరుఁ డై యమానుషమహా సత్త్వాఘ్నఁడై చేదిభూ
చక్రేశుండు ధర్మియేలె ననుసం జ్ఞఁ దచ్చరిత్రంబు ని
ర్వక్రప్రాణిని విన్నవించు నని వాగ్దేవిత్రితో ని ట్లనున్. 92
- సీ. వరసుమనోభవ్య తరుల కావాల మ, త్యలఘుకలాపాలి కలరుభరణి
సరిలేని తెలియతై సరులకొటారు క, శ్యాణపరంపర లతోలుదీవి
సురుచిరదులుల కా కరనీమ శ్రుతిహిత, భాషితద్విజకోటి పట్టుఁగొమ్మ
సరసులకారామ సరణి శ్రీరంగ గేహ్రోడవాసిని కాటపట్టు
- తే. వెలయు నావగణాంబుసం వీరహాట, కాండమోహదపరిభావృ తాంఘ్రివజ్ర
దంతురప్రాంతగంగాని రంతరాగ్ర, భూరివరణం బధిసాన పురవరంబు. 93
- చ. అలఘు తరగ్రహంతు గుణి తాగణి తాభిమతాగ్రతృకం
దశరుచి బొల్పు వీటివర ణంబు గతావరణం బొనర్చ ని
చ్చలు నలకొటకొమ్మ బలు సందుల పొందుల నేఁగ గా జామీ
యిలవతీచెం బరెండుఁడు స హాయ రధాంగి ముగా శతాంగము

చ. పురిపరిభా మహాంబునిధి భూరిగభీర తరాంబుపూరమున్

సరభసన్నత్తిఁజొచ్చి బలి సదృతలం బతలం బొనగ్గఁగాఁ
జరణకృత ప్రచారములు సాఁగవు వీరికి సంఘ వబ్బజం
దురగులజేసె బన్నగకు లోడ్బపులన్ వడిఁ దేరియాడఁగఁ.

మ. చతురామ్యుల్ పురుషోత్తముల్ బుధగురుల్ సర్వజ్ఞమూర్తుల్ మహా
శతమన్యుల్ శుచిధర్మ పుణ్యజనతా శ్లాఘ్యుల్ ప్రచేతుల్ సదా
గతు లక్షీణనవారకర్తలు కలా కాంతుల్ జగద్బంధు లా
క్షితిదేవుల్ పురిదేవతా మహిమలం జెన్నొందుటల్ చిత్రమే.

సీ. పగ లైనఁజెల్వీ గో ల్పడనిరాజులు శరం, బులు చన్న వెలువెలఁ బోనిఘనులు
ధనదాశఁగేలుమో డ్పని సార్యభౌమాంకు, లనిపెన్ముందుఁ జూడనికుమారు
లరిమెచ్చగరములు నెరపనియను లాల, మన వాలుమఱవని పురుషసింహు
లనయంబునడకఁ ద ప్పనిగోత్రపతు లెప్పు, డును నీదిరము లేని యనఘభోగు
లే. తార వీ రన వీ రన యొకపరులు, వఱబుదురు వీఁటఁ బుష్పవ ద్వంశ్యులగుటఁ
గునలయాధార కమలాను గుణవిహార, సారసౌజన్యధరులు రా జ్యోపరులు. 97

శ. చెలిపులిగూడు మాను పని శ్రీదుని గాదన మిత్రు నక్షయో
జ్జ్వలవసుఁ జేయ మిత్ర వసుసంపద కైన ఘనావరోధమున్
వెలువడఁజేయ శేర్తురు మణి విపణితపనీయరాశి పే
శలరుచిఁ గోటికోటి విల సద్వజకోటిఁ బుకిరాటకుల్.

98

మ. బలిమాదామణులందు విష్ణుపదజాల్ పాటించుధాన్యంపు డి
ప్పలుచంద్రామృత సాంద్రనేకమునఁ బై పైమోనుతత్తంగఁ ద
త్కలమాంకురము మేయుచున్న నెలజిం కక సారె వారింఁచు వా
రలతోఁబుట్టువు గంగ పద్మముఖిని ర్యదభ్రుంగ నాదార్భటాఁ.

శ. పరబలభంగచంగము ల భంగుర తుంగమతంగజంబు ల
ప్వరిఁ బరికిరకర్ణపుట పూరితభూరితరానిలాహతి
న్వీరియఁగదోలమేఘములు నింగిదోఱంగిత దంఘ్రిమూలముల్
శరణము నందఁజోలు నని శంబుఁ బదంబునుదంబు పేరిటఁ.

100

మ హా ప్ర గ్ధ ర.

వరభూభృత్రాప్తినల్గిం బడురవిహరులం బ్రాధిఁబాటింపవెందుక
సరిగాఁదదిక్కుతుల్ వైచకిరివి హరియై చాయకున్ రానడంచుం

జరణోద్వమృతి దద్వాసత దగుహరియో సప్తిగాఽబాదధారా
స్ఫురణం జేవితయంచుం బురుహరులునగుం బూర్ణధారాసమృద్ధిన్.

101

మ. అలఘుస్యందనుకోటి పీటిమణిర ధ్యావాటికా హేటకా
కలితక్షోణుల నేగుచోఁ జటుల చక్రక్షుణ్ణతేష్టోదములో
గలయం బర్వి నుపర్వలోకనదిలో గాంగేయపంకంబు జొ
బ్బిలఁజేయం దట్లుచె జనించి యచటం బెంపొందు బొందానురత్.

102

క. అన్నగరి నాట్యకాలలఁ, జెన్నగుమురజనులరవలి చేసటియించుం
గన్నియల కన్నచూన్నగఁ, బన్నగభుక్తతులు దృష్టి పాత్రములగుచున్.

103

ఉ. చందనగంధులందుమణి సౌధతలంబుల గొండ్లి సల్లఁగా
నందలి దివ్యచిత్రములయం దొక్కరై యనిమేషభామినులో
కందలితాద్భుతస్ఫురణఁ గన్గొని తన్నటనాంతగీత నీ
మృందసజీవచిత్రముల సందడి నేగుదు రప్పరంబునన్.

104

చ. ఒనరుఁ బురాధిరాజమున నుజ్జ్వలవజ్రకలాపగోపురా
గ్రనిపిత హేమకుంభములు గాంగపారబ్రాహ్మయకంజముంజిమం
దనరఁగ నిక్కిదిక్కురుల తండము తుండము సాచునంచు నుం
చిన వెఱబొమ్మలో యనఁగఁ జీతితసాంద్రమృగేంద్రహాపములో.

105

గీ. ఘనులఁ గొండలపాలు గాఁజేసిన కొఱంత, ద్విజరాజు నెపుడుఁ గుండించుకొందువ
కువలయంబుఁ దినంబు గూల్చునాడిక బంధు, జీవమామోదిగాఁ జేయనిసడి
కల్యాణగోత్రంబు గరిమ వంచినదూరు. సరనుల నింకించు పరుసఁదనము
దానికేత్త వసులక్ష్యుల బూన జేయని జట్టు, తమ్ములఁబంకాప్తి, దారుసగడు

తే. నలువ వారిండుకొనియొడ న్నగరసతుల, నెఱిగురులు ముద్దుమోములు నిడుదగన్న
లలఁతిమోవులు బిగిరుబ్బి లరిదినాథుఁ లలరుతోడలును మృదుపదంబులునొసర్చి.

మ పురిపూఁదోటలతావి మి న్నలమ వేల్పులో మెచ్చి తద్భూజభా
స్వరసంతానములన్ దివిం బెనుప నా సంతానములో దివ్యని
ర్ణుణీ నిర్మలవారిపూరపరిపోషం బుందియుం దన్నహా
తరులక్ష్య పరిపూర్తి గాన కెసఁగెం దత్కల్పకాభిప్రథన్.

107

సీ. పొన్నపూ వొడినేలఁ బొదివితే చెలి యది, పొడమె బల్లివిడై బొదువనలదా
చెలవ మాటితివేల కలువచా అదియుఁ గ, ప్పుగరాదె మిన్నుల బావికడది

మొగడతమ్ముల నేల మూసి తే సతి మూయఁ, దగదె మానసభూని దానములవి
తరుణిపూరెన్న యెత్తవదేల యది హేమ, శిఖరిదాపుని బయల్ నేయిందగునె

తే యనుచు రసమర్చు సగసోక్తు లాడునట్టి, జట్టికాండ్ర యధోవిత సరసవచన
రచనఁ జేల్చుచు వివిధవిభ్రనుము పఱల, విరుల విలుతురు పుష్పలావికలుపిట. 108

మ అమరుఁ దత్పురిచెంతఁ గాంతకనకాబ్జాలంబుగోలంబకు
త్తిచుతీవాహిని సారసారణులు తక్కుదార కోదారస
స్యము ముక్కూరును బండఁజేయ దివివారల్ వీటిసత్రాన్నభా
గము లాసింపఁగఁ దత్పురాలయనదీ భ్యాతిక విడంబించుచున్. 109

కా. వీటన్ మిటగుడోటు లేటిపఱదన్ వేమాటుఁ గ్రడింపఁ ద
త్వాబీరాంకసపంకసంఖ గత ముక్తాశ్రేణి యావ్యాసనం
బాతించున్ మృగనాభిపంకయుతభామాకంబుకంఠాప్తి నే
నాటన్ మిన్నులు గల్గనారి కగుజన్మస్థానసౌఖ్యోన్మతుల్. 110

ఉ. చెన్నగునన్నదీపులిన సీమల దాగిలిమాతలాడుచున్
వెన్నెలరేలఁ గప్పునపు విప్పుటనంటులనీడ నీగు రా
కన్నెల కోయనన్నులకుఁ గన్నులు మూయుఁ దదీయవాసల్
మన్ననఁ గాంచి కప్రపుదుమారము రేచుసమీరడింభముల్. 111

చ. వల నగు నన్మహాతటిని వారి నవారితేకేళిఁ జల్చుకాం
తల చనుమిట్టలం దొఱఁగు దట్టపువట్టుపునుంగు వాసల్
చిలుకుచు వీటికాజనపుఁ జేలవ దిద్దిన కాల్యవెంటరా
దళిముగ వానియప్పునుంగు తావులెవల్చుఁ దదీయధాన్యముల్. 112

చ. పగడపుఁజిట్టలన్ మనికి పట్టుగఁ గట్టిన పట్టుతీనువుల్
జిగిలిగి మించుచుచువులఁ జించినచో రసపూర మూఁ జె
న్నగు రసదాడిగుంపులు పురాంతికసీమలకాలిపాలికా
జగదభినంద్యగానరస సంగతిఁ గన్నుల నీరు గన్గతిన్. 113

క. ఆరాజధాని కధిపతి, యె రాజులు ననునృపాలుఁ డత డసిధారా
ధారాధరధారాజుల, భారాహత రాజహంస పద్మోదయుఁడై. 114

సీ. తనయశోవికదముక్తాసాధపాళికి, నంబుదాయనము వాతాయనముగఁ
దనకౌర్యశిఖిఖాతతికి జాంబూనద, భూధరం బపరంజి పూదె గాఁగఁ

దనబల్దోద్ధతరఖో దంభకుంభినికే దా, రాగ్రహంబులు గర్భరత్నములుగఁ
దనదానధారాఖ్య పనధికి మిన్నేడు, కల్లోలధుతవారి కణముగాఁగఁ

తే. దనవినుతననుగుణ సంతానవల్ల, సముదయంబున కంభోజ సంభవాండ
భాండము లఖండఫలపరంపరలుగాఁగ, వజ్రలు భవ్యవిభావిభావనుడువనుడు.

చ. మసలక యెల్లకాలమును మారుతపారణ ధార్యమాణయై
యసమశిలోచ్చయంబుల ననంత యసంతతపం బొసర్చి తా
వనుమతియై తనీయగుణ వాసన గంధవతీప్రతీతియుం
బొసఁగఁగఁ దెల్పరత్న పంపూర్ణమహాకటకాభిరూప్యముఁ.

116

సీ. మీఱినరాజు బల్మినడంత లోనైన, నభీనవస్థితఁ బెంప సతఁడె నేర్పు
దేతీయాచినఁ దీవదీప్తి జూప జనాభి, కక్షీసాఫల్యమీ సతఁడె నేర్పు
సింధుపింకఁ బ్రతాపశిఖిఁ బూనివిశ్రాణి, తాంబుల నవి నింప సతఁడె నేర్పు
సమిదుస్మృఖని తేజము మలంపఁ బాదంబు, లంఠిన వెలయింప సతఁడె నేర్పు

తే. మండలము చాల్చి హందెన మైత్రినిలప, నలఘు సన్మార్గగతిఁదెల్పు సతఁడె నేర్పు
నాజగద్భంధునకు వసురాజనాను, మిడిన చతురాన్యుకాశలం బెన్ననరిది.

117

మ. జననాథాగ్రణి యొక్కనాఁడు హిమవజ్జాతుండు కోలాహలా
ఖ్యున గాధీకుండు వ్రాలి శుక్తిమతి నాఁగఁజేగ లేగవ్వ మీ
టిసనూటిన్ బొటవేలిగోట నెగమీటెం గుంతితాహర్య కా
సగర్వాగ్రహఁడై బలారి తనతో సఖ్యంబు వాటింపఁగాన్.

118

తే. పృథులకోలాహలాహర్య వతనరుద్ధ, విపులశుక్తిమతీమగ్న విపులకతని
చరణనఖరేఖ సంవర్త సమయజలధి, నుదరించిన కిటిదంప్రయ్యోపుఁ దెలిపె.

119

చ. బలరేపుమిత్రుడైనయలపాధివత్సజా పాదపల్లవో
జ్వలనఖరేఖదండి నగవండవిఖండన చండిమంబు తా
వలముగ నభ్యసించెనొకొ వజ్రము రాజశిరోవిభాగ భా
గలఘు కిరీటవజ్రకలి కాకృతి నిచ్చలు నాశ్రయించుచున్.

120

చ. ఘనుఁ డతఁ డేగుదెంచి సరిగడ్డియమండ నగారి తైలఖం
డనకథ చారణాళి వొగడన్ నిజసన్నతి కోసరించు నే
ర్పునఁ దలవంచి పీఠతటరూఢమణిక బొటవేల మీటు న
య్యనఘుండు కొండమీటినమహద్భుతకృత్యము దెల్పుకై వడిన్.

121

మ. అనసూత్యైయపదోనకంఠమునఁ బ్రాణాచారముం బూనురీ
తి నితాంతానత శృంగమై నిభృతమైదిక్కేది యక్కొండయుం
డినఁ గొన్నాళ్ళకుఁ గేళితైలముగఁ బాటించెన్ మహీబాని మ
న్ననఁ దచ్చెల్లలిరంబుపై మృదుపదన్యాసంబు గావించుచున్. 122

ఉ. ఆనరలోఁ పాలకుమహామహనీయ భుజోపగూహన
శ్రీనిగవొందుచుం బుడమి చేడియ గోత్రము లూరడిల్లి సం
తానసమ్మదిచే శుభవితానముతానక మయ్యె నేకసం
తానము గన్నదైవతనశంసపురిం బురజించి నవ్వుచున్. 123

క. ఆగతి నభిమతభోగ, శ్రీగిలభువికొసఁగె నుల్లసిత పత్రలతా
సాగంధ్యము నవకలికా, సాగంధ్యముఁ జైత్రలక్ష్మి సైరంధ్రికియన్. 124

నీ. లలనాజనాపాంగ వలనావసదనంగ, తులనాభికాభంగవోష్టసంగ
మలసానిలవిలోల దళసాసవరసాల, ఫలసాదరకుకాల పవనకాల
మలినీగరు దనీక మలినీకృతధునీక, మలినీసుఖితకోకకులవధూక
మలికాంత ఫలతాంత లలికాంత, రనితాంతరతికాంతరతాంత నుతసుకాంత

తే. మకృతకామోదకురవకావికలవకుల, ముకులసకలవనాంత ప్రమోదచలిత
కలతకలకంఠ కులకంఠ కాకలీవి, భానుగము వొల్చు మధుమానవాసరంబు. 125

ఉ. బినర హేమావకుంతనము బూడ్చి తెరుల్చిన పత్త్రభంగముల్
సనపనేయాడుచున్ మొగడ చన్నులు పల్లవపాణి గప్పనూ
తన లలికాలతాగుల సుదారగతిం జలివాపి నెయ్యపుం
బెనకువ నేర్చి దక్షిణసమీరణుఁ డొయ్యనఁ దావులంటుచున్. 126

మ. అలరుం గైదువుజోదు కూర్మిసయిదోడై మాధవశ్రీతపః
ఫలమై యాడుమరుత్కుమారుఁబ్రియమొప్పందేనె నీరార్చి లే
దెలివూజొంపపుఁ బొత్తులం బొదిగి ధాత్రీజాతముల్ జోలవా
డె లనత్సల్లవదోలనుంచి కలకంఠీనాదగీతంబులన్. 127

నీ. మను మనుసూరాగమన వసంతము నూపెఁ, గాన నేందిర యశోకంపుఁ గొన్న
కాకొమ్మనగు నెయ్యమునఁ గొన్ననతేనె, మెలఁగెడు సరసాలి మీదఁజల్లె
నాసరసాలి సోయగపుఁబొటలతోడఁ, జని మాధవిప్రవాళకాటిఁ దుడిచె
నామాధవి పరాగచక్తిరాగముమించు, బరతెంచు కలకంఠి పైవెదిర్చె

తే. నిట్లు లలికలు హితకోటి నెనసి యపుడు, మదనదేవోత్సవ క్షీడఁ బొదలుననిన
పరులుఁదరులులు విరులయో దరుల పలులు, నీరుల పలరాచనాతరలో నేయుటయె

మ. అరిగార బంచము మేవగించి నవలాలవ్వేళ హిందోళవై
ఖరి నూపం బికజాత మాత్మరవభంగవ్యాకులంబై వని
ధర నాలంబితపల్లవవ్రతవిధుల్ తొల్పిం దదీయధ్వనిక
సరిగార గైకొనియెన్ వసంతము మహాసంపూర్ణభావోన్నతిక. 129

మ. కరసూతంబుల కోర్వలేక హిమసంఘాతంబు శీతక్షమా
ధరదుర్గంబు భజింపఁగా నలజగత్కంప ప్రదాస్తోకభీ
కరదోషాయతికాలిఁ జుట్టుకొని లగ్నల్ పట్టి ధట్టింతు నం
చరవిందాప్తుఁ డుదీచి కేఁగెఁ బ్రబలుం డైమాని దాక్షిణ్యముక 130

మ. చివురంగైదువువేల్పు చైత్రమున నక్షిణధ్వజోత్సవవై
భవుఁడై తెమ్మెర లేరివై గదలి రాఁ బ్రత్యేగసాహగ్రహ
గృహవిటంకంబులు ప్లాణిపల్లివనజాస్యల్ సల్లిరుత్సుల్ల ప
ల్లవసాస్తంబుల భావిభావుకఫలాల్లాసంబుతోఁ గ్రోవ్వియెన . 131

మ. నుహిశామండల మంజులభ్రమరకా మర్దంబు శ్యామామహు
న్ముహురున్మీలిత పత్రభేదనిపుణం బుం బుద్ధిని కంకణ
గ్రహణాపాదియ నై సగంధవిటపి ప్రాప్తిన్ విజృంభించుచుక
విహరించెక మధుమత్త గంధవమా మ వ్వేళక వసాంతంబునక. 132

సీ. ఏపారుపాదరిండ్ల నాపాటలాశోక, దిపార్చి గనకక లాప మరసె
సాలావలులు దాటి యేలాలతావార, బాలాతతిపరాగ పటము లూడ్చె
నానామధుపనవ్య గానామృతము మెచ్చి, నూనాసవముల్లెఁ జూటి లిచ్చె
శంకారహితధీర హుంకారశుకభటూ, హంకారముల ఫలా హతి యొనర్చె

తే. ననుచు నాగంధవహునిధౌ ర్త్యములు తెలుపు, లీల విరిసెవిరులురా తిసరజంబు
లాలికినరసంబు లులిసిన ఫలము లధిపు, మ్రోల నిడి పల్కిరుద్వాన పాలురపుడు.

క. స్వామి యేమని పొగడెద, మామనికిక మనికీయెన యారామమునం
గామనిశితాస్త్రములు త, తోక్తములతరలతలుఁ జిగురు గొమ్ములుఁ జేవల్. 134

తే. జాధచివురులురంజల్ల వనలు మొలిచె, నలరెవిరులెల్లబూపలు దలలునూపెఁ
బిసిమిరివొండెఁ బిందియల్ బలసె నవళ, లాటువులు సాంద్రుచుల ఫలంబులెఫగ

ఉ. కేళినాళి నీయెడ ను కీనినదార్పణి చెప్పసేల భూ

పాలక సీలకంఠములు పాయక హ్రోయే లతాంతివాస నా
జాలము సోడుముట్ట నుర సాలము వీడ్కొనివచ్చుపట్టుదీ
మాలికఁదోచు నబ్బురపు మబ్బులయుబ్బులు గుబ్బుతెల్లగఁ.

155

క. మహనీయ మురుగు సెం, గ్రహమునఁ గాణవలు పఱపి గనిములుగ రజం
ఁహరహము నెఱపి మాకున్, సహకారము లయ్యె నచటి సహకారంబుల్.

136

మ బలుకప్రంపుటనంటికప్పగవుఁగి స్పల్ గప్పి యుస్సొంగుజా

లలగొజంగల నీరు సజ్జకపుఁ గే శాకూలికొ డిగి త
జలనూత్రంబులు ప్రాకి తుంపురులుగా జారుక విదాహంకునా
వళి వీడ్కొన్నతమంబుఁ గాంచిననిలో వర్తించుమంచో యనన్.

137

కా. ఆ యారమ్ములఁ బొల్చుకొమ్మలబెడం గాపల్లవశ్రేణిరం

గాయాతావుల మించుపూఁబలుపు లా నో యెన్నఁగాశక్తిజే
యాయువ్యానము సాటిచైత్రధ మె త్లైనా యత్రశీయతం
బై యొక్కొక్కనగంబె చైత్రధమై యందుక విజృంభింపగన్.

సీ. ఇమ్ములై మరుహజా రమ్ములై పొదలుండఁ, భూఁజవికలు వేఱ పూనవలదు
తెప్పలై నెత్తావి కుప్పలై పుస్సొళ్ళు. యల గందవడి త్రోవఁ జీలుకవలదు
సారమై హిమజలా సారమై పూఁదేసె, నెఱయఁ గేళాకూలి నింపవలదు
మొత్తమై మారుతా మత్తమై గంబూర, మెగయివితానముల్ బిగియవలదు

తే. స్వామి యారామశుభవైభవములు నూడ

నెపుడు విచ్చేయుదురొయంచు నెదురునూచు
సహజ సౌభాగ్యములుగూర్చి చైత్రుడతఁడు
కూర్చిభవదీయ వనపాలకుండుగాఁడె.

139

క. అని వనపాలురు దెలిపెన, జనపాలున కనఘపూద పాలాళి నూ

తనపాళి ఘనకల్పి, వనపాళిదర్శనోత్స వంబిగించెక.

140

తే. నృపుఁడలననీపకుల నవ నీపకుల నొ, నర్చి యచ్చోనిజారామ నవవసంత

సమయసౌభాగ్యములుచూడఁ జనుచునోర, ధంబునరధంబుఁ దెచ్చునఁ దడయకపుడు

సీ. జతగూర్చి తారవ బ్రాలఁ బమ్మినకమ్మి, గ్రమ్మినమణి రథాం గములగములు

నీలాలదప్పి పూ నివనక్రముఖములఁ, దగు పచ్చపనిగ విగని నొగలు
ముత్యాలబదిర కెం పులచట్టము తదంకు, దట్టంబుమాడ్కిఁ గెం బట్టుపఱపు
పగడాలకంబాల జిగి మించుపువ్వరా, గపులొవ వైదూర్య ఘంటికలును

తే. దలతలని మానికంటలు కలశమును జ, యాంకకేతనమును గల్లు వరద మొకటి
మనసుతోనన మెలగు సా స్రూణి కాశ్వ, రత్నములఁ బుష్పితైచ్చే సారధియొకఁడు
తే. తెచ్చిన ననేకచక్రచం దీప్తమును న, తీతహరిదశ్వమును జగ వ్యక్తుతోడ
సారధియునైన యమృత సారసహిత, నరద సుందర్యు జలశాచ, నాబ్దములక.

మ. ద్రవిణాధిశ్వరుఁ డాత్మగూఢ వినునా భఖ్యాతిభీతిం గరం
బు నెమానోత్తమ మంపెనో యన రుచిం బొల్పురనా స్వందనం
భవనీనాయకుఁ డెక్కెనొక్కమొగి శం ఖారావముతో వందిపుం
గవచావాపి వంబు సేత్రధరిమొం కారంబు దోగంబుగన్.

144

చ. పాడగన వేళ యచ్చె నని పొంగి కలింగ శకాంగముఖ్యుల
య్యొడ నెడ యీక క్రందుకొని యెల్లెడలన్ వెడలంగ వారబల్
తోడవుల రాలి ముత్యములు తోరములై తోరగెం బురంబున
ల్గడల బ్రహ్మసోగని కాయము నింపినసొంపుపెంపునక.

145

మ. అప్పడప్పుఁగంగర వైభవుండునుజివాపశరకలాపరాజితంబును, మదాంధరాజహంసక
ద్వేజకూజితంబును మంత్రతగ కంజరాగ వుంజ పింజరత ముచి మంజరీ సంజనిత
సమంజస సాదానుని భామంబును మూక్తికనతావిదంతురతాంతరాభిరామంబును మసా
రసార కిరణ ధోగణి సంస్కారిత వినిలశరదంబును నగు వరదంబు నధివసించి సము
జ్జ్వలిత హేతిధరవిభమంబులు నుద్గండదండధర సంభ్రమంబులును, నున్నిద్రపుణ్య
జనవాగ్విశేషంబులు సుజ్జృంభితవాహినీశ్వర రసోన్నేషంబులు, సుద్ధూతి కేతనా
నిల శోలాహలంబుల సున్నత రాజరాజభజన కాకుమాలంబులు సుగ్రసేనాగణ
కలకలంబులు నవధరింపుచు నానందమో ద్యానరాజంబుఁ జేరం జనుసమయంబున

నీ. వృషభాభిధవ సుగర్ల పరాగములు నువ, క్షపరాగములు నభిన్నత పవించె
గమనీయతపనీయ కదలికాపవనంబు, గదలికాపవనంబుఁ గలసి మెలఁగె
లలితమాగభాగోక కలకంఠగానాంబు, కలకంఠగానంబు నలమికొనియొ
దతపాదక సమీర హత కిన్నరీరుతుల్, కిన్నరీరుతులు నేకీభవించె

తే. సపుడు సేరింగవచ్చిన యవనిజాని, కవనిజానీక మచట సాష్టాంగ మెలఁగె
గేలిసవనిహింగంజొ ష్ఠిణుగుర, మసరసయురానుబింబసంభావనమున.

147

క. కులపతియు జేత్రధరు లా. త్తిలి సాంగు భక్తాయునంగఁ దేరు డిగి మహీ
కుల ననిపి బలము నచట నె, నిలిపి యుపవనంబు సొచ్చి నిజహితయుతుడై.

148

తే. ఘనతరఘన తాఖండ కదలికలును, గీరరాజీకృతసనీవ తోరణములుఁ
బొంగు నెలమావిమరుదా లభింగనవ భ, లావకులుఁ గాంచె వృపుండు వనాగ్రసేను.

మ. ఆలయైతాంచిత సత్కాలికల నిష్టాహారత్వే ప్రిం గుతూ
హలముల్ గాంచు ద్విజావళిల శ్రుతిహితా వ్యాజానులాపంబుతో
నలఘుశ్రీకరకాళి కాంచలపినిర్విశ్వే సరాధ్యక్షతం
బులు రాల్చెన్ నరదేవరత్నముకుటీభూషావిశేంబుగక. 150

ఉ. అడగజీయరావకథ నాంకకుతో క్షులతోడఁ దీవము
తైదువచాటు శోభనపుటారతు లెత్తెదదాగతిక గి.
క్షోదవిసోదికిం జగురు తొంపపుఁగెంపులపల్కెగంబులం
బ్రోదిఁ దనదున్న గలపు మొగలు ముత్తెపు మ్రుగ్గులీనఁగన్. 151

మ. ఆలరారిక నెలతాలఁ గట్టిన మహిజావాలముల్ గొన్ని స
త్ఫలసాంద్రంబులు గొన్ని పల్లవయచి ప్రాగ్భారపట్టాంబునో
జ్వలముల్ గొన్ని సమగ్రకారందరజోజాలంబులై చూపుం
డులుపా నిచ్చినరాప్యపాత్రికలు నా నొప్పెక్ నృసాగంబునన్. 152

మ. కలకంఠాద్భుతి నొండొరుం బిలుచుచుక గాఢచ్ఛదాచ్ఛాదికల్
వొలయుంగా నవగంధబంధురరజంబుల్ సిందఁగా జాలకం
బులు గాసిం బడఁగా నికుంజనిలయంబుల్ మీఠినాయత్వేరిం
దలనూపెం బ్రతీసితీవితతి గోత్రాకాంతుఁ డేతేరఁగన్. 153

చ. జనపతిదారినిల్ల నొక సంపెంగతావుల కొమ్మ రాగవ
దన మమనోభిరామ యయి కాకవహింపఁగఁబోలుఁగానిచో
సనుపమచంచసాయక కరాంచలచంచలచాపశింజినీ
జనితికతోర యుంకృతులు నైపకయున్నె పరాగపాండువై. 154

చ. చలితలతాంతకాంతి యను చంద్రురకావిచెరంగు దాటి స
మృళితవయోవిలాసముల మీఠిన విచ్చుఫలస్తనాగ్రముల్
వెలువడగప్పెఁ దత్తెను నేలితదోహదభూపధూమకుం
తలములువిప్పి దాడిమల తాలలితాంగి నృపాలుఁచెంగటక. 155

సీ. చిగురుఁ గెంగేలుసాఁ చెరసాలవల్లికి, బేటిచూపులఁ జూచెఁ దిలకలతిక
పికగీతిఁ బాడి చూ పెఁ బ్రియాశులత పల్కె, గీరభావలఁ గర్ణి కారకాళి
ముక్తిరక్తి నింపె నిం పు గలసంపెంగకొమ్మ, వన్నెగా నగియె లే బొన్నతీగ
మరభిశోశ్వసనంబు నెరవెసింధుకవల్లి, క్రుచ్చెదావులుసోకఁ గ్రోవెరెమ్మ

తే. యాత్మరుచిలోపచారంబు లధిపకల్ప, కంబునకుఁ దత్తదామోద గిరిమఁదెనుప
నంగనానిత్య కలితదో హదవిశేష, సన్నతాచారముల నడి సన్నకరవ. 156

మ చనువొప్పుక నగిపల్కి పాడి కని యా క్యాసంబునొందించి చే
కొని మోమిచ్చి కవుంగలించి తరులం గొన్నొంటి మన్నించి యం

గన లయ్యో మము నెంతచేసి రనుచుం గంకేళియుం గేసరం
బును భూజానికి మొక్కె గుచ్చువినతిం బూజేనకన్నీటితోక.

మ. అలితేజాంకశిలాలవాల మనుకే శాకూళిలో నీరుపెఁ
జెలువొప్పుక ధరియించితోడనె మిథ చ్చిత్రోడదంప్రాదళ
త్ఫలరంధ్రంబులచే జెల్పొచ్చ జలనూ త్రస్తంభముంబోని య
గలపుంజాయల గజానాకడనుం గాంచెన్ విభుం డయ్యెడక. 153

తే. నృపునెదుటఁ దేనవాఁకలో నివిడవిచల, దతెనుఁత్రాళిఫలసాంద్ర మగుచునొక్క
నగము కైవాలియేటిలో నాటియున్న, నాటి యున్నతనగరాజు నలుపుఁడెలిపె. 159

ఉ. ఉన్నతి నన్న గాగ్రమున నున్న యొకానొకకిన్నరద్యయం
బన్నిభిలోక్తి వేది కపు డన్యదురాసద మెనయొక్కయా
సన్న శుభంబుఁ దిన్నని ప్రసన్ననితోఁపులఁ దెల్పి తోనయే
గె న్నరచేవపాదపవి భిన్న బృహన్నగహటవాటికిక. 160

క. ఆలోకాద్భుత విహగయు, గాలోకప్రీతివలన నతి లోకనయః
కోలాహలకోలాహల, లీలాహలహాలిక చెంగ లించెం బతికిన్. 161

ఆ శ్వాసాంతము.

మ. అవితోర్ని నవఖండ ఖండపగళు జ్యా భోగిసాభోగభో
గవిభాస్వధ్బుజదండ దండధర పీ ట్టయాక్ష నానావిప
క్షవిభుక్షేపక కాండ కాండభయ కృద్గంభీర భేరిమహా
గవదీర్ణాద్రపిచండ చండబలధౌ రంధర్యహార్యగ్రజా. 162

క. శ్రీకర్ణాచేశ్వర వి, శ్వాకర్ణిత బిరుదకాస నాంక వితీర్ణ
శ్రీకర్ణ దశదిశాలల నాకర్ణాభరణ ముగుణ నవరత్నభిసే. 163

పృథ్వీ. కబంధహర ధీరతా కరకరాసికృత్త్రుట,
తే. బంధ పరిపంధిసం గ్రంధితనూగ్య మూర్ధ్వశ్రిత
ప్రబంధరసబంధురా ర్థపదబంధ బంధుస్వధీ
సిబంధన యబంధనా గ్ని సభనిత్య తేజోనిధీ. 164

గద్యము.

ఇది శ్రీరామచంద్ర చరణారవింద వందనపవననందన ప్రసాదసమాసాదిత
సంస్కృతాంధ్రభాషాసామ్రాజ్య పర్యంకవచతుర్విధకవితానిర్మా
హాకసాహిత్య రసపోషణ రామరాజభూషణప్రణీతం బయిన
వసుచరిత్రమునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీగురుభ్యోన్నమః

వసుచరిత్రము

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్రీ తిరువలరాయ జయ, శ్రీతరుణీరమణ సుగుణ శీతల యాకా
శీతలసేతు ధరాతిసు, రాతతభుజదండ మూరు రాయరగండా. 1

తే. అవధరింపుము శౌనకా ద్యభిలసస్య, నీలమ్రలకు రౌమహ్నజీ యిట్లు వలుకు
నమ్మహీజాని నిజవిహా రాచలేంద్ర, దివ్యసౌభాగ్యములుచూడఁ దివురుటయును. 2

ఉ. అయెడ నొక్కవర్చునచి వాగజీ యిట్లును నోయభండలే
జోగ్గుత యచ్చుకం బొకటి చూచితి జూపెద నీకు నాదుచే
చాయనె చూడు మధ్యమునఁ జక్కఁగ నల్లదె నల్లమబ్బులోఁ
పాయపు కొన్నిమాకులు స్థ పాయపుఁజమ్మవివాకభూజముల్.

చ. అన విని నవ్వి మాత్రుగతి నారసి యాచనీకావతంసుఁడె
ట్లను మనకేల్లెల మది యల్లది తన్నుఘనాశ్మమాట ను
మ్మనికిమసీజముల్ చదలు మాఁకులటందు భ్రమించిపల్కెదై
నను మృష గాదు నీపలుకు నాకనగంబులెత్తదు నీ మావళిల్.

నీ. అచటసినులు రత్న రుచిరంబు లనశీల, వానివంశములెల్ల నీనుమణులు
ద్రుమములెల్లను సురా గమములొటరుదె ని, త్యనురాగములు తనీ యాంకురములు
లతలు సంతీవను ల్లావె యచట వాని, తావులు నతనుసం జీవనములు
రసములెల్లను సిద్ధ రసము లొ టెంత త, త్రైసవంబులును సిద్ధ రసములచట
తే. నచట మణిచిత్రభూములు నచట నమరు, నమరతరువులగుమురులు నచటితీవ
లచటిపొందమ్మి కొలకులు నభవునింట, నైన నాదంటబలునింట నైనఁగలవె.

ను. అదిగాదే నునకేభిభూభము ద వ్యాచూత మాయద్రి సం
పదలంచుం గయిదండబూని ధరణి పాలుండు లీలాగిరిం

గడియన్ నర్మపఖండు చల్లునచటం గల్పుదుమాళారసో
శ్రుదవైమానికమానినీమధుర గా నస్వావసానందుడై.

6

సీ. ఒకచాయ నవపాయ పికగేయసముదాయ, మొకసీతు నానాయ యూరనినద
మొకనంక నకలంక మకరాంకమాయహేష, లోకశ్రేవ వనదేవ యువతిగీత
మొకచెంత సురకాంత లకరాంత తతనాద, మొకదారి నవకారి కోదితంబు
లోకయోరం బటుచార ఇ మమారఫణితంబు, లోకదండ నలిమండ లికలగావ
తే. మొక్క మొగ్గమోయఁ గదలిగ్మ హోషపన్న, కెన్నరీబృందబృందసం గీతరీతి
సమరునతివేల కోలాహలములకోమి, నధిపయ్యునిది కోలాహలాబ్బు మొక్కొ
మ. ఘనజాంబూనదరౌద్రరత్నరుమలక గవ్వట్టు నీగట్టుఁ జ
ట్టినగండోపలనుండలంబుఁ గనుంగొంటే మేదినిశైలకా
నన యుచ్చుచ్చరణావధూత మగునీ శైలంబు సూరార్పణ
ననుకంపామతిఁ జేరుమేరుముఖిగో త్రాధీశులం బోరెడిక.

ఉ. అక్కట నీయుదగ్రచరణాహతి కోరువ లేక యేగతిన్
నుక్కొనో గట్టురాచకోమ రుం డలశాండు కపోతిహంకృతిన్
గ్రమ్మన మూలుచుంబిల ము ఖంబున నేడునుగంటె నెత్తురులో
గ్రమ్మడు ధాతుపురో చెదరఁ గా నరుణాంబురురీమివంబునక.

7

మ. వను నువ్వెత్తుగఁ బాణమీటితివి నా నాధైర్యసామగ్రి మ
జ్జనున్ మున్నె తృణీకరించితి కృపా స్వాంతంబునం బ్రోవు మిం
క వరేంద్రాయని గట్టువేడిడి నినుం గంటే తుణగ్రాహిను
తననీలాశ్మదరీమఖాగ్రవిచల ద్వాతూలమంద్రధన్విన్.

10

చ. మణియు నిక్కులాచలసంతానంబు సంతానమనుచు వాసనానమా గతపారంగసంగీత
భంగీతరగంబు లుపాంగంబులుగా పాడువేల్పు గాజీలపాణీరీతిమాణిక్య వీణామధుర
రాజామృతంబులఁ గరగిజరగుఁచురువింద వందళంబుల జలంబులఁబడనైన గైకలేలం
బులంబోదమినకారణ గుణంబునఁ బగడంబుడంబువిడంబించు నిగనిగని తోగరు
నిగుడ నెగడునగణితలతావితానంబుల నోయ్యనోయ్యన యొ మారంబుల నుయ్యల
లూగున బరగజరాజరూపలయంపరి విస్వమర చరణ కంజమంజుతరమంజీరంబుల
తెచ్చుపెరుగునచ్చపుఁ బచ్చలచాయలు మెచ్చు నేయఁబచ్చికలమచ్చికలవిచ్చలవిడి
గ్రచ్చుకొని మెవవ నుంకించు నంకపురాజింక జంకించి మగుడరాఁ దితియునెడ
తెగడితొడిబడ దడవడనడుగులిడఁగందు చందురునిమేఁ జిందునుధావందుసం
హంబుల పొందునడించువడి భవదయః చరణనిహతిఁ బెకలిన కలకుటెలకలు మగుడ

నిగించిన తెఱంగునఁబరంగుకార్యములు తెగలను గని సమద సామజసామజంబులని యరసి మెఱసిన మెఱపునొఱపు బువరపరకర్త గైక పరాగంబులనియు మరుము లురుముఖబృంహితంబులనియు లేని యేసగాఁదివిసి తడవిండ్లనేని క్రెవ్వునంగూసి డాసి తడుదరకరకనికరములు జలజల దొరంగినఁ జూచి గుత్తంపుముత్తియంబులని యేఱి సారెసారెగిరసగింజ లాడం దలంచు చెంచుముద్దియల యశ్రాంత వృగయా పరిశ్రాంతి నివారించు పటిరతరువాత్తి కలను, బటిరతరువాత్తి కావటపములునికట మాట కోటికటంకంబులనొరయ నెరయునురభిళరజంబులతోఁ బరిపుల్ల మౌల్లక ప రాగపూరంబులు పరిక్షుణ్ణ కాశ్మీర కేసరాసారంబులు పరిమృదితైత్రేయసారంబులుఁ బరిమియెసగఁ సగఁ బాలు మేళవించి యభ్యంచిత కాంచన ప్రపవసారభసమాగ మఁబునం బువ్వుగట్టిగంధ పమాండు సవరించిన యందంపుగందవొడి సెఱవలపులు వలపులఁజేసి కలనం గల యలపులపనయింప నింపుసొంపునఁ బెంపు మిగులుకింపురుమ చంపకామెదలను దాపు లగు నేవంతిపూఁబొదలను, నేవంతి పూఁబొదలచినుకున ననఘహినుసలిలములు నెలచలపదొనలదొట్టి జలజలజాలుగొని వెల్లువై తల్లుడిగొని యలనలన యతిశీతలలిలాతలంబుల మెలంగు కస్తూరిమెకంబులమద భరంబులం దొరకు నాభీర క్తంబులిగిరి గనిగట్టిననిగరములు గఱచికొని పఱచియవల గమ్మన బరిమళించుకట్ట జవ్వాదికలయకలఁ గలనిగ్గుల నగ్గులంబులై కదలి కర్పూరకదళిల పుష్పాడి తిప్పలయొప్ప నప్పళించి గమ్మన జిక్కినయినయాచొక్కపుఁ గదఁబం బులు పూయు విద్యాధరీకదంబంబుల యాటపాటలకు మెచ్చి యచ్చట వసదేవత లెత్తువారతి పల్లెరంబులకరణి దనరుతరణికాంతపట్టికలును, ధరణికాంతపట్టికల బుట్టదట్టంపు నెకలపై నెట్టుకొనునతిచిరప్రనూతచమరీ స్తన్యంబులు పొంగిన గనుం గొని చెంగట్టిముని జనతపో వలవన భవనంబుల బ్రవర్ణారంభంబు లని విందులకు ముందుముందుగాఁ గ్రందుకొనివచ్చు బృందారకసందోహంబులును గలిగి నవర తామోద సిద్ధమహిళాశులంబయ్యు, ననవర తామోద సిద్ధమహిళాశులంబై, నికాకిర కాంతరాజీవరాగచ్ఛాయం బయ్యు నని కాకిర కాంత రాజీవరాగచ్ఛాయంబై, మేరుభూరిప్రభాభాసమానం బయ్యు నమేరుభూరిప్రభాభాసమానంబై వెలయు చున్నయది విలోకింపుము.

శ. కొలనులపజ్జ సజ్జకపు గొజ్జఁగె పూఁబొదరిండ్ల జోరునం
జిలుకు హిమాంబుపూరములు శీతకరోపలపట్టికాతటం
బుల దుముకంబుటం బెగయు భూరితుమారకణంబు లెల్లడఁ
వలగొన నన్నగంబు హిమ వన్నగమన్ దనరారుభూవరా.

మ. అని కేళీసచివుండు బెల్ల నిజలీ లాహర్య మాసింహసం

హాసనుం డెక్కితదీయనిర్లు రసమీ రాంవోల్లతైలానుగం

ధినిమంజాంతన వేందుకాంతమణివే డిం బ్రోడిమై విశ్రమిం

చిన నఁ దొక్కకలస్వనంబు వినవ డ్యేక మాఘరీధుర్వమై.

క. వీమలమిందై యమృతపు, సోసలపొందై యమంద మమచలదభునీ

గాసముక్తందై యారవ, మానంద బ్రహ్మమయిన సధిపతి వల్కెక.

14

కా. నాదం బొక్కటి పిక్కటిలై దిశలన్ నవ్యామృతాప్యాపితా

స్వాదం దై వినన య్యెడిం బ్రయవయ స్యావింటివే పట్టుచీ

నాదంబో కలకంఠనాద మొ మరు న్నారీషణీపల్లకీ

నాదంబో వివరింపరాదు పరమా నందానుసంధానమై.

15

కా. వానాగాయవగాయనీ మణులనా దం బుర్వి నాలింపుమో

నానాటక నగభేదివీటఁ గలగం ధర్వాప్సరోగీతవి

ద్యానై పుణ్యము లెన్నియేని వినమో యందైన నిందైన విం

దై నాదంబోనఁగూర్చునే మదికి ని ట్లానందసందోహమున్.

16

చ. అన విని కేళికాసచివుఁ డాస్వన మల్లన యాలకించి యో

జనవగ వల్లకిరవము సంగతిఁ బాడెద రెవ్వరో వినూ

తనగతి నిమృతాద్రవయి దన్మృదుపంచమపద్మశయ్య కొ

య్యన నెలుఁగించె వింటె వ్రమ దామలకోకిల కేళిలోకముల్.

17

క. అనవుడు శశికాంతదరీ, జనితవ్రతినాద మయిన సంగీతకల

స్వనము మనమున నొకానొక, యమరాగభరంబు బెనుపఁ నవనిపుఁ డనియెక.

ఉ. ఎచ్చటివారో యీదరుల నీబలుగోనల నీన గాలిలో

నెచ్చట నున్నవారో మది కింపులు నింపుకలస్వనంబుతో

నిచ్చటఁ బాడుచుండఁ గత మెయ్యదియో వివరించి క్రమృతక

వచ్చెదవే తదాయతన వాటికిఁ బోవుద మీక్షణంబునక.

19

చ. అని యనుపన్ వినోదసఖుఁ డచ్చటి పూఁబొదరిండ్లుచూచి కాం

చనమణికందరాసదన సంతతు లారసి పక్వగోస్తనీ

ఘనతరకాయమానములు గన్గొని తిన్ననికన్నె మావిగుం

పునఁ బెనఁగొన్నమల్లియలు పూచినకోనలుగాంచియొక్కచోన్.

నీ. రేలెల్ల నమృతమ రీచిసంటున నంటఁ, గరఁగి నిర్మలపయో ఝరులఁదొరఁగి

బలువిడి పెనులోయఁ బడినక్రొన్నెల టాల, చఱులలో నిరుగడఁ దఱచు మెఱచు

టటికంపుఁ బణతుల సజ్జగొజ్జగనీటి, యేటిక్రేవలఁ జలియిసుక వెట్టు
 సేదాకుటనఁటుల నెలమావిగుమురుల, నురపొన్నకూటాలఁ జాటుకొనిన
 తే. బండిగురువెంద తీగఁ చ పురములెనసి, ముడిగొనిన ద్రాక్షపందిళ్ళ నడుమఁ గిన్న
 రీనినాదాసుకారికా రీకుకాది, ఘోషమునుఘుమి తంబైన కోనగనియె.

లయగ్రాహి.

ఒగగయ్యవాలిన న మేరువుల పుష్పాదుల, సారువులవెంట సహ కార మిలదేలా
 ధారములఁ జారుసామ వారి కృతసారణులఁ, బైరయిన చెంగలువ యారికలలోఁగా
 శ్రీరకృత సేతువుల దారిజనుదో నచటఁ, గూరుకలహంస లగ డై రొదలు నేయం
 గిరములు సారె బెలు వార లిటు చేరి రని, చారణులఁ జీర వను వీరసఖుఁ డంతన్.

సీ. పగడాలుకొజిగల నిగనిగల్ వజ్రంపు, జగతిక్రేవల నెలు జాజా నింప
 నిలజాలకజాల జాలోకము లఖండి, కాలాగరుజహూప కాంతిఁ బెనుప
 ముత్యాలనవరంగ ములరంగు నవరంగ, వల్లి విభూతి ముం గిళ్ళ నునుప
 గారుత్మతద్వార చారుప్రభాపూర, తోరణంబుల హరి త్తులు పొసంగ
 తే. భర్తృపాంచాలికాపాణి పద్మరాగ, రాజనీరాజనోపచారముగ వలులఁ
 దరళవైమూర్యవలభికల్ తెరలునెరప, నిరుపయంబైనదివ్యమం దిరముగనియె.

క. కనుఁగొని నుజియందిరమున, మునుకొని కలఁద్రాతభిత్తి ముకురతలబహి
 ర్జనితానుబింబనమ్ములు, వనితారత్నములు మెలయ వల నెడింగింపన్.

24

చ. తిరువులపొంతఁ బొంచి వను ధావరమిత్రుఁడు గాంచెనచ్చటం
 దరుజీ దమోవినీలకంచ దామంసోదరిసోదరప్రభం
 దరళవిలోచనం దతని తంబుఁ దటిన్నిభ గాత్రవల్లరిం
 దరుణశకాంకసౌల నొక దవ్వెఁ దరంగవళిం దలోదరికన్.

25

మ. లలితామోదలతావిభానవృత లీ లాచంద్రకాలాతలా
 జ్వలనీలాతతవేడిపై మొగులుక్రే వణ మించు క్రొమ్మించునా
 నలునై యత్తరి నత్తలోదరియు వీణావాదనప్రాధిచే
 తెలులన్ రంజలఁ జేయుచున్ని నృపసం సేవాపరుండాత్మలాకన్.

సీ. తనకప్ప నెరిగొప్ప ననెఱుని గౌరీస, మాఖ్యమించ జవించి నట్టి యార్వ
 తనచాపలము చూపు లనె చూపి సిరులెల్ల, కడఁజల్లవచ్చిన కమలపాణి
 తనపొడిమయు నవ్వు లనె యుంచి గాంధర్వ, మవనికి దెచ్చిన హంసయాఁ
 తనయదృశ్యతనడు చునె తాల్చి సాంగయె మొసినయితను సమ్మాహవిద్య

తే. గానలయునీవెలది దీని కాంతిగుణక, శాఖిరూప్యంబు తెరిగించి యాచు హేళు
నానగోధూరితుని నామ్ర బాధనాగు, నాజగశ్రోమానునిదెత్తు ననుచుఁజనియె. 27

చ. చని విధుఁగాంచి పల్క బల శాసనసన్నిభసీదుపంపునం
బనివిని తీవగుం పనక పాండురస్వేతనిర్భరతటం
బనక దశీపుటం బనక యస్మియు శారసి యొక్కనో విను
తెనలవలీలతావళుల తావులతావల మయిన తావునక. 28

శా. నాశీకాకరతీరసారికదశీ నారంగపూగావశీ
పాశీవాసిత మయినకోవం గని యా బల్కనలలో గానలో
లాశీప్రేరకరత్న కోరకమయూ భావమాతీధ మా
కేశీధామముగంటి భూరిమణ యా కేశీనివాసంబునక. 29

సీ. పలుదగుబ్బలు ప్రసే వకవృత్తి దగుగుబ్బ, కాయల కపరంజి చాయ లోసంగ
లలితాంశుళిదళం బులు సమేళములైన, సారెలపైరాగ సంపద లిడ
బాణికంకణరుతుల్ ప్రాణాచుబంధంబు, గల తాళగతిక ను గ్రహములీన
నాలాపభంగి య త్యక్తపంచాదిప, మస్వరంబులకు గ్రా మంబులునుపం

తే. బ్రచుతానామృతముల మూ ర్చనలచే న, చేతనంబులు చేతన రీతిఁ దనరఁ
జేతనంబు లచేతన భాతి నొనం, వీణ వాయించు నొకయలి వేణిగంటి. 30

క. నరరాజకన్యలును గి, న్నర రాజకుమారికలు ఘణాధర విద్యా
ధర వీణాధర శోణా, ధరలును నాతరుణిఁ బోల్తుఁ దగరు నరేంద్రా. 31

తే. మేటిజమ్మేటి యనటం గ్రా మ్మించుమించు, బొదివి మదనప్రతాపాగ్నిఁ బుటమువెట్టి
తమ్మిగద్దియదాకటం గ్రమ్మి యట్టి, కొమ్మం గావింపబోలు నె త్తమ్మిచూలి.

సీ. వనితపాదములు ప్ర వాళంబులైమించు, గట్టి యచలాభోగ కలవం బొదలు
పడఁతిగుబ్బలు మీరు భద్రకుంభనిరూఢి, వదన మబ్జఖ్యాతి వదల కొనరుఁ
గలికచెక్కులు చంద్ర ఖంఠంబులైపొల్చు, గన్నులు రాజీవ గణనగాంచు
వెలదివేసలి నీల విషధరందైతోచు, దనువెల్లగాంచనం బనఁగనెనఁగుఁ

తే. బగదమిరురాసు నిలఁజ్జుం బనఁటులఁగకరి, మంభములదమ్మి నెలనెల మానఁగపురి
మబ్జములమీలమొగుంఁ గా లాహిఁబనిఁడి, సంపెఁగలగూర్చి నలువని ర్మింపఁబోలు.

తే. వదనవనజహృతాంకు స ర్వస్వఁడగుచు, గుండునిండుని దరహాస కందళమున
మరుపుచు పాదములన్రాలి చనని వినుని, కొమ్మలన నింతిమ్మనునఖాం పురములమరు

ఉ. భానుపదద్వయం బడుగుఁ బాయకకొల్పు సోజరేఖలకా
శ్రీమెఱయకా భరించి మఱు జృంభణచే మొనమాపుపల్లవ
స్తామము పాకుమార్యమును శోభయుఁ గైకొనఁ బోలు గానిచో
గోమలతారుణత్వములు గోల్పడునే యది నాఁడునాటికిన్.

35

తే. కమలగర్భ హిరణ్యకా హళులు దొరియ
నీతలును మోతఁలును జూపి యెలమి మకర
లీల లోఁగొని వాసల శరాలి ముంచి
యబల మృదుజంఘికాప్రకా శౌఘ మడరు.

36

మ. సతియూరుగృతిఁ జెందఁబూని నిజదు శృరూపనోదక్రియా
రతిఁ బాథోలవపూరితోదరములై రంభేభహస్తంబులు
న్నతరికా వీడె మరుద్విభూతిఁ గదల్చిన్ద్రోష మాచంచలా
దృతకుండాతతిఁ బాయదయ్యె నదెబో తద్వైర మూలంబిలన్.

ఉ. అతివనితంబబింబ మఖి లావనిభాగము నేలి దీవు లం
చితరుచి నాక్రమించి యరి జృంభణవారణపుర్యమై నువ్వు
త్తత బరిపూర్ణ రాజరమఁ దాల్చి కదా గజమస్తకోపరి
సితమయి కాంచె గాంచిగుణ దీపితకాంచనపట్టబంధమున్.

ఉ. కలికినుభేందుకాంతికర కాంతవయోజలదాంత వేళ వ
ర్తులకుచగండశైలములు దోప వర్జితయశోవరేఖ లిం
పలరంగ మధ్యసీమ బయలై కటికైకత మొప్పు బాల్యమ
శ్చలునది యింకుచోమెఱసె నాభి గభీరజలాశయం బనకా.

37

ఉ. అలిమలవేడియారు నవ యకావన మకా వలరాచతోటలోఁ
బాలుచునితంబవేదికడ బొక్కిలిదిగ్గియచెంత నీలసం
కలితనవాంబుయంత్ర మగుఁ గానియెడన్ రసగుంభసంబు సం
ఘిలఁ బుట ముబ్బునే నడుమ నిల్చి ఘనస్తనసూచవగుచ్చముల్.

మ. ఘననాభీగుహచెంత నారుపాగలేఁ గౌ నాని తా నాయనం
గుని మెప్పించి తదాత్మతం బొరయఁగ న్గోజాల మజ్జుంభిత
స్తనయుగ్మం బరెనుత్సవ మొండె నధరో స్థం బిక్ష్ణుధర్మస్థితిం
దనరెం గన్నులు శంఖరాహితగతిం దాల్చిం బయోజాస్యకుకా.

సీ. జ్ఞానివిలాసమెకాని గజనిమ్మపండులు, సరియె దుర్గాధి వాసమున మనినఁ
దైవూతరుచి గాక ప్రతియె కిన్నరకాయ, లరిదిమేరువు తల యంపి నిడివ

బ్రాహ్మవన్నెలై కాక యుద్దియే తమ్మి మొ, గలు చక్రములఁగూడి దళమొకొనిన
గాఁకచాయలై కాక కనకకుంభము లీడె, శ్రీకరుల శిరోగ్ర సీమ నున్న

లే. విభిత్రఘనసార మొ నున్న మిగిలి కదిసి, యంతరము చూపుమున కీక యలరెజొడు
వదల కమితరస్సప్రాణి బొదలి మెఱయు, నన్ను తలమిన్న వనిగుబ్బు చున్నఁగవతు.

చ. సతి హృదయాలవాలమున జవ్వనపుం తెనుఁగాఁకఁజేసి య
య్యతినుఁడు గుబ్బుపొంబనటు లారనులోహశలాక నైత్తియూ
రితరుచి నింపగాఁ దుదల జిందివతాపాడి బాహుమూలజ
య్యతి యగుఁ గానిచో నచట దోర్మయభర్తలచెల్ జనించునే.

చ. విలసితమాక్తికంబులు స విభ్రమ రేఖలు నున్కి సాక్షిరాఁ
వలఁచిను హోదధిత్ మొరసి తన్నుదునాడవిలాసకాశలం
బలవడమిన్ మడింగి దర మైతనలో వివరం బెటింగి యా
వలమరి దాఁ బ్రదక్షిణము వచ్చెనొ యాతనికంతలక్షికిక.

44

సీ. కొమ్మవాతెఱతోగు ణమ్ముఁ గైకొనవచ్చి, కతనవిద్రుమము చే కట్లబడియొఁ
గోమలియధరంబు తో మొనల్ పచరించి, యరుచిలింబఖలంబు లవిసిపడియొ
మ్ముగ నేత్ర పెడవితో సొగసుఁ బూసగడంగి, కెంపునీరసము నెక్కించుకొనియొ
సతిమోవితో రస సితులు చూపినుగంధ, వికల బంధూక మూరకయ విరిసె

లే. దాయుపగడంబునకు బగ డంబు లింబ
మునకు లింబంబు మెఱయు కెంపునకుఁ గెంపు
బంధుజీవంబునకుఁ దాన బంధు శీవ
మార యాకుందరవదన ర దాంతుకంబు.

45

ఉ. ఇంతిప్పుదూక్తి మాధురికి నిక్షురసం బెనవోలజాల కా
ద్యంతమునోడి మధ్యమగు నాశ్రయమై నెఱగాక నెన్నిజ
న్మాంతరముల్ పహించియుఁ దనంత నె ఖండములయ్యెఁగానియన్
వంతయుఁ బూన దెంతవోడి యయ్యు సఖండతేదీయ సంపదక.

శా. నానానూన వితానవాసనల నానందించుసారంగ మే
లా నన్నొల్లదటంచు గంధఫలి బ ల్కాఁకం దపం బందియొ
మనాసాకృతిఁ దాల్చి సర్వమును సౌరభ్యసంవాసి యొ
పూనెం ప్రేక్షణమాలి కామధుకరే పుంజంబు లిర్వంకలక.

మ, తనరాజీవశరం బెరుంగదు నిశా తత్తంబు లేఁగల్వతూ
పునకుం జాలదు నేగలీల యని యా పూముల్కు లెగించి క్రొ

న్నపిల్లలకు సనాంబునోత్పలమితా ॥ బీనుమివాక్షిణో
చనముల్ వింట ఘటంప బొల్చెనవి ని స్తంద్రాంబకభ్యాతులక.
జే. త్రిజగతీసుదతీరూప విజయకీర్తి, గలుగునని యంతిఫాలభా గమున వ్రాసి
నలవయాకుభవాచకం బులను శ్రీల. మొదల దుదినెల్లినన గర్ల ములుదనర్చు. 49

చ. అనయము నీలకంధరము నభ్రము నన్నసమాఖ్య వారిలో
నొనరియు నింతివేలికి నూడి యనిశ్చితరూపధేయ మై
చనియె మొగుల్ విగావలికి శబ్దగుణంబులు నూపువాని నె
ట్లనఁ బరివిచ్చువానిదరి డాయుజడాత్ముల కెవ్వినిల్కడల్. 50

నీ. కన్నెపాదము లజఁ గన్న మేటికి నైన, బాలజంఘలు పర కాళికైనఁ
బూఁబోడిజనునంబు భూరి వేదికి నైనఁ, బాలఁతిపొక్కిలి సర నులకు నైన
సతికాను సర్వజ్ఞ మతికైన నతిపవ, న్నవ ప్రసన్నాది త్యక్తపులకైన
రణుణి నెమ్మాముతూ గ్లకళానిధికి నైన, వనితవేసలి ఘణి స్వామికైన
తే గుణములన్నియును గ్రహింప గోచరింప, వనిన మముబోంట్లకు నుతింప నలవియగు నె
కువలయాధిక నీవుగ న్నింటివేసి, చెలువచెలువాత్మఁ బాయక నిలుచునేమొ.

మ. కమనీయాకృతి యోగ్యకీర్తనములక గన్నట్టునాశ్యామ యా
నుమనూవల్లరి యానుధాసరిసి యా సొంపొందు డాల్చివి యా
నుమబాణాంబక యాయమాల్మయణియా చొక్కంపుఁబూబంతియా
కొమరుంబ్రాయపుగంభ యాచిగురటా కుంబోడి నీకేతగుక. 52

తే. చిత్రజాకారయాచెల్వ చెలుల చెల్వ, మలవియె నుతింపవారు వా మాక్షీవలనఁ
గలికిచూపులు నసనద్య గతులుఁ బొరయ, గదిసిన నురాహిరాజన్య కన్యలొక్కొ

కా. అలావణ్యవతీమణుల్ గొలువగా నాలేమ యాశోసలా
నాలీలాభవనంబులో ననఘకం తాలప్తిసౌభాగ్యముల్
వ్యాలోలాంగుళిసంజ్ఞచే గజపుతే వన్ వీణఁబల్కించు నా
యాలాపంబె గీరిక దరీముఖరమై యాలింపగా నయ్యెడిన్.

ఉ. స్వైరవిహారధీర లగు సారసలోచన లున్నచోటికిన్
బోరన లాతివారు చొరఁ బూనినచో రసభంగ మంచు నే
శేరక పువ్వుఁ దీవియల చెంతనెనిల్చి లతాంగిరూపు క
న్నారంగఁ జూచివచ్చితి నవాంబురుహాంబక నీకుడెల్లగక. 53

చ. అనిచెలి విన్నవించుటయు నాహితవాక్యము మున్ను విన్న య

న్నినదముకన్నఁ దిన్ననయి నీరజలోచన యున్న కోనకుం

జనఁ దివిరింపఁ దత్త్రియ వ చుశ్శితకన్న విరాళినించె న

జనపతికిన్ మనూజభుజ చాపలతాగుణగుంజితార్థటుల్.

56

తే. కిన్నరవిహంగయుగళిచే మున్ను విన్న, సన్న తాపన్న శుభద ప్రసన్న ఫణితి
మడికిసరిదాఁక ముదమునఁ బొదలిమేది, నీపతిహితాగ్రణిని ద్రోవ నూపు మనుడు.

నీ. ఈతాలఁబోరాడు హేరాశము జవాది, యారాలనడుచక్కి నేఁగవలయు

నాకాన నేకాల మడరు దేనియవాన, లాకాన నేర్పున నరుగవలయు

నీవంక నేవంక నెనసెనకుహీనాంబు, లీవంకఁ బూఁడెప్ప నీదవలయు

నామూలనుమూల టా మొత్తములచఱు, లామూలముగఁ దీవ లంటవలయు

తే. నధిప యిదిమానికపుఁగోన యుదిలతాంత, రజముసారువ యిది కప్పు రంపుటనటి
చప్పరంబల్లయది కాంత సదనమునుచు, నరచతికిఁ దెత్సెనరుగుచో నర్మపఖండ.

నీ. ప్రకటితో నేవు కీ పద్మిని కిసకిర, కాతుకావాప్తి వే గనె ఘటించు

దతమయోవిభవ కీ లతకున కాసన్న, పున్నాగవిహృతి గొ బున్ననెయబు

విలసితామోద కీ కలికికొమ్మకు రాజ, సారంగయోగ మీ క్షణము కల్లు

భువనాభిసంద్య కీ నవరససరిసికి, మానసప్రియలీల తో నదారకు

తే. ననుచుఁదమలొన లేదోట లరయు మగువ, లాడునుడువులు విననయ్యె నదియెరింగి

సృజయుపశ్రుతి వింటివే యిచటననుచు, నాపు డెరింగింపమార్చి చె నధిపుఁడవుడు.

క. కుతుకమున నచలనుత యగు, సతిఁ గనఁ జనురాజమాళి చాడువన నపు డా

క్షితి పతిసతిఁ జూచుతుమి, హితనూచితసరణిఁ గాన కేతెంచునెడక.

60

తే. తొలుదొలుత భద్రకుంభముల్ దోఁపఁ బిడప, బచ్చరామానికపు నిచ్చ పచ్చతోర

ణంబు వొడనూప వరుసఁగ న్యాగృహంబు, నరపతి కమూర్త్య కల్యాణ గరిమ డలితె

కా. అలోఁ గాంచనమందిరంబు నవ ర త్నాలోక ముల్లోకమై

యాలోకోత్సవ మాచరింపఁ బతి డా యం బోయి ప్రాచీనపుం

జాటుండివలచాటునన్ నిలిచి నా చాలాళిపక్షానిగా

లోలశ్చేలవజాల మార్గముల నా లోలాక్షి నీక్షించినన్.

చ. కనుఁగవ పూర్ణ కామ మగుఁ గన్గవకన్నను బూర్ణకామమై

మన మతిచిత్తవృత్తి యగు మానసవృత్తికి మున్నుచిత్ర మై

తనువు రసోత్తరంగ మగుఁ దత్తనువైఖరికన్న సంభ్రమం

దెససి రసోత్తరంగ మగు నీప్పిత మా నగమానభేదికన్.

63

మ. జననాథోత్తముఁ డింతిజూడ ననిమే వత్సంబుఁ గాంక్షించున
య్యనిమేవత్సము కాంతకాంతముఖచంద్రానేపనానంద వా
సనఁ బ్రాపించినఁ గోర నప్పడనిమే వత్సామిభావంబుఁ గ
న్గొన నెందుక నృపులు త్రోవైతరపదా నూనస్పృహచంచలుల్.

తే. కాంతపద మొంది యట యూరుఁ గ్రమ్మికాంచి, సీమనెనని పయోధర శిఖరిదుర్గ
సంగతికిలాచు నృపదృష్టి చక్రకాన, నోన్నతస్థాన మపుడు గా యెదవుఁదనకు. 64

మ. నిరతిక నాభిమరంగ మీఁగియు వలీ నిశ్చేటికక హత్తియు
న్వరహిమావలి వల్లరీగణము నం టం బ్రాకీయుండత్పయో
ధర దుర్గంబుల నాక్రమించె నచ లేం ద్రద్యృషిచూ పార సం
గర సామోదవినిద్రవృత్తికి నశ క్యం బెద్దియుం గల్గునే.

65

ఉ. ఆమనుశేంద్రుచూపు తిల కాంచిత మై నెఱదావి చల్లునా
రామముఖంబునక నెఱయ వ్రాలుచు హాసమరంద చిక్కిణం
బై మెఱుఁ గారుగండపుల కామృత భానుశిలాతలంబుల
వ్వేమరు జాటి యూతగొను నిద్రపుఁబెన్నెఱివ జొంపముల్.

సీ. పదమూలఁ బల్లవిం పఁగనోపుఁ దొడల మం, గళమహారంభా ప్తి గాంచనోపు
గటిఁగిరిన్మంధాధి గమలీలఁ గననోపు, నసదుగా నెనని మి న్నందనోపు
గుబ్బలసీరికల్మిఁ గొండ దాఁడఁగనోపు, నరుత నొక్కనిధాన మరయనోపుఁ
జక్కెఁదమోవి ని వృథలని బెనయి నోపు, శ్రుతులు శ్రీలనె యెదు రొక్కనఁగనోపు

తే. రమ్యవద నాబ్జమున బూర్ణ రాజ మండ, లాధిపత్యశుభావాప్తి నలరనోపుఁ
గురుల ఘనసంపదలు చూఱఁ గొనఁగనోపు, నింతినెమ్మెనఁ బర్యున్న ద్వీశదృష్టి. 67

తే. హజ్జననగోచరేతరా ద్వైతరాగ, జలధివపు డోలిఁదేలి రా జన్యమాభి
ఘనతరాశ్చర్యకాలియై వనితరూప, మనితరాయత్త మగునాత్మ నభినుతించె. 68

సీ. ఘనలక్ష్మీ నెనఁగనం గనముంగురులపేర, భ్రమరకంబులు ధాత్రి బ్రబలఁబోలుఁ
గమలావళి నదల్పు విమలాంగిమోముతో, నొనఁగూడినన్మిత్రుఁ డొనఁగఁబోలు
నమృతసంగత మైన యితవచ క్కెఁగమోవి, నీడయై బింబంబు నెగడఁబోలు
మేలిమిగట్టుల మెలతచన్నుల కనుం, గై గోత్రవర్గ మిం పలరఁబోలు

తే. సాటిరాఁబోలునరులు భు జాలతలకుఁ, జక్రమేల్పడిగాఁబోలు జఘనరమకుఁ
దమ్ములుపదానుజన్ములై తవరఁబోలుఁ, బ్రవవములు గాశ్వనినువులై యెసఁగఁబోలు.

చ. బామవిలు నూపుతూపులును బూనిమ్మ గాంతుని గెల్పియింతిమో
మమృతము మందహాసమున నచ్చపుడాలు కబోలీలీల ఘా

అమునఁ గలావిలాస మఖి లంబు గొనం గని వెక్కుఁ జొచ్చె న
య్యమృతగభ స్తీరతిమి రావభి వేసలి పెంపుసొంపునన్.

70

౪. బలితపు గుబ్బుగుబ్బలుల పై నిరవొంది మెరుంగుదీగచే
నలరి మృతాబ్జపూగరుచి యై నిరవద్యకలారవామృతం
బులకలిమిం బికాంగనల మాఁడకు మూకత సంగఘటించు నీ
చిలుకలకొల్పికంధర భ జింపఁగఁ జెల్లజెకంధరాఁకమున్

71

మ. సమధాభంగమ సౌజనామజ మురో జగ్రావ లీలాధి క
క్లమమై నాభిసరోతరంబున మునుం గం బొంగు నుచ్చేలభం
గము లయ్యెన్ వల లంతరాలమునఁ ద ద్గంధానుబంధంబుచే
నమరుందుమ్మొదచాలు నా నొసరె నూఁ గా రింతిలేఁ గొనునన్.

౫. వనితకుచాంద్రులం బొడమి వాటపు బొక్కిలినిండి యుబ్బి జా
ల్లొని కటివక్రమాని మెఱుఁ గుందొడ లై విరవాసి వచ్చు నూ
తనకిరణామృతౌఘముల దండహలాంకపదౌత్థితంబు లై
మను నుడివొనిగర్భకల మంబులు గావె లతాంగిజంఘికల్.

౬. అని వనితాలలామ విను తాంగతరంగితసౌఖ్యమార్మయల్
గని తొనియాడు సమ్మదము గ్రమ్ముకొనందల యూఁచునప్పు న
వ్వనరుహసూతిచేతయని వారితచాతురి మెచ్చుగాని య
య్యనఘుఁ డెరుంగఁడయ్యె మన నాంతరమాంతరవిస్మయంబునన్.

మ. అపు డానర్మసఖుండు చేరఁ జని క న్నారత్నముం జూచితే
తపనీయాచలధీర వాపలుకు త ధ్యంబౌఁ గదా యింకనే
జపివేషంబునఁ జేరఁబోయి లలనా జస్మప్రకారంబు దే
టపడం గాంచెదఁ బంపు మన్నను నఖం ద్రప్రేమసామగ్రితోన్.

75

తే. కుంభగతదీపశోభాని గుంధలీలఁ, గుంభకుచమేనఁ జూడ్కు లా గుబ్బుకొనగ
గాంచునిభుం దంగనాప్రసం గంబుకతన, ముత్రివరు పెట్టె కేలకు మఱలి చూచి.

ఉ. ఏగతి యోగిరూపము ప హించెనొ యేగతిఁ బ్రాథమించెదో
యేగతి వేలగాంచెదనొ యేకత మున్న వధూజనంబు నీ
వేగతిఁ బల్కరించెదనొ యిష్టసఖా భవదీయనీతికా
ర్యాగతి నేఁడు చూతము గ దా యని యంపిన నాక్షణంబునన్.

సీ. కనకవల్లిమతల్లి కల పెంపుజడగుంపు, పుష్పపరాగనం భూతి భూతి
కమనీయకాఖ్యాప్ర కాండంబు దండంబు, తరుణవల్లవకోటి ధాతుకాటి
వల్క్కులధట్టంబు వరయోగపట్టంబు, జాలకవిసరంబు జపసరంబు
ఫలరసాసారంబు పాత్రాంబుపూరంబు, కింజల్కములుచాలు మాంజినూలు

తే. నేయఁజాలినయమ్మచో శిఖరిశిఖర, రుచిరనురభూజరాజి నుచితవేష
మెరసి నరపాల నిరపాయ హితవిహార, హరి గడిదేవీ యొక జడ దారియయ్యె.

క. ఆమాయితపసి నియము, సేమాయత నక్షరము, ద్రిప్సచు నెలమిక
చామాయ తనయనాజన, హైమాయతనంబుఁ జేర నరుగుచు నచటక.

79

తే. గంధగజయానగీత్ర బంధ కలన, నలరి యతి లియ్యమెవచ్చు నరిది మగువ
లార కనుగొంటిరేయను నాళివాక్య, మొకటివిననైననిదెనేళ యొదవె ననుచు.

ఉ. మేలు లతాంగి నీపలుకు మెచ్చితినే యతి వచ్చు జాడయే
లీల నెరిగితమ్మ బహులీకృతచాతురి మించునీవిపం
చీలలితారవామృతము చిత్తము పోకినవార లీకలా
శాలినిఁ జూచి దీవెనలొ సంగక పోవరు నుమ్ము నాపుడున్.

ఉ. ఆచ్చటనున్న యిందుముఖు లందరు నాపలు కాకించి తా
నెచ్చటనుండియో యొక య తీంద్రుఁడువచ్చెఁ గడమ్యయంచుటో
నచ్చెరుపాటు సంభ్రమము నందుచు గద్దియ డిగ్గిరంతో
వచ్చె దపోధనుండు జన వల్లభుఁడుకా మది మెచ్చె నెన్నెలిన్.

చ. ముని యట రాఁ దటాఱున స మున్నతపీఠము డిగ్గి నిల్చునం
గిననిరు పేదకాసు కుచ గౌరవమోర్వక కంప మొందఁగా
జనపతిమాడ్కితోడనె స సంభ్రమసంభరితానుకంపమై
యెససి వలగ్నముం బొదిపె నీకులు దీనదగ్ధులు దర్శనుల్.

83

తే. ఇంతియును నంత నంతంత నెదిగిపొదలు, నిబ్బగపు గబ్బిగుబ్బుల యుబ్బుకతన
నోరగాఁ బొడికంజంబు లూచి మొక్క, మక్కువసభిమణులందాసు మానిమడికి.

వ. ఆప్ప డప్రతిసవతపోనిధి యొప్పలకుప్ప యగు నహ్వాబోడి యనల్పవినయకల్ప
నంబులకు నుప్పొంగియో యనన్యకస్యా సామాన్య లావణ్య ప్రభావనువల్లభు
లెండియాడుమని దీవించి తేదియ వివిధ పూజావిధానంబులం బ్రసాదమానమాన
నుండె యాముద్రియలిడు పసిండిగద్దియ నధివసించె నయ్యెడం దొయ్యలులు నయ్యతి

పనుపునం దమతమయుచితాననంబుల నలంకరించి రంత నాకంజ నయన యనుంగుం
జెలలలో నమంజన వచనచాతురీరంజిత యగు మంజునాదీయంజలిపట్టి యతిహం-
రునితో నిట్లనియె.

85

ఉ. ఎచ్చటనుండి యెచ్చటికి వేగుచు నిచ్చటి కద్భుతముగా
వచ్చితి దార్యసన్నత భ వచ్చరణాబ్జనభేందుయుక్తచే
నచ్చపుండ్రత్వివచ్చె దను మంతయు విచ్చె గలాకలాపముల్
హెచ్చె మదాభిభాగ్యమింక నింద్రపురంధ్రులకయినగల్లు నే.

86

మ. అంబరుహస్తజేభన దంఘులువ్రాలగి గల్లునుత్తమాం
గంబది యుత్తమాంగము జ గన్మహానీయ భవత్కథానికే
మంబు నుతింపఁగాఁ గలర సేజరసజ్ఞ భవద్విభావనా
ప్రిం బరిపూర్ణమై జయగు దిప్తము దిప్తము శిష్టకోటికిక.

87

క. లలనాలలాను వీణా, కలనాదము మెచ్చి కరుణఁ గమనీయవరా
కలనాదరమున వచ్చిన, యలనాదప్రియుండవో మ నాత్మ తెలుపవే.

88

ఉ. ఓమతులప్రభావయుత యాయతిలోకమణి యనంతర
త్నాయత తేజ తావతకు భాంకముఁ గన్ననువర్ణరేఖలం
బాయనికూర్మిఁ జెల్పి యన పాయము గాఁగ మదియిక్కర్ణపా
శీయుగళీపరిష్కరణ లీలఘటింపగదే ముదంబునక.

చ. అన మునిరాజువల్క్ల వని తా జనతావినుతాభిధేయుండై
యొనగినగౌతమున్ మునికు లోత్తముఁ జెప్పఁగ విందువేకదా
యనఘ తదన్యవాయకల శంబుధిఁబుట్టినవాడ గౌతమా
ఖ్య జెనఁగువాడ నేఁ బరమ హాసరసప్రతిభాను భావుండన్.

90

ఉ. ఓనలమానమీనమిధు నోపమలోల విలోచనాంత కాం
తా వనువాధు సున్నతన గాహితపాదపశాధు వాత్మ్యసం
సేవక శేవధిం దగ భ జించి తదీయరహస్యమంత్ర సం
భావనచే ననాదిముని మార్గముఁ గాంచితి నద్భుతంబుగాక.

91

తే. నాఁతి విను మేనువిన్నట నాటనుండి, యుచు దదంఘ్రు సేవావృత్తి సున్నకతన
నిచ్చెనాకుఁ బ్రసన్నుండై యినుండతండు, సకలపదముల వాత్మాను సరణమహికు.

సీ. కావున సుద్యాస గతుండైనచుత్సాహి, లో నమేరసమేధ మానమంజ
లచ్చాయలఁ గరంబు లరుచు నీలగ్రీవ, నిలయాభిరామనీ మలఁ దెలియుచు

సుమనోమనోజ్ఞానా మములు మెచ్చుచుఁ బున్ను. కపనోవకోక్తిసం భ్రమము గనుచు
కంభాపిశాస్యసం రంభములఁ దెలికించు, కొనుచుఁ గిన్నరద్యుమ ధ్వనులు వినుచు

తే. కకరకింధిస్తంభంబు తీక్షించుకొనుచు, జంపకారజ్ఞు మదియను జగతి నద్యు
కం బయిన పుండరీక తే దారనేతు, వైఖరికి విచ్చగించుచు వచ్చి వచ్చి. 93

క. సగపదరేధురీ వికచ సారసహారభ సారవ్రూపితాం
బర మగునిమ్మహానగము పజ్జనె యానవపద్మీశమనో
హరుఁడు వెలుంగ నాయన ను పాయనమిచ్చుట గూర్చువాడనై
యరయుచుఁ బిచ్చినీ సమద యం బని వచ్చితినమ్మ నెచ్చెలి. 94

క. అని తెలిపి మఱియు నిట్లును, వనితా యీ కన్య ననఘ వైభవధన్యం
గనుగొన వాత్సల్యంబును, ననుకంపయు నద్యులంబు నయ్యెడు మాకున్. 95

క. అనుపమ భాగ్యలక్షణ స మన్విత యీ రమణీలలామ యీ
మనసిజరాజరాజ్య రమ మానసవీధిఁ దలంప సింధునం
దన యచలేంద్రనందన య సంగననయ్యెడి నీలతాంగి పా
ననకులగోత్రభూతి చెలు వా చెలువారఁగఁదెల్పనేయకన్. 96

మ. అతులప్రాధివచో అనుభావముల ప్రో వైమింసు నావంచనా
యతి యాదృచ్చికనూక్తి నూటిపడ న మోన్యాన్యాననాలోకనా
యతనానాద్యుతలీలఁ దేలి మునిమా హాత్మ్యంబు వర్ణించి రా
శతపత్రేక్షణలెల్ల నులముల విత్వానంబు సంధిలఁగన్. 97

క. అయ్యెడ మంజువాణి విన యమ్మున నమ్మునిరాజుఁ బల్కు నో
యయ్యనచ స్రలోక భర జాభరజాత్ర మహామహాజ్ఞలుకా
నెయ్యిము మీఱఁగొల్చి మహా నీయకుభోన్నతి గాంచు యున్ననీ
కియ్యభిల ప్రపంచకథ లెల్ల నెరుంగు తెఱంగు చోద్యమే.

క. అనుపమ భాగ్యలక్షణ స మన్విత యీ రమణీలలామ యీ
మనసిజరాజరాజ్యరమ మానసవీధిఁ దలంప సింధునం
దన యచలేంద్రనందనయ నం గన నయ్యెడి నంబు నిట్లు పే
ర్కొనియును గ్రమ్మఱు దెలియఁ గోరుట మామి పెంపునంగదా. 98

క. కావున నీ వనజానన, పావన జననక్రమంబు భవదీయదయా
ప్రేవలన విన్నవించెద, నే విను మని యవ్వలూ నీ నీమణి పలికన్. 100

చ. కలఁ డుల్లాకమహామహోగ్రహుతభుజ్జ్వాలావళీనిర్జల
స్థలదంభోనిధి లక్ష్మ్యహైమనత పక్షక్షోదవక్షోరుది
గ్వలభీమర్షకభేరికాభయదభాం కార్తకసంప్రీతితా
చువైరిస్తుతిన్తే సాంధ్రుఁడు వసు త్కూపాలచంద్రుఁడెనన్.

101

కా. స్వారాజ్యంబును బోలె నిచ్చెను కన్య సేనం బధిపాన మై
యారాజన్యున కింపుసాం పెసఁగు నిత్య శ్రీలతానాలమై
యారామస్మయమాననూనమకరం దాసాలశైవాల్ని
ధారావర్ధితమాధురీగుణలన త్కొంతారకాంతారమై.

102

తే. కత్తిభూషితయౌవయా రాజధాని, యువత సురుశరముక్తాఫలాభి రామ
వామకం బనఁబాలి నిద్దంపుఁజవులఁ, బరఁగు తుక్తిమతీనామ భవ్యతెటిని.

ఉ. జీవన మెల్ల సత్కవిని పేవిత మాశయమెల్ల నచ్చతా
పావనతాగభీరతల పట్టు ప్రచారము తెల్ల విశ్వధా
త్రీవలయత్రికాలఫల దేశకముల్ నవకంబు తెల్ల ము
క్తావళి చిభ్రమాస్పదము బానదిపెంపు నుతింప శక్యమే.

సీ. అనుపూలభేలనా యుక్తజీవనమైతి. నడవి నర్మద బోటి యై భజంప
నూర్చికాకంఠణ ద్యుతికలాపమునోఁప, బాహుదక్షదండ బంధవింప
సమునితారానసం భ్రమసాంద్రయై పారె, సారవేత్రవతి హే చ్యుగఁడెల్ల
గంభీర రససంభ సంభృతప్రాణిమ, తో సరస్వతి పంక్కుఁ దోడఁగాగఁ

తే. గులములోఁ బెద్దయు నమూల్య గుణమణి ప్ర
కాండసరిపూర్ణయునుగాన గారవమున
నఖిలనదులును దనుఁగొల్వ ననుదినంబు
నలువకొలుపున తేఁగు నన్నది యితింద.

క. ఆలీల నమృతానది, నాశీకజ గొల్చి యొక్క నాడు ప్రియాశీ
కేరీసంభ్రమవిమత ద రాశీకతు లడర మఱి రా వొకనోటన.

103

సీ. సుమనోది వాస భా సురకేళిన్నతివాడు, ఘనసారతిలకవా సులవాడు
ఘనసంకుమదసాంద్రగంధభాగమువాడు, నవపద్మరాగదం తమలవాడు
కలితోపకంఠ నక్షత్రమాలికవాడు, హరిచందనచ్చాయ నమరువాడు
తపనీయపేఱిలా ధాశభశ్యమువాడు, మణిపాదవలయధామంబువాడ

తే. సర్వరత్నావళి వివి తాంబ్రరాశి
రాసుశృంగారములవాడు హైమగర్భ

గోమామున తేగువాడు కో బాహులాఖ్యుఁ
దొకధరాధీశుఁ డెదురయ్యెనువిదకపుండ్రు.

107

చ. అనుచుభాగ్యకాలి కచ లాభపమాఖికిఁ బుత్రుఁడై జగ
జ్ఞుని కనుంగుదమ్ముడయి శకర ముద్దుమఱిదిపొట్టయ్యె
మమతనభాగధేయమహి మంబున మిన్నులు ముట్టివచ్చుధ
న్యుని వతవిన్ భజించినది యుక్ విసయంబున నోరయైచనన్.

శీ. బాలకూర్మనిలాస పదములు కాంత రం, భాప్రతిబింబోరు భవ్యరుచులు
సరసనైకతసార జఘనసౌభాగ్యంబు. నతనాభిరూప వసభ్రమంబు
దెడఁగారుదరులయ్యె ప్పిదమును నామోదఁ, జనుజక్కవలనిమ్మ చక్కదనము
కమలకోమలముఖ కామనీయకము ను, త్వలమంజులాలోక విలసనంబు

తే. ఘనఘటానీలవేణీయు గలతరంగి, జీరమణి నిత్యనిర్మలా కారకాంతి
ధార ధారున నెరిసిన తన నగేంద్రు, గాఢతరధైర్యమువ్వెత్తు గా హరించె.

క. ఆకరణీ దరంగిణి నగ, లోకేశ్వరు ధైర్యమెల్ల లోఁగొని రా నీ
రాకరగభీర యాను, శ్లోమండ్రు నాచెలువచెలుపు లోఁగొని చనియెక.

110

మ. జలఘ్న శ్రీనిధి యానగేంద్రభవయం దా నైకత్రోణీయ్యె
పవల రెప్పార్పక మాచి చన్న మొదలుం బొంగారిపైపై రసం
బులు జ్యంభించు భ్రమించునాశయము కూర్మల్ మించదీపించును
త్కలికాచాపలముల్ మసోనిలిడ చిం తాతన్మయత్వంబునక

111

శీ. తనమాటముల త్రోది చాల్చు రంభాదులు, సరస భావముదప్పి శిరమువంప
దనలోల తలబెంపుఁ గనుకల కంఠలు, చేరిపై వ్రాలక చెదరి పలుకఁ
దనవంక నలరు ప ద్మినులెల్ల దమిగాన, కయవాడి మోము ల గల్గము ముడువఁ
దనమహాభోగంబు ల నెసంగు భోగినుల్, దెరలి నిట్టూరుపుఁ దెరలు నెరప

తే. నకటకటనంచుమలపట్టి యతను తాప, వహ్నిపాలయ్యె ఝరబాష్ప వారియగుచు
నిత్యసుక్తి మతీధ్యాన నిశ్చలాత్మఁ, డగుచు నంచితగహనరో మాంచుడగుచు.

చ. పులగిరిరాజనందనుఁడు కూరిమి నాభువనాభినందితం
దలఁప దలంపు లోపలనె దర్పక కేతన వల్లనంబు లం
చల యెలగోలు నంబుజవి కాల శీలీముఖ తాండవంబులు
త్పలదళమండ లాగ్రములు పైకొను నెట్టివో తత్ప్రభావముల్.

తే. మరుని నాళికసాయ కో త్కరము కరము
ధరముఁ దరమిడి మెఱము టె యరిసి సారిది
సురిది నవి మెట్లు తెగఁగోయు నురునదీర్పు
రంబుల జనింపవో శతా రములుగావొ.

114

చ. కపురపుఁగమ్మతావిఁ జల్లిగ మ్మెదు గొజ్జఁగ పువ్వునీట న
చ్చపు నెలఱాల వెల్లువలఁ జందనవాసన నేమిటన్ నగా
ధిపు నతితీవ్రతాపశిఖి దీక్షక పోయెగతాగతక్రియా
నిపుణ ఘనాభిని తతటి నీలలితామృతధార దక్కఁగాఁ.

115

ఉ. శైల కులేంద్రుడిట్లు మద శాలి కుకాలిపికాలి శారికా
జాలక నీలకంఠరవ సంగతిఁ దాలిమి నిల్పఁజాల తు
ద్యేల కరాలకంఠుశర వేదన దీక్ష నదీరసోర్మికం
దేలక యేలకల్లు మహ నీయ సుఖంబుని విశ్చిత్రాత్ముఁడై.

క. రుచిరాజిత మణిభూష, రుచిరాజి వెలుంగ దివ్య రూపోజ్జ్వలుఁడై
యచలాధీశ్వరుఁడొక నా, దచలామణివారమగు మ హానది జేరెన్.

117

శా. చేరెన్ రానదియుం దటోద్గతయురీ సీమాధికోదగ్ర సం
చార శ్రీ నెదు రేగి యూగ్మి మయమా స్తస్యస్త రాజీవరా
జీరాజన్మణి భాజనంబుల రజ శ్రీగంధికిం జల్మిరే
ఖారక్తాక్షతముల్ వహించి వరుసం గావించె బూజావిధుల్.

తే. గిరియును దదంతికోతుంగ తరచిరత్న, రత్న తటపీఠిఁ జెండగా రవము వఱల
వరలలిత వాహినీ వైభ వంబుఁగాంచి, కాంచె బహు పద్మనిధిలాభ కాకుకంబు.

వ. అప్పు డప్పణ్యతరింగిణి య న్నగాగ్రజితో నిట్లవియె.

120

సీ. అశుల శైవలవతీ శతములీనెదు మీకు, నాయుచ్చు విమలార్ఘ్య తోయమెంత
ప్రారేయనిలయ సంభవము గాంచిన మీకుఁ, బన్నీట నొసరించు పాద్యమెంత
సరసమందార మంజరల గంజిలు మీకుఁ, దెనఁచి పూదండ లర్పించు టెంత
గోరత్న దోహద గురుఁక్షిత్రి గలమీకు, నుపదగా నుణివర్గ మొనఁగు టెంత

తే. యాఘ యెవ్వారలైనఁ గొంగంతవారి, కవనిఁ గొండంతపూజ నేయంగఁగలరె
భక్తి నేనిచ్చు నీపుష్ప పత్రతోయ, మాత్రములు కైకొనుటెకాక గోత్రతిలక. 121

చ. విలసితరత్నకూటములు వేలుపుగి న్నెలకూటముల్ నుధా
కలితసరః కృషీటములు కామిత నూతన లస్తుజాలదో

హలసురభూజవాటము లోకవృషుఁ బాయక కల్గునీకు న
వృల నొక యనఁగీయమగు వస్తువుగల్గునె ముజగంబులకా. 122

క. ఏతాదృశగుణగరిమ స, మేతాత్ములు మీర లివటి కేలేండుట యో
కీత్యాది తనయ మనుపరి, జాతాభివవానురాగ సంపత్తిగదా. 123

చ. అన విని గట్టురాకొమరుఁ డాననగవ్వారోచమానమా
తనతరదంతహీరయవి ధారలు వెల్పుడ నొక్క లేత న
వృ నగి నిజంబ పల్కితి వపున్ భువనాశయసన్నివేశ వే
దిన పరసాగ్రగణ్యపు గదే యని యన్నదిఁ బల్కు వెండియుకా. 124

మ. పరమామోదముతో నశేషతటి నీ పద్మాస్యలం గూడి నీ
వరవిందోద్భవుఁ గొల్చి యేగుతరి నీయచ్చాచ్ఛభావంబు నీ
పరసత్వంబును నీగభీరతయు నీసర్వంకషప్రాధి నీ
పరిపూర్ణత్వముఁగాంచి మెచ్చి మదిలో భావించు ని న్నెపుడుకా. 125

కా. ఆ పద్మోద్భవు సొలగంబునకు దివ్యద్వీపినుల్ నిచ్చరా
రో పోరోమరి యెంద రేనియును వారుకా మేము సంధింపమా
యేపద్మావనఁ జూచినం జెలియ నిన్నీక్షించినట్లుండ దే
లా పల్కాటలు పూర్వజన్మకృతముల్ గాఁబోలు నీ నెయ్యముల్. 126

ఉ. నావలనం బ్రతుం బెఱిగి నన్నొకమాటును బల్కురింప కీ
వే వెదనోరనేసికొని యేగుదుగాని సరిల్లలామ ని
న్నేవగఁ జేరవత్తు మదికింపగు నీదు ననోదితామృతం
చేవగఁ గ్రోలఁగాంతు ననియే నెపుడుం దలపోయుచుండుదుకా.

తే. వినుల మసుర మనోహర వృత్తివెలయు, వారిఁగొనియాడ బుధులెంత దూరమైనఁ
బోవుదురుగాని యేమ నీ పొందుఁగోరి, దవ్వనక వచ్చితి నశేష తాపశమని. 128

ఉ. చెప్పెడిదేమి నాకుఁగల జీవన మంతయు నీక కూర్చి యె
ల్లస్వడు నిన్నుఁ బాయక ప్రయాచరణం బొసరింపనేర్తు నీ
చొప్పున కీవు నియ్యకొని చొక్కపు జక్కవ గుబ్బలాడి మేల్
దప్పుక యంతరంగమునఁ దారిచి నన్ను నదీనుఁ జేయవే. 129

క. అన విని నగరాజు ఘన, ధన్యని గరిమకుఁ గలగి ముకులి తకరాంబుజయై
వినయము నయంబు భయమును, మనమునఁ బెనఁగొనఁగ శుక్తిమతి యిట్లునియెన్.

సీ. నిలువెల్ల నీచాతి నీచోపసరణంబు, ప్రకృతియెల్లను జాడ్యపరణతంబు
పెంపెల్ల నియత గాంధీర్యమాన విహీన, మంతరంబెల్ల బంకావలంబు
జీవనం బెల్ల నంచిత బుద్ధుడప్రాయ, ముదయమెల్లను దుర్దిశోన్మఖంబు
గతులెల్ల గుటిల ప్రకారకారణము లు, జ్యేష్ఠంబులెల్ల భంగావలములు

తే. నిలుకడ హుక్కి తావులు పాలనువల్పు, నిట్టిమాబోంట్లతోడెల్లి యెటుపొసగు
నచలితోత్తుంగ ధైర్యన కలఘుమతికి, నవఘగతికి నభంగశీలునకు నీకు. 131

క. పుడమి నచలేంద్రు లెచ్చట, జడవాహిను లెచట నెచట సఖ్యము వినజొ
పుడదు పొడవడదు మీయెడ, నెడిపక మారసము లెచటి కెక్కుమహాత్మా! 132

ఉ. నా విని గట్టు లేడు పదనంబున విన్న దనంబు దోచ నో
తే నలినీశిఖామణి నిజంబు భవత్కమనీయకాంతి ధా
రావళిలో మునిగితి దయామతిఁ బ్రోవక నుశ్చంద్రైవో
నీవికఁ గ్రుచ్చియైత్తి ఘననిర్మలఁ దెప్పలఁదేల్చివోయనఁ. 133

చ. నెలువెలఁబాటి శుక్తిమతి వెండియుఁ గొండలరేనిఁ బల్కు న
గల మనపంచసాయక వికారమునన్ నిజగౌరవోన్నతు
ల్లలఁపపు గాని మాద్యుశ జడసితిఁ దెప్పలఁ దేలుచున్న మీ
కులగిరికోటిలోఁ గడు లఘుత్వము గాదె తలంచి చూడుమా. 134

మ. మతిఁ గ్రీడారతి గల్గెనేని సకలక్షాపుణ్యదేశాళిఁ గాం
చ తపస్సూర్తి మెయిం గృశించి నవరాశిం జెందు మాబోంట్ల ను
ద్ధతిచేఁ గ్రమ్మగ నేల నీకు గఱవే తారుణ్యలావణ్య జృం
భిత రంభాదినిలింపభామ లన భూ భృన్మాళి రాగాంధుడై. 135

సీ. అతనుభూతి ఘటింపఁ దయ్యెనే చదలేటు, నీకఁదాల్చు నింధాన చిత్రకునకుఁ
వరవంశ వైఖరి వదలెనే రవిసుతా, పతి యైన దైతేయ భంజనునకు
ఎనులాభ సంపత్తి మసలెనే బాహ్మవి, జేకొన శంతను పీఠిపమడికిఁ
గనులాదయఘ్నాతి దెనులెనే నానా నదీకాంతుడయిన రత్నాక్షరయనకు

తే. వారికే లాఘవమునచ్చె వనితయెంత, మాటుమసలెదు వట్టినే మములు చాలుఁ
నేలు నన్నని సతికమ లాఠివట్టు, ప్రబలతరవీర్లు భుజకాఖం బట్టుటయును. 136

ఉ. జేణి చలింపఁ గంపి తన వీనమృణాలభుజాగ్రకంకణ
క్రేణి నటింపఁ లోలశఘ రీనిబిరి సకటాక్షకాంతి వి
న్నాణము చూప మాంసక గణక్యణింబును మీఱ వైకత
క్రొణి వివర్జితాబముఖ శోభితయై కడు సంధమించినఁ.

మ. నిలువెల్లక నిరహాయశంబుగ మొన్నేమంబునం బొంగు రా
గలఁగూలంకషగాఢగర్వని ఘటం గాంతానుమాల్పంబుచే
దలమే నిల్పగఁ బ్రాతిమాల్పపరుషోద్యత్రైధిఁ గా కంచు న
య్యలఘుం డాస్యము జేవుఁజింత నిజరూపాటోప సంరంభియై.

138

ప. పెట్టన నాగట్టువొరపుట్టి యెట్టుకేలకు మట్టుమీఱిగుట్టునం బట్టరాని తమకంబునం
దట్టువడి కట్టులుకం గట్టులువడ వేయుకట్టిడి మరుని యంప సెలకట్టియల బెట్టునం
బుట్టుబెట్టివపు పొప్పి చొట్టి దట్టంపుఁ నిట్టురుపు బొగలు నిగుడు సొగసునం
దగులు మొగులు తెగలరచ్చల నచ్చటం బెచ్చు పెరుగు జాంబూనదాంబుజ కదంబ
కాలంబి కాదంబి కాడంబరంబులు వారించుచు రాకరాకలం బైకొను కోకారిపెక
సోకులం బ్రాకిన యాకారపాండిమంబు నలువునం జెలువలరు కలువచెలి చలుప
వన్నెల సెలకొన్న వెన్నెల వెల్లువల నుల్లాలకల్లాలమాలికా దోలికాకేళికాచతుర
చక్రబాలికాజాలంబుల మేలంబులఁ దూలించుచుండమిఁ గొలుపు నగ్గలపువలపునం
గల యలపునం బొడముడగుత్తిఁదడఁబడనుడువు నుడువులవడువున మెఱయు
నరయ చంక్రము చలదువలపులకమిల దలఘుతరఘుమఘు మార్పటి నికటతట విటపి
విటపచ్చటారటదపారకీర కిన్నరమిధునాదులం జదల మెదలంజేయుచుఁ దన
యాహార్యభావగౌరవంబు కల్గొలిసిరయ వివారణంబునం గామోపభోగపమయ
సనుచితవిజనతాకారనంబునుఁ గందర్పబలసంబాధబాధావధీరణంబునుగాఁగ
మాటిమాటికిం గూటములం బాటించుచున్నట్టి పదంబులం బడినవడువున నడు
గున క్రాలి యడ్డగించి యలముకొని చెంగల్వతావులు చెదర వేణిఁదెనులించుచునుకరి
కలుసులియ గడపాలినొక్కుచు నుధురామృతంబులువడయం బలుతెరసొబగు లానుచు
మొక్కింబులు జడియంబయోధగస్థలం బట్టుచు విశ దాంశు కాంతసితి దొర
లంగ నతివిపులపులిసజఘనాగోహంబుల నుత్పలపత్రంబులు నెఱపుచుం దనివిలేక
దద్దయు నాగద్దతీయమ్మద్దరాలిం బెద్దయుం బ్రొద్దునిరోధించు సమయంబున.

ఉ. ఓవసుధామహేంద్ర కరుణోదధి యీతడ వేల ప్రోవ రా

జే వసుధాప యంచు నెలుఁ గెత్తివెనక మొఱవెట్టుచాడ్పురన్
తైవలినీరవం బెనఁగె తైవలినీనదంబుకన్న ము
న్నావిలభూరివారి విహ గారవగౌరవ మెచ్చె నెల్లెడన్.

మ. కలగుండె నెలవేది యిట్లు వరటాకారంపవాదిద్విజా
వళి ఘోషించుటకన్న మున్ను గిదిరాడ్వ్యావిధకల్పాలిసి
సలిలోపపుతఘాజనుల్ నిజవివాసస్థేయసంశూన్యలై
కలకక ఘూర్ణిలు ఘోషమొక్క మొగిదిచ్చకంబులం గ్రమ్మినన్.

- మ. విని యాటలతు దురంతైలనుభనావిరూఢతనింధూదృత
ధ్వనియో కాక మహాదక ప్రళయ సంత్రాసంబు లోకాల్లిలై
కొని కారించెనో యీ నుదుస్సహమహా కోలాహలాద్వృత్తి శే
మి నిమిత్తంబని భర్తలోక భరణోన్మేదంబు వాటింపఁగాన్. 142
- క. నానాజన పదకటక, స్థానాశ్రయ లాక్షణంబ చనుచెంచి వను
మృనాధుఁ గాంచి పలికిరి, దీనానూనానుబావ దీపితభన్ములై. 143
- సీ. ఇప్తకృత్యము నిర్వహించుఁగానిదినంబు, శుచి మలీనుగతుల్ నూపవెరచు
దాక్షిణ్యము వహించి తనరుఁగాని సదాగతి రజోభరభ్రాంతిఁ దిరుగవెఱచు
చగతికిఁ దేజంబు సమసూర్యుఁగాని మి, త్రుడు చండకరశక్తిఁ దొడరవెరచుఁ
గొలుచు నాయ మెమాపి నిలుచుఁగాని ధర్మి, జీవనదంబు గర్జింప వెఱచు
- తే. దేవ తావకరజానుభావిశేష, పోషితా శేష సద్విప భూతలమున
నేటి తుదకీ క్షణంబున నాటుకొనిన, పాటు మదిఁ జిత్రింపవే పార్థివేంద్ర. 144
- ఉ. అక్కట మిక్కటంబగు రయంబున నెక్కడనుండి వచ్చెనొ
యొక్క నగంబు వచ్చి నినదోద్ధతి నొక్కట చిక్కటాహముల్
పిక్కటిలింగం బెల్లనఁ గుభిల్లున శక్తిమతీప్రపంతి పే
రక్కన వ్రాలి యాఁగె భువనావళి నుద్భటవింధ్యవైఖరిన్. 145
- క. గోత్రాజనవిత్రాసద, గోత్రార్పణి కోర్వలేక ఘర్ణిలి నదియున్
మాత్రాతీత భయభ్రమ, పాత్రాశయ యగుచు ధాతిఁ బదపడి యలమెన్. 146
- ఉ. ఏమని చెప్పవచ్చు ధరిణి శ్వర యాబలునేగి తన్మహా
భూమిధరోదరోధమునఁ బొంగున భంగసరిజ్వరంబు పై
పై మహియెల్ల నలుకొన బల్విడినం దనుబించితాభ్రరే
ఖామహిమంబు గాన నగు గ్రమ్మన మిన్నుల వడ్డకెవడిన్. 147
- సీ. సర్వసర్వసహా చక్రంబు జడమయ్యె, గ్రామముల్ భంగసంగతము లయ్యె
నాలయవ్రాతంబు లవనకూన్యము లయ్యె, సాలముల్ కాండ శేషంబులయ్యె
వివిధ జంతు పితాన విహృతి వారితమయ్యె, వస్తుజాతములెల్ల వంకలయ్యె
నరలోక మెల్లఁ గంతగతజీవనమయ్యె, గలమంబు లప్రాప్త ఫలములయ్యె
- తే. దోట చేను కొటారంబు దొడ్డియనెడుఁ, నాసలన్నియు వినుమంత లయ్యెస్వామి
పాదపద్మంబు లీక్షించు భాగ్యమునికిఁ, దప్పి వచ్చితి మేము గోత్రాతశేంద్ర. 148

మ. అనుచుకా వారలు విన్నవించుటయు లోకానికి రక్షాకళా

కన దుత్సాహరసచ్చ విస్ఫురణమై కన్దోయిఁ గట్టెట్ట దా

ర్కొన నుద్వేజనదైన్య భంజన ఘనభ్రూభంగభంగి విహ

తనశక్రధ్వజ ముదృష్టిల్ల ఖలగోత్రధ్వంసనోదగ్రుండై.

149

క. సరవరుఁ డభయం బొసఁగుచు, హరిరథ నిరసన మనోరంజనమున సరిగెం

గరిధరణకరణపరిణత, కరుణాపరిణాహి యగు జగత్పతి లీలన్.

150

సీ. దశనశంఖముల దుర్ధరమహీధరకూట, కొట్టి నుగ్రులునేయు కంజరములు

ఖురఘాతగురుధూళి శరధీన నగాళి, మట్టు దట్టించు నారటజములు

పటుచక్రచంక్రమార్కృతిఁ గొండ లవియించు, సమిదభంగశతాంగ శత శతంబు

లెత్తువడ్డ మహాకుభృతుల నతులిత, ధృతిఁ జీరికెఁ గొనని ధీశభటులు

తే. తడయకప్పుడు పతివెంటఁ దవలినడువ, నమరు బృంహిత హేషిత ఘుమఘుమితభు

జాసమాస్ఫూలితంబుల జడికి నడికి, కుల మధరమండలము గల గుండువడియె.

151

చ. అంత ననంతవేగభుజగాంతకుఁ డమ్మహి కాంతుఁ డాశ్రిత

స్వాంతము సంతసిల్ల మరచారణసన్నతి పర్వ నవ్య నా

భ్యంతరశోధకం బగుమహాద్రి నఖంబున మీటె నత్ర వి

భ్రాంతము గాఁగ దుందుభీకబంధము మీటిన రాముకై వడిక.

152

క. వసురా జయ్యెడ బలవ, ద్విస్ఫుమరపాదప్రసార దీర్ఘాచలుఁ డై

యెసఁగగ వసుధాపరీక్ష, ర్ణసరిన్నిర రము తక్షణంబునఁ దిగి చెన్.

153

శా. మొక్కలో వోయిన రెక్కమొక్కగమితో మూర్ఖులసత్వంబుతో

జిక్కులో వడ్డ లతాద్రుమావలలతో శీర్ణోపలశ్రేణితో

నక్కోలాహల మువ్వ వ్రాలియును నెయ్యం బొప్పనయ్యెటికే

గ్రుక్కోల్ మ్రొంగుచు నుండె నండనె. వసుక్షోణీధవత్రస్తమె.

154

ఉ. పోటనబంతి మీటుగతి భూవరుఁ డంఘ్రినఖాంచలంజునక

మీటిన గట్టుబిట్టెగసి మేదిని వ్రాలు సునస్వనంబునక

హాటకశైలకూటకటకాలిఁ బ్రతిధ్వని పర్యేనా నభా

వాటి నెసంగె నంత మరచార వధూమరవారవార్ఫటుల్.

155

క. నా విని పరమాద్భుతకల, నావినివేశమున మించి నవముని యవధా

నావలిత నేత్రుండై చెలి, నావలికథఁ దెలుపు మనియె నధికప్రీతిక.

156

అశ్వాసాంతము

కా. పరిష్కప్తప్రతిభాపరాశర శరస్వధేనువాణీనుధా
 వాధిస్పర్ధియశోధురంధర ధర ధ్వంసిస్వరక్రీమహా
 దోర్ధామధివిశేషభానురసురస్తామస్తతాజిక్షమా
 దుర్ధర్షధ్వజసీ సముత్కర కరాధూతేందుధారాధరా. 157

క. లజ్జావతీనునోజద, లజ్జాతి నుగంధిగుణ క లానలినీథే
 లజ్జాలపాద సమరమి, లజ్జాంగలఘానహలహలత్రిపురహారా. 158

పంచచామరము

పరాహవాపగాతవాహ వాహరాజగర్వతా
 ర్వరాహరీశవోర్విటంక వజ్రపీఠలాలితో
 ర్వరాహరీశ వైభవాభి రామభూమ భూమహా
 పరాహ వారణాసిరాజ వారిరాశిమందరా. 159

గద్యము

ఇది శ్రీరామచంద్రచరితారవింద వందన పనననందన శ్రుతాదసామాసాదిత
 సంస్కృతాంధ్రభాషాసామ్రాజ్య సర్వంకష చతుర్విధ కవితా
 విర్వాహక సాహిత్య రసపోషణ రామరాజభూషణ
 ప్రణీతంబయిన వసుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధమునందు
 ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీగురుభ్యోన్నమః.

వసుచరిత్రము

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీశ్రీ రక్షాదక్షిణ, వీక్షాదక్షిణ భుజాగ్ర వివిధారిపురీ

శిక్షణాపాలేక్షణ సుభ, లక్షణ ఛారేయ తిరుమ ల మహారాయా.

1

తే. అవధరింపుము శౌనకాద్యభిల సస్మ, నీంద్రులకు రౌమహర్షణి యిట్లుపలుకు
మఱియు నమ్మాయతపసితో మంజువాణి, మంజువాణీవిలాస సంపదల ననియె.

2

క. మందారవర్ష వర్ధన, బృందారక బృంద ధుంధుభిఘ్ననిగర్జ
సంహా మపుడు స్మపజయ, నందితశక్రోపసన్నులం జెడిగించెన్.

3

సీ. గోత్రవర్గము పాదుకొల్పిన నయకాలి, కరమున శతకోటి గలుగు మేటి
కల్యాణ మయధామ గరిను గాంచిన ధన్యుఁ, డహితబలచ్చేస యెనజోడు
భారిసంపద దలపువ్వువాడని భోగి, వరనుధర్మావాప్తి బరఁగునుకృతి
సకల భారముపూను పైవోడుగలపెద్ద, విద్యాధయల నేలు వినుతకీర్తి

తే. వేయికన్నుల వేల్పు భూవిభునిమెచ్చి, యుచితముగు పారితోషికం బొసఁగవచ్చె
ననలు డర్కణఁ డనుశేకుఁ డభిరాజు, ననిలుఁ డధిశుఁ డలిక లోచనుఁడుఁగొలుప.

తే. వచ్చి యభివాదన మొనర్చు వసున్మహిళ, గరములాంచికన్నులఁ గప్పికొని య
మందమందార మకరంద మధురవచన, రచనలిరవొందఁ బలికెఁ బు రందయండు.

5

మ. వివిధోర్వీపతులకా జగన్నతుల మున్ వీక్షింపమో వారిపెం
పు పరీక్షింపమో నింపమో చెలిమి యే భూపాలునందెన నీ
భువన త్రాణ పరాయణోద్భటభుజా భూరి ప్రభావంబు నీ
జవనాక్షణబలంబుఁ గంటిమే వసుక్షామండలాఖండలా.

6

చ. సరయనఖాపసారితగ సాధర యాదరణీంద్రకోటిలో

సరయుదుఁ బెద్దగాఁ బృథు న రాధిపుఁ గొంత తదీయశక్తి నీ
చరణ నఖాంచలంబునకు సాటియొ వేయును నేల మద్భుజాం
తర పవి కేళి నీయిదుగునం బడదే శుభలక్షణాకృతికా.

7

తే. ప్రభలఖలగోత్రహృతికి నీ పదనఖంబె, చాలుశతకోటి సాధనం బేల మాకు
నేడుగా సౌమనస్యంబు నివృత్తిలై, నెల్లనురలకు నీయంత హేతుడుగలుగ.

8

చ. హితంనుమసౌమనోరధము లెల్లఘటించగఁ జాలు లోకన

న్ముతునకు నీకు నిత్తు నుమ సౌరధ మొక్కఁటి గొమ్మటంచుడై
వతపతి రాజవర్యునక వార్యమహార్య మహార్న భీశునం
యొతనుణి భాసమాన మగు నొక్క విమానము చూపి యిట్లునుకొ.

9

చ. జలనిధి సార్వభౌమతను జూదను జారుల యేగుండెనినా

డలఘుఁడు విశ్వకర్మ యథ వాఙ్మథవాదులు మెచ్చఁజేసెఁగొ
శలమున దీని దీనిపయిఁ జారురహసరమానుషంగుడై
యలరెఁగదా గదాధరుఁ డహస్కురుపై నొఱపైన కై వడికొ.

10

ఉ. శ్రీసతిఁ బ్రేమ మించగ వ రించి విరించి గురుండు కాతుకా

వాసములో నురాళి గొలు వం గొలువై రవికోటిబింబనం
భాసితమైన యీ శుభ వి మానముఁ డప్పక చూచునాదుపే
రాస యెఱింగి నైంధవ గ జాదులతో నొసఁగెంబ్రియంబునకొ.

క. భూనాయక యాదివ్య వి, మానం బసమానదివ్య మణిశకలశలా

కానీక నిర్మితం బిది నానాఁటి కనంత కాంచ నంబులు గురియున్.

12

నీ. పటుగాత్ర యీ చిత్ర భామాజ్జ్వల మఖిగ్న, సర్వలోకాలోక సౌఖ్య మొసగు

ధాత్రీశ యాదివ్య ధామోన్నత మంత, వాహినీ విభవంబు వగలఁ జేయు
నరవరోత్తమ యీశు నప్రకాశ మభంగ, మణిచాపశర పరం పరలు గురియు
సురమిత్ర యాశ్వర జ్యోతిర్వరాకృతి, శార్వరగర్వ భం జన మొనర్పు

తే. నిది యశేష దోహంతకం బిది నితాంత, కాంతకల్యాణనిధి యిది కామరూప

రమ్యమిది యమృతాన్న సార ప్రదంబు, దీనిఁ గొనియాడఁ దర మి వాఙ్గానికైన.

తే. ప్రకటితామోదదివ్యపు ష్పకసహస్ర, మాలికాధార మైనయీ మణివిమాన

రాజమున కెట్లు సరివను రాజసారె, పుణ్యజనభర్తఁ బాసిన పుష్పకంబు.

సీ. మాననీయానంత మణికాంతధామ మై, యిది హిమానీవేశ నింపు నింపు
 శోభాప్రవాళమం జాలతానికాంతమై, యలరించువిని వసం తాగముమునఁ
 దరళముక్తాదీప్తి ధారాధి బాసమై, వేసవి నిది మహోల్లాస మొంఁగగుఁ
 బ్రబలవజ్రోపల ప్రాసాదభాసమై, తొలుకరి నిది కుతూ హలము నిలుపు
 తే. జనవరోత్తమ యిది సర్వ సమయసౌఖ్య, జనక మిందలి యాలేఖ్య సాధ్యసిద్ధ
 కిన్న రాంగన లవిగీత గీతనృత్య, వాద్యములు నూపి నిలుతురు వలయునెవల. 15

చ. అరు దగునీవిమానము ప్ర జాసేపుఁడుం బురుహోత్తముండు శం
 కరుఁడును దక్క నమృతకు గా దధిరోహ మొనర్పవారిను
 నిరకరుకావిశేషమున జిష్టుడనై కయికొంటి దీని సే
 నరవర సర్వసద్గుణగణంబులుప్రవహుని కొసంగితిశే.

మ. నలినీ బాంధవతేజ యీశుభవిమా నం బెక్కి వేక్కా విని
 రత్నలసన్మార్గవిహార హారి వసుచక్ర మావీటికిఁ రాకపో
 కలు గావింపు మటంచు నిచ్చిన వను శ్మృజాని యావ్యోమయా
 నలలామంబుఁ బరిగ్రహించె భువనా వందం బనుందంబుగాన్.

ప. ఇట్లు జంభారి కుంభినీపతి కప్రతిమానవిమానంబు సమర్పించి నుభుంబుండుచుని చను
 టయు నపరిమితకుతూహలంబున సచటితపనలాన్య పతి కపు డుపరిచర నామ
 ధేయం బంకించి సంకీర్తనంబు గావించి రనంతరంబి యనంతవిజయకీర్తి లాభ
 సౌభాగ్య ధన్యుండగునారాజవృం డనన్యాదృశ ప్రమోదభరంబునఁ బురంబునకు
 మరలివచ్చి యుభిల జగజ్జేగీయమాననిమాన మహిమంబునం బ్రతిదివసజాయమానంబు
 లగు జాతయావమణి కలాపంబుల భూదేవ దేవతావర్యలకు సపర్యలు గావించుచు
 నిష్టాపూర్తంబుఁగనిర్వర్తించుచు నొక్కొక్క యెడ నవ్వమానంబు నెక్కి నాక
 లోకాదిలోకంబులు నానానగవ నానీకంబులు నవద్యయదీపసాగరంబులు నదీనద
 ప్రచారంబులు నిక్షీంచుచు శుక్తిమతీమహానది విహారదీర్ఘ కయును గోలాహలంబు
 లీలావలంబునుగా మెలంగుచుండె నంత నిచ్చట. 18

తే. అఖిలభువననిరోధకా హోర్యరాజ, గంధనిర్గంధనునిరాక కలిమి నలమి
 కొన్నయలజడి యుడుగఁ బ్ర సన్నయై, యేటికొయ్యన గర్భంబు చేటవడియె.

సీ. నాశీకముఖికి నె న్నుడుము గానఁగ నయ్యెఁ, దనరు నెత్తుల బిత్తరము దరతే
 శఫరాక్షిగున్నత స్థలు లగమృము లయ్యె, బడిబడి నడతల్లె జడనువడియెఁ
 జారువేణికి వింతి చవుల నింపుబుమీఁతె, గనుపట్టె విశదమై గండరేఖ
 కంబుకంఠికి సాంద్ర కంకణంబులు జాలె, నాదంబు మందమం దత వహించె

తే. హంసయానమ సలిమేచ కాంచలముల, గుబ్బిపొందమ్మి మొగ్గలు కొమరుమిగితె
బ్రకటితావరనాభి కే రప్పడియె నంత, దుచిరతర తైవలక్కామ రోమరాజి.

క. ఆపన్న సత్త్వయాపగ, యాపగిడిక నీరుమోసి యధికతనేవా
వ్యాపారద్విజమహిళ, ల్లాపాడంగ నొక్కపుణ్య లగ్నమునందున్.

చ. గురుతరవశ్యవేత సని కుంజము రంజిలుచోట హల్లకో
తెగ్గరకరదపధీధితులు గ్రమ్మెడుచోట నవారవింద బ
స్థిరమకరందతైలములు నూల్కొనుచోటఁ బరాగరక్ష చేఁ
గర మరు చైనచోట నది గాంచెఁ గుమారుఁ గుమారికామణికో.

తే. ఆదీనందన జనించు ననఘవేళ, నిందుతారాప్రసాదంబు తెన్నదర మె
తారకాభర్తనుముఖతఁ దాల్చెదార, కలు శుభాంశ్రులు నఖరవైఖరివహించె. 23

ఉ. అయ్యెడ శీతశైలతన యాగ్రజియిన్ ముద మంది నెయ్యపుం
చొయ్యలియందుఁ గల్గిన తే నూభవసంపదపేర్పిఁ బావనం
బయ్యు మదన్వయంబు కృతి నైతి నటంచు వసుక్షితింద్రుచే
ప్రయ్యలు వడ నెవ్వగ ల వంబుఁ దలంపకయుండె నెమ్మదిన్. 24

మ. అమితానంద రసద్విజారవముచె న్నారం గుమారోదయ
ప్రమదారంభ విజృంభమాణ యగుచుం బద్మాస్యశైలావరో
ధము వారించితనుకొ ధరించె వను పా దంబించు నూహించి నె
య్యము దైవారనొనర్చె దద్వనుపదా ఖ్యానంబుతోల్పూలికికా.

క. గిరిరాజతనయకై వడి, సిరి రాజుల వెలయు నీసు నీల యనుచు నా
గిరికన్య కచటిమానులు, గిరికాశుభనామమిడి ర కిల్పివ ఫణితిన్. 25

చ. జలకము లార్చి పొందుజల జచ్చదపాళికగప్పి తమ్మిసం
కులఁ దెలిచేనె లుగ్గుడికి క్రొందరగల్ గదలించుకల్వతో
మైలలఁ గుమారుఁ గూతుఁడు ఘ టించి భజించు నదీలలామకో
మలశముదాగ తాళిమల మంజారవంబున బోలవాడుచున్. 27

సీ. మందయానము నేర్పు నిందింది రాజేవ, రాజేవ రాజన్య రాళరాజి
కలికివల్లులు నేర్పు లలిత నానావాస, నావాసనికట కా ననకుకాళి
గొనబుపాటలు నేర్పు గుముదరసామోద, సామోద మధుపథు ధాంతసమితి
నటనలీలలు నేర్పు దటరూఢకల్పాగ, కల్పాగచరనీల కంఠవిరతి

తే. యన్నదీకన్య కఖిల భా గ్యములు గలుగ

మునిపురంధ్రీ జనంబు దీ వన లొసంగు

నతివనైరంధ్రులై దారులై వయస్య

లై విసిన దేవతలు ప్రాతు రనుజినంబు.

28

మ. వెలదుల్ దాసును గూడ రత్న పికతాశ్వేషంబు గావించుచుం

తెలి బాల్యంబున నిక్కువల్ గనకయం జేసాచి యాత్మప్రసూ

పులి నోర్చిన్ మణు లెందు నేని గొని రా బోటుల్ భళి తలనిక

గెలిపించెక సిరికల్మి నంచు నగుచుం గ్రీడింతు రబ్బాలతోన్.

29

చ. గురుసవిధ ప్రదేశమునఁ గోమలకల్పక పుష్పధూళిచే

ధరనుత బొమ్మరిల్ నిలిపి తన్మృదుపల్లవ పాత్రపంక్తిగే

సరములుభాద్యముల్ మధుర సంబు ఘృతంబు ప్రసూనపుం జమో

గిర మని పెట్ట నన్నియు స భీతతి కట్టివయ్యాఁ బ్రియంబునన్.

30

ఉ. పంకజపాణి శంకపరిభావక కంధరఁ దల్లి యేలొకో

సంకులు గట్టె నంచుఁ గుల తైల మతాగ్రజి పాయ ద్రోచి ర

త్నాంకితహార మంప బరు వానునొ బిడ్డ కి వేల కర్కశా

లంకృతు లంచు మాలక క లాపము లుంచు నదీ లలామయకా.

మ. అనుఁగుంగ్రీడల నెల్లవారిలకు ని ట్లల్లారుముదైన కూ

తునకుకా వాహిని వాణిఁ దాల్చు మకవి స్తోమంబు రప్పించి త

ద్ధన విద్యామహిమల్ కరామలకముల్ గావించె నాత్మీయనూ

తన పవోత్పదముం బశేషముయ ద త్రాప్తంబు గావించుచున్.

ఉ. అన్నగ శేఖరండును మ హామణిహూట సమర్పణంబుచేఁ

గిన్నరలొటాలకా నిలిపి గేయవిశారదఁ జేసెఁ గూతునుం

గిన్నరమోట పీఠఁ బలి కింపఁగ గీతములుం బ్రబంధముల్

వన్నియఁ బాడఁ బెప్ప నని వారితచాతురి గల్గునట్లుగాఁ.

శా. వీణావాదవవేళలకా ఘుమఘుమ విరూఢితి నింపన్ జగ

త్రాప్తాణా చంపలతైలశూన్యనద దీ పత్రేణికాపాదియై

రాణింపన్ ముఖలక్ష్మీకికా ముకురమై రంజిల్ల లేబట్టికికా

మాణిక్యాయతనం బొనర్చె గిరి యా త్మశ్రీప్రభావంబునకా.

34

ఉ. అనగజాత యీతరుణి యావనదేవత లీవయస్య లా
మానవసాధపాదనభి మర్దితభూధర మీనగోత్తమం
లీనగమాభిపై సేసగను నీమణిధామము లీకొలంకు లీ
కొనలు నీ నికుంజములు గుంజరయాన విహారరంగముల్.

క. అని వనిత యుపరిచరవసు, జననాయకుకథయుఁ గన్య జనసాగతియున్
వినయంబున వినిపింపగ, విని యమ్ముని సమ్మదాత్తి వీచికఁ దేలెన్

36

మ. లలికాసంవృతగాత్రుడై నిజకథా లాపంబు లాలించు భూ
పతి యచ్చహితుసేర్పు బోటివచన ప్రాగల్భ్యముం గన్యయు
న్నతగోత్రోద్భవ వైభవంబును మది న్నర్థించి యూహించె ధ
న్యత నాకు క్తిమతీర్పురీజనితర త్నం బాత్మవీత్తంబుగాన్.

37

కా. మాయామానియు నంతఁ గొంతదడ వా తృప్త్యాన విజ్ఞానము
ద్రాయత్తంబున నున్నయి ట్లలరి కాం తారత్నముం బల్కు లే
మాయేమాంతరదృష్టిఁజూచితిమి భా మాభావిభాగ్యోదయం
లీయబావనఁ బెండ్లియాడు వసురా జేంద్రుండు వాలాయమున్.

తే. రమణి యిట్టికాంతాలోక రత్నమమరఁ, జేసినవిధాత వసువుతోఁ జేగ్గు జేసి
యాతనినిసగమధుర స ద్దానుభావ, మఖిలభువనప్రసాధనం బగుటయెట్లు

చ. నెలఁతలలోఁ ద్రిలోకనుత నిర్మలరూపకలావధన్య యీ
కులగిరిరాజకన్య నృపతో టులలో వసురాజుమేటి య
య్యలఘుఁడునీలతాంగియు ల తాంతముఁదావియుఁజోలియేకమై
వెలయఁగఁ గన్నులారఁ గను వేడుక వేగమ మీకుఁ గల్గెడున్.

వ. అనిన నమ్మందయాన సందియంబున నిట్లనియె.

ఉ. ఇన్నగరాజుఁజూడ వసు భేష్వరుఁ డెన్నఁడు వచ్చు వచ్చి యీ
క్రాన్తనతీవజ్జొంపముల కొనకు నెన్నడు డిగ్గు డిగ్గి యీ
కన్నియఁ గన్నులారఁ గుతు కంబున నెన్నఁడు గాంతు గాంచితా
నెన్నఁడు గారవించు జెలు లెన్నఁడు గాంతు రభీష్టసంపదల్.

చ. అని జవరాలుపెండియుఁ బ్రి యమ్ముననమ్మునిజూచి యోతపో
ధనమణి యీలతాంగి వసు ధావరు నెన్నఁడు చెట్ట పట్టునో
యని యసురక్తి పెంపుమెయి నాడితిఁ గాక శుభప్రసంగమం
గనకు నొకంగఁ గొంగుముడి గాదె భవద్వచనంబు నావుడున్.

మ. లలనా యీయెలనాగఁ బెండ్లియగువా లాయంబుఁ జేదిక్షమా
తలనాథుం దిచ్చి నమ్మవేని నిజమం త్రప్రాడే రిప్పింతు నా
నలనా సత్యసమానుఁ జూడు మని పం తం బొప్పుమాయాజపా
కలనాదంభము పూని మాని దిశ లా కర్ణించి మహా యనకా.

మ. ఇది పంథింపఁగ వేళయంచు వసురా జేంద్రుండు నీరంధ్రుని
రదవారప్రతిసీర వెల్పుడినతా రాధర్తలీలన్ లతా
చ్చదసంఘాదికఁ బాసి నిల్చె నెడుటన్ సారంగరాగభ్రమ
స్మదభృంగీరుతి వందిమాగధకథా మాధుర్యముం దెల్పగన్.

45

సీ. తలిదండ్రులయనువాని వలరాజు నలరాజు, నలరాజుఁ జెగడుసో యగమువానిఁ
బనిఁడిచాయలవానిఁ బగడంబు జగడంబు జగడంబుగలమోవి సొగసువానిఁ
దళుఁడుజెప్పలవానిఁ దులకింపుపలుకెంపు, పలుకెంపులాయు న వొలుకువాని
జకిలిమాపులవాని సిరిమించునొరయించు, దొరయించుకాంచనాం బరమువాని

తే. వొలుపుగలవాని ముకుటకే యూరహార, కటకహండల చాక చ క్యములవాని
నమ్మహీనానిగనిలేచి యమితవిషయ, పంభ్రమమునోప నిలిచి ర వ్రాతముఖులు.

మ. క్షితిపాలోత్తముఁ డంత సంతసమునం జేరంగ నేతెంచి చిం
తితకల్యాణసమృద్ధిగ న్ననుచు సన్ని త్రుండు దివింపఁగాఁ
గుతుక స్మేరముఖారవిందుఁ డయి కో ర్దుల్ మీఱ నాజనా
ర్పిత జాంబూనదసీరి బొల్చె జలజ ప్రేంఖన్మరాళంబునన్.

47

చ. అనుపమకాంతివైభవమన్ని తు నావసురాజుఁ గాంచుప
ద్మిని సరసాంతరంగమున మించె వినూతనరాగ కందళం
బొనరె నఖండవాసనలు మత్సరికల్ విలసిల్లెనల్లన
ల్లన నిగిడెం బ్రహ్మాదతర శస్థితులై తమిఁ జూపుతు మ్మైదల్.

48

చ. తొలువొలుతన్ విలొలగతిఁ దొంగలిరెప్పల నాని కర్ణకుం
దలరుచిథాశభశ్యముల డాపున నల్లన పొంచి మించు లై
వెలువడిపూర్ణచంద్రు పయి వెన్నెలపుల్లలచాలు వ్రాలులీ
లల విభుమిఁద వ్రాలె నవ లా నవలాలిత దృష్టిజాలముల్.

క. వసుధాసుధాంశుఁ బొదువుచు, వెన మరలుచు మరలి మగుడ వెడలుచు లలనా
లసమాన దృష్టిజాతము, లసమాంబువచిత్రకరము లై విలసిల్లెన్.

50

చ. వనజదళాయతాక్షి నిడు వాలికచూ పనిమేవవృత్తి నా
ఘనునవకంబుపై బాలసి కాంతతదీక్షణజాలకంబు పై
కొనిన ద్రపాద్ధిఁ గ్రుంకియును గోరికఁ గ్రమ్మఱఁగూడబాటుమో
హనగుణశక్తి నివ్వటిలు నవ్వలరాయని నేర్పపెంపునన్. 51

తే. కాతుకముపూని యొండొరు గాంచదిపురు, చంచలాక్షికి బలికి నే త్రాంచలములు
గూర్చె వలరాజయొజ్జ గోర్గులు దలిర్ప, నదిగదా భావిశోభన వ్యంజకంబు.

సీ. కనుగలవింటఁ జొ క్కపుంజపుల్ పుట్టించి, నారితే విప్రమో న్నతులు పెనఁచి
తమ్మితూఁపున రసో దగ్రత సవరించి, కంకేళిఁ బ్రబలరా గంబు నించి
యెలమావిఁగేలంటి యెలమిమీఱగఁజేసి, విరవాది నూష్ణాభి వృద్ధి నెఱపి
కలువచేఁ దమి పెంపు వెలయించి చిగురాకు, మొనల నానులపాటు మొనయఁజేసి

తే. యసరు శరవీరపుంగువుఁ డాత్మసాధ, నముల నన్నింటిచేఁజూపి కమిచిపోటు
గంటిదూతిన రీతి వా ల్గంటి మనము, సవనిపతి చిత్తమును దూరె నాక్షణమున.

క. ఆరాజవదన హృదయము, లారాజవరేణ్యుతలఁపు నారసి మృదుగం
భీర తర వచనరచనా, పారీణత మంజువాణి పలికెం బ్రేమన్. 54

సీ. నేడుగా మా కనిం దితపర్వసాక్షి, సవరించె నీరాక కువలయేశ
నేడుగా మాతమో నివహంబు నగఁచె నీ, యాలాకమహిమలో కైకమిత్ర
నేడుగా మాకు నన్నియుఁ గూర్చె నభిమతా, ర్థములు నీ సన్నిధి రాజరాజ
నేడుగా మాకు మా నిత సౌమనస్యంబు, లొసఁగె నీపాదాస్తి వసుధరేంద్ర

తే. సురభిచరితుని నిన్ను ని చ్చోభజింపఁ
గాఁ గలిగెఁగాన సఫలతా కలితయై వె
లసె మదియ కాంతారాగ లక్ష్మియొంకఁ
దరమెమానాతి చిరభాగ్య గరిమఁ బొగడ. 55

చ. అనయము నీరుహోచనము నందినవారము గాని సజ్జరా
వనగుణధుర్య యేము కడ వారము గామా సుమయ్యు నీ వినూ
తనవిజయాంక గేయములఁ దావకచాటు కథానుధారసం
బున నలరింతు మీఠువన మోహినిఁ బిన్నటనాటనుండియున్.

మ. అసహూమూల్యమణి ప్రరోహముల నీ కర్పించు నేది వ్యవా
హిని గౌరీపతికిన్ హిమాచలమున ప్లేగట్టునీకున్ విసో
రనగంబై తగు నట్టి శుక్తిమతీయుం బ్రాలేయకైతేంద్రనం
దనుఁడుం గాంచిన కన్యగా నధిప యీ లిన్నంగి నెన్నందగున్.

- సే. అడుగుపెట్టదు నవ్యహరి చందనలతాంత, సరణిపై గాని యీ యరుణచరణ
 కేల నంటదు కోర కితపారిజాతవ, ల్లరిఁగాని యీయతి లలితబాహు
 తనువుఁ జేర్చదు నవో దారమందారమం, జాల శయ్యఁ గాని యీ సురభిశాంగి
 పెదవిఁజేర్చదు కల్ప పృథివీజఫల సంత, తియెకాని యీమోవి తీపులాఁడి
- తే. మరుకులక్రమాయాత మీ గిరిజచల్ల, దనము జననైకరూఢ మీ తటిని పట్టి
 సరసగంధీరభావంబు సహజసిద్ధ, మీ నలినసోదరీ మణి మేనిజీతావి. 58

మ. పద మైత్రం గలహంసలీల యధర స్పందంబు సేయక శుభా
 స్పద మా రాగకదంబకంబు శ్రుతి చూ పక శ్రీవిలాసంబు కే
 ల్గదలింపక సుకుమారపల్లవనవై లాలక్ష్మీ వీక్షింప మ
 ట్పదియుంబొల్పుదరం బెకన్నెగొనియా డక గేయవాక్రౌఢిమక.

క. శ్రీనిధి భవదభినివస, న్మావస యీసింధుతనయ మహనీయగుణ
 శ్రీసుతికి నెక్కె నేడే, మానిదయామందరాగ మహిమము కలిమిన్.

చ. అన జనభర్త పల్కు ముది తా విదితాతనుమత్రజాలు ని
 మ్మునిఁ గొనియాడ శక్యమే స ముజ్జ్వలరూపకలాప యైనమీ
 యనుగువయస్యఁ గాంచునుకృ తాతిశయం బవలీలఁ గూర్చె నీ
 యనఘుఁడితండు మాకుఁ బర మాపుడుగాక మునింద్రమాత్రుఁడే

ప. మఱియు నితని మంత్రప్రభావంబున భవదృశదివ్యభామినీమృదు మధుర కోమలా
 లాపంబు లాలింపం గలిగెనని మనుజపతిబహుక రించుటయు నమ్మాని సమ్మ
 దమ్మునఁ గొమ్మ నెమ్మాముఁజూచితమ్మి కంటి యకుంతిభువననిర్మాణచాతురీ
 గురీఁబుం డగు పితామహుం డేతాదృశయోగ్య వస్తుయోజనంబునం బొగడువడసి
 యపారపరీవాదపారావార భంగంబుల మునుంగడునుమీ అదియునుం గాక తస్మి
 ఘటపావైభవాభంగరంగ ప్రసంగంబునకుం బూర్వరంగంబు రసోత్తరంగం బగుట
 యెఱింగితివిగదా! యింక సందియంబువలదని నీడ్కొని, యవ్వసందరాధరునకు
 నవ్వరాశోహకు నమూల్య కల్యాణ కౌతుకసమృద్ధియుం గావలయునని దీవించి
 వారలవినయ సంచిధానంబుల నానంద మొందుచు మణిమందిరంబువెడలి చని
 యనతిహరంబునం దొరంబు లగు మందారతరువారంబుల యీ అంబులలో సారం
 బగు తపోధనాకారంబు డించి యిధాపూర్వ వేషంబుతో రాజా న స్వేషించు
 క్రమంబునం గ్రమ్మట నేతెంచి యమ్మహిమండలాఖండలం గాంచి యద్భుతంబు
 నటించి పరిసరంబున నిల్చునవసరంబున.

తే. పడఁతు లారాజనచివుని పలుకుబడియు

మోముచాయముఁ గని తొంటి మునియె కాఁగ

నరసి మందాక్ష మంద మందాక్ష లగుచు

నగుచు భావించి రతనివా డైపుణములు.

83

క. కోలాహల శైలాధిప, లీలాగతు డైన పతి య భీక యశీంద్రుఁ

నీలాల కావలోక క, భాలోలత ననిపె నని త లంచరి ముదితల్.

84

చ. అపు డొకబాల మేలమున నల్లనఁ బల్కుచు నింతులార యీ

నృపమణిరాకచే నలరి యీగిరికానన మిప్పు డెంత చొ

క్కపుసేరి చాల్పెఁ జూడఁ డనఁ గన్నియమోమెదఁ జేర్చి సిగ్గురా

గపుడమియెందెనంగఁ బ్రియుఁ గాంచెగుచాంచలహారలోకా.

చ. అలివలనేటి కీలెటిగి యాచెలి పెండియు నేకతంబునం

బొలఁతుకలార యీచిగురుఁ బోడినుచ్చార్పితహారనాయకొ

జ్వలరుచి గంటిరే యనిన జంద్రముఖుల్ చిఱునవ్వుబూని రా

లలనలజూచి కిన్కయుఁ గలంకయుఁ గొంతును సంకురింపఁగన్.

చ. సొలసి తట్టిల్లతాంగి జిగి సూపు వెలుంగులచేఁ గలధ్వను

ల్గలకలకంకులన్ గదిమి గాటపు నెమ్మినటింప హంసకం

బులు జడియం బయోధరిన మున్నతి భంగురమధ్యపుష్కరాం

చల మరదోపగా నరిగెఁ జారుపునప్రతిసీరచెంతకుఁ.

క. పరమాణుమధ్య యీగతిఁ, దెరమాటున కరుగఁ దనివి దీరనిచూడ్కిం

బరమాను రాగసూచన, పరమాననుఁ డగుచు ధరణిపాలకుఁ డంతకు.

88

సీ. మెఱుంగొప్పు నెఱిగొప్పు నెఱుగొప్పుతఱిగొప్పు, జలదమాలికచొప్పు దెలుపలేదొ

బలువాలుగల నేలు తెలువాలుఁగను డాలు, కలువపూఁ దెరమేలు దెలుపలేదొ

బలువైన కలలీనఁ గలలేనగవుసోన, కలకాబ్ధి తెరమేన నిలుపలేదొ

కనకంపు ననసొంపు కడనుంపు రుచిపెంపు పసిడితీగలగుంపు మెసగలేదొ

తే. ప్రాణసఖులార నెయ్యంపు టలుకఁబూని, యేల యీబాల యీవేళ నీవికాల

యవని కాభ్యంతరంబున కరిగెననఁగ, ననుగు నెచ్చెలి మఱియు నె య్యమునఁజేరి.

తే. అభినవాలోకనోత్కంఠ నధిపుఁ డలర, నలరుఁబోడి సమగ్రల జ్ఞానుభావ

భావయై తెరమాటునఁ బగటాచూపఁ, జూపఱుదోచెఁబరిణయనూర్చియనుఁడు.

- చ. విని కల కాకుఁగూన్ మొదవిందుమదానిని బక్ష గౌరవం
 బెనయ నదల్చి మంజుగతి నీవనజాతములో మదీయ థే
 లనముల కెల్లదోడయి మెలంగఁగ నాకలహంసి రాదొక
 జననివయస్య యంచు నగజాత మదిం దలపోయుచున్నెడన్. 71
- ఉ. ఆకలిహంసివచ్చి యచలాత్మజఁ గాంచి కుమారి తాపసా
 నీకము నీకమూల్యనుభ నిర్వహణంబు ఘట్టిల్లఁ గల్పకా
 నోకహనూనరాజము లనూనమనూక్తులతో నొసంగినం
 గైతొని తల్లి నిక బిలువఁగాఁ బనిచెక విరు లిప్పు నేడుకన్. 72
- క. రా రమ్యునఁ గోమలి కుచ, భారమ్యున నడుము వడఁకఁ బడకటకర్పణ
 త్కారమ్యు లెసఁగఁ గునుమా, సారమ్యులు కబరిదొరఁగ జనఁదిపురుటయున్. 73
- చ. సెనరునఁ జేయివట్టి తరుణీ ధరణీసరణీ పురందయం
 దనుపక పోవుటెట్లు తగవా నగ వాటడిఁ బెట్ట నంచు జ
 వ్వనిఁ జేలులెల్ల నిల్చి మహివల్లభ మాచెలిమిఁదిప్రేమ నీ
 నునమునఁ బాయకుండు మని మానినిఁ దోడ్కొనిపోవుసంతటన్. 74
- చ. శతపత్రక్షణ వెంటనంటిన వసుక్షాపాలకాలోకముం
 బ్రతిరోధింపఁగ జాలదయ్యె భవన ప్రాంతోయ కాంతానవే
 ల్లితవల్లి వలయంబు తచ్చిమరపాళీ నీదాళీ మిశ
 న్నల్లితకేళీ గనకేళిలోకగరుదు స్త్రీలన్మరుల్లోలమె. 75
- చ. వనతరువల్లికాకునుమ వాసన లొల్లక కై లకన్యకా
 ఘనఘనవేణికాభరము కమ్మనితావికిఁ జిక్కి మ్రోయుచున్
 జనుచనియెన్ ద్విరేఫములు వేమలు భావి వియోగచింతచే
 వనరుచు వెంటఁ బోవుమహివల్లభు మాపులప్రోవులో యనన్. 76
- గీ. ఆలిహస్తావలంబనం బడర నడచు, కన్యఁ దదధీనవృత్తియై కాంచునట్టి
 వమపతి నిరంతరాలొక కైభవంబు, సాగనీదయ్యె గన్నీటి జడి గడంగి 77
- చ. కలికియు నానృపాలకునిఁ గ్రమ్ముటఁ జూచుచు నేగు నేర్పుతో
 నలఘుపదాంగద ధ్వనికి నంచలు మూఁగిన నిల్చి నెయ్యపుం
 జెలువలఁగూడఁ బిల్చుగతిఁ జిల్కఁకుఁ బార్శ్వలతాంచలంబులన్
 ఫలము దెచ్చురీతి నలి పం క్తికి మోము మలంచుకైవడిన్. 78
- ఉ. అనగరాణభేదియును నానగరాని మనోరథంబుతో
 మానిని నాత్మనిల్చి ధృతి మాని నిరంతర బాష్పవారిఁ గ

స్తోత్రం నాని మూనికపుఁ గోనలలో నేలమావికానలో
వాననవిల్లుఁ దేవ నలినా వన యోగినజాడ నేగుడుజా

79

సీ. కాఁబోలు నివి బాలకమనీయపదలీల, లిచటఁ బల్లనజాల మినుచుడించె
గాఁబోలు నివి బోటి గనుగొన్న వనవాటి, నిచట భృంగీకోటి రుచులు నెఱసె
గాఁబోలు నీవంకఁ గలికి పల్కిన పొంక, మిచటఁ దేనియి వంక లింక కొదవె
గాఁబోలు నీచాయఁ గాంతనవ్వివచాయ, నిచట నూనవికాయ మింపు మెఱసె

తే. జూచితె వయస్య యనుచు నశోకతిలక, కర్ణికార నమేరు సంఘాతలతల
నలరు నారాచు సరణిలో నరసి యరసి, సరసిజాననఁ గానక సంభ్రమించి, 80

చ. కలికలు లేజగుళ్ళు నవకంపుట నంటులు కవ్వరంపుడి
పూలు ననగుత్తులుక లతలుఁ బద్మములున్ సమదాళిజాలముల్
వెలయి మనోజరాజభుజ వీర్య మవార్చి మోనర్చు కానలో
గలయఁ జరించు భూపతికిఁ గన్నియి యాపమె తోచునెల్లెడక.

సీ. కనుగొంటి లతకూన పనిదాయుఁ గాకున్న, నభినవ తరలతా వాప్తి దెలుపుఁ
గంటిఁ బద్మనిసని గవకించు గాకున్న, బరితాపగరించు మరలజూచుఁ
జూచితె గొమ్మ నంచు నటించు గాకున్న, నలయు శాఖోపశాఖాసురక్తిఁ
దమిఁజూడ గంటిమా తనరంభ ననియేను, గాకున్న గదలిచెం గటభ్రమించు
తే. నయ్యెడ ననంగ శరశరవ్యాంతరంగ, కలిత భావతరంగముల్ గప్పికొనఁగ
విభుడు చెల్లెమాల నాత్మీయ విభ్రమములు, దేటపడనండ నేర్చున మాటుపజుచు,

శా. ఆరామామణి మీద్రప్రేమమునఁ నిట్లారామ సీమాసరో
వారంబుల్ చిలకించి యందు నతి దుర్వారంబులై మీఱుభృం
గారావంబులచే ననంగరుజ పొం గారం గురంగాక్షిశృం
గారా గారాముఁ జేరి తాల్చి నిలుపం గారాక గారామునక.

83

మ. అవనీనాథుఁడు పల్కుజూచితె వయస్యానూనీధామమా
ధవశాక్షిమణియేగ శూన్యగతియై తద్రూపచిత్రహితో
తృప్త మేతన్మృదుగాన గుంభితరసార్ధంబై తదియాంగ రా
గవరామోదము పూని మామకమనః కంజాతముం బోలెడిక.

84

సీ. శుచివృత్తి నెన్నాళ్ళు పచరించెనూ తీర్థసంవాస మిచటి హంసప్రజంబు
మరసాలములనెన్ని వరఫలంబులఁ జెంది, నిలిచెనూ యిచటి రాచిలుకచాలు
మునునోసురక్తి నెట్టివహాన వంబుల, నందనో యిచటి మత్తాలినమితి
యడన నెంత తపంబు తుదిమీఱ నూఁచెనూ, యిచటి గంధాంధ బుద్ధిజగజంబు

తే. అతివ వెనుకెంటు దిరుగ నబ్బాక్షి ముద్దు, మోవి చవిగొన సతిమోము తావిగొనర
గన్య ఘనకంకణ నినాద గర్జన లరణ, గాంచెనని యున్నరను మహి కాంతుడపుడు

ఉ. మించిన నేడ్వతో నచట మీనవిలోచన మున్ను వీణ వా
యించినచోటు బోటు అలయింపగ మాటున నున్నచోటు న
య్యించితగాత్రి యేగఁ జెలులాగిన చోటునుగాంచి రాగమలో
గాంచుఁ దమోచయౌవృతులు గాంచుభజించుఁ జలాచలత్వముల్.

చ. జనపతి యిట్లు పంచశరశాతకరాహతిఁ జంచలింపఁగాఁ
గని హితమృత్రివల్కు మహికాంత నిరంతర చింతనింత విం
తనెగులు పూననేల అలనా నలినాస్తుగ్గడ వీవు నిన్నుఁ గ
న్గొనిన అతొంగి యీలువు మనోభవుఁ డింతకుఁ గొల్లలాడఁడే.

87

చ. అతివగురుండు తారక పదాసతుఁ డంగనఁ గన్నతల్లి య
ద్భుత భవదీయశౌర్యరసపోషిత జీవన కొమ్మ నెచ్చెలుల్
సతతము నీకథల్ వొగడ జాణలు బాలభవద్విలాసమో
హితహితకార్యసంగతికి ని యొడ్డ సందియ మంద నేటికిన్.

క. బాలాపాణిఁగ్రహశుభ, నేలానిర్జితి కిపుడ విచ్చేయుము భూ
పాలావతంస యన విని, శైలాది యలీకధైర్య చాతుర్యమునన్.

89

మ. అగకూటాగ్రము డిగ్గి సంభ్రమ సమ గ్రాధోరణానీత గం
ధగజోత్తంసమునెక్కి చూడ్కి కెలమిం దత్కుంభహస్తద్యులు
ల్నుగజాచారుకుచోరువైఖరులు తెల్పుం బుట్టు ఘర్మంబు నే
ర్పుగఁ దత్కర్ణవిశిష్టచామరమరు తోప్పించులం వీర్చుచున్.

మ. అవనీభర్త వినూతనా తను పతా కాశోకసంప్రేక్షణీ
యవిలాసంబు గజాధిరాజగమనో దారంబుఁ గాశ్మీర ప
త్రవిచిత్రంబు దట్టిద్విభాసీరుచి యా తద్వాహినీజాతవై
భవమున్ లోవెలిఁ గాంచుచుంజని యె సంపన్నేటికిన్ వీటికిన్.

తే. నగరిపుసమానుఁ డీరీతి నగరి కరిగి, సింధురము డిగ్గి గాంధార సింధు రుకుర
కాశముఖ్యుల ననిపి ప్ర కాశవృత ది, శాంత మగు నాత్మకేళీ ని శాంత మొంది.

చ. అతివలు ద్రిప్త నారతుల యిట్లు మనంబు భ్రమింపఁ గుంభినీ
పతి జలకంబువేళ యని భామలు దెల్పఁగఁ బల్లెరంబు వె
ట్టితి మని తోయ్యలుల్ బడిబడిన్ నడతేర ననాస్థితో యథో
చితవిధు లాచరించి పుపు నెజ్జకు నొయ్యన మేను దార్చుచున్.

సీ. గిరికన్యమేన నే కీధనించినగాని, తియ్యివిల్తుని నిగో ధింపరాదు

సింధుజ నెదనుంచి సిగులమించిన గాని, మిహికాంశుగను సన్న మెలపరాదు
శుభవానియిల్లుముఖ మ్మర్ణణఁ జూపినగాని, పటచుటంచలఁ గ్రిందు పఱుపరాదు
పద్మినిఁ గరముఖ ప్రౌఢిఁ చేల్చినగాని, రేలముమ్మరము వా రింపరాదు

తే. నేర్పన నటంచున్యపతియా నెలతఁ దలఁచి, తలచి సగముసాత్త్వికో దయదశాను
భావములఁ జెందునున్మద ప్రసవబాణ బాణమగ్నతఁగాంచుఁ దా పమువహించు.

మ. అనిశధ్యాతేనదీనుతావయవుఁ డై యమ్మేటి యయ్యేటి శో
భనముక్తావళు లన్న నన్న దినవాజ్ఞం బన్న గోరంతనం
టును నొక్కింతముఖానురాగమును బూ నుంగానిసోమ్యుఁగై
కొనఁడేకానుకలిచ్చినం గొనడు గోయ్యత్ నిండి దైతాటగాక.

తే. కన్యలావణ్య రససుధాగాహనమున, విభునినయనము ఆ స్వప్నవృత్తిఁ జెంద
మనసు తదుశాఙ్గపా మాద్రునికి మరగి, మహితహరతానుభూతికై మలయుచుండు

సీ. శ్రమము నొందింపడో జగదర్దుభితాఖండ, కాండప్రయోగ లాఘవముఁ దెలిపి
సాత్త్వికగుణసార సామగ్రి నవరింపఁ, డో నుమనోధర్మ మొనరదాల్చి
సంకల్పసిద్ధి యొ సంగఁడో తగువేళ, నమితప్రతాపసాహా య్యమొంది
నవ్య సాహిత్యచింత వహింపఁ జేయఁడో, నవరసభావ వైభవముఁ జూపి

తే. యతనుఁ డతనికి సహృదయుఁడై యమేయ, శక్తి నేమేమి గావింపఁ జాలడయ్యో
బలియు నితరప్రసంగ సంభావనమున, దవులక దచేక పరవశుఁ డవుట యరుదె.

క నుమనో మార్గణవశుఁడై, క్షమ యెల్లను దద్గతంబుఁ గావించిన భూ
రమణుని సొంగ యశోజాలము లీలం బొండిమం బలరె నెమ్మేనక. 98

సీ. పెనుగట్టు కోటమీఠిన మేటి కేపు డెంత, యరుదయ్యెఁ గన్యాకు చాదగరిమ
గగన ఘంటాపథ క్రమణిలున కెంత, గగనమయ్యె లతాంగి కానుచదలు
బలువెల్లి కెల యెల్ల నిలిపిన ఘనునెంత, నుడివెట్టై సతీధ్వంగ శుశ్రవంతి
యనుదినవ్యయిత నవ్యనువర్ణరాశి నెం, తాసఁగొల్పె వధూవిభానువర్ణ

తే. మనుచు విస్మిత హృదయుఁడై కనికరించి, యవనిపతి కాంతరంగికుడగు ననంగుఁ
డనుపమోజ్జ్వలగాతి నశ్శుచలరాజ; పుత్రి తథీనమానసాం బుజ నొనర్చు. 99

మ. లలనా రత్నము నొయ్యోయ్య మొనవ్రేలక నేలవ్రాయించి ని
శ్శులవృత్తిక వరవర్ణపూర్ణఫలకాసంగంబు నొందించి మి

స్కూలు వేమఱుఁ దదర్శించితనలతో నూల్కాల్పి నెయ్యంపుటా
జ్జలు పైపై నెవయింపసాగెఁ బటుకాస్త్రుఁ లేడికాభ్యాసముకా.

190

శా. ఆత్మవ్యంగి యనంగ ఝాంకరణ వజ్రాముక్త మాతాస్త్రుని
క్లాతం బోర్వక తమ్ములంచు దటిసి గర్భైక సంజాత కం
బాలవ్రాతము మాటు జెంద నవి యేచక సాగె ముమ్మమ్మ గా
'జ్ఞాతి' క్షేదనలేన కి' మృ నెడి వా చా రూఢి సత్యంబుగన్.

101

శ. ఎరువుగఁ జూడసాగె హరిజేక్షణ పిన్నటనాటనుండి యుం
బరిచితిఁ బూని మంజుగతి మాధురియుకా మృదువాగ్నిభూతియుకా
వరుసనె తెల్పి త్లకడ వారును దండ్రీభజించువారు నై
గరిమముఁ గన్న సద్విజ శిఖామణులన్ వసుబుద్ధ చిత్తయై.

102

తే. ఆ కలహార్యనందన యలస పవనఁ, జాలములఁ చూలగతిఁ జాలఁ చూలఁదొడఁగె
గరిమ దానెంత యుచలేంద్ర కన్యయైన, బలుచనగు గాడె ఘనచక్రప్రార్థనమున .103

శ. చెలి తెలిరెప్ప ముత్తియవుఁ జిప్పల నొప్పగు బాష్పవారి చి
ప్పిలి చనుగట్టుతె దొరఁగు పెంపు నుతింపఁగ నయ్యె నయ్యెడకా
వెలఁది మనోగతం బరసి వెల్వడి శుక్తిమతీస్రవంతి యా
యోకుల వేడిఁ గాంచిన మహాదికిఁ దెల్పఁగ నేగుకైవడిన్.

104

శ. కొమిరె మనోవ్యధం బొగుల గ్రుచ్చి కవుంగిటఁ జేర్చితల్లి శు
క్తిమతి లేడియ తాపశిఖి కీలల నింకఁగఁబోలుఁ గానిచో
రమణిమెయిం బిసాంకురపరంపరలున్ ఘనసారవాలుకా
సముదయముకా నుజాత జలజాత దలంబులు మల్లసిల్లునే.

105

శ. ప్రపవకరాఖ్యయోగి బహుభంగుల భావన లిచ్చి మర్దనం
బెసఁగఁగ ధాతువేర్చి బలియించి రసంబు నికాంత మంతయు
న్యనువుగఁ జేయ మెమరచి నాతిగలస్మిడి భూష తన్న దా
ప్రసఖులు చేరి పల్కినను బల్గుదుమాచియుఁ జూడ దెంతయుకా.

106

శ. కొంచక యంబుధిం బడిన కొండలపత్త్రులు లూడ్చదయ్యె నూ
ఱంచుల కత్తిదాని యుదుటంతయు నెంతని కంఠుచేతి నూ
ఱంచుల కత్తి హత్తి జవరాలి కుచ్చాదుల ముంచె బ్రత రే
ఖాంచిత వైభవం బెడల నాతత బాష్ప మహాపయోనిధిన్.

107

క. శంజ నయనా విలోకన, ఖంజనయుగ మెడకు వ్రాల గని వను చాలా

రంజిలుటఁ దెలిసి శంబర, భంజనుఁ దతినిశితవిశిఖ పంక్తి నగల్పెన్.

108

తే. పూఁటపూట శరత్కోటి పొడము కతన, విన్ననై యన్నదీకన్య వేణీదూల
సన్నగిలియున్న గతి నెన్నఁ జనునె యకట, యూర్మికలుకంకణాకృతినొస రెనపుడు.

సీ. మదినున్న మరుఁడు వంశమహోగ్రగతివచ్చు, కమ్మఁ దెమ్మరలనఁ గదినె మార్పు
లూర్పుగాడ్పుల రాక కులికి పొండుమ్మణాల, మండలిపై బూనె గుచనుర్పాది
కుచ సురాది గరంగె ఘోరతాపార్పినా, బడసె బుప్పడితోడి వలపుఁజెమట
చెమట వెల్లువకు సేనములయ్యెఁ బెనుఁగాక, నవనీ నీరుగఁబొంగువోరమణులు

తే. హారమణి వారశారావసారమునఁ గ, తోరమూర్చాండకారవిస్తారమును న
సారమై రేయుఁ బగలు నేర్పఱుపకునికి, మగువకనుదఁమ్ములర మోడ్పుమణువవయ్యె

సీ. వరగుణజాల సంపదన సామగ్రితోఁ బాశంబు లాశలఁ బాదుకొల్పి
చటుల తాపానలజ్వాలికల్ నెఱపి జీ, వనమంతయుఁ గలంచి వనచరాళి
నిస్వనంబులు రేచి నిగురుకాతర సేత్ర, శంబరంబులు వాడు శరభగండ
కములు దూలెడు చిత్రకాయలీలలు సోయ, గములు నీడ్కొను భద్రగతులుజడియు

తే. నాతత స్తబ్ధరోమంబు లలసిన్ద్రాలు, ఘనసితాపాంగములుగాఁగ గాండవృష్టి
పఱిపి వేటాడఁదొడఁగె శంబరవిరోధి, కాంతయా వనరేఖలోఁ గలయ మెలఁగి

చ. ఆలికులవేణి యిటు వలయాంక బిసాంకుర పన్నగాలికిం
జలమరి చల్లగాలికిని జక్కెరఖాణపుఁదేజఁ దోలంపూ
విలుతుచయాళికిం జిగుగు విందుల నీలిగయాళికిఁ హలా
హల గుళికాభద్రుర్బదఘ నాళికి నాళికి లోఁగి యాత్మలోక.

112

ఉ. ఆమ్మక డెల్ల ధైర్యకథవాతీశయంబునఁ దండి పెంపు లే
శమ్మను గాననైతి జడ జన్మమునఁ జనయితఁ బోలిపైఁ
గ్రమ్మనిదాఘతాపహతిఁ గ్రాగుముఁ జిక్కితి లోతు దక్కిని
క్కమ్ముగఁ దండ్రెచాయ గల కన్యలు ధన్యలుగా వసుంధరక.

113

మ. సయిదో డయిన నువృత్తిపాండు రమణీకాలంబు మున్మున్నుగా
భయకృత్పల్లవనూచికాస్థితఁ దపః ప్రాయాశఁ జేరై గృపా
న్వయమాణామణి పేరురంబెనసె నే నట్లయ్యుఁ బ్రాపింప లే
సయితిం చాద్యశవైభవం బకట భాగ్యా యత్తముల్గా సిరుల్.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రియున్ బహువిధం బులఁ గామితముల్ ఘటించగా
నెల్లము చల్లనై శిశుల నొందునుపన్నరాహిరాట్టునీ
హల్లక పాణులం దొకతై నై జనియింపక యొడ్ల నొంచుపె
న్నెట్టికి పాతికిం బొడమి వేటిఁడి నైతఁ దలంపులేటికిన్.

115

సీ. సోయగంబున వీణ వాయింప మాచుంపు, జటిలుఁ దచ్చటికి వే మిటికివచ్చె
వచ్చుఁ గాతేమి య వ్వనుయిసోపాన బా, బామనోభవుని నేలా తలంచె
దలచుగాతేమి మి ధ్యాజపప్రౌఢి నా, పృథివీశు నేల రిప్పించి చూపెఁ
జూపుఁ గాతేమి మా యాపాకాంక్షీ ద, ర్మితవసుభ్రాంతిఁ జెం దితి నిజేల

తే. తల్లికొటిల్ల మెన్నఁడు దలుగుఁ దండ్రి, హృదయమెన్నటికిఁ గరంగు నీవియోగ
నీరనిగి నెట్లుగదతు శృం గారవనికి, సుగ నన్నియుఁ జక్కనొ నచట ననుచు.

క. సకియఁ గను మొలుగి మధుకర, చిగురనిజారామవాటిఁ జేరి ప్రసూనాం
బకధాటిశుక ఘోష, నిక రాటి కనము మనము నివ్వెఱపలుపక.

సీ. పరమానమానవ ప్లవమానకైరవ, చ్యవమానరజము మై నంటదిపురుఁ
గరసారగ్రతా మరసాతిసాంద్రసే, భురసాష్ట్రిగన్నీరు దుడువఁగోరు
మదనావలప్రభా సదనామ్రకోమల, చృథనార్చిపై జూపు జరపఁ జూచు
సలయామాతలతాకి సలయాగిమలయాగి, నిలయానిలువకూర్పు శిలుపఁదలచుఁ

తే. గుంజపుటగుంజ దళిపుంజ శింజితంబు, వెగ్గలంబైన జెవియొగి కెనగడంగు
బంచళరభూత పరిభూత పంచభూత, ములఁ దవీయిసలంబులఁ గలుపుకరణి.

క. ఈకీతి బొదల మెదలుచు, నారీతిలకంబు మేని నచ్చిక యిచ్చం
గోరక నవసహకారక, కోరక మూరుకొని వడి ని గుడ గమకించెన్.

119

ఉ. అత్తఱి బిత్తరికా మణి గృ హంబునఁ గానకబోటిక త్తియిల్
తత్తఱమంది హా గిరిసు తామణి యెచ్చటికేగి లేకడుం
గ్రొత్తయటంచుఁ గేలివన కుంజము లారయ వచ్చియచ్చటం
జిత్తజల్లభగ్న యగు చెల్వఁ గమంగొని సంగ్రహంబునన్.

120

చ. కటకట మగ్నునొక్కత్రుటి కాలముఁబాయనిదాన వొంటిమై
నెటువలె వచ్చితమ్మ చెలి యిచ్చటిఁజేకపుఁదేనె వాఁకరీ
నెటువలె నీదితమ్మ తెరు నెల్లను బుప్పాడి నీపదాంబుజం
బెటువలె నోర్చెనమ్మ తరు ణీ తగునమ్మకడిందిచెయముల్.

ఉ. ఇచ్చ హితాహితంబుగణి యింపనిగోలవు గానగానకుక

వచ్చితిగా కయో పధిక వర్ణము నొంటి చరింపనిచ్చునే
యిచ్చటియన్యపుష్పచయ మిచ్చటి నుత్తమభువ్రతవ్రజం
బిచ్చటిపల్లవోత్కరము లిచ్చటి పాంసులపంకజావళుల్.

122

సీ. ఫలభంగములు నేయు చిలుకకు సాంగమై, త్రోధరసంబు ము క్కుననె యుండు
గాలభేదికి మహా కాలమూర్తికి దంట, తోయిల కెఱుమంట గురియు గంట
మదమరాళికి సదం భస్మితి యుడివోదు ముఖరాగమును గళం బున విసంబు
సలరుఁ గొయ్యల తావు లార్పియాసవహూర్తి, నెఱలించు నధికి మే నెల్ల మలిన

తే. మట్టియింట యేలవచ్చితి యథఁబింబ
మీతలిరుఁగేలు నీభుజా మృదుచ్చృణాళి
కలును నీపుష్పహేమలాం గములువూని
గట్టు దొరపట్టివగుల్లెఁ గంటిమబల.

123

మ. సురువిద్యోషికి విప్రయోగి హారణ ప్రూరుండు మారుండు దాఁ
బరమాప్తుండు తేదీయభృత్యులు దలం పం గాంచనస్తేయ త
త్పరగంధానిలముల్ మహామధుపముల్ తన్మైత్రి గాంచెంబిక
స్వరముం బంచమశబ్ద మిందుకు నుద్భు జ్జ గాలంబు రాఁ జెల్లునే.

చ. అని చెల్లులెల్ల దూటి ధవ శాంబుజభాజినరాజి నావటిం
చినుకునుమాన్నరాశిపయిఁ జక్కని చెందోవజోతి నిల్పి యు
వ్వనితకు జుట్టురా బడిసి వైచి సగంధపలాశవాటిఁ బా
యని యశరీరిబంటులకు నామితఁ జేసి రనేకభంగులఁ.

క. ఆవేశ మంజువాణి య, నావలగతిఁ జేరి దుస్సహమిధిందపుధిం
దావలి కావలి కరువలి, యావలి కావలితమ్మదయ యగుసతిబలికెక.

తే. కలికి యలకరమండలి కలికిచూడ, వేల యీవేలఁ బలుక వీ వేల గోల
నీ కటాక్షోర్మి వాక్కు ధానీకమునకు, బాలిఁ బడిగాదె యివి యీకు జాలిఁబడియె.

సీ. సకలాగమాంత వా సనబుగాంచి, విముక్తకాంచనం బగు మాఘకరకులంబు
వర్ణిత్యమున దృఢావాప్తి సంయమములై, శౌరిఁ బేర్కొను శుకసంతతులును
గన్నపెంచినవారి గలయక మాధవా ర్పితనూక్తి మనువన ప్రీయచయంబు
పద్మాసనాభ్యాస పారవశ్యమున బ్ర, హృద్ధీగతు లైన హంసలేతులు

తే. పుష్పఫల పత్రజలమాత్ర ముల శరీర, యాత్ర గడపుచు సన్మార్గ మధిగమించి
యెసగునివియ్యెల్ల నీకేల యెగ్గొనచ్చు, వనిత యావంత వలవదమ్ము.

128

ఉ. పారసకైరవంబులకుఁ జంద్రది సేంద్ర నిరోధ మంచకుం
బావము లేనిమందగతి భారము చెమ్మెరకుకా ఫణిగ్రహ
క్రూరవిఘాత మంగజాన నుం గడలేంని భీమవీక్షణం
గాఁకవైర మింత తలఁ కంబనిలేదు మనోబాధాటికెన్.

129

ఉ. నమ్మిక మీఱ నెత్తు వద నమ్మిక నెత్తుదికోర్కి నెమ్మితో
నిమ్మని యేము నీదయకు నిమ్మని కమ్మని వింటిజోదుపా
దమ్ములు మెట్ట కెంపువిరి దమ్ములు చేర్చిభజింతు మమ్మరో
రమ్మని బోటి కోమలిక రమ్మనివార్యగతిం చెమల్పగక.

130

క. సోలుచుఁ జెలికెదురాడక, తూలుచుఁ గైదండయొ సగు దొయ్యిలి మేనక
వ్రాలుచుఁ జింతాజలనిధిఁ, చేలుచుఁ గైసేయుసఖులఁ దెగడుచు గంటక.

సీ. నిలిదచుస్సహదీర్ఘ నిస్వాసపవనంబు, పఱచు లేటుల బరా బరులఁ నేయ
నుజ్జ్వలా వయవతా ప జ్వాలికలవేడి, చివురు జొంపములపై నవఘృనింప
లలితాననేందుమం డలపాండురచ్చాయ, వనరుచోవళి వళా వళి యడంత
శ్రమజలాభివృక్ష సహజసాంకవ మదా, మోదంబు చిలుకల మూలకొత్త

తే. నెసగు భసలములను గి సలములను నీర, జాతములను గీర జాతములను
విగ్రహింపఁ నీని విరహంబై తోడుగా, వెలఁది వెడలె విసిన వీధులకును.

కి. లలనామఁబు లపు డుపవన, తలనానానూనసంప దలు కలకంఠి
కలనాదకుఁ దెలిపిరి త, త్కలనాదంభమునఁ బ్రార్థుంగడపుద మనుచుక.

సీ. కనకగంధము లెఱుం గనివాని కిష్టాప్తి, కాయహీనునకును గరణపటిమ
పెక్కుకాలపుమూఁగ కెక్కుడువాక్రౌఢి, యతిచంచలాత్ముని కలఘువృత్తి
యిలఁ బుట్టుగుడ్డరు హితదన్వన ప్రీతి, యగమకోటికిఁ బల్ల వాభివృద్ధి
జడజాతిమునకు కా శ్వతబోధ సామగ్రి, కోపనావళికి భా వోపశమము

తే. నెరపునిరుపమమాధవ నిత్యసన్ని, ధానమున బొల్చు భవదీయ తాతసాద
పన్నిహిత సమణారామ సరణి యిదె ల, తాంగిగనుఁగొను మిచటి సోభాతిశయము.

చ. పరిమిలితప్రవాళినవ పట్టపటధ్వజమాతనూతన
స్మరరథరాజమున్ భ్రమర జాలగుణాంచిత పాంచుచక్రము

లైరల మహాబలంబు దర లింప లతావనితాభిరువ్వు తే
మరుపపుబుంతుల్లు కుక మగడలి యాడెడిగంటె పై పయికా.

చ. మరునకుఁ జైత్రమృతి వన చుండలరాజ్యఫలైకకాంచనో
త్కరము కరం బొసంగుటయుఁ దావులబచ్చలు చేసి తచ్చదా
వరణముఁ బాయవిప్పి పరు పంబుగ నెన్నిక కెక్కజేయుచుకా
దొరయిగనీవు గంటె చెలి ధూర్తవతంపమలీమసాళులకా.

చ. రతిపతిధర్మకర్త ఋతు రా జబలావళి నొంచి యేఁగుదు
ర్మతుల మధించి కైకొనిన మానధనంబుల ముద్రవెట్టుచోఁ
బ్రతినవ దీపికాశిఖిగ రంగెడు లక్ష్మయుఁబోలె పంజల
స్థితమయి తేటి వెగ్గలపుఁ దేనియ గ్రాయుట గంటివేచెలి.

ఉ. తుమ్మెద త్రిమ్మరీఁడు పయి నోఁచు పిశంగిమ పద్మినీనికాం
కమ్మది తాఁ బరాగపటిఁ గప్పి మఘవ్రతిఁ జేరబోవుచుకా
నమ్మిక కంగజ ప్రహరణమ్మల ముటైడుఁ జూడవమ్మ ప
ల్గొమ్మల జెందువారిలు త సున్నిరియాటలు నేరకుండురే.

138

చ. అనిలకుమారకుండు మరు దధ్వనినాధిపలాశిమండలీ
ఘనవనరాశిలోఁ బుడమి కానుపు పద్మినివిక్కి స్రుక్కగా
నినకరముద్రఁజూపి జల యించి తదంబుజరాగపాళిఁ గై
కొనుచుఁ బ్రవాలతేజమునఁ గూరిచె గంటె పలాశవిధులకా.

కా. అంచల్లెల మారించెఁ గొంచక యయు క్షాఘక్షమాభోగముల్
పంచాస్తుండని యాకు లెత్తగని పై పైఁగాంచనన్ననమా
డించెన్ మాధవుడీ సదాగతిని గం లే కన్నెపున్నాగ మె
క్కించెఁ గోకిల కామాళుల్ మొఱయి నేఁ గించెకా వనీవిధులన్.

తే. కానఁగడహని యై వెద్ద కాలముండి, వాక్యసంసిద్ధి మాధవు వలనఁ గన్న
మత్తకోకిలకవివాక్స మాజమెల్ల, బంశమశ్రుతి వింటివే చంచలాక్షి.

141

మ. నునుఁగప్రంపుటనంటిపెన్నపార య న్నోకెక్కి మాధ్వీకుహో
వనధిం బుప్పొడిదీవికికా మధుకర వ్యాహారు లేతేరఁద
ద్వన కర్పూరపటంబు లందుకొని వేడ్కం గోరకప్రభాహమో
హనముక్తావళిఁ దార్చె నీతరగుగా డ్పల్జాక్షి వీక్షించితే.

మ. అలినీలాలక కంటె చిల్కభవదీ యాలాప లీలాప్తినిం
పలరం గోరి విపక్వదాడిమ శరు వ్యాఘంబి కాభాఘల

జ్వలనావాజ్ఞుఁ యై తపంబు సవరిం పన్ సాగె నేలబైడిం
దలక్రిందైన ననూనవాగ్గిహాలు మే ధాశక్తి బింబాళికికా.

143

మ. అసితాజ్ఞేక్షణ మూడు కేతకి శివ త్యాగాపవాదంబు దీ
ర్వసముద్భూతిధూళికాభసితయై బద్ధాలి రుద్రాక్షయై
యసిపత్రాసికఁ బూని నిల్చుటయు న య్యష్టాత్మత్రైలోక్యజీ
వ సముజ్జీవికయైన మూర్తిదరియన్ వచ్చెన్ సదాక్షిణ్యతన్.

144

తే. కన్నె మరుసకుఁ బూఁదూపు తెన్ని లేవు, కన్నె గేదంగివిరి కెన గావు గాక
నూనబాణాభియాతికి దీని గాలి, సోకినను గాదు తలయేలు సోహ నెపుడు.

చ. కన బదమాన బాడఁబలు కన్ మొగమెత్తుకొనన్ మదింపఁజే
య నలను జలనూర్చ నగ నంటను జాలవు గాక కాకచే
ఘనకుచ పుప్పులీపె తిల కంబు నశోకముఁ ప్రేంకణంబు గో
గును గనకంబుఁ గేసరముఁ గ్రోవియు వావిలి పొన్నమావియిన్.

సీ. కలికి నీచేపట్టు కలది మాకందంబు, సతినీవు గనునది సరసతిలక
మబల నీయెదఁ జేరు నది తావిగ్రోవి తో, య్యలి నీవు పదముంచునది యశోక
మతివ నీయిరవొందు నది దగు బొగడ బి, త్తరి నీవు నగునది దా నమేరు
వమలాంగి నీదు రా గము గన్నది ప్రియాళు, వగజ నీవెదిరించు నది సువర్ణ

తే. మింతినీచే గృతాశ్వాస మింద్ర సురస, ములికచభవస్పృహ క్తి క ధ్వాభరణముఁ
గాంచునది కర్ణికారంబు గాన గాన, నెరవునేయక చెలి వీని విరులు గొనుము.

క. అని వనితలు జవ్వని క, వ్వని విభవముదెల్పి కమ్మ వలపులు గొనుగా
డైనయమికి ఫణులఁదెనఁచిన, యనువున జడలడరఁ గునుమ హారహోత్సుక లై

వృషభగతి రగడ

బాల బాలరసాల మిది పిక పాలిపాలిటియమరసాలము
గేలిఁ గేలిడి గ్రుచ్చఁగడు రా గిల్లు గిల్లుముత్రప్రవాళము
కొమ్మ కొమ్మగదల్చి నన గై కొనక కొనకది యేలనిక్కెడు
రమ్మరమ్మన మోపఁ గురువక రాజి రాజిలు నెంతపొక్కెడు
నాతి నాతిచిరప్రసూతన నంటి నంట కదల్చు నేటికి
నీతి నీతిలకంబు వలపులు నించు నించక చూచుబోటికి
నోమి యోమితమధ్యనీపద ముంచు ముంచు నశోకవాసన

శేమ శేషరుద్రములు నీకవ లీల లీలల వీరకలలో జన
 రామ రామన కొనరంగూల్పు న రాలు రాలుతు ననలువైతము
 భామ భామహానియ మగు నీ పాట పాటవమునఁ బ్రయాశము
 నింతునింతుల కంటఁ బుష్పాడే నెరను నెరనులుపల్క నింతయుఁ
 గాంత కాంతముభానురాగము కనక కనకము పూయదంతయుఁ
 గ్రోవ్వి క్రోవ్విరి మొగ్గ మరుబరి గోలగోల యిడత దాఁటితి
 నవ్వ నవ్వనవాటిఁ బొన్నలు ననుచు ననుచు నెరుంగఁజాటితి
 ముదిత ముదిత మనోబయ్యె తెలి మొల్లమొల్లము మెచ్చెమాటికి
 మదిరమది రహిఁబూని వశ్యము మన్న మన్నన మధుపకోటికి
 జేలువ చెలువపుఁదావియూరుపు సేంబు సిందుర మింపుమీఱగ
 వలదు వలదురు మధుమధువ్రతే వాసవాసంతికలు దూఱగ
 వనిత వనితరులతలయలరుల వాడి వాడితి కొప్పవేగున
 మనము మనమునఁగోరి చెలులశ నూటమాటలువచ్చుగోగున
 వెలయ వెలయని చూపెదవు కురు వేరువేలుగఁబల్కు దగుదువే
 యలసి యలసిరిగంద మడరెడు నాడనాడ భుజంగివగుదువే
 వాని వాని తెనుల్తురా విర వాది వాది వాదిదపతురింతులు
 గాసిగా సిర మంటె నలవక కప్పకప్పర మేల అంతులు
 లతిక లతికమనీయకరకిన లయము లయమున నాడ నిత్రతీ
 నతను నతయుశోభరం బన నలరు నలరులుచూడ బి త్తరి
 తావి తావిది గందవమాకం దళము దళముగ వీచు నెప్పుడు
 కావ కావలిజాజా లిపుడని ఘనము ఘనములు మించునప్పుడు
 మూల మూలల మల్లెలెంతటి మోహమా హరిణాక్షి దాఁచితి
 యేల యేలకిపాదలు పెదకద వింత వింతలె యెందుఁజూచితి
 గోర గోరంట నించితినొ కలి గొట్టు గొట్టుగఁ గోయఁబొసగవు
 నారి నారికడంపుఁబాలెలు నాకు నాకులవృత్తి నొసగవు
 కలయ కలయకలంకకేతకి కలిక కలికచతుఱచె బిల్లమె
 యలికి యలికివడంక నీయిభ యాన యానన విల్లుగొల్లమె.

149

చ. అనివనకేళిసల్పి లలి తాంగులతాంత లతాంతకోటిలో
 వనపవనానువంగమున వాసనవోవనివానిఁ దేనియల్
 దొనకనివాని బుష్పాదులు దూలనివాని మదాలిమాలికల్.
 చెడకనివాని భావభవు సేవకు సేర్పున సేర్పరించుచున్.

150

తొడవు జటువెట్టి వలిప సా చడబుగట్టి

శృంగములు వట్టిసీరాడఁ జేయనపుడు.

మ. కరిముల మూపు లూదుకొని కన్నెలు చన్నులబంటినొందోరుల్

బురిగొని నిల్వొ దత్తిరిధి ప్రాంశ్శుదగంశు కలానపూరితాం

తరమయి పొల్చె భావభవ దైవతభావిత హేమమంభనం

ధరితమృణాళమండలిత పద్మమయిల్ల వమండలంబనక.

మ. నెలతలు బంతిగట్టుకొని నీ రెగఁజల్లఁ దదీయమంజులాలం

జెలికలతోదకం బెగయు జాడనుతీంపగ నయ్యెఁ దక్కుచాం

చలజఘనాభిసూతములు నైఁపక మ్రోయుచుఁ బద్మయుక్తమై

కొలను సరోజబాంధవున కున్ మొఱువెట్టగ నేగుక్తవడిక.

చ. చిగురుంజిమ్మనఁ గ్రోవిలొ నొకతె రా జీవాసవం బుంచి పై

నిగిడింపక గమకింప నొక్కనవలా నెమ్మొము వే ద్రిప్పిన

నగజంపై నెటిగింపు గప్పకొనియె నత్తి ప మాధ్వీరసం

బు గొనం బుంచినచంచరీక పృతనా పుంజంబు చందంబునక.

159

ఉ. కొందఱు మందగామిసుల కోమల పాణితలంబు లొక్క యిం

జింపిర నీలవేణి తెలి నెమ్మొగ మంబుల మంచునొప్ప నె

న్నందగుఁ దావుబల్మి నలి నమ్ములు దొమ్ములుగూడె కమ్మి పూ

ణ్ణెందుని మున్ను గొన్నరుచు లిమ్ముని నీటికిఁ బార్చుకైవడిక.

ఉ. బంగరుకొమ్మ పూని యొక ప్రాధ రయంబున నీరుచల్ల ము

గ్ధాంగన యోర్తువక్త్రకిర జాప్తి గరంగెడుచంద్రకాంతపుక

శృంగము పూని దాని గలి చొక వెన నక్షయకాండలబి ను

పొంగరె రాజరత్నపరి పూర్ణ బలంబున నెట్టివారలుక.

160

ఉ. హాసవిలాసచంద్రికల కబ్బిని మోము ముడుంచు దీని కు

దాహసిరీమావలేపముగ దా యని యోర్తు దళప్రకాండముల్

గానిలఁజేసి కైకొనియె గర్జికఁ దత్కమలాధి వాస సిం

హాసముక హరించి నిజ హస్తగతంబుగ జేయుచాడ్చునక.

శా. ఓలంబాలక యోల యోల యవనో లోలంచు మేలంబునక

రోలంబాలక యోర్తుగ్రుంకి చిసవ ల్లల్ దున్ని తూటాడికం

గేలం బట్టి తటాలునక నెగసె నక్షిణంబు నాధాంబుజా

క్షీలాకంబు జయించి వారలయక శ్రీ దెచ్చుచందంబునక.

సీ. కేలఁ దమ్మిఘంటించి పాలమున్నీటిలోఁ, బాదమిన జవరాలిఁ బోలెనొకతె
యమలమృణాళనా భాక్షమాత్రముఁ బాణి, గీలించి యజురాణి జోలె నొకతె
వెలిదమ్మిరేకు వే నలి నంట లేనెల, పువ్వుఁ దాల్చుభవాని బోలె నొకతె
కలువపుప్పొడి రాల్చి కాయజాస్త్రముల తు, ప్పలుడుల్చు రతిదేవిఁబోలె నొకతె

తే. సారకాసార సాగర జనితజలజ, కుండమాన్వీసుభాధారఁ గ్రోలదిపురు
ప్రబలరోలంబమాలికా రాహుఁబబి, దంభనారాయణి యనంగ దనరెనొకతె.

ఉ. అటకొలంకునం గరఁగి యంబుజగంధులగంధసారముల్
గాటుకయుక్ హర్షద్రయును గానఁగనయ్యె నితాంతధన్య ల
జ్జోటులు మునువేళఁ బరి శుద్ధసితాసిత నిర్ఘరంబు ల
న్నీటఁ బిశంగవర్నతటి నీమణితోఁ దలచూచెనో యనన్.

సీ. కొలన నీరీతి నీరాడి కొప్పలంబు, రాశి నిర్గతవాని కా భ్రమలఁ బోల
నాత్మనిరసనభీతినా ద్వాంబరములు, తనులతల నంటబెనగ దత్తటముఁ జేరి.

ఉ. కామిను లన్న గాత్రజకుఁ గల్పకభూరుమా దత్తకోమల
క్షౌమముఁ గట్టనిచ్చియల కల్ దడియార్చివిరుల్ ఘటించి ము
క్తామణిభూషణంబు లిడి గండ మలంది వెలందియనతిం
దాము నలంకృతాంగు లయి దప్పకరాదృజనా దరంబునకొ.

సీ. నారంగములు వాస నారంగములు, గొన్నియలిసాదమంత్రముల్ దెలుపుచోటఁ
దిలకంబు లవనీజ తిలకంబు లవిగొన్ని ప్రసవాసవార్ఘ్యంబు లొసగుచోటఁ
గాంచనంబులు వనై కాంచనంబులుగొన్ని, కళికాప్రసవముల్ నిలుపుచోట
సహకారములు చైత్ర సహకారములుగొన్ని, తలిరాకుటారతుల్ దాల్చుచోట

తే. ముప్పిరిఁబెనంగి ద్రాక్షలు గప్పికొనిన, గొప్పుకప్రంపుటనఁటుల చప్పురాల
నొప్ప రానినకప్పరా లుప్పురాలఁ, బెనచి వలిగాడ్చు భూపమ ర్పించుచోట.

ఉ. గొజ్జగమందునం గలపి కూర్చినపుప్పొడి తిన్నెమీఁద లా
మజక కాయమానలసమానవి మీనముకింద నొక్క పూ
సెజ్జ ఘటించి యం దొక కుశేళయ కర్ణిక నిల్పి యందు సం
పజ్జలజ్జేక్షణానుతునిభావము వ్రాసి కురంగనాభికన్.

168

తే. అతని వామాంకమున రతి నావహించి, మ్రోలనుడురాజు ఋతురాజుఁ గీలుకొల్పి
శ్రేవల సగంధపవన కో కిల మరాళ, కీరసారంగములవ్రాసి చేరి చెలులు

సీ. ధ్యానంబు హృదయవా స్తవ్యకుటుంబికి, నావాహనము జగ ద్వాస్యపకునకు
సర్వపాద్యములు నా రాయణ ప్రయినూతి, కభిషేకమధిక న్యాంకకాయ

కలరుదోయిళ్లు పువ్వులవింటిదొరకు గం, భము గంధగిరి మరు ద్వాంధపునకు
 ధూప మప్రతిమ ప్ర తాపోష్ట సురభికి, దీపంబు తిమిర భ యాపహునకు
 తే. మధురసఫలఃపహారంబు మధుపక్షర, పరిజన పరాయణునకంచు భక్తిసోపగి
 మానమధనాయ మదనాయ మధుసఖాయ, మనసిజాయనమోనమోయనుచు మొక్కి.

క. కామ కమలాస్త్ర కమలా, కామక సుత కామనీయ కనిధీ యనుచుం
 గామినులు విన్నవించిరి, కోమల కోమూయమాన కోకిలఫణితికా.

కా. వాతాందోలిత చందనాగరులతా వ్యాధీభకేభీవసీ
 జాతంబుల్ భవనీయనర్మ గృహముల్ చైత్రుండు నీబంటు నీ
 కేతత్కాననజాతనస్తు నిచయం బేమిచ్చి పూజించుటల్
 'శితాంశోరమృతార్పణ' మృసు క్రియంజేకొమ్ము చేతోభవా.

మ. బలవస్త్రేరుశరాసంబును బర బ్రహ్మాస్త్రముం గల్గు బ
 ల్విలుకానిం దృణమైన చాపమున గా లిం బోవు లేయల్లులం
 జల మానించి సగంబుచేసితవు నా సంకల్పసిద్ధుల్ గొనం
 బలుమేరుక నిరసింప లేజగురు గొ మ్ముజేవ గాకుండునే

మ. కొండట విల్లు వేదలల కుండలిరాజట వారి యమృతం
 కుండట ప్రతిపల్లియలు దున్నినవాడట యొండు రెండు భ
 ర్గం డిది నిండుపొరువ మొ కో యని గెల్వవె ముజ్జగంబులు
 దండత నొక్కకుంటవిలు దాలిచి యంటినఁ గందుతూపులక

ఉ. నూనశరాస నీశరము సొచ్చినధాతకు నీమహాభరం
 బాసక రావ్యభూధర గు, హా గృహ మిగిలనూలికిం ద్వదీ
 యానఘకౌర్యశక్తి మృద యంబునబూను రమావిలాసికిక
 మానధువో రజంబును ద మంబును సాత్త్వికముం గ్రమంబునక

క. మొనయంగనకా కటకట, మొనయంగన కాద్రిధరుడై ముదితను పవనా
 తను పవనాహతి కొసగక, తనుపవనా మదన నీయు దంచిత కరుణక.

నీ. లోకత్రయీజయో త్సేకంబు దెబ్బనీ, పడఁగ వారాయణ ప్రథమమూర్తి
 రెండంటఁ జేయు నీ కాండచాతురికి నా, ద్వనిదర్శనంబు నా మార్గజాని
 గాధనాశీకసంగ్రస్తుడై వేడును, నీదాగువాడు వా జీవిలాసి
 యెక్కిత్రొక్కనిచోటుఁ ద్రొక్కించు నీయాజ్ఞఁ, గడవదు పద్మినీ కామకుండు

తే. కాంతలననెంత నీయంత ఘనునకింక, నభిచివర బ్రోవవయ్య ప ద్మాక్షి గావ
వయ్యకుకవాణి గరుణింప వయ్య పూర్ణచంద్రముఖి నేచకయ్య యో చక్రనయ్య

క. వలదు కొల దాచు నుమ్మని, చెలువలు మరు గొసర విసరె జిలిబిలిగాడ్పుల్
జలజల నలరులు రాలెను, గలకల మను శుకపికాళి కల కలమొనగెన్.

చ. అఱమి రమాకుమారుఁ డపు డగ్రతలంబువచ్చి నిల్చిన
ట్లఱిముఱిఁ దోచినం గువల యాక్షి వడంకి కడంకిఁదూల్చిమె
ముచి సగంధగంధగిరి మాగుతపాతిత వల్లికాభయై
యొఱగిన సంభ్రమించి చెలు లుద్ధతబాష్పతరంగి తాఱులై.

సీ. మోహోపదేశత మోచుద్రితము లయిన, కనుదమ్ముల హిమాంబు లునుపరాదు
శ్రమబిందుతార కా గమభిన్న కవకోక, ములఁజంద్రనామంబు దలంపరాదు
శిర్యదాకావృంత శిథిలితానులతాంత, మసియాడ వీవనల్ విసరరాదు
తటుతాపపుటపాక పరిహితను హేమ, మింకఁబల్లవపుటా ర్చిడగరాదు

తే. లలన కానంగకీలికి లాకలాప, సంతతారీడ హృదయపాత్రాంతరాశ్
పూరితన్నే హాపూరంబు పొంగిపారల, జల్లని పటిరసలిలంబుఁ జల్లరాదు. 120

క. ఏమందమేమి నేయద, మేమం దని మందలింత మేమందమో యిం
దేమందయానఁ నడుగుద, మేమందఱ మనుచుఁదరశ్ హృదయాంబుజలై

సీ. జవరాలి యడుగులఁ జివురాకులంటించి, పొలతియూరు లనంటి పొరలఁ బొదివి
కొమ్మచేదోయి చెంద మ్ములహత్తించి, లేమబాహులు మృణాళికలఁ బెనఁచి
యతివగు త్తపుగుబ్బు లలరుగుత్తులఁగూర్చి, కాంతచెమ్మలఁ జంద్ర ఖండమలఁది
కలికి క్రేగన్నులు కలంపరేకులగప్పి లలనపెన్నెలుల వా లంబు ముడిఁచి

తే. నవనవగుణానుబంధ బాంధవములైన, చలువ లెన్నేనిగావించి చెలువచెలులు
నెలఁత కీవసులాభంబు నించునుంచు, నించునిల్కాని మరలఁ బ్రార్థించుటయును.

కా. అకాక్యంబులలో సుధామయశుభై కాయత్త చిత్రేశసం
జ్ఞావర్ణంబు లొకింత వీను లెనయన్ సంజాతచైతన్యయై
పూవుంబోడి సుధాంశుబింబ సుషమా పూర్ణాభిషేకప్రమీ
లాపితోత్పలవల్లివోలఁ గనుగ ల్వల్ విప్ప నాశ్రిజనుల్. 123

ఉ. కొండల మేల బాల మన కూర్చునపర్యకుమెచ్చి యిందిరా
నందనుఁ డిందు సన్నిధి యొ నర్చెఁజూమి సుషమాప్రసాదముం

జెంచెజమి ఘోర్తి గల నేమము దెల్పెజమి సమిహితం
బంచెడు సందియంబు వల దమ్మయటం చభయంబుఁజెల్పుచున్.

క. శేఖ కమనీయ కానన, పాళిక చెలువడి మరంగ పాళికళాబిం
బాళికలు బాళికడిమిన్ బాళిక దెచ్చిరి విహార భవనంబునకున్.

అ శ్వా సాం త్ర ము.

పశ్యత్ఫాలవిలోచనానలకిభా భాన్వన్మహామిత్ర, మి
త్రశ్యామారమజేక్షణప్రవణ చేతఃపర్వ పద్మాంగ భూ
దృశ్యాంగద్యుతిసంగ సంగరమదో ద్వ్యత్తారిరాహుత్తరా
ద్యేశ్యాలోక భుజంగ, జంగమనగ ద్వేదండపూర్ణాంగకా.

186

క. శంఖరనయనానూతన, శంఖరహార విమలమధర శంఖ రణజయ
శంఖర పీతాంబర యెం, తెంబరగండాంక యతుల ధృతినిశ్చంకా.

కవిరాజ విరాజితము.

ఆనయనిషాదన శశ్వదపాదన యప్రతిపాదన దివ్యభూతి
వనమదనోదన కీర్తివిస్తాదన జైరివనాదనమత్తకరీ
ఘనఘననాదనటజ్జయవాదన గాఢనినాదన తేంద్రగిరీ
వినమదనూదన మల్కు వినోదన వీరబరీదనరాదహరీ.

188

గ ద్య ము

ఇది శ్రీరామచంద్రచరణారవింద వందన పనననందన ప్రసాదసమాసాదిత
సంస్కృతాంధ్రభాషాసామాజ్య సర్వంకష చతుర్విధ కవితా
నిర్వాహక సాహిత్య రసపోషణ రామరాజభూషణ
ప్రణీతంబయిన వసుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధ మునందు
తృ తీ యా శ్వా స ము.

శ్రీగురుభ్యోన్నమః.

వసుచరిత్రము

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీ గంగరాయకలశాం, భోరాశినిశాసహాయ భూభవనధురా
భారేయ వీరగోష్ఠీ, ధీరాద్భుతసాంపరాయ తిరుమలరాయా.

1

తే. ఆవధరింపుము శౌనకా ద్యభిల సన్ము నీంద్రులకు శామహర్షణి యిట్లువలుకు
జెలులకై దండబూని యా చిగురుబోడి, చారుమణిభామమల్లనఁ జేరఁజనుఁడు. 2

సీ. పతి వంచనామానిఁ బంచిమించినవేడ్కఁ, బొంచియుండినపువ్వు బొదలునూచి
సమయానుగుణ సమా గమలీలఁ గాంచిన, నరణాధుచరణాంక సరణిఁజూచి
రమణిక్ష్మితోపచారము లిచ్చఁగైకొన్నః ప్రియుడున్న సౌవర్ణ పీఠిఁజూచి
రమణానుబింబ భా గ్యములు నోచినచక, చకితమాణిక్య భి త్తికలు నూచి

తే. ప్రామగ్ధహవాటి నాటి వ రావలోక, కాతుకం బవ్వడటుగన్న కరణిదోప
నలసి సొలసి ప్రవాళ శ య్యాతలమున, నలసితాపాంగమై సేర్చి యడలునంత. 3

సూర్యాస్తమయ వర్ణనము.

చ. భవదనుజాత్మజన్ వసు నృపాలుడు గైకొను నెల్లినేట న
య్యవనివరప్రసాదమున నంటడువో భవదీయజాతికిం
బవిభయమంచు మంచుమల పట్టికి భావిశుభంబు లోకబాం
ధవుఁ డెఱిగింపఁ బోయిన వి ధంబుననేఁగెఁ బయోధిచెంతకుఁ.

4

ఉ. కాలవశంబునం దనయ ఖండిత చండిమ దూలిపేర్చి య
స్తాలయవాటికిం జనుచు నాత్మకరావృత దుర్గపాళి నా
ప్రాళి ననురై నాఁ బరిణ తాతపముల్ గిరులెక్కినిక్కెడ
న్ములములం దవాతపస మూహము పేరిటియిర్ల వేలముల్.

తే. అచ్చు చవరానుచుంగల త్థాంగ రాగ, దేవుడగ నక్షిగనుఁజేసె యిసునిఁజూచి
పచ్చినిముడించె నెవ్వ్రాము ప్రభదలిర్చు, దయ్యెవెంబడి జనకి చా యయునుఁజలె.
సీ. వచాలయము మాసి యిసుకాడఁబెరికించు. లలితాబ్జి నీరాగ లక్ష్మీయనగ
భువనగాయనపట్టి శర వరొంజనము పట్టు, వరునాళ యిడిసిచీ పోర్చి యునఁగఁ
కన్యచూపుమఁబాంధ గజముజేను ప్రదోష, కరిశునిధాను త్వంగారమనఁగ
వ్విజము క్షేర బలిరాక దెలిసి వెనమెత్తి రా, త్రివహించు కాశ్మీర శిలకమనఁగ

తే. నయియన్యగ హృతరవి రఘూ త్తమునిసఁజిఁడ

భాసుయిఁ దమోనికాటుండు పలువకుండ

ననలధానుంబులో దాచి యమరులిడి

చంచనాగౌరగాత్రి నా వజరె పంధ్య.

7

మ. అంబుజినీపురంద్రి హృద యాధిపు గానక స్రుక్తి యబ్జ న
క్రైంబునఁ దేటియూరుపుపా గల్ వెదలంగడు మూర్ఖవోవఁగ
కం బది కేలికిం బెలుపఁ గాదె ప్రియప్రమదావియోగశో
కంబు గణింప కేగె నిజ కార్యము లెఱుకె మిత్రతత్పరుల్.

తే. మొగము మొగంబుఁగూర్చిబలు నుచ్చటఁబక్ష పుటాంతరంబులకా
విగియఁ గవుంగిలించి తన ప్రేయసి మంగలఁ జంబుపాల్కి కా
విగతితనాళదంభమున వేగనె రాఁ గత మిచ్చి యేగె లో
నొగులుచు నొక్కజక్కవ యి నుండు ననం దదధిసవృత్తియె.

9

మ. నటదీకానశిరస్తట త్తుటితర త్నచ్చాయఁ గల్లాలిసీ
విటమధ్యంబున వ్రాలె నభ్రమణిత ద్వేగాభిపాతోన్నచు
నృటపాథోలవధారఁ దారిలెగసెం దన్పిందుసందానితో
త్కటసంధ్యానలధూమకందళములై కన్పట్టెఁ గ్రొంజీకటుల్.

10

మ. అరవిందోదరమూర్తి భానుఁ డపుమా స్మాంతంబునకా పంకుప
త్సరనీజేక్షణుడై పయోనిధి జొరక సంత్యాతటితూర్పుమై
నెలసెంజీకటికార్మిగుల్ జగతిపై నిమ్నొన్న తాభోగముల్
పరిగావించుచు సర్వతో ముఖమహా సారప్రసారంబులన్.

11

సీ. హరిహయవాహనా హంకారము హరించి, వేడి వేలుపుజాడ వెలువంట
తపనజాయపదండ తాండవం బెడలించి, దనుజఘోరాకార దర్శమదచి
కడలితేనిబిడార మడుగుముట్టఁ గలంచి, గాలి రజోవ్యాప్తి గాతు చేసి
భవరాజనిధిమద్ర దవవళం బొవరించి, యిభద్రత్యహయని పట్టెల్ల జెఱచి

తే. యవనిఁ గబిలిఁచి నభిమెల్ల నాక్రమించి, కవలబాండకటాహంబు గవనఁ దెలిసె
బాలితాదిత్యసంద్యాభి చారహామ, వీలి హోత్రభవాభిల పృతమూర్తి

పే. తమి నహల్యాజార తారతాశయుఁ డయిన, జంభారి కిది రత్న బాలయ్యె
పల్లవీరితిఁగూడి మాల్వాడుమాయగొం ల్లని కిది చూడా క లాపయ్యె
ధారుకావనమాని దారుకామకుఁ డయిన, పశుపతి కిది గళా భరణయ్యె
చారాభిసారసా వరతఁ ద్రిష్టరసత, మృలదాయ కిది యుగో ముద్రయ్యె

తే. వభిమతిన మీ కరనిధా లా ప్తిహేతు
జిహ్వసేదాంజనం బైఁ దీనివంటి
యనుఁగుఁ గను గన నొత్తుఁజేఁ యరుదటఁచుఁ
గులటలు నుతింపుఁ దివిరంపు గుంపు తెనఁగె.

౬౫

తే. తమనుఁదరిమి దురంతసం తమన మతని, సంతకులఁబటితెచ్చి కి ర్నములపైని
జాంకమిడి కాచి విడిచెనా నగ్రకలిత, కజ్జలము వైన గృహదీప కభికలనురె

పే. నటదీశహాసవిస్ఫుటిత వేదోండ తే, భులఁ దోచువరణాంబు కణిక లనఁగఁ
బెల్లుబ్బునిర్లుపె న్నెల్లపదార్థ, ములు మున్న బొడములు ద్బుదము లనఁగ
రవికి మందేహాశి ర్మధన సాధనములై, వచ్చిన ద్విజమంత్ర వర్ణము లన
మౌరిపదంబును సేశు శిరము వైన నభంబు, నవభోగతులు నించు నన లనఁగ

తే. జరమగిరి యమమరకాడు జలధిసరణిఁ, దరణి డించిన నతడు తత్సలలనుగ్న
విమలముక్తాఫలంబులు వెలికిఁ జొరిపె, ననఁగ నవతారకానికా యంబు లడరె.

చ. ఘనతరగాఢ సంతసమ కల్పకుహాదధి సన్న లోకముల్
తనయుఁడయూరుణద్యుతి వి తానముపేరి రజోగుణంబుచే
ననువుపడన్ సృజంపఁ గమ లాసనుఁ డైద్విజరాజ రాసమ
ర్చినధవళాబ్జసీత మనఁ జెన్నలరెం దొలితెల్పు తూర్పునన్.

మ. హరిదంభోరుహలోచనల్ గగనరం గాభోగరంగ త్తమో
భరనేపద్యము నోయ్య నోయ్య సడలిం పకరాత్రితైలూషికిక
విరుసక మాక్తిక పట్టుమున్ నిటలముక వక్రంబునుండోచె నా
హరిజాంకాకృతి వొల్చె రేకయి సగంబై బింబమై తూర్పునన్.

చ. తమఁ గడుపార గాంచిన మధానిధి గ్రాచు మహార్వశీలముల్
కనదుదయాంశుదంభమునఁ గైకొనివచ్చి యిరివజంబు నె
మ్మనమన వైచి పాండురుచి మండలకీర్తికలాప మొందు నిం
దునిమెయిఁ గందు దోచె నతి దుర్భరతద్భరణాద్రసంగతిన్.

18

మ. పటరా రాజులుండమండితనిజ ప్రాగంశుధానాపరి
 న్నుటనూత్రంబుల బ్రోగునాటివెస సంభోవామాన్తాభ్యుమా
 నటించి బ్రాహ్మణ్యమాభిమాని వేటాడన్ మదానేకస
 చ్చటలలోదంబులఁ బడ్డయట్లు తమముల్ జాలెక విలశ్రేణికికా. 19

మ. ఉదయోలులు మెక్కినెక్కి సమాజాంతో వేద్రసంయుక్తుడై
 చదలన్ బూద శకాంకనీరి కరవిస్తారంబులం బట్టి బి
 ట్టమమం గారె జకోరిగోపతితిపాటై చంద్రకాక్షీరముల్
 పొదవెన్ ఘోరి తదుగ్ధధామవిబిడ ప్రోద్భూత సంరంభముల్. 20

కా. ఆవేశం బతిసంభ్రమానుగుణ గంగాంభోర్భురంబుల్యలెక
 ద్యోషిం దెల్పినెన్నెలలో నిగుడ నిందుండందుఁ గ్రిడించు దే
 వావాసద్విస మయ్యెఁ దన్మధుతికుబ్రాజంబులై తారె దా
 రావర్ణంబులు తత్క్రోధకములై రారె దుషారాంబువుల్. 21

సీ. మిత్రాధికారంబు మీఱరా దని కాక, వెసఁబట్టపగలు గావింపలేదె
 మ్రాసుల క్రిందిసామరు లెంత యనికాక, మలసి నీడల రూపు మాపలేదె
 బాడబాక్షేప పాపమున కోపకకాక, యార్యాన్ని నయనఁ బాల్వార్పలేదె
 రాజకాంతాకృతి ప్రతిసర్గ మనికాక శిలలెల్ల సరసముల్ నేయలేదె

తే. జగతినిదియని జగములు వొగడనెగ డె, హగునితలయెక్కి వెలిదమ్మినడఁగఁద్రొక్కి
 కలశవారాని నెమ్మోఁగలయఁద్రాకి, కుముదరుచినేలి కామదీ సముదయంబు 22

మ. వెండియు నఖండశశిమండల కుండలితమనుకోదంగ కాండా సనహిండిత కరకుముద
 కాండ ప్రకాండతాండవిత పాండురపరాగ మండలంబున మెండుకొనుచు నిండార
 విరిసిన బొండుమల్లయల తిండంబు లంబొదలు మృదుల దలపుటాంతరంబుల వడిగొ
 నిన తేటతేనియం దోచిన శిశిరకర కిరణాసారంబులుత్పల్లవల్ల కపరాగ మధు
 రాచ్ఛమత్స్యందికా పుంజంబులం బొరలించి పుక్కిళ్ళకు వెక్కినంబు గాముక్కున
 బంటి మెక్కి మెడలు నిక్కించు చలచ్చంచు సుందరబృందంబుల యానందబాష్ప
 బిందుసంహోహంబులం గ్రందుకొనుచు జిగిమిగులు తొగలదొరనిగనిగల మిగులంబు
 దులు కొను నెగలునం దనమగని నగణిత వనప్రదేశంబులం నరసి యరసి వేసరి యో
 సరిలి సరసీమధ్యంబునం దననీడఁ జూచి కంటిఁ గంటినటుకానిననుచు నంటంబోవ
 నదియునుం దవులకవల జవనాసన్నుండయ్యు నొల్లండువల్లభుండేల యని యను
 రనురనుచు, ననురునుచై సొక్కుజక్కవ జవరాలి బహువిధా విలవిలాపంబులకుం
 గనికరించిన తెఱంగునంగరంగ మరంగధర కాంత కండలంబుల జలజలని తెలిసి

జాతునం గ్రాతుకౌనుచుఁ నచ్చవెన్నెల విచ్చలవిడిఁ బెచ్చుపెరిగిఁ పచ్చతామాని
 కంపుఁ జీపులం బరిశుదాపవంబు నించకయ నించినట్లుండఁ జంచలనఖాంచలంబులం
 బయలుచిందించువారును బూర్ణ పాత్రంబులం వోచునిండుచుదురుం బిండి యచ్చు
 తంబని వాసితాసవంబుఁ గ్రోలుచుఁ గలంక శంకం గలువ లేకు దిగిచివైచువారును
 బ్రతిభలితతారకంబులు బ్రాహ్మణలంబులని వ్రితచప్పించువారును, నిజాననాంభోజ
 భోజనంబులం బట్టిన మైరేయంబు నుగలనుఁ ద్రావించునైవ వారు వాసనాన్నిత
 సమాకారపల్లవంబని చక్కెరమోవి చుఱుక్కున నొక్కినం గలక్వణిత కంకణాం
 కితకరంబులు విదిర్చుచుం గణినికలు తెన్నుల తుడల నప్పలించుచుంగమనీయత్యాకర
 కంతనాదభేదంబులం గులుకించుచుం బాసకాలా పురోభాగ సమావలదకాయ
 మానంబులం బొడము పొడవెన్నెలలఁ బువ్వులనియెత్తి టువ్వంబోవువారునుఁ
 గాదంబరీ మదోన్మాదంబున మోదమ్ములు పెరిగి చేదమ్ములు చఱచుచుం జిందు
 లుగ నాడుచుం బొడుచుండచున్నతంబులకు మెచ్చినెత్తమ్ముల పగఱపుత్తెంచిన
 యుడుగులని ముంగిళ్ళ రంగమీఱు ముత్యాల యయంగుల చెఱంగులం దుఱంగ
 లించు మెఱుంగులు కరాంగుళుల విప్పి కప్పికొనఁబోవువారునునై యతి ప్రబంధ
 గంధోత్తమాగం ధానుబంధ బంధుర లగు సిందుర యాకలయౌదస్తనాసామణి
 ప్రభావబింబుల నుల్లసితగల్గసిత లోద్రచూర్ణంబులనున్నమితా వటువిలంబిహారం
 బులఁ బేరెంబులువారెనొ యనం గొన్నియెడల, నున్నత చంద్రకాలా బహిరంగ
 ణంబుల నడుగులకు మడుగులుపఱచినారని చరణకిపలయాయాసంబు తెఱుంగక
 చందన తిలకంబులు గరంగఁజారుహారంబుతెగరఁ జపలమండల హీరకారకంబులు
 వెలంగ భావిపుంభావ సంభావనా పరిచయంబు సంపాదించుపెంపునం బంపిళ్ళు
 గూయుకలికి కొమరెల మెలకచనుమోనులందులకరించినతగునునైబెప్పు దళతళ
 దళుముకొనియెనో యన నొక్కొక్క గడంగడవరాని తమచేడియల బెడంగునుడు
 గుల నడుగు లామడలుగా వచ్చి యభినవవిహారమార్మ్యంబులు సాచ్చికాతకుంభ
 స్తంభంబుల నత్తమిల్లి యుత్తరీయంబులుపట్టి తివియ నీడిగలంబడుచుం దనులతల
 యడంకువలందఱఁగని వడంకులందను తానముడినడలు నిద్దంపు వలువలదరిపాటునం
 జరణాంగుళి దంశికలం బట్టి నుసిమిన మిట్టిపడి యిట్టుఁగడలనేరక పరుల
 హృదయపంజరంబులుచూటి యెట్టుకేల కుంజిట్టకాలకుంజెవి యొగ్గిన సిగ్గరిక త్రియలు
 వాతాయనంబుల డగ్గఱ మెలంగు చలినిగ్గుల గనింగని తొంగి చూచు ధూర్జపభీ
 నుస్మిత నదనంబని యదరిపడి పొదవుకొన్న నున్నచేలఁజెన్నార నెరికలఁ
 జెన్నార మిసమిసలఁ గన్నంబు వెట్టికెకొనియెనొ యనఁ గతిపయస్థంబులం
 బచ్చిదేయనంగ మచ్చంబులతోవచ్చి తచ్చనవినయంబులు దెచ్చుకొని మోవిమాటి

మాలాడియు చేతులుగట్టుక నిలిచియు గట్టుచానవలెనని నొడిగిని దిట్టవెటులంబట్టి పూదండలంగట్టి నేలించు జాలాగతకరణ దండుబులకుఁ జేయినాఁడు ముగుదముగు వల కరనఖరకాంతి భంగంబులం బొంగిపారలేనో యన నేరొందుచాయలం గోయక కోయకాయజాని మాయకత్తులరాయి డింబదలేక భవంబరమాల్కాసులేపన నేప భ్యంబులుపూని మును మాపుచూచివచ్చిన కర్పూరకదలికాంకిత కుంజంబులకువచ్చి యచ్చట నఖిలమంజులు నట్లయుండంగొండొక నేపు వికరింపలేక వలపులవలనం దెలిపి నిజసమయ నిలయంబు లీగునిత్సరీజనంబుల మనంబు లరయవలసి మార్పు గలుమాటన కరుగుటయు నవ్వేళ నెవ్వరిం గానక యుగణ్యనోదనంబు నజంబయ్యెనని నిశ్చబ్దంబుగా నేడ్పుచుం జేయునదిలేక చేపలు దక్కియున్న యన్నెలుగులు వారింప సన్నిహితులై వారు కన్నీరుదుడిచి కివుగిట మన్నించినం గనుదెజుచి చూచునన్నెలంతల విస్మయనూచన ప్రభాదట్టంబుల నిట్టవొడిచెనొ యన మరియుం దెక్కు నెళ్ళవులం గళ్ళలయిక్కు వలుదెలసిన యదనమదనకదనంబున నదమదంబు లగు నంగంబ లనంగ ధట్టంబులు మార్గదక్షైచుకొని యప్పరిగలబయళ్ళకు నేగు దంచి చందమామ గుటికలుగ్రోలు మందయానల చెక్కులవెలుంగు వలివెలుంగుం జూచి మీమొగముల మిలమిలలు గిలుబాడవచ్చెఁ జూచి వెన్నెల బచ్చముచ్చు పీడిచోట్ట మసలుటమనకునేరమని నారులం బునారతంబులకు నెలయించికొని పోవువలకారలజారు కొప్పలం దొరంగు విరిగుత్తులతో బొత్తుగలసెనోయన వెలసి యబీవ్యక్తకుదధవర్ణబ్రహ్మంబుగావున మర్వింగలవారిన్నెల్ల సర్వజ్ఞులంజేయుచుదాగ వాద ధారేయంబుగావునఁ గొండలన్నెల్ల వెండి కొండలఁ జేయుచుఁ బద్యాహిత పాదత్రభూత నూతనస్రతో విశేషంబుగావున నఖిలభువన మాలిన్యంబుల దొలగిం పుచుఁ బంకజభవాండ మంటపంబు సంకుచేసిన పొంకంబున నంకింపుచు నకలంక మీనాంక నిరంకుశయనోమరీచీ వీచీసంధ్రీచీనంబై విజృంభించు సమయంబున.

కా, అచ్చంపుండలి నిండు వెన్నెలలతో నజ్జారి వచ్చెం గడుకా
హెచ్చెం బచ్చని వింటిజోదు చలిగా డ్పేతెంచె నిచ్చోట ము
చ్చిచ్చుక గూడిన నోర్పునే చెలి యయో చెల్లంచు నాభీజనం
బిచ్చక మెచ్చగ మంజువాణి సకలా భీష్మక్రియాధుర్వయ్యె.

పీ. రిక్కరాయనికళలో చెక్కుగీటక మున్న, వెడతూపు దృగ్విధిఁ బడక మున్న
యెలకు మొదలదిమ్ము తలఁగమృతయ మున్న చిగురు చేపట్లు దిగకమున్న
కలికికోయిల గళ్ళ గ్రహము నేయకమున్న, రాచిల్లమాటకు రాకమున్న
నినుపు తెమ్మెరదంట యనువులంటకమున్న, రాయంచకాళ్ళ నొలకయమున్న

తే. యబ్జముఖులార యేఁబోయి యచలకన్య, యుత్తలముడెల్లి వసురాజు చిత్త మురిసి
వస్తునత్వంతకుభవార్థ తెత్తుననుచు, గొమ్మ హరించుపూని యే గుటయునిచట.

శా. శ్రీదాహందిరజాల మాగ్గములక శ్రీన్ నిక్కి జాబ్లిల్లెఱా
గోదల్ నీరుగ జాఁగ్రోచి నెలత ఖ్కుల్ చొచ్చి వెన్నాడిమై
నాడం గోమలి యోగ్వలేక వలనం తం బడ్డినీజాతికిం
గీడనుగ్రశిఖామణిం బలికెన శ్రీజానులాపంబులక.

శా. రాజీవాక్షుల నేఁచుపాతికిచి చంద్రా రాజవా నీవు నీ
రాజత్వంబునఁ జక్రముల్ మనియెనో రంజిల్లి సత్సంతతుల్
లేజంబందెనో డించెనో యహిభయో ద్రేకంబు తాఁ జెల్లరే
రాజైపుట్టుట రశ్మిమాత్రఫలమే రా జొటదోషార్థమే.

శా. ఇంతుల నేఁచుపాతక చు దింతటఁ నంతట బోదు పాంధలూ
కాంతక నిన్ను ధూరతమ మై ఘనమై యజహత్కళంకమై
వంతులఁ బెట్టి యారు పది వ్రక్కలు నేయక పూర్వపక్షపుం
గంతుల కేమి చూచెదవు గా తుది నీబహుళార్తిభేదముల్.

28

సీ. కమలించె గాక యం గజవిరోధిఁ శిరోది, దల తెక్కుజాలెనే హులహులంబు
క్రాంతెఁగాక పయోధి కాండప్రకాండంబుఁ బైకిఁ బొంగించెనే బాడబంబు
తూరెఁగాక ముకుంద తుందప్రహుంబు, వెడలెనే యెడఁ గాలి విసినకీలి
యడఁచెఁగాక శిలో చ్చయచ్చదాహంకృతుల్, గరఁచెనే నీరుగా నురపహేతి

తే. నీకరణి నిట్లు దయలేక లోక మేర్పు, నీకరణియైన యలయుత్రి నేత్రమునకు
ఖగకరాలోక గాఢని స్థుంతపోగ్ని, బెటిలిపడనున్కి భరమెక్కు పీటజన్మ.

29

మ. విమరాశిక జనియింపవో విషసహా విరూఢితి వాటింపవో
విషభృన్మార్గము నంటవో విషధరుల్ వేష్టింపఁ గాలూదవో
విషభుహృలికఁ బిన్ననాఁడె కనవో విఖ్యాతకాటిల్యముక
విషమం బెట్లగు నీకు జీవకృతవి ద్వేషంబు దోషకరా.

మ. కమలాభర్త భవద్విరోధిపయిఁ జక్రంబుం బ్రయోగింప ను
త్తమశస్త్రంబిది యాత్మనామకభిదా దరాన్విధు నిన్నుకొ మొఱుం
గి మహారాహువు దున్మియెం దునుమ కేఁగెం గాక చక్రంబుచే
దుమురైపోవని వారలుం గలరె నీ దోషంబు గాదే శశి.

31

చ. పనుధిక కాలశేమిగుణ కాలివి నీవు దరస్థలోక సం
 ఘములకుఁ గీడ్చొనర్తు వని కైటభదానవభేది యంతరం
 గము వెడలించెగాని నిను గండవఁగింపకపోయె నిందిరా
 రమణిఁ దలంచి రాత్రిచర రాగనిమగ్నుల కేడ ధర్మముల్.

ఉ. కొండొక నేవు నిన్ను మది గూర్చిన మాధవు సంతవానికే
 బండె వధూవధ ప్రబల పాతకజాతకళంక మింక నీ
 యండగమేమి చెప్పడగుఁ దోయజవైరి శిఖండవీధి నీ
 ఖండము పూనుశంకరుఁ డ ఖండజగన్మధనుండు గాఁడొకో.

కా. ఈ వజ్రుండవు నీటఁ బుట్టితిఁజామి యేనంచు మోమోటపుం
 ద్రోవలో నెప్పుగ నీగ్ధగాజ మతి నీ తోఁబుట్టు క్రిడేవి లీ
 లావాసంబునిరుల్ హరింతు వనునో నయ్యోకళాదుండు చే
 తో వీధిక సహజాధనాపహరితో ద్యోగంబు నెగ్గించు నే.

34

తే. నీరజారాతి నినుఁడన నెలవురూల
 నేల పృజియించె విధిస్పృజి యంచుఁగాక
 యేలజైవాత్మకునిఁజేసె నేలతప్పు
 బుడమిఁ “బాపీ చిరాయు” వ న్మౌనగనుడుగు.

సీ. స్వామియై నిగమాతి ఘామియై నురపునో, గామియైయధిజా కామియుండ
 హరియై హలహలా హరియై భవదంశు, ధారియై ప్రసవాయు ధారియుండ
 ధాతయై కుశలసం ధాతయై భువనని ర్మాతయై వాగ్మధూ నేతయుండ
 మిత్రుండై పరమప విత్రుడై విమలచా, రిత్రుడై నవనీక శత్రుఁడుండఁ

తే. దొలుతొలుతఁ గృష్ణవర్త్యకుఁ గళయొసంగి, నంటుగావించు తెల్ల న నాధయువతి
 జనతనూదాహసాహాయ్య మునకుఁగాక, కానవా వారి నెవ్వారిఁ గమలపైరి 35

క. అని మతియు బెక్కుభంగుల, పవజారిని దూటినారి పనితాజనతా
 ఘన తాప వజ్రఘనతా, భినుతాంబకధరుని మరుని జేర్కొని కినుకకా.

క. వలదాశుగశిఖిలీల, వల దాశుగతిక నిగుడ్చ వలరాయండ చె
 ల్వలదాయవె కలదా కే, వలదారుణవృత్తి దయ ల వంబును వలదా. 36

ఉ. శంబరవైరినీవు పటు శంబరపోషణకాలి యాతండ
 బ్రాంబకధారి వీవు మధి తాబ్బ డతండు నికాటర్ఘాటద

ర్పం బడగించుబల్లిదుని పట్టివి నీవు నిశాటుఁ గాతడో
యంబుచరాంక నీకుఁ దగు నా హరిజాంతునితోడికూటముగో.

ఉ. అద్విర జీవమాత్రచరి తార్థక నీయెడ గాలివోయె న
స్మద్దయనీయవాక్యములు శాంభవలోచనపవీరిఁ గ్రాగిఁ పె
న్నిద్దురఁ బూని మే నెఱుంగ నేరక యుండెడునీవు మొక్కి వే
సుద్దులు చెప్పినన్ మనసు చొచ్చునె బోధముపుట్ట నేర్పునే.

మ. అణుమధ్యాతలిమీద సంతవిరసం బా చాపముకా సింహ
రణ మత్తాగొని సోలునారి కిళిమి త్రందైనతేరుకా వనాం
గణబుభానుగ కోటిఁబూని పెడలం గానిట్టి దే ధర్మమే
గుణమేయెప్పు డిదేఁ బలంబునుమనః కోదండ నీకెంతయున్.

మ. అనిదానాగ్రహముం బ్రయోక్తుల నను వ్వాధిక్యముం బాంధసు
ర్దన నీకుకా మధుమత్తభావమునగా దాకల్లె గాకున్న నీ
వనిలాంతూరము నెక్కి యాడుచువో వశ్యానీడజురేడిచే
బనిపాటల్ గొనఁజూతువో మఱితువో ప్రభ్రాతకాయక్రియల్.

శీ. మునుప లేదాయెనే మోహకగ్రాహ సం, గ్రస్త సామజ పరి త్రాణమునకు
మనుప లేదాయెనే మరుజాశనునిఁ జీరి, యనఘ నిష్టాయుక్తు నాత్మభక్తు
బెనుప లేదాయెనే హృస్వీకుపర్వకు, మారునిర్గత జీవ మారుతముల
నునుప లేదాయెనే యుగ్రఫాలాగ్ని దూ, లినలోక మెల్లఁ దొల్లింటిపగిది
తే. శౌరి యఘటితఘటనా విహారహారి, యేమి గావింపగూనేరఁ దామహాత్ముఁ
డసదృశచర్చిత్రు నినుఱుత్రుఁ డనకకినుక, గిరిశఫాలాగ్నిబడ నుపే క్షించెగాక.

తే. అనుచు నననింటిపెనుదంట నాడరాని
గంటసము లాడి మఱియు న మ్మంట మారి
గలయ నెక్కించుకొనివచ్చు మలయ నగభు
జంగవివదిగ్ధపననుపైఁ జలము వొడను.

ఆ. విరియుఁగువలయంబు విధిపదంబుచలింతు, నెనఁగు భువనభంగ మీవువొలయు
మలయవలదు పవన జలదవేడికలపై, మలయవలదు పవన వలయభవన.

ఉ. కీలియు నీవుఁగూడి యుడి కెరురు లోకమటంచు నెప్పుడుకా
మూలలపైచె మిమ్ము నలు మోములనే ల్పటువైచినం జనం
జాలక హవ్యవాహనుని సంగతినుండి జగంబు గాలుపం
గాలుపదంబు చేరితి ప్ర కంఠన నీ వనుకంప చాలమికా.

క. గోలనావల్లభుడేది, గోలనల యనులువోసి కొందువని వనీ
బాలానిల నిను మెసవం, గాలాహీకి నేండ్లు వేయు గావించె వెసకా.

మ. అమితోల్లాసి పటాశవృత్తివయి బా ల్యవస్థగొల్లాడి తా
నుచునస్సంపద నింక నీ పతనుని నూర్చిక్ విజృంభింప లో
కముభూలిం జనదే ప్రభంజన రిమా కాంతుం డనంతావతా
రమహాయత్నము పూనికాని వినుఁ దీ ర్పంజాలండల్పంబునకా.

క. చలదలము చటులకీలా, హలహలమున నఖిలభువన హరణక్రీడా
హలహలిక వెలయు బలియుని, గలఁతుం బవమాన నీవ కాంచితవిగదా.

శ. నిబిడితమోనుబంధ మహా నీయమహామహిజాతమైత్రిమైఁ
బ్రబలుశనైశ్చయండ పతి పాంసుల నీవిక భీకరాకృతిం
గబిళము గొందుగాక త్రిజ గంబు వడంక బెడంక నిత్తువే
యబలల జీవనానిలము అన్నియు నార్పుప కేతుసంగతిన్.

50

క. అని వనిత శాలిగాలిం, గనలుచుఁ బోనాడి తుహిన కరకిణియురికా
మునుఁగ జనఁ జెలులు గని హా, యని వవరుచు నడ్డగింప నతిశోకమునకా.

శా. ఆజాబిల్లివెలుంగువెల్లికల డా యన్ లేక రాకానిశా
రాజశ్రీసఖ మైనమోమునఁ బటా గ్రంబొత్తి యెల్లెత్తి యా
రాజీవానన యెడ్చె గిన్నరవధూ రాజత్న రాంభోజకాం
భోజీమేళవిపంచికారవనుధా పూరంబు తోరంబుగాకా.

52

ఉ. అప్పుడు ముద్దరాలిఁ జెలు లక్కున జేర్చి ముఖాబ్జ మెత్తిక
తెప్పల బాష్పముల్ దుడిచి తేపె నృపాలుడు గారవింప నీ
వొప్పలనుప్పై నీరుల నొండెవ వేటికి గుండెదమ్మ మా
యప్పపు గా మదిం దలఁచ కన్ము వినూతనసాహసంబులకా.

చ. అని మన సూర సూరడిల నాడి యయో మఁమంజువాణియుం
జని తడవరయ్య నేమిటికి జా గొనరించెకొకో నగేం ద్రనం
దనమది కొందలం బెలుఁగ దా తగదా షగదాయ కెన్నెలన్
మునిఁగెడి బాలనెత్తి నయ నుం బ్రియమున్ దఁచుమున్ను గాగనన్.

శా. ఎట్టో కా కని యన్నులన్ని దెసలన్ వీక్షింప నప్పట్టునం
బుట్టుంగెంపున నింపుమీలు రవిపెంపుం బెంపి దట్టంపుఁ గెం

బట్టుం బుట్టుమురంగు నింగిరను కా పాదించు దివ్యప్రభా
ధట్టుం బొక్కటి పుట్టె గట్టెదుర సం ధ్యాలక్ష్మికిం జుట్టమై

సీ. ఇది తమ్మికంటిపై నీసడించిన నిశా, ధవుఁ దోలు లోకబాం ధవుని పొడుపు
పొడుపు గా దిది తల్లి పడఁతి కెత్తగ చెచ్చు, రక్తరాజీవనీ రాజనాన్ని
యిచ్చి గా దిదిసమా జాసుర క్షిణగాత్మ, జనుబ్రోవఁ గదియునో మధులచాయ
చాయగాదిదికూఁతు చంద మారయవచ్చు, కోలాహలునిరక్త కూటపీఠి

తే. దీప్తిమత్రంబుగాదిది దివ్యధామ, మనుచుఁ జెలులాదు కొనవచ్చె నంతనాన్పు
పొగ్గితనవాల్జరాగము ద్రాంగునీయి, రంజితాత్మీయపాణియై మంజువాణి.

క. వచ్చి వసురాజశేఖరుఁ డిచ్చిన ముద్రక లతాంగి యెరుట నిడి చెలులో
గ్రచ్చుకొని యునుగ నిట్లను నచ్చేడియ తనయుదంత మాద్యంతంబుకా.

ఉ. ఆమ్మనుజేంద్ర చంద్రహృద యమ్మనియెట్టిదయోయెఱింగి యీ
కొమ్మనునమ్మనం గలుగు కొందల మంతయుఁ దెల్పిరమ్ము పో
పొమ్మని మీరు సంప బని బూని పొలంతుకలార కార్యజే
గమ్మన సంబోధితన కాశల మందెతి తత్తుణంబునన్.

సీ. బడివాయకిల నగ ప్రతనితో జివున, నెగిరినట్లెతోచు మగువలార
పై పైసమీరణా ర్భటినింగి జోరన, నఱచినట్లెతోచు నతివలార
నిఖిలభూములు జవ నిక వాప దారున, నెదిరినట్లెతోచు నింతలార
చనజనవెడవయై శశి మేనుగ్రమ్మనఁ, దెదిరినట్లెతోచు దరుణులార

తే. కొండ లచ్చనగండ్లయి నిండుచెఱువు, లెల్లన ద్దంపు బిల్లలై యేర్లుము త్తి
యంపునరులై యరణ్యంపు గుంపులెల్ల, నారులైతో నుఁ బొడువున నారులార.

చ. పురములు దుర్గములో శిఖిరములో వెలిశేటలు నూళ్ళుపల్లియలో
ధరపయిఁ గుప్పవోసినవి ధనంబున నేర్పడకున్కి గొంతనే
పరయుటకై వినిశ్చలత రాకృతినుండి వనుక్షమాతలే
శ్వరునగోలలామకము చాయఁ గనుంగొని సంభ్రమంబునకా.

సీ. పోవఁబోవగదోచె బురరమామహటమా, ల్పంబులై భర్తమా ర్మ్యధ్వజంబు
లేగ నేగ నెదిచ్చె గృహదేవతామాళి, కలితాబ్జకళికలై కలశతెతులు
చేరఁజేరఁదలిచ్చె వీరలక్ష్మీవాస, వనజాతదళములై వప్రశిఖలు
చనఁజనఁ దులకించె జగతీసతీకాంచి, హారపర్యంబులై తోరణంబు

తే. అరుగ నరుగంగఁజూపట్టె సేరి యనంత, తనువులై మల్లభురళికా భినయవాటి
కాకరితురంగ శాలికా గంధవిపణి, కాముఖార్పితమణిపుత్రి కాచయంబు.

క. అందు ఘనసారమృగమద, చందన కాశ్మీరసార సౌంధ్యలహరీ
సందోహదోహదానిల, కందలి నుపకమితగగన గమనశ్రమనై.

చ. అచె యిదె వింతనీడ యని యారెమ లూరక సంధ్రమింపఁగాఁ
జెదరి కపాతముగ్గ గొణిగె చేరక తారకవీధి బాటగా
నిగురదొఱుగి కేకిరమ ణీ నివహంబు విహూత పక్ష మై
హృద లాదరింపగా నొక కి రోగ్యహపాళిక వ్రాలియున్నెడన్.

ఉ. నాలము యంత్రసీతము విశాలకవాటికఘట్టనంబు దృ
జ్జీలన మైందవామృతస మేతపతాకిక జిహ్వా చంద్రికా
జాలము భూతిపూత నవ చంద్ర కిలాంబువు లశ్రుధారగా
బ్రోలు ప్రశాంతఘోషములు పూర్ణసమాధిఁ జెలంగెనయ్యెడన్.

సీ. పతిగ శార్పితఘాతా లతికలై రతికేళి, యలపాగ్నముంగిళ్ళ మెలగువారు
నలిగి యేగుమఁ బ్రియుల్ నిలిపిన నిజభుజంఁ గీభావ మేర్పడ గెరలువారు
వరు లొండుకడ కేఁగ జురుపభూమికఁబూని, తెరువారిభంగింప నివురువారు
రారుమారులయిండ్ల కేకితంబునఁ దదా, పులవెంట బుడిబుడి బోవువారు

తే. మదనమంత్ర రహస్యముల్ సదనదలభి, నిభృత పారావతములకు నేర్పువారు
నైన వెలయాండ్రచే నప్ప రాధిరాజ, వేశవాటికి చూడ్కికి వేడ్కయొసగ

సీ. కమనీయకాముచీ కాంతివారి లియోగ, గాఢపాండిమపాత్తు గలయబోలు
వలివెల్లు తావెలు వలు వారిమదన వ, హీన్వాల్లికలవేడి నిగురఁబోలుఁ
బ్రతిహట్టరత్న దీ పములు వారిదృగంతు, యమునాస్మిమాలిక నడఁగఁబోలు
యామికారభటిభ యంబు వారిమనోజ, భూదరాజ్ఞా సిద్ధి బాలయఁబోలు

తే. బండు వెన్నెలయనక యా పయ విహూప
లాంబువనక యాత్రోపరి త్నాంతురాగ్న
లనక యూమిద నా రెమ లనకచనిరి
తరుణు లొకకొందఱవియెల్ల సరసికొనఁచు.

చ. హరిహయ సౌధసన్నిభము లన్నియు నన్నియు నద్భుతాకృతుల్
హరితమణి ప్రకల్పితము లన్నియు నన్నియు జిత్రకేతువుల్
హరిపద మార్గలంఘనము లన్నియు నన్నియు హేమవప్రముల్
పురిభవనంబు లిందు నృప పుంగవుమంగళభామ మెద్దియో.

మ. అని చింతించును నొక్కధామమునకుఁ యత్నాంగనతోపుష్కర
ద్వ్యవిధోఁ జారణకన్యతో చటులవా న్నైచిత్రితో బన్నగాం
గనలుద్యస్తజిదీపమాలికతో గంధర్వకాంతలో నుకం
రనినాదాతిశయంబుతోఁ బ్రహరించు టం గంటి జిత్రంబుగాన్.

మ. నరలోకంబంట నిధిసాధ్యఫణిగం ధర్వాంగనాసేవనా
పరిపాకంబంట యెంతవెంత యనుచుం బల్మారు వీక్షించియే
సురరాజ్దత్తవిమానచిత్రమహిమలో నూయంచునూహించి యా
ధరణీనాథకులావతంసభవన ద్వారంబు సేరంజనన్.

క. దానాగతరసికాళి స, దానాహతగీతియెల్ల సంఘం నిదురలో
పూనని బహిరంతరవీ, రానేకపరాజియచట నచ్చెరు వోసఁగెన్.

70

సీ. పటుహిరములెచాలు బాలనున్న మొనర్చు, శక్రాశ్శ్రములెచాలుఁ జారుపూయ
శశికాంతములెచాలు జలసేక మొనరింప, గలికిపచ్చలెచాలు నలికివైవ
విద్రుమంబులెచాలు వింతజాజుఘటింప, ముక్తామంబులెచాలు మ్రుగ్గులిడఁగ
వైడూర్యములెచాలు వన్నెల తెరలుంపఁ, దేటకెంపులెచాలు దివియలెత్త

తే. జకచకితపుష్పరాగము లికలెచాలు, గగనచిత్రవితాన సం గతీయొసంగ
నిమృహాస్థానికనందోచె నృపుహజార, మామహాసుంటపముదాటి యవలంబును.

చ. తిళుకుబిసిండియోవరులు దంతపుంజువడు లర్చనాగృహం
బులు గుడినీరుమేడలును భోజనకాలలుఁ గంపుటోడుచి
శృంగిరిడిలు తీతలకి లాతలములో భువనేశ్వరంబు లు
జలజలయంత్రధామములు సజ్జుదాటి ధరావత్సరై.

71

సీ. ఒకవంక నిగ్మలోదక శంకసంకుచ, త్వరిధాన నైరత్త బాల వెలుగు
నొకచోట విఘటిలోరుకవాట గృహవాట, మనిమిన్నకయతూరి చనదలంతు
నొకయిక్కనిది విత్తర్జికనిక్కమని పదా, గ్రము నిక్కరిహినెక్కఁగాఁ దలంతు
నొకచాయఁ జిత్రభిత్తికగాయనుచు సోయ, గమనఁ బొయక డాయఁగాఁదలంతు

తే. నిట్లు గృహరాజీలి తా నేకరత్న, వివిధరుచివైభవంబులు వెగడుపలుప
నిదియకాబోలు నృపుకేళిసదనమనుచు, నచట మాయాబలతితోహితాంగిసగుచు. 73

చ. అనుపమరత్న సౌధకమలాలయవాటిక నొత్తగిలిపైఁ
జను మొనదోఁప నొంటిపలిజక్రవతో నరవిందములో మొగి
డ్చినయెలదమ్మి తీవయలతీవిగనుంగవ మాసియున్న యం
గనల ననంగదేవతలఁ గాంచితి రాజసమీపభూములన్.

74

సీ. ఒకతె చన్నులమీదిఁ యుబిరికిన్నర గాలిఁ, బలుక నింత చలించి బయలుమోటు
నొకతె యూరుపుగాలి సురిలివూసురఁటి తే, నియ చిందఁగనువిచ్చి బయలువిసరు
నొకతె చంద్రాశ్వు వేదిక ముఖద్వ్యుతిఁ జల్ల, బడనుల్కి చేయాకు బయలుసాంచు
నొకతె కత్తపుఁగళాచిక దేంట్లు సందడిం, పఁగ మిట్టిపడి తేలు బయలుపట్టు

తే. నిదురతిమిన్నెన నుడిగంపుఁ జదురులిట్లు, వాసనాబలమునఁ బూను వనజముఖుల
గంటిఁ గని తత్త్వ దేశంబు గడచి చనఁగ, నునిద లిద్దలు పలియొద్దనుండి వచ్చి. 75

కా. వీమే పేమలతా యటంచుఁ బని యేమే మాధవీయంచు నీ
భామా మన్మథుచంద మెట్లనుచుఁ జెప్పంబాల భూపాలుఁ డా
రామక్షోణికిఁ జిన్న నాఁటగొలి నిద్రాసౌఖ్యముల్ మానినా
డేమో యంచు వచింప వింటిఁ దమలో శేకాంతలీలాగతిన్. 76

క. ఆమాట కొంత చెవులకు, నామెత గాఁ బ్రియము విస్మయము నాదు మనో
భూమిదళు కొత్త నృపమణి, భామాభ్యంతరము సొచ్చి తడయక యచటన్. 77

చ. మొలక మెటుంగుఁగెంపు మొన ముక్కుల నిక్కుకిరీటివచ్చరా
చిలుకలకోళ్ళతో, జికిరి చెందెడివన్నియ పట్టుపట్టెతో,
దొలకువసెండివాఁతతెరతో నెఱతావుల మేలుకట్టుతోఁ
జలువలు చిందుముత్తియపుఁ జప్పరమంచముపై మహాన్నతిన్. 78

సీ. నేనకొప్పున బాటు చంగల్వ మొగడలు, జాగదారుణ కటాక్షముల నెనయ
నిద్రంపు గల్గుతపు నిడుదయెంటులచాయ, గండపాండిమకుఁ గైదండయొసగ
నెత్తెమ్మిచూలిజిన్నదము శయ్యావి వ, ర్తనబాసవారసూత్రములఁ బెనఁగఁ
బలుచనివలిపదవ్వలుచ తావీయ చిక్కఁ, బూసిన గండంపుఁ బూతఁ బోల

తే. నొప్పుపుప్పొడిపఱపుచై నొత్తగిల్లి, మోముదమ్మితలాడపై మోపి యడుగుఁ
జివురు చిచరాకుబటువున జేర్చి చిత్ర, ఫలక మిక్షించు నాసార్వభౌముగంటి. 79

చ. కనుఁగొని యా నృపాలక శిఖామణి డెందము కైలకన్యకా
మననచహానురాగర్పుకమగ్న మొకాక ప్రియాతరస్పృహ
ఘనరిసపోషయాపితి మొకందము గాకని గంధతైల భా
జనభవప్రదీపికలచాటున నల్లనఁ బొంచెయండఁగాన్. 80

చ. ఉమరసుఁ గన్న మోడ్పుఁ దలయించుఁదలంచు సగుంజెమర్పు వ
లెసలు గనుంగొనుం బొంబు లేచు వడంకుఁ జలింపకుండు హా
ప్రసవనుగంధి యంచుఁ బువుఁబొన్నున వ్రాలు నృపాలపుంగవుం
డసమశరప్రవీర నిశితాశుగమర్దినదూయమానుడై. 81

- క. భావగతభావవాసం, భావితభావంబులిట్లు మల్లడిగొనఁ గో
త్రావల్లభుఁ డిట్లనుఁ జి, త్రావేళితవనితఁ గని మహామోహమునకొ. 82
- ఉ. ఏమిటి కల్గితే కువలయేక్షణ కల్గు విదేటికే వహు
టీనుణి యేల తాకటికిడెందము పూనితేవే లతాంగి య
య్యో మనసారఁ దావకపయోధర పాళి దృఢాంకిపాళి యీ
వే మృదువాణి నీకునొక యెగుసు జేయఁగ దే తలొదరీ. 83
- చ. అకులకు మోము ద్రిష్టగతి వంచలు రాఁ జెలిఁ బిల్చురీతి రా
చిలుకకుఁ బండ్లు గోయుక్రియఁ జిత్రగృహంబుననుండిపోవుచున్
సొంపున నీవు నన్ మఱి చూడఁ ద్రిశుద్ధిగ నేలిరించు నే
నలరితిఁగాని భావజాని కగ్గమునేయు తెలుంగఁ గోమలీ. 84
- ఆ. గురునిగుణము రోజగులు గాంచినఁ గాంచు, గాక నీ మనంబుఁ గాంచనేల
తల్లికుటిలవృత్తి తగుఁగాక కుచులకు. నింత నీదుచెయ్యె లెనయనేల. 85
- నీ. కలికిపె న్నెలు లింద్రశిలలయందముఁ జూపుఁ, జూపుక్రోన్ననవిల్లు తూపుచిలుకు
చిలుకు తేనియల జొబ్బిలు మోవి నురమణి, రమణీయవజ్రాళి రవనపాళి
పాలిండ్లు పసిడిగుబ్బలులై చెన్నాగు, నాగుళాతకృపాణి యంద మెలుగు
మెలుగుచక్రముమించు మించుల జఘనము, ఘనమూరుదుచికరి కరముకన్నఁ
తే. గన్నశ్రవునేయుఁ గచ్చసాకారగరిమఁ, గరిమరాళికయాన నీ చరణమహిమ
మహిమనోభవమణి పుత్రి మాడ్చినీకు, నీ కుటిలకర్కశత మాను నేలకలికి. 86
- చ. అని విభుఁ డింతిఁ బల్కువని యశ్రుతిమానసుభాసయోధి టి
వనములఁ దేలికట్లు బహువాసర పుణ్యఫలంబు కన్నులం
గనుఁగొనఁజూపినట్లు త్రిజగంబులు నొక్కట నేలినట్లు ప
ద్యసయనలార సంతేసముఁ దాల్చితి మానుక మానసంబునకొ. 87
- ఉ. వెండియు దూలుచుండెఁ బృథివీపతి యానరలోకపుష్పిణి
దండవఁ బల్కురించి వనితామణి యున్మియుఁదెల్పి యాశ్చర్యం
బండు వొనర్తునందు నృపమంచనమంచితయంత్రపుత్రికా
మండలిలోన నొక్కమణిమండితిపుత్రిక నై రయంబునన్. 88
- చ. పకపక నవ్వి యో వసుధృపాలక బాలిక దూతొదేల సా
రకుఁ బరతంత్రులింతులు వరింతురె కాంతులఁ దమ్ముఁదామ క
న్యకలకు నేరమా యది యనన్యగతికొ నుదతికొ మనోజు బా
రక నెరఁజేసి లోఁ గనికరింపనివారిని కాక నేరిముల్. 89

శా. మాయాశీలురు చంచలాత్ము లనుకంపాహూన్యు లాత్మైక కా
 ర్థాయత్తుల్ సమయానుకూల హృదయ వ్యాపార గోపాయనో
 పాయజ్ఞుల్ మగవార లాపయి మహాపాటర్ మహావైభవ
 శ్రీయోగాంధులు సెప్పనేల మగవారికొ వమ్మ గావచ్చునే.

90

ఉ. అంటిననంగ నంగజనిభాంగుఁ డభంగుర విస్మయార్ణవం
 బంటినచూడ్కితో విని ప్రియాహృదయానుశయాన్ని నూచనం
 గంటి కితాభిలాంగుడయి కంతువనాటవిపాటర్పూట సం
 బుంటిత మైనదెందము యు లుక్కని పెక్కుతలంపు లూరఁగాన్.

91

ఉ. చారణకన్యయో భువర సారసగంధియొ కాక కిన్నరాం
 భోరుహపాణియో చిలువపాల్తుకయో మటి కైలకన్యకా
 భీరవయస్య యైనవనదేవతయో యొకమంజువాణి యే
 తేరఁగబోలు బాలగతిఁ దెల్పుగ నిచ్చటి కద్దుతలబుగాన్.

92

మ. అని యూహించి వదితనూజతలఁ పాహా మామకప్రేమ బం
 ధనిమగ్నం బని పల్కు వింటి నిక నా తాపానలం బాతొఁ బ్రా
 క్తవపుణ్యంబు ఫలించెఁ బంచశర శస్త్రశ్రేణినిం బిరికిం
 గొనఁబో నేనిక నొక్కఁడాప్రియతమా ఘోరా ర్తికిం గుండెదకా.

93

శా. నా దెందంబున నుండి కందెనొ కటా నన్నాత్మలోనుంచి తా
 వాడంబాతొను నేనె తా నగుట నాపద్విష్ణు సంతాప చిం
 తా డోలాకలనంబు దా నెనసెనో తేధ్యంబు నావంకకై
 తాడస్సెక నవలా యటంచు నొకగెం డల్పప్రభానంబునకా.

చ. బిరిగినఁ జూచి యా నృపకులొత్తము చిత్తము హృత్పికాత్మ ని
 వ్వేణపడి తాపవారకము విస్మయనీయము నింతి సెయ్యపుం
 గుఱుకును నయిన నుత్కర వి మాతనహాగము చేరఁజోయి యా
 నెఱదొర కంఠపీఠమున నిల్పితి నిల్పఁ బ్రపుల్లనేత్రుడై.

95

ఉ. అబ్బలభిన్ని భుండు మణిహారముఁ దప్పక చూచి యార యెం
 తబ్బర మీ యమూల్యమణిహారము రాఁగతమెద్ది యొక్కో యే
 గుబ్బెతహార మొక్కో యిది కూరిమి నేచెలి దెచ్చెనొక్కో హా
 నిబ్బర మైన తాపము జనింపదునో యిది మేను సోడఁగాకా.

96

కా. ఈ హారం బాకమాటు పిమ్మటికి నే నెచ్చోటనో కన్న య
ట్లాహం బయ్యెడి నీ యమూల్యమణిహారోత్తంసముంజిత్ర క
న్యారహంబు సుదారవైఖరి నొకండై తోచె నీ హార మా
నీహారాద్రిజకన్యహార మగు సందేహంబు లేచెంతయున్.

97

మాలినీవృత్తము.

అని విభుండెద మంచున్ హార మందంద కాంచున్
గనుగవఁ గదియించుం గంరసీకన్ ఘటించున్
దను వఖిలముఁ జేర్చుం దక్షణస్నేదఘారా
ఘననయనజలంబుల్ గాఢతన్మైత్రీ జూపన్.

98

క. ఈ గతి నా రా జాపకం, తాగతనక్షత్రదామ మభినవకర సం
యోగమున గారవించుచు, రాగోపనిబద్ధబంధురంబుగఁ బల్కెన్.

99

మ. కమనీయన్మృతిధామమా విమలముక్తాదామమా సేమమా
కమలామోదకు దత్సఖీనమితికిం గల్వాలమా తన్మరా
శమయూరీ శుకశాఖకారికల కెల్లన్ భద్రమా తెల్పుమా
ప్రమదారత్నము పేర్చగా నెద నినుం బాటించి ప్రార్థించెదన్.

100

మ. నిను భాగ్యాక్షరపంక్తిగాఁ దలతునో నిర్వేలమూర్ఖాపనో
దనదివ్యామృత ధారగా మనమునం దర్శింతునో కాక మ
ర్షనపుణ్య ద్రుమకోర కావలియ కా గన్గొందునో ప్రేమ నే
మని వర్ణింతు బ్రయాపయోధరవిహారా హారవంశోత్తమా.

మ. ననజముఖీకుచోపరిని వాసనుఖోన్నతి మన్ని మాని నా
మనికీత మార్ప వచ్చితివి మాక్తికహారమ నీగుణంబు లే
మని విమతింతు నట్టిద క దా యవదాతనువృత్తమూర్తు లెం
దను నిజసౌఖ్యభంగము గ నుంగొన రాత్తులఁ బ్రోచువేళలన్.

మ. చెలుల మొఱంగి నాఁడు మణి చిత్రగృహంబునమోమువాంచితో
య్యలి భవదేకదర్శితమ దాకృతిఁ జూచెగదా వివీలనీం
తలమృదయంబు నీకు విది తంబుగదా యింక దాఁచనేటికిన్
వెలదిమనంబు దెల్పు గద వే మణిహారమ నిన్ను వేడెదన్.

ఉ. గ్రావనుతామచాగ్రపరి రంభనిగుంభనుభోపలంభ సం
భావితధావిదుత్కరవి ముర్దన కోడటమీ విశుద్ధము

తావధ బాలికానవస మాగజయోగ్య మహాపూజన
శ్రీశైలయింటుగాని నిను జెక్కులు శైటజామీరయెంబునఁ

శా. మత్తైద్రోదకుగినుహావసతి తై నూవ్యప్రసంధాయితై
ముత్తాహరమై వైభజించితగదా ముగ్ధాకుచద్వంద్వం
సత్తైందాద్యభూతి తావకకృపా సంపిది లేకబుప్పే
ముత్తాహరత మన్న యంతనె తలం పుట్ నింపు నాకింపుగానో.

శా. చిన్నట నాటనుండియును జెల్వకు గూర్చినదాక పోట నే
జెన్నిక కెక్క దద్వధకు నీవును గుందితిగాన సదువా
పున్నతిరిత్తుమాలిక య యోనిను మచ్చమకేక పార్థయో
పిన్న వగుంధసారముల చే దలి వొండగ జేయుటెన్నఁదో.

శా. అని రాజేంద్రుఁడు రత్నపుత్రిగని యీ హారాధిరాజుంబుఁ దె
చ్చున యోయప్రతిమోపకారసుకృత శ్రీగణ్యదాక్షిణ్యం
లిని నీకుం బ్రతిమాపదేశ మింక నే లే పల్కువే సన్నిధి
వశితానల్లభజీవితంబులు సఖి వాక్యసింథంబుల్ గదె.

197

సీ. అన విని రఘునంద నుని సన్నిధిఁ బ్రభూత, వైతన్యయైనిల్చు చట్టుబాలఁచి
కరణి రత్నపుభూమ్మ గతి మాని దృతిపూని, క్షితిజానికి జోహారు చేసి నిలిచి
శలకెతి నోమహా భాగ తావకమహా, మహితోక్తి దప్పునే మంజువాణి
నలకన్యక జోటి నగుదుఁ గన్నియయున్గి, దెలువవచ్చితిగదా తెలువనిల్లు

శీ. పంచశరశాతశర హేతి పాలుచేసి, తిరిగిచూడవు దగునయ్య దొరలకెందు
మఱపుగలిగిన ననదల మఱతురయ్య, వెలఁది దూఱిన దూఱులు వివగదయ్య.

శా. తావక శైలభేదనక ధాబిరుదాంకము లేము పేర్కొనం
దా విని వెచ్చుసూర్పి పని తావణి నిత్యకొరముల్ కుల
గ్రావము లంద్రు వానిఁ బద ఘట్టన గీటడఁగించినట్టిగో
త్రావరుఁ డింక నేమిటఁ గరం గునయో యనించు బాష్పముల్.

శా. జనలోకస్థిహణీయభవ్యసుషమా సౌభాగ్యముకా భాగ్యన
జనభోగానుగుణత్వముం దదితరా శానిత్యదైన్య వ్యధా
జనకత్వంబును గల్గఁ జూచియొ ధరా జంభారి కంభోజజం
దొసర్పిచెన్ వసునామమంచు నవలా యూహించుమోహంబునకా.

సీ. అనుగుదమ్ములఁబాసి కనుసన్నల మెలంగు, నిందిర దృఢముగా నెంచుననక
గూర్కొననాభ్యాస కర్మతయైభజం, ఈ ధరిత్రఁ జూలకగా జూచు ననిన

సంకరాధరస్థంబు విధివశంబుడ యైన, భావ శాంతికమాలు పుష్కలమైన
సాత్త్వికజీవస్థు నాయుత్తమగుక్తి నెనసికల్గులకద మనచు నని

౧౧. జగతిఁ గొఱసూచునోచిన జలజముఖుల
మూరిమొగఁజేయి తల గారిలించు
వటస బహువల్లభామనో మామనిఁ గోరు
ముదిత ముదితయై యని బాల మోమువాండు.

111

౧౨. తమటయఁ బిన్ననవువొల యం బ్రణయంబున నాశనాశ్రయ
నిమచు దద్దు క్తి కాశలము వేములు సాత్త్వికలంచు మెచ్చుచుకొ
ననివతి యాదరాతిశయ సాంద్రముగా నుచితోత్తరంబుగా
మంచరినభావబోధకము గా బలికెం గెలికెంచితంబుగాన్.

112

౧౩. ఏనేమీ జగతిం గతోరములు శై లేంద్రంబు తొంగా తనీ
యామేయస్థయభేది యంతకుఁ గతో రాకారుఁ డానేకదా
యా మేటికొ ధృటవాసీ చూపులనె యూ టాడించువారెంతవా
లో మీనేక్షణ తానెరుంగదె తదా మాథ ప్రభావోన్నతుఁ.

౧౪. అసలఁబెట్టి యేను వను వంచు వచింపగ నెల సంతతో
బ్రాసినిబాళిబాళ్ళమనఁ దద్వసువుక వెలగొన్నమోహ సం
వాసపదంబు దా గమణి వారికకుక్తుమతికొ జనించె ల
శ్రీస్తంభదుగ్గమై జగ మశే షము నిష్పేజఁ గండఁ జేయగాన్.

౧౫. శ్రీవాణీధరణీ మఖాంగనలపై జిత్రంబులే కున్కి శే
మీ వేమాలును దూఱ నిత్యగణ లక్ష్మీస్తన్ సంతతావక్రవృ
త్తానిర్భర నఖిందరూపనిధి గ న్నం గోరువా డేల సం
భావించుచున్ సిరిశంభు వాగ్మిలనన ప్రాధిన్ మహీభోగమున్.

౧౬. నాని చతురాస్యుడ పరు, దే వచనప్రాధి నీకుఁ డెవరయి గవియో
గావృత్తి కోర్చి డేచెద, వో వెనఁ బ్రోచెదవొ తెలుపు ముల్లంజనినన్.

౧౭. వామదిలోనఁ బాయని య నారతసారతరాసురాగచిం
తామయదామయంత్రపరి తాహము దాహము మోహముం బురం
ద్రమణి నీవ చూచితి గ దే తగదే జగదేక ధన్వియ
క్కామునియాన సందియము గాననుఁబుల్కియఘంబు గైకొనన్.

౧౮. నాతి విసు నగేంద్ర నందన గురుజనా, ధీవగాన మనను గానకుంట
వెనఁగు సందియమున నిన్నాళ్ళు నీభేద, జలధిఁ గదవఁ దప్ప గలిగనేడు.

ఉ. మన్ననబోటి నేటిమను మాపున హేంద్రభుజివ్య వచ్చితా

నన్నియుఁ జెప్పె నింద్రుడు మ దాశయ మాత్మ నెఱింగిభక్తి నం

ఘన్నతఁ బాణిపదనకు భం బొనగూర్చుటకై నగోత్తముం

నన్నియు నేదవచ్చునట కాతుకసాంద్రమునీంద్రకోటితోన్.

క. ఆచల్లరి తియ్యరికుభ, వాచావిభవంబు విన్న వాఁక నయ నుమీ

వాచాలమదన గుణనా, రాచాగ్ధటి కోర్చినాడ బ్రాణంబులతోన్.

ఉ. ఈశుభవార్తమీ చెలియ కిప్పుడపోయి యెఱుంగ జెప్పికా

మాకుగ పడితంబులగు ప్రాణము లూగడిలంగఁజేయు మో

శేషలవాణియంచు నను బేర్కొని యీయమితాంగుళియము

ర్వీకుఁ డొసంగి వీడ్కొలిపె నేను నవచ్చితి నీక్షణంబునన్.

చ. అని యఖిలంబుఁజెల్పి రమ జాంగుళియద్రుక్ మంజువాణి యి

చ్చిక నవలూ విలాసమునఁ జేకొని కైశ్యపనాదపద్ధతిం

దనరఁగఁ జేయు నేతనలి నంబులనొత్తు ఘటించు నున్నత

స్తనయుగళీరధాంగములఁ దద్రవి లేజము శేకతంబునన్.

122

ఉ. మున్నగ నన్న గాత్రజకు ముద్రకపైఁ బతిపేరు నూడఁదోఁ

చెన్నపుఁ జూచినట్ల నును నీగ్గు తిదుర్మిక్ ప్రేలఁ బూనభా

గ్యోన్నతిఁదత్తగ్రహ నుహోత్సవమస్పదెకాంచినట్లుమిం

చెప్పిచకాంతివిభవ విశేషసంభవ వైభవోన్నతుల్.

సీ. ఒకనాఁడుచూచె బాలిక నిలాపతియంచు, బతియంచు దనకు న ప్పార్శ్వవేంద్ర

నతివ గోరఁగ మించె నంగజానల ముచు, నలమంచుచూచువా డబల నేఁచ

నుర్వీకుకడకేఁగ నొకబోటి కొమ్మంచుఁ గొమ్మంచు నలఁడును గుఱుతోసంగి

చెలియతోఁడలిపెదొ య్యలిమిది తమియంచుఁ, దమియంచుఱుట్టునం తనె బలారి

తే. వచ్చునటమిందునకునిందు వనితపడంగ, ననుచు ననుచువయస్యలా ద్యంతమును నె

ఱుంగఁ జెప్పిన విని మహా భంగగరిమఁ, బొంగెజనయితి మిన్నంచె భూమిధరము.

చ. అపు డగవిందగంధి హృద యాంబుజభేద మడంపవచ్చితో

రపురుచితో వెలుంగు వను రాజకరోర్మికఁగాంచి భీతిమై

జపలవిలాసనం బొదున జాలక తారభటాలితో నికా

ధిపురబలంబు లేగిన గ తికా రహి వీడెను బాండుచంద్రికల్.

మ. ఒకనాఁ డింద్రునియంతవేలుపు మనీ యోక్తిక విడంబించి తా

నొకకాలం బెఱిగింప వచ్చి మునికా పోద్యోతిపాలయ్యెమా

మకకద్దంబిది యల్పమే త్రిమునిసం భావ్యుత్రికాశివిభో
భకమకరీతిఁ ద్రిభంగిగా మొరసె జెం తంద్వాచుమాదోఘముల్.

క. కరటి నొక కారక నే, త్రాతిలకము కలికిఁ బలికెఁ బ్రాభాతికళో
భాతికయవక్కు సేకయ, నూతువక్కుమధురతామ నూహర ఫణితిక. 127

మ. ఆమృతాంకుండు నికానతిం గలసే కీర్త్యచ్చంద్రికాగంధశి
ల్లయతోఁ బుష్కరశయ్యుఁ బాసెచన నే భామాతి తత్కాలసం
భ్రమసంకీర్ణతతోడుహారమణివా రం జేసి తా నొక్కనా
గుమిగాఁబోసెనా నామినుక్కు రను నే సుంజుక్కగంటె చెల్లి.

మ. తోవకుం దూరపునంటు కేమనునం సాం మం బూర్వప్రక్షంబువ
మ్మవ్వుఁ దారారుచి మద్విభూతి నది గా కజ్జారితో వారి కే
యవినాభావము నాకుఁ గాక యని చు ద్రాపాయ నేత్రంబిది
పసిపాండుద్యుతి పేరఁ జంద్రక కిభిం బ్రాపించె నీక్షించితే. 128

కా. తారాసస్యము పండినన్ గగనకే దారంబునఁ జంద్రికా
నీరం బాఱగఁ గోసే తద్రుచిఫలా సేకంబు ప్రాతగ్మహా
సీరి గ్రామణిత్వూహపెత్తె ననదో చెం దూర్పునం దెబ్బ త
ద్దూరవ్యస్తపలాలరాశిక్రియ నిం దుం జేఁగె నిస్సారుడై.

మ. నీరి నెత్తామగయింటికిన్ మగిడిరాఁ జెంతకా ద్విజారావమా
గురిఁ బుజ్యాహముఁ దెబ్బచుక నురుతరుల్ దోడ్దోనటత్పల్లవో
దరసహగజలంబు చిల్కెఁగ న యుక్తం బొంటిమై నుండ నం
చు రథాంగంబు ద్విజాతి గాన గవయై చూపట్టె నప్పట్టునక.

చ. ఎలమి మనూజలుబుఁ డెన యించిన జక్కవదీనుపెంటి మే
రలుఁగునఁ బిల్చిచూడ్కి గది యించి యెమ్మొని మేనుమేనుని
శ్చలగుణ సంగతిం దెనచి చక్రము దామరతెంకి జేర్పఁ ద
త్కలకలశంకఁబోలె విహ గంబులు వీడెఁ గులాయకూటముల్.

ఉ. పంచశిలీ ముఖుండు తుద బాణమునకా జగమెల్ల గెల్చి య
భ్యంచితపుష్పవృష్టి మరు దావళి నింపఁగ నిప్పుడల్ప ము
ద్రించినబాడఁ దెల్ప నుద తీ మధుపంబు పరిచ్ఛ దచ్చటా
కంఠుకీతోత్పలంబు తుద కచ్చునఁ జిక్కి యచంచలాకృతిక.

ఉ. తమ్మి పతంగపత్ని తమిఁ దాల్చినపొందురకోరకాండముల్

గ్రమ్మినిమిలితచ్చదప రంపరచే బ్రసవాప్తివేళ రా

నిమ్మగ వాని నొయ్య విరి యించిన హేతుగుణాప్తి బాంధవ

ర్గముల నేమలేటి పిలుకలో పెడలెన్ సహజానితచ్ఛవికా.

138

శ. సమయమహర్ని బోధగుణ శాలి మహోదయభూమభ్యవృతం

సమునకుఁ బ్రాగ్భూటియొడఁ జక్రహితుండు నశేషదేవతాం

శము నగు సూనునిం దలఁచి సాంధ్యమహోమయహోమవహ్నిప్రీ

ప్తముగ నొనర్చెఁ దారచరు భక్తశతాహుతిపూర్వకంబుగాన్.

మ. కుముదాధారవిహారముల్ కమల కన్గోజాల కంభోజగే

హము మూయఁ దెలిపింతువేగననివా మాలాకమున్ మాటియూ

సమయోపేంద్రుండు దక్షిణాక్షిఁ దెలిచెకా సంజాతరాగానుబం

ధముతో నావిధుఁడేగెఁ బ్రొద్దుపాడిచెకా బంధూకబంధుచ్ఛవిన్.

తా. ఓచామికరచారుగాత్రి నిమ గోత్రోత్తంసమున్ వేడి నే

డాచేదిక్షితిపాల శేఖరునితో హత్తింపగా వచ్చు త

త్రాచీభక్త రుతు బట్టుపట్టుగొడుగై భానుండు దోపం బ్రభా

వీచుల్ తదతరత్నగుచ్ఛముల తీ విం బొల్పె బ్రాంతంబునకా.

క. అని విన్నవించుటయుఁ గ్రొ, న్ననపాసుపుడిగి ప్రసన్న నలివానన దా

ననకు దిశాననకృత్యము, లావరించి గురున్ భజించి యుండెం బ్రీతిన్.

అశ్వాసాంతము

మ. అభరీభూతజయంత కంతకునుమా రాకార ! రాకారజ

న్యధికోజ్జేజితరాజ బింబరుచిధా రాధార ! రాధారమ

బృధిసాధాంఘ్రిసరోరుహద్వితయ నే వాచార ! వాచారమా

మధురాశేషవిశేషభూషిత ముధీ మందారమందారతా.

139

క. అబ్రాశధీరధీరచి, తబ్రాహ్మీధ నవివేక తరుణచరణ భా

గి బ్రామశరణ సకలక, కుబ్రామాభరణకరణ గుణసంభరణా.

140

మాలినీ

పరిచితకరచూటి ప్రాప్తకర్పూర విటి, విరుత కటకలాటి శీఘ్రత స్వర్ణకాటి
స్థిరవిజయ కిటిటి తిమ్మమా గర్భకేటి, వరమణి నిభకాటి వల్లుధారాటఘాటి

గద్యము

ఇది శ్రీరామచంద్రవరతారవింద వందన పననందన ప్రసాదసమాసాదిత
సంస్కృతాంధ్రభాషాసామ్రాజ్య సర్వంకష చతుర్విధ కవితా
నిర్వాహక సాహిత్య రసపోషణ రామరాజభూషణ
ప్రణీతంబయిన వసుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధమునందు

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

పంచరత్నము

—శ్రీమద్భగవద్గీతాసారము—

పంచమాశ్వాసము

—శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదము—

శ్రీ సద్యశ వేంగళాంబా, భానుకూక్షాంబు శంభు పద్మ శుభాంక
ప్రాసాద-తేలిరసిక ను, ధీ సన్నతగుణలికాయ తిరుమలరాయా.

1

తే. అవధునిపును శౌనకాద్యభిల సమ్మ, నిండుబతు శామహర్షణి యిట్టులనియె
నాత్మకన్యోపలాలనా యిత్ర హృదయుఁ, దైహిమాహార్యమతుమన్నయవపరమున.

సీ. తొలుదొల బారిజా తలతాంతమాలికా, పవనంబు ఘుమ్మునఁ బరిమళించె
నానెన్న నాకాండి కాభగర్భాగ్భటి, ఋభుదుందుభు ల్లుభులుమనియె
నాపిమ్మట వియచ్చరీపాణివల్లకి, గుంభస్థరంబులు ఘుమ్ము రనియె
నాపిదప సభండమై దండిమై నొక్క, దివ్యతేజము ధి గ ధిగ వెలింగె

తే. జదల కొక కొంతనేపుర కిది విమార, పంక్తియనియును వీరు ది క్పాజరనియు
మునులనియు లేఖభామియ లనియు నవనిఁ, గలజనుల కద్భుతంబు గాఁ గాననయ్యె.

క. హరిముఖ హరిచేశానుబ, హరిహయ సామజవిమాన హరిహరిదాక్షి
హరిముఖ ముఖులును దోఁపగ, హరిహరి యంబరముచిత్ర మై విలసిల్లెక.

4

సు. ప్రబలాకారముతో గిరిశశిరముం బ్రాపింపఁ బెన్దాఁగ నాఁ
గ బెడంగయ్యె జనాపనాద మిది యు క్తంబొనె నాకంఠుఁ దా
నబలాకారముఁ బూరిచయ్యన గిరిశావాప్తికిఁ వచ్చె న
వ్యభుభేంద్రాపగ పద్మపాదపదవీ విన్యస్త భృంగాక్షియె.

5

సీ. తవిలియర్థపులాయు తమున బోడనఁజూపు, నోజ జేజేరాచ తేజి డిగియెఁ
దులకించు మొలఁజేలఁ దలవంచుకొన్న వ, న్నియమింప వేయక న్నియమింపిగిరి
కరఘాతపతదబ్ధ ఘటఁగొమ్ముకొనఁజిమ్ము, తమివోనెదొగ్గి చా దంతిడిగియె
లేచకాభ్యాససం నూచకాత్మీయచా, తురింజేసి బాలవాల్మీరలు డిగిరి

లే. గిరిగరుచ్చేదిముఖ వియ చ్చగుల యుచిత, గమనకథనకటాక్ష రే ఖా గుణముల
జెంబడిన దివ్యరథకదం బంబుడిగియె, వసుధ సుస్థివులై యెల్ల నారుల జూరె.

మ. సకలాచుర్వ్యభటాశికిన్ భటుల నా చౌదంతికిన్ దంతిదే
జికిఁ దేజిన్ మణిబింబదంభమునఁ దా ల్పొంకాక పైవచ్చువ
జ్జికి గట్టేమియు నల్కడయ్యె వసుధా త్రిభున్నభాగంబువే
తకు బిట్టోర్చినగట్టుగా వెలును నే దంభోశిభృత్కృతికా.

చ. అమరసమాగమవిలమృగౌఘవిలంఘనద్విధాతు మా
ర్గము బహువర్గరత్నశిఖరమృతితో నపు ద్రవ్రహ్మార్గముం
గమించె నగేంద్రుఁ డింద్రతుభ కార్యసమాగతి కిచ్చ మెచ్చి త
త్సముచితచాపచంచరుప దాధరుడై యెదురేగుకైవడిన్.

సీ. సరసపర్జవ్యసంజ్ఞాధురంధరుడం రా, నారెఁ గాంతార ఘో రాసలార్చి
కతకోక్తిప్రిప్తి దీ పితకరుం దరుదేరఁ, వరలె గుహంతర ధ్యాంతరాజి
సకలజగన్నియా చుకును చంగట నిల్వ, వదలె జంతుజాతి వైరవిహృతి
సతతసర్వర్తు నే వితుడు చెంతకుఁజేర, జనియెఁ గేపిపి కాది. సమయముద్ర

లే. యువరపతి జంగమసావ రాభివాద, నీయచరణాంబుజాండు స న్నిధియొరపు
ధరణీధరరాజమునఁ గల్గు తరులతా ప, రంభరలు మించె బహుఫల ప్రసవవృష్టి.

మ. పతయాభు ప్రబలప్రపాతరపురముల్ పాద్యంబుగాఁ దిర్యగా
యతమందారతరుప్రసూనఘటనం బర్చావిధానంబుగా
నతదివ్యో పలకూటదర్శనము నా నారత్నపూజాసమా
గతిగా నింద్రున కన్న కేంద్రుడను నకుల్ గావించెవత్సవృత్తిన్.

లే. పెండియునగేంద్రతనయుండు వేడివేల్పు, మున్నుగా వేడివేల్పుల మునుల కెరఁగి
గంగనలరించి క్రమమెసఁ గంగఁ గ్రతుభు, గంగనల నందఱువృద్ధాక్తి నాదరించి.

ఉ. నాకులదైవతంబు లల నాకులభూషణ మిలతాంగి మే
నాకులభూధరేంద్రుల య నాకుల నిర్మలభాగ్యరాశిమై
నాకులముద్దు కూతురు పి నాకులకోడ లటంచుఁ దెల్పినా
నాకుల పాలికల్ వొగడ నాకుల మొక్కంగ బంపెపాలికన్.

క. గురుననుచుతి గురుకుచర్మతి, సరి నవనతిఁగాంచి నిలుచు కైలజగనగా
నుగలయని మేషభావము, హరి బహుభావనతయుం గృతార్థతఁజెందెన్.

సీ. కలయై భద్రయ్యై నే వలజడసితి కంభు, జళుకుఁజూపులజూచి సాగె హరిణి
కుంకుమండుఁ జెంది తొడదెచ్చె శశరేఖి, కలఁచెనై కెల్ల వాడె నాన
యచితకార్యవిహేఁ మడిగె చుదాలన, మా నెనువభభావ మంజుభూత
కుటవకి పూనె మై మరువు వహానిని, చెయ్యలన్నియుండెక్కె చిత్రకేళి

శే. వాపడియొసానునాతి సాంద్ర తాపమునఁ గ. రంగె హేమాభిదాన నిర్జలతాంగు
నిట్లు దనుఁజూచి సిగ్గుచా మెనయ వివయ, వినితియై యున్నంగ రాజ వినయఁజేరి.

ఉ. మన్నన నీశమాభిమణి మండనయై శుచివృత్తి జల్లగా
మన్నచలలామ గరి మక నవ బోడిని గొగిలించి యో
యన్నవ పట్టి నిక గనిన యన్ను వనుంధరి సింధుజాతిలో
వర్షియి కెక్కెనీవు గలువన్ నియిలోన్నతి గాంచెదండ్రయింకా.

కు. చుంకాగ్రాన మితావశేష్యునిఁగా సన్మాన్య పంచాదిగా
సీగకల్యాణసమాఖ్యుఁగా హరికృపన్ శిఖుఁగింబ చేపట్టియో
గిరికన్యా యరచేక నీ వతఁడు నేకీభావముం జెందునా
గిరికన్యామణి కన్న భస్మ వయి య శ్రీతానుమోదంబునన్.

క. అని యనిమివనది పలికిన, వినివిని యతహృదయుడగుచు నినయమునఁ బునః
పునరవనతి పలిపి సురేం, ద్రున కవనిధ రేంద్రు డెట్లు నుఁ గ్రుతాంజలియై.

కు. ఘనముల్ వాహనముల్ వదాన్యమణియా కల్పంబుకల్పగముల్
వనముల్ వేలుపు గిడ్డిదొడ్డిపసి చే వా నీకుఁ బాదార్ఘ్యమి
త్తునో రత్నాంజలి యిత్తునో యలరు పె త్తుల్ దివ్యసద్వస్తులి
త్తునో యివావేమిట మెత్తు వేమిదగని త్తుక భక్తపుంజప్రియా.

సీ. మహానీయయోగస స్తమసాధకుండ నై, యనఖాపగాంబుగా మానము గనుట
వనురాదభిర్యతి వ్రతరాంఘ్రే సమాదనై, గాధసంతాపాన్ని గ్రాగుచుంట
బహుదూరగతభూరి పక్షగౌరవుడ నై, పరమనిచ్చలవృత్తి బాడుకొనుట
యనవాప్తగురుబాంధ వ నిబంధనుండ నై, గిరికానననైక పరతి మనుట

తే. యిది మదియాప దానంబు కృపనపార, తరతపోరచనంబుగాఁ దలఁచి నన్నుఁ
గావవచ్చితో యహహ వెం గలికిఁదోడు, వేల్పులనుమాట నిజముగా విబుధ వర్ణ.

ఉ. ఇచ్చటఁ జేదిరాజ నఖ హేతిహతిక గతిదూలియున్న యీ
పిచ్చుకగుంటుమీఁద గృప పెంపున నామరలోకవాహినిం
చెచ్చితిగాన గారిజగతిం గృతినైతి భవత్రేపనన్నతక
హెచ్చెమదియగౌరవ మహీనమహీధరజాతిలోపలన్.

మ. అన నిందుం దను బాఠితీతి నచలేంద్రా : యేల యట్లానని
జాకుం దధర్మభాగభాక్త యని మే మ్రేడితిలాఁ దెచ్చతి
త్తయిగ్రామణి వైవ నీకు నరుదే భాతీధరేంద్రాభిసం
ద్యనితాంతోన్నత కీర్తి నారవముమేనా శుక్తముకృపణి.

కా. చేదెత్తువరపాదకంజకృత ఖం జిహవముం జెందు నీ
భేదం బార్జుంగగ్రత నీతనయ ల క్షిప్తం గన్న దుగ్ధాభి నా
నాదాక్షాయణిఁ గన్న పెన్నగము నా వర్షాధినాధాన్విజా
హేదం బందగరాజ మామకనియో గాయత్తచిత్తుం దనై.

21

క. ఆగతనయ యగతనయ నిగ, నిగ నిగనిమెలుంగు దెగదు సేకల్పియహన్
మగనిఁ దగులని నుజగరి, మగనిన్ వినిపింతు వినుము మత్స్యజిసఖున్.

మ. చరణాగ్రాసమితాచలేంద్రుఁడు సదా సన్మాగక సంచారిను
సిరికల్యాణసమాఖ్యు డావసుధరా ధీశుండువో గోత్రశ్రే
ఖిగంగావచనం బపార్థమగు నే కల్యాణి నీకన్నె న
న్నరసాధాగ్రణిఁరాణిజేసి కనుమా నానావిధైశ్వర్యముల్

కా. లోక త్రయ్యభిసందనీయమేలా లోకుండునుశ్లోకఁడా
లోకాలోకధరాధునింజిత దల్లుండయ్యెడిన్ నీతపః
పాకంబెట్టిదొ కాని పాదనిహంతి బైకొన్నవాఁ డంఘ్రినా
భీకద్వంద్వనకుండు గా సేరిపఁ గల్గెంగల్మియున్ తిల్పియున్

ఉ. నావలచుట్టి హర్షకల నావలమానమనోంబుజంబుతో
నావలవైరు బల్కు నచ లాగ్రణి మామకశోక వ్యాధిన్
నావ లతాంగి నబ్ధిశ నావల యేశ్వరు కేల గూర్చెదే
నావలవంత దీర్చెద యనం తకృపారసవాస వాసవా.

22

తే. అననినాకపేల్పు ప్రత్యక్ష మైనసిరులు, దొరలునంద్రెండఁజేతెల్పు దొరలు గొలువ
నీవ ప్రత్యక్షమై కృప నింపగా ఘ, లింపవె తలంపులెల్లని లింప రమణ.

27

చ. సతి నడిగించుభీష్మగుణ శాలి వసుం డట వేడవచ్చువాఁ
డకులితదేవరాజ్య భరణైకధురంధరుఁ డైనయాశత
క్రతుండఁట సత్కృపామహిమ గన్నియనిచ్చుట సర్వదేవతా
హితముట యంతకన్న శుభ మెయ్యది తొయ్యలిఁ గన్నవారికి.

28

ఉ. ఇమ్మనివేడ వేరొకఁడ నేభవదీయ జమండఁగానె నా
సొమ్మననెది నీయదియ నుమ్మఖిలమ్మును దేవ యాయదూ

కమ్మన నున్న శుక్తిమతి రాగరజించి తదీయబంధుజా
తమ్మ మదాపులంబిలిచి తావకమిత్రున కిమ్మ కన్నయిక్.

29

చ. అనుటయుఁ దాతపాన్వ్యగత యై తగునాలతకూన దాన తా
ననయయి కేలి కేళినలి నంబుమొనల్ నఖరాంచలంబులం
దునుముచు నుండెవజ్రధర దోరశని ప్రతిమాన మిసలాం
ఛనవిశిఖంబు లింక నఖ సాధ్యము లంచు గణించుకై వడిన్.

చ. అంతకు మున్న సర్వకలు మంతకమానగవైరి వాక్యముం
జెంతకు వచ్చునెచ్చెలుల చే విని పుణ్య మహాతరంగిణీ
కాంతలుఁ దాను శుక్తిమతి కాశికుఁ గొల్వఁగవచ్చె దేవతా
సంతతి యాత్మ నాత్మశుభ సంతతికల్మికి సంతసిల్లగాక్.

31

సీ. అమృతమూర్తిహించు హరజటాసంభవ, నునుజోమణులబ్రోచు సోమకన్య
ధరనుద్దరించు భూ దారిరాజ తనూజ, తమ మెల్లవారిండు తపనపుత్రి
కాలవైషమ్యముఁ గడపు రుద్రాంఘ్రిజ, చలువలు వెదజల్లు మలయదుహిత
యభవసాధనరిత్న మగు పినాకోత్పన్న, యార్యాప్తి నెనఁగు శీ తాద్రిజాత
తే. మతియుఁ దక్కిన పుణ్యని మ్మగలు మరుద, ధీశ భవ్య నిదేశాప దేశమున ని
జాప్తశుక్తిమతీతన యావివాహ, మహామునకువచ్చిరాత్మీయ మహిమ మెఱసి

కా. ఉత్సాహంబున నిట్లనేకతటిసి పూహంబు లేకేరఁగా
వత్సాళిక వెనుకొన్న గోగణము లే వక్ వచ్చెదోడ్తో మహీ
భృతస్సందోహ మభంగశృంగములు నా పీనన్నుతాంచన్ని తం
బోత్సేధంబు వృషోపసర్పణవిధా యోగ్యక్రమంబుక దగక్.

33

సీ. అజ్ఞాతగోత్ర య నాదిశక్తిమగోత్ర, భవయ్యయ్య నితని గర్భమున బుట్టి
యాదిలిఱ్ఱుండు దుర్గాధ్యక్షుడయ్యె నీ, తనిపాదతీర్థ మా దల ధరించి
మితలేజాఁడగుజగ నిమ్రుతు డుత్కృటవను, స్థితినిండె నీతని దిక్కుజేరి
కులమువారభిరామ గోరత్నములుగాంచి, రితని శేషంబున కిచ్చగించి

తే. తన కొకమఖాంశ మొసగు న య్యనిమిషులకు
ననవరతయాగభాగ భో జనము లాసఁగి
యితఁ డపల్లెకగురుండన నెఁసగు వసుచ
నాకులు మతింప వచ్చెమే నాకుటుంబి.

తే. అవడకు మెట్టదొరకు చూ స్తావలంబ, మగుచు మేనకవచ్చె భ వ్యగుణమంజీ
మనమరాళి మానసమున మనమరాళి, మనమరాలివివాహ సం భ్రమముఁజూడ.

సీ. పిడుగుకైదువు పెట్టు తడకట్టుగాఁబయ్యె, ధీ మహాపథిరసంబు చమరెననగఁ
గదవి కరళ్ళ రాయిడి గీడ్పడి తటాంత. వనగాజి మైసంబు వాలె ననగ
మున్నీటిపెన్నీటి మురురుచిల్వలయల, జడికిఁ బచ్చలతోడు దొడిగె ననగ
దనకుందపపుఁజాయ పెనునీటిపప్పుక, పెనువిన పసఁబస రెక్కెననగ

తే. సంతతజలాంతరాళసం స్థానమహిమఁ, బ్రాచిపట్టిన మేనితో బయలు మెఱసి
వచ్చెవలిగట్టు తొలిపట్టి చాసవాది, చాహిత నిజానుజభా వి వామామునకు.

చ. ధనువురు దేవసంభరణు లిర్వ్యురు నబ్జదహోన్నమత్కరాం
తగమహానీయు లిర్వ్యురు న సంతగుణాధ్యులు గావుం బర
స్వరసమతాసనుగ్రహర స భ్యుముం గవకూడి మేరుమం
దరధరణీధరాస్వయవ తంనులు వచ్చిరి తత్తుణంబునన్.

ఉ. రోహణ శైలరాజము మరు ద్దిరి తోడనె వచ్చి నిల్చె వై
వాహిక కార్యకర్త మఖ వంతుఁ డనంతనువర్తరత్నసం
రోహము రాశి వోసి విలు దుల్ మనుళాల్ భుజగుల్ నుతింపగా
నాహిమవత్కుమారతన యామణి కుంకువదెచ్చెనోయనన్.

38

మ. మణియుక్త వచ్చిరి ధాత్రి గలువగసా మ్రాజైకధోరేయులం
దఱుఁ దద్యాభిభరాప్తి గ్రుంగు నవనిం దామృత్యుజారాజిఁ బ
ల్మలు సంధించుచునుండఁ గాని చనుక ల్యాణంబు వీక్షింప రా
మెఱచెఁ శేషుఁడు శేషవృత్తిగనునే విద్రంభసంచారముల్.

ఉ. వచ్చిన సింధుకాంతల న వారిత సత్కరుణాభివృద్ధిచే
హెచ్చఁగఁ జేసి గోత్రశిఖా రింద్రుల నున్నతి గారవించి వై
యచ్చగిలోకభర్తయు హి మాలయనూతికి నాస్పదంబుగా
నచ్చట నొక్కనూతన మ హానగరంబు మదిందలంచినఁ.

సీ. నిన్ను ప్రపాతాంత నిర్హరపరిఖతో, గనుతప్పై గోటయై కటకపరిధి
మణిచిత్రకిరణితో రణమాలికలతోఁ బ్ర, కాశించె గృహములై గహ్వరములు
కుచికరోపలభంగ సోపానసరణితో, జెలగె సాధాల్లియై శిఖరపాళి
ఘనసారవసుసార గంధసారములతో, నలరె నగండులై త టాజిరములు

తే. కలమధుర రోకిలాలాప కనలతోడ, జెన్నలరెఁ గన్నెలైకొన్ని చిన్నిలతలు
సమధికస్కంధ కాఖాభు జములతోడఁ డనరెదరుణాగ్రగణ్యలైతరువులెల్ల.

ఉ. భాతుపరాగ ర క్తియును దంతవిభక్తియుఁ జామరప్రకా

శాతిశయంబు సంకులను దాంకనముం గదభీకదంబసం
భూతియుఁ గర్బురాకృతియుఁ బుష్కరభూతియు బూనిభద్రతా
ఖ్యాతి వహించె మించెఁ బృథు గండములచ్చటనద్భుతంబుగాక.

ఉ. జాతికిన్లెల్ల రాజపరి చర్యయు గాలికి నెక్కుడన్న వి
ఖ్యాతియు రా గురంగములు గట్టున నేమితపం బొనర్చెనొ
యాతతశృంగ భారరహితా త్మమహాముఖకాంతతాప్తి నా
రా తనరాఁదె నన్నియుఁడు రంగములై తదభీష్టసంపదన్.

43

చ. హరివర తంత్రవృత్తియు మ హామణిచాప శరాసుబంధి బం
ధురతయు రాజహంసకవి నోదనముం బవిఘోషఘర్జర
స్వరమును జిత్రవిగ్రహ వి శంకటభావముఁ బూనిశైలరా
ట్సురివరదంబులై శరద ముల్ నెరసెం జపలాంసుసంపదన్.

44

చ. గిరివర ఘోరకందరలఁ గేవలవన్యగజైక వృత్తిచేఁ
దరలక యున్నసత్కృతము తప్పనె యప్పరి కేసరుల్ నృ కే
సరు లయిత్రార్ణవృక్షపాదవి శాలత మించె మహాన్యకేసరిం
బరుసకు మార్మొగం బిడమి భక్తుని బ్రోవ సటల్ ఘటించమిన్

సీ. విపులవప్రంబులు విప్రవరావాస, వాటముల్ కల్యాణ కూటములును
ధూదాతవర్ణముల్ ధూరికంచుకిభిద్ధి, హరిరాజతతులు యూ ధాధిపతులు
శ్యామాస మాజముల్ సామోదవిటపప్ర, కాండముల్ సరసుల తండములును
నిరర్థస్థానమున్ నిరుపమగణికావి నూదముల్ వంసీని నాదములును

తే. గలుగుఁగాకేమి నగములఁ గలుగు టరుచె
కలయ నివియెల్ల నిజనామ గరిమ వదల
కచట నుచితార్థగతిఁ బూను టరిది గాక
యనఁగ హరికృప బట్టనం బయ్యె వనము.

మ. ఘనఘోషార్భటియుక్త సమీరణముఖా ఘాతాహితానాహత
స్వననానానుషి రావళిఘనుఘుమ వ్యాపారముం గిన్నరీ
నినదంబు గలకంఠికారవనుధా నిష్ఠూతియుక్త ర్ఘర్షణ
ఘననాదంబును నందుఁ గ్రండుకొనుచుం గప్పెం గతుపాపిళికన్.

మ. అగురుక్షోదపటేరభేద ఘనసా రామోదసంభేదము
ల్యుగ నాభిద్రవచర్చకల్ వికచమ ల్లిమాలికల్ కీరరా

జగరుద్రాజివిరాజితోరణము లం చచ్చానురంబుల్ ధగ
ధగితామూల్యమణీవితానకములుం దదూభిమి బాల్చెందగన్.

సీ. పద్మినీవపాత్ర పాళికానీతగం, ధరజంబు లాకవంకఁ దావులీన
పరివర్ణినీవర్ణ పరి కల్పితాంగరా, గవికేవ మొకచాయఁ గడలుకొనఁగ
రంభోయ కాండోత్క రపురోముఖన్యస్త, ఫలజాత మొకదెస బరిభవిల్ల
బూగీనుకంధరా పుంభితక్రముఖతాం, బూలీదళములొక్క పొంత సెసఁగ

తే. మిత్రకాంతాభిలక్ష్మితా రాత్రికములు, శ్రుతిహిత ద్విజకామినీ సుస్వరములు
మృగవిభాలేక్షణాదత్త మృగమదములు, బలసి యందు శుభార్ధవై భవముదెలుప

చ. కనుఁగొని కన్నె నెచ్చెలులు కాననదేవత లాయవార్యకా
సనవనువానువప్రబల సఖ్యము నాత్మమనోరథద్రునూ
తనఫలపాక రేఖయు ము దంబున నెన్నుచుఁ బుణ్యవాహినీ
పనితలుఁ దారు సామయిక వైభవముల్ సమకూర్చునంతటన్.

క. ఈరే యొకశుభగ్నం, బీరే వివరించి వరుస కింతికి గుళలం
బీరే యన వాచస్పతి, యీరేడుజగంబు లేలు నేటికఁ బలికెన్.

51

కా. సూర్యాదిగ్రహతారకా తదధిప స్తోమంబుతో నిట్టి స
త్కార్యం బీవు భరింప శోభ నముహూర్తధ్యేయపుణ్యాపగా
హార్యస్వాములు పెండ్లిపెద్దలయి రా నస్మత్కృతాచార్యకం
బార్యపస్తుతమై నఘావరులక త్రైశ్వర్యమోఁ జాలదే.

చ. అభిఘట మిసకేసరిత రాసన గో మకరంబులంగచం
బులఁ గుచనేత్రమధ్యముల భ్రాకటి జంఘికలన్ జయించి ని
స్తులత నిజాంగనాధికయ సోనిధి యెనయవక్రవృత్తికిం
గలికికి నియ్యడన్ మిథున కల్పన యోగ్యమటంచుబల్కినన్.

53

కా. ఆచార్యోదితలగ్నమంగళ మహార్య స్వామికిం చెల్వియా
ప్రాచీపాలుఁడు చేదిభర్త కెఱిగిం పన్ వచ్చెఁ జొంచత్పతా
కాచాంచల్యము కార్యసిద్ధియు నురీ గానంబు కల్యాణ చ
ర్యాచారంబును దూర్యఘోషమువరా హ్వనంబునూచింపగన్.

ఉ. నిండుమనంబునఁ దనమ నీషితమెల్ల ఘటింపవచ్చునా
ఖండలురాక చారణము ఖంబున మున్నయెఱింగి చేదిభూ

మండలభర్తగాంచె నతి మాత్రముదం బది యెందుఁజిత్రమే
కొండలు పిండినేయు శత కోటియుతుండు హేతుండు గల్గినఁ.

తే. రత్నకూటవిహారగా రవమెకాని, యెందుఁగున్నప్పియొంగని యిగ్గుపదము
లపుడు నిజమాళిరత్నకూ టాగ్రసరణి, గూర్చెనుచితంబుగా వను షోణిభర్త.

క. అడుగుల కెరగినబెండిలి, కొడుకవుగమ్మనుచు సలమి కొని వజ్రముదం
బడర నొడలెల్ల గన్నులు, గడలుకొసంజూచి యవని కాంతుని బలికెన్.

ఉ. నిన్నటిమాపు నూపురమ జీ రమణీయ సభావిభాగ భా
గున్నతరత్నశీతిఁ గొలు వుండి సురాంగన లాడఁ గిన్నరున్
కిన్నరమిటి పాడఁ నిల కించుచు నియ్యెడ కేల రాఁదొగో
మన్నిరవద్యమితుడని మక్కువమీఱ నినుం దలంబితిఁ.

క. తలఁచి భవనీయమానస, తలచింత యెఱింగి యెంత తలఁకెనొగో నా
చెలి పేరామని చెలికిం, గలువలచెలి కనుచు నిదుర కంటికిరామిన్.

59

ఉ. అంబకపంచకంబు గల యం బచరించుచు సంబకత్రయా
డంబరకాలిచే గడు వి దంబితుడైనయనంగు దాసహ
స్రాంబక బాంధవుం డెనకి యారడిఁ బెట్టెడివాఁడెయంచుఁ జి
త్తంబునఁ దావకాంగభవ తాపనివారణ తత్పరుండైన.

ఉ. ప్రాచ్యున వచ్చి శీతసగ పుత్రుని గన్నియ వేడి గట్టురా
పెద్దలఁ బుణ్యవాహినుల బెండికి రా వియమించి నీకు న.
మృద్దులక న్నెనిచ్చునగ ముఖ్యున కొక్కపురీలలామకం
బుదవిడిఁక సృజించి మము హుర్తము నేఁడెయనఁ రయంబునఁ.

కా. గంధర్వానకమందుభిధ్వనులతో గంగాది సాధ్వీరమా
బంధు శ్రీ, పరిణీతిగానములతో భవ్యద్విజాశీర్వచ
స్సంధానంబులతో నగేంద్రతనయా సాంద్రానురాగద్విప
స్కంధారూఢుని నిన్నుఁ బెండ్లికొడుకుం గావింపఁగా వచ్చితిఁ.

చ. అనిన మహేంద్రునానతి ము భానతిఁగాంచు నుహీమహేంద్రునె
మృతము నవంబుగా నెఱిగి మంత్రి పురోహిత దండనాధకా
ననధరు లాక్షణంబ శుభ సంభ్రమ సన్నహానానులాపమున్
మొనపఁగ నమృతానగర ముం గై నేయఁగఁ బించి రెంతయున్.

సీ. పన్నిరిమేయపుల్ బహుసంఖ్యల కొలంది, జంద్రనూర్యాకల్ప శతముతోడ
నాటిరి హరి చందనగంబు తెన్నేని యధికాయమానరం భాళితోడ
సవరించి రింద్ర త్నవితానములు పెక్కు, వజ్రకూటప్రభా వలులతోడ
నిలిపిరి చిత్రరేఖలచాటు మితిమీఱు, నతులహేమాకృతి ప్రతతితోడ

తే. గట్టి రగణితపుండ్రీ కవ్రజంబు, తగునెడ ననంతకుముద సంతతులతోడ
వాసవపురస్థితానేక వస్తుమహిమ, జూచి వాసవపురివారు చోద్యుండ

చ. పరిణతదివ్యగంధ ఫల భారనమత్కదళీపరంపరా
పరివృతకాయమానముల బర్హుఫలావళిజూచి ప్రేమయిం
బరిగొని వచ్చు రాజశుక పంక్తులచొప్పన నొప్పెనప్పుడ
స్వరవిషణి ప్రమాణముల భూరిహరిస్మృతి తోరణావలుల్.

చ. పసిండికురుంజులక మెలగు బంగరుబొమ్మలఁ జూచుదేవతా
ప్రసవ నుగండులన్ ద్వజప రంపరఁ బిల్చి వివాహపీఠికా
విసర మొసంగ నెత్తువను పీఠపురేందిర బాహుల్యాయనన్.
లసదహివల్లికామృత ఫలక్రముకంబులు నాటి రెల్లెడక

చ. హిమసలిలాభిషిక్త యును హేనుపటావృతయుం బటీరకుం
కుమ రవల్లిప్రయుం గునుమ గుంభితయున్ నవధూపధూమసం
భ్రమపరిజృంభమాణశిఖి బర్హుశిరోజయునై యెసంగ భూ
రమణపురాధిదేవత హి రణ్మయదర్పణదీప్యమానయై

ఉ. కాంచనపత్రకావళుల గొతుకనూచకవాచికంబు వా
యించి సమస్తదేశవను ధేకుల కంచిన వారు మాళి సం
ధించి నువ్వరపట్టభృత నేడుగదా మన కంచుఁ దెచ్చి ర
భ్యంచితప్రయోగ్య నవ హాటక పుష్ప పటాపహారముల్.

సీ. వైణికవల్లకీ శ్రేణి నిమ్మల మీటె, గాయక గాంధర్వ గమక లేఖ
గాంధర్వ గమకరేఖఁ బరాహితముచేపె, వాంశికవంశికా వైభవంబు
వాంశికవంశికా వైభవం బెగనూఁడె, దాళికాధరకర తాళగరిమ
కరతాళగరిమంబు కంచుమించుగనొత్తె, నానద్ధవటుల తూర్వవ్రజంబు

తే. చటుల తూర్వవ్రజమునంటఁ జూచెఁబరిణ, యాగతదిగంత నృపతి వాగ్వాసరభవ
దాతికోలాహలంబు రోదసి నఖండ, మగుచు నాదాత్మకబ్రహ్మ మతిశయిల్ల.

క. హరిమయమతి సప్తవతి, హరిమధ్యలు దెచ్చి రరిది హరివాణములక
హరితకతపర్వికాఫల, హరిచందనపీఠికాశుభాక్షతవితతిన్.

ఉ. అక్షుల సౌమ్యమాననిల య న్సురబంబును నాతిమాత్రత
కకవరివర్తనంబు శుభ రాగమితృకపలవాంకము
ఓకయును బెంపుమీఱ నజ దృష్టుల బోలిన సింధుకన్యకా
ప్రకటనివాహగీతికలు పాడిరి పుణ్యపురంధికాచుణుల్.

71

ప్రధ్వీవృత్తము

నుపర్వగణికామని స్ఫురణలో నుధారమ్య పా
త్రపాలికలతో శుభార్థ మగువేలుపుశ్శ్రానితో
న్యపాలగృహసీమఁ జె నైహారిరాణి రామానుధా
నుమాత్రతరుమాత్రవ త్సరపదర్ప మల్పంబుగాన్.

71

ఉ. యజ్ఞ మేలువేల్పు తల మోసలనుండి వివాహ యత్నమున్
సజ్జ మొనర్ప నాతనిప్ర సాద మెరింగి మరాంగ వాజనం
బజ్జగతి మహేంద్రుశిర సంట నలుంగిడ బుజవంబునన్
మజ్జనమార్పగల్గుటను మంబులు గూర్పగడంగి రయ్యెడన్.

72

సీ. ఈరాజు గరమొప్పు జేరి నేవలు నేయఁ, దరి తారనిలెఁగ జే తార యనుచు
రాజమాత్రుఁడె దరేంద్రస్వామి యితనిమై, నంటు మెనంటు మేనక యటంచు
నీ పర్వమంగళావాసునిశిర సంట, శశిరేఖ నీవ పోజాణ వనుచుఁ
గమనీయగతిఁ దిలో త్రమనేర్చుగాక నూ, నియయంట నెవ్వారు నేర్తుననుచుఁ

తే. బరమనను సంవమానలీలఁ బరిధవెల్ల, రత్నమంజరి నీవ నేర్పరి వటంచు
నతిచటులచాటుచతురోష్ఠ లాడుకొనుచు, గదిసితెత్సాలమున శుభాక్షరములునుప.

ఉ. తఱు లరనిక్కఁ బూత నెఱ తావియచిక్క వహంగమాతికల్
మెఱుగులుగ్రక్క నూరుపుల మేలిమిఁ దేటులుసొక్కహారముల్
వలుచుఁబ్రొక్క ముంగురులు క్రొం జేచటంబద నెక్కవేలుపుం
బెవ యొకర్లు చేదిజగ తీపతికిన్ శివసంపై వేడుకన్.

75

సీ. భ్రమరకంబుల చిక్కు వాపవే యన నింక, భ్రమరకంబులచిక్కు వాయుననుచు
బృగులకుచంబు లుట్టింపవేయనఁ బృథులకుచ ప్రకాశకాలం బటంచుఁ
గరగెబో వరితిల కంబన నున్నేహ, కలవఁ గరఁగు వర తిలక మనుచుఁ
గడుమొరయింపకే కటకంబులవప్రాయుఁ, గటకముల్ శుభయత్న గరిమ ననుచు
తే. జెలివలుకు గేరడించుచుఁ జితిలిగోళ్ళ, సొగసుసోఁకులఁ గళ్ళలు నించుచుమెఱుంగు
ముంగురులు గూడదుప్పుచు ముడికిఁదార్చి, మజ్జనపువేళ తడవేల మహిపయనుఁడు

లే. సింహగతిమీఱు వసురాజు చెంతనొక్క, తోయధరవేణి పాదముల్ మడిచిమెట్లు
తెట్ట నొకకన్యవూర్త మర్పింపవచ్చె, సలిలభీవసంబునకుఁ బ్రజ్ఞోత్సవము మొనఱు.

చ. పతి యభీషేక వేళఁ గర భావితకుంభకురంగభృష్టజీ
ప్రతిమలు నిర్జరేసుముఖ భావముఁ గన్గొని నీరువంచి య
య్యతివలు సిగ్గునం గనలి యాస్యము వంచిన నూరకుండె న
ప్రతిమరసజ్జ రత్నపరి పాకము లిట్టివకావె ధారుణీన్.

73

మ. ఘనచాండేయకవాసనా వివళభృంగక్రేణిఁ జేపట్టి చ
ల్లినీపూఁడేనియ చల్లి తేర్చుచునువేళాలక్ష్మియో నాఁగ సో
గ నెఱుల్ సంపెఁగనూనె నిగ్గునడలంగాఁ బై పయిన్ దువ్వి నే
ర్చున గంధామలకంబు వెట్టె నొకయుం భోజాక్షి భూజానికికా.

74

చ. కరముల నుజ్జ్వలాభినవ గైరిక కుంభము లంటఁగూర్చి పు
ష్కరములు కంకణప్రకర సంభ్రమ మొప్పఁగ వంచి రాజకుం
జరునకుఁ గుంభినీభరణ సమ్మదకాలికిఁ బద్మినీవరం
పర పరమానురాగమున మజ్జనమార్చె బయోగ్యహంబునకా.

80

చ. పడఁతి యొకర్తు చెందిరిక పావడఁ బైతడి యొత్తివైన ను
గ్గడితపుజీబున్నేత్ర మొక కామిని గట్ట నొసంగ సంజకెం
పెడలిచి నిండువెన్నెల వహించి వయోనిధిమండలంబు వె
ల్వడునుడురాజు నావలక శానిధి యంబుగృహంబు వెల్వడన్.

లే. నవనవావర్తమండలోన్మమిత కద్రు, విరుమంబులఁ ద్రిప్త సాముద్ర భద్ర
విమలతరవీచికలచంద మమర నమర, రమణులెత్తిరి మంగళారాత్రికములు.

కా. అంభోజేక్షణువక్ష మోయన శుభాంకాలంకృతంబుకా జతుః

స్తంభశ్రీకరవైభవాన్వితము భద్రశ్రీకృతా మోదముకా
కుంభన్నుతన వైజయంతికమునై శోభిల్లు వైవాహికా
రంభస్థాపితవేదిఁ జెందె వసురాడ్రత్నంబు భవ్యోన్నతికా.

83

సీ. అగిరిజాస్త్ర నాదల తడియార్చె, నొకశరద్రమ్య రా జోజ్జ్వలాస్య
యారాజహంసమై నడరించె మృఘజలా, ర్దానిలం బొక మాన సాభిరామ
యామోహనాగ్రణి కలరు లంపిచ్చె నొ, క్కిలతానిభాత్యంత కోమలాంగి
యాజగజ్జీవను నలరించె పరగంధ, పరిలేపమున నొక్క సురభిచరిత

లే. ఘటిత ఘనకంకణ శుభాంక గరిమరాల్చు, నాయగణ్యలావణ్య ర త్నా కరునకు
బహువిధామూల్య మణికలా పంబు లునిచె, నిర్మలస్వాతి నిధియొకర్తు

చ. ఘనఘన సారచూర్ణ తిల కంబువహించి నిదీశదత్తనూ
తనమకుటంబుదాల్చి వసు ధాపతి వక్రవతంసఖండ చం
ద్రుని దిగఁద్రోచి యక్షయశి రోమణి భావవిభాసమూనునా
యనుమ భాను భానుఁ దన యాదలఁ బూను మహేశు కైవడిన్.

మ. వసురాజన్య కీరీటపీఠి ననఘ స్వర్లోక వాస్తవ్య భ
వ్యపతీకల్పిత కల్పధామఘటితం బై ముత్తైపుంబాసేకం
బెసఁగెం గాంచన తైలరోహణ మహా శృంగంబుపై నుద్భవం
మ సురస్వీపవతీత్రియాపవిపుల ప్రోతోవిశేషంబనన్.

86

ఉ. ఊజిబలారికిన్ బలని ఘాదనదత్తములైన గొప్పక
ట్టాణి మపాణియొంటు లల రాచె నగాత్రజ లక్షణంబు శ
ర్వాణికి శక్రరాణికిని వాణికిఁ గానమటంచు నాఘన
శ్రోణివిధంబు దెల్పు గురు శుక్రలు వీనులనేరిరో యనన్.

మ. వెలిదీవిందెలిబావిలా నమృతమున్ వేత్రావి దివ్యాంబుదం
బులు నర్చింప నుథాబ్ధిలోఁ బొడము బిల్పాసల్ ఘటింపన్ మధా
గుళికానిర్మలచార మయ్యెనిది గైకొ మ్మాయ రారోగ్యముల్
గలుగుక నీకని యభినాథుఁ డొకము క్తాచార మర్పించినన్.

ఉ. మానవనాథుఁ డయ్యచ్చుత మాక్తికచారము పేరురంబునం
బూనె నగాత్రజాభజన భూరినుఖాచిరలాభహర్ష సం
నానవిశల్యకాచధము నన్ మది నాటినపంచకాయకా
నూనలతాంతకోరక స ముత్కరముక దెలిబుచ్చెనో యనన్.

89

ఉ. మానవనాథుఁ డయ్యచ్చుత మాక్తికచారము పేరురంబునం
బూనె నగాత్రజాప్యభుస మున్నత వృత్తకుచోపగూహన
శ్రీనిరవద్యవైభవము చెంతకుఁ దెచ్చినభాగ్యవర్ణపం
తానము తద్భుజాంతరము నం బ్రకటంబయి దోచెనో యనన్.

చ. గరుడసమన్వితాభినవ గారుడరత్నమయాంగదంబు భూ
వరభుజపీఠి బొల్చె నగ వర్యనుతావరణాభ్యనూయచే
దరలనిధూతధాత్రి యనఁ దత్సతిఁ బల్కలు సూరడించుపై
ఖరి దరెం దదీయభుజ కాండపరిస్ఫురణంబు లయ్యెడన్.

కా. శుక్రాచమప్రియ మిత్రపాణియుగభిన్ శోభిల్లెఁ జిత్రపభా
పాత్రస్ఫారవిదూరజాభరణముల్ పరస్పరాద్దత్తముల్

తేత్రశ్రీకరనూత్న సన్నహనలక్ష్మీం దన్వృహాగామి స
తేత్రశ్రీకరనూత్రసన్నహన ల క్ష్మీవైఖరుల్ తెల్పుచున్.

చ. అలకారాజకుమారుఁ గద్దుతముగా నర్పించు రొక్కంపుఁ గెం
పులపెండెనము చేదిరాజచరణాఁ భోజంబునం బొల్పు నీ
బలవద్దీప్తి బ్రదిప్తమయ్యె నిదె నా పార్శ్వద్వయం బంచు నా
వలయగ్రావము వందనప్రవణమై వర్తిల్లు చందంబునన్.

మ. చెఱగుల్ పూఁతపసిండివ్రాత మిసిమిం జిత్రాతిచిత్రంబులై
మెఱయన్ రత్నపుఁగుచ్చులంచులబడిన్ మించుల్ దునాళించుక్రొ
మైటుగుం జంద్రిక కావిపట్టు మరభూ మీజార్పితం బిచ్చెనా
తఱచుంగన్నుల వేల్పుపట్టి కనుగోత్రా మండలస్వామికన్.

ఉ. నీశవివ ర్తితాస్యయి వేలుపుటింతియొక్క ర్త చేదిభూ
పాలమహేంద్రుకట్టెదుట బట్టె మణీమయదర్పంబు శో
భాలలితాసురూప్యమునఁ పార్థివ యీముకురంబు మేలూ నా
మేలివిచెక్కుటద్దములు మేలూ కనుంగొను మన్విధంబునన్.

చ. వసువసుధాసుధాంశునకు వారిదనాహనుఁ డాక్షణంబునన్
దసదృశచిహ్న మొక్కటి మ హామహనీయమహోచితంబుగా
నొసఁగఁ దలంచి దివ్యసరి దుద్భవరత్నమృణాళినీ బిస
ప్రసవసరంబు మంగలక రంబు గరంబున నెత్తి యిట్లున్.

ఉ. కన్మృపసిండిగట్టుపయిఁ గ్రమ్మెడువేలుపుటేటిపార్శ్వజే
శమ్ముల నిమ్ములై పొదలు చాగపుమాకుల మానికంపు బూ
దుమ్ములు రాలఁగా నయిన తోరపు జేర సటన్ జనించె నీ
తమ్ములు చిత్రదీప్తి మహి తమ్ములొసంగు నభీప్సితమ్ములున్.

ఉ. అవ్యయనవ్యనాసన లో కప్పడు వీడక వాడకుండు నీ
దివ్యసరోజదానుకము దీధితిమాత్రదిశేశమిత్రతా
భవ్యము దీనిగన్న నెడ బాయుఁబ్రదోషములన్నచోఁబ్రదో
షవ్యసనంబు పైకొనఁగఁ జాలునె దీని జగత్ప్రయంబునన్.

క. ఈశరజాతములకు నెన, యేశరజాతముల గాన మివి బవరములో
నాశరజాతము వలచెడు, నాశరజాతముల నడచు నభిసవమసానున్.

కా. సోకక వచ్చు శిలీముఖంబుల వశం చున్ రాజహంసాళి న
జ్ఞాకం బెట్టు ననంతరత్నరుచి వో నాడుం దపస్థిలకున్

ప్రేకంబై వెలయుకా ఘనోదయమునకా విప్పారు నిప్పద్మములో
వీకం జిత్రచరిత్రపాత్రములు గా వే ధాత్రి నూహింపగాన్.

ఉ. శమ్మునివింటిజోదు నెఱ కైదువులైన మిటారితమ్ములి
తమ్ముర నెట్లువోలు సతే తమ్ములతాంగుల మాసయుక్త చి
త్తమ్ములఁగూడఁ బాటు నవి తమ్ము లసన్నహి భామనోంబుజా
తమ్ములుఁ గూడి మోహసహి తమ్ములుగానివి మించుమించులకా.

ఉ. తమ్ములకెల్లఁ బెద్దయగు తామర సోదర నాభి కాసరో
జమ్మది విశ్వముకా విధివ శమ్మున గాని సృజింపజాల దీ
తమ్ములయెత్తు చిత్రచరి తమ్ము జగత్త్రయ సారవస్తుజా
తమ్ము సృజింప నేర్పు నిర తమ్ము దలంచిన యంతలోపలన్.

ఉ. వాసనమాలికాంకమున వర్తిలునీ నిరవద్య వాసనా
వాసనరాసనాభినుత వారిజ దామము ధాత్రి జెందియుకా
వాసవ మాలికాంకమున వర్తిలు దావకమై వసుక్షమా
వాసవ చాలనెత్తయిన వారికి నెందును బేరు దప్పనే.

చ. ఉరుగుల కీమపర్జరుచి యుక్తము డాయఁగడింది ధాత్రిపై
నరులకుఁ బోల వికమల నాయక తేజము దేరిమాడ నీ
పరమమహేంద్రమాలిక ను పర్వలక్ష్మిన భరింప భార మో
గిరిహర నీవు నే నని స భిత్వము మీఱఁగ నీకొసంగితికా.

కా. భూనాథోత్తమ యస్మదీయవరసం భూతామరత్వంబుతో
దీనిం గొమ్మని వాసవుండోపఁగఁ జే దిస్వామి నెమ్మైన న
మానస్వచ్చసరోజమాల్య మది చా లం బొల్చె నింద్రైక్యదీ
క్షానిర్ణేతృమహాసహస్రవయనీ సాభాగ్యముం బెల్పుచున్

క. అనేక దివిజమురజవి, రావము హరిర చితగిరిపు రప్రాంఁగబి
ధీవితతంబై గిరిజా, వైవాహికకలనముననీ వడిదరు విడియెకా.

ఉ. ఆయెడ సంభవం బెసఁగ నాత్తసఖిపలముత్సవాకులం
బైయగకన్యఁ జేరి శర సంటుడు మజ్జన మార్పు డర్థిగై
నేయుడు లేశముండడవు నేయకుడంచు ముహూర్తమెంతయుం
డాయగ వచ్చెనంచు వినుఁ డాస్పృహతూర్యములంచుబిల్కగాకా.

చ. హరికరుణాకటాక్షమహి మాగత దివ్యవివాహమందిరో
దరవరుబింద వేదియెడఁ దార్చిన నిర్మల వజ్రవీరిపై

ధరనుగ నుంచి నెన్నదుటఁ దామ్రత రాక్షతముల్ ఘటించి పె
ట్టి నలుఁగుల్ సఖంకుమ పటిరరజంబునఁ బుణ్యభామినుల్.

సీ. కంకణగోమేధి కచ్చాయఁ తొలుదొల్లఁ, దేటనూనియన్గు నీటునెఱపఁ
దరళపక్షిజము క్తాధార బడిబడి, జాళువాచిందల జాబుపరుప
గమనీయనిశ్వాస కందళం దెడనెడ. నురఁటివట్టువగాలి సాగను దెబ్బపఁ
దరుణాదజాంగుళి కేరణముల్ పయిఁబయి, జెంగల్వరేకుల చేరుచెరువ

తే. మున్ను గానాత్మశృంగార ములె లతాంగి, మంగళస్నానవిభవసా మగ్రిఁగూల్చి
గమ్మనఁ బినాళివలపులు గుమ్మరించు; కమ్మజవ్వాడిఁదలయింపె గలికియొక తె.

ఉ. మంజులచంద్ర కాంతరుణి నుజ్జనకాలవిశాల హేనుమీ
తం జపలేక్షణార్పితప టీరజలోక్షితశేషపాశయై
శంజనిభాష్య పొల్చె నతి గౌరనుధానిధిమధ్యవీచికా
పుంజిత శేనయు క్తయయి పుట్టునోరుహగేహయో యనన్.

మ. ప్రమదాభ్యన్నతి జెక్కుదోయి చేమరిం పంబూర్ణశృంగారతక
నుమనోదంతలు శాలకంభకలశీ శుద్ధాంబువుల్ నింపగా
గమలాభ్యంచితపాణి వొల్చె నురరా ట్కూరుణ్యలబ్ధానివా
ర్యమహైశ్వర్యకులాద్రిధుర్యగృహసా త్కల్లక్షిచందంబునక.

చ. మెలకెలుకైల రాత్తనయ మేదడి యొత్తగఁగూర్చి నిండుపె
న్నెలపారవంటి దువ్వలువ నిద్దపుగుబ్బలవ్రాలుచున్ గళం
బలముచుఁ జెక్కు లంటుచు ను దంచితరాగరసార్ద్రమయ్యెఁబూ
పలమెయిసోకినన్ విమల భావము నిల్చునె యెట్టిపట్టునన్.

చ. కళుకుమెగుంగు గ్రొంబసిడి కాంచికయై కటిమించఁజాలునం
చలమణులంఘ్రిభూషలయి శోభిలఁజాలుఁ జేఱంగు ముత్రియం
బులె యొదనుంపఁజాలు సరముల్ వటవాసకసారభంబె మైఁ
గలపము నింపజాలు వనఁ గట్టిరి దివ్యదుకూల మింతికిక.

113

చ. తమతమతన్ములం దిగిచి తన్మృతలక్షికి ద్రిప్పరీతిని
త్రమతమపుణ్యసేంధువని తల్ బహుచిత్రదళంపు టారతుల్.
క్రమమున నెత్త నయ్యుచలకన్యక వచ్చె నమూల్య పద్మమా
ల్యమున నెసంగుచేదిపభు జాంతరకల్ప వివాహవేదికిక.

114

క. ఆకల్పలలామకములు, నాకల్పకదామకములు నపు డగనుత కా
ర్థకల్ప కనిచె పరిసరి, యాకల్పవిభూతి గలుగ నారితరిచేక.

సీ. జవరాలినెత్తేనే జడవాహులుమించ, దడియార్చుముడిచెఁ బై దలియొకరు
తరుణీక్రావ్యైవ తుమ్మె దలదాటుదాట సం, పగె దండచెరివె గోమలియొకరు
చెలువచేసలి చిమ్మ చీకటి గినుకింపఁ, జంధనూర్మలనుంచె జామయోర్తు
మగువకోప్పనభంబు బెగద నిద్దోమంపుఁ జొక్కచేరు ఘటించె నుదతియోర్తు
తే. నెలతెతురుము మహామహా నీలరాశి, బక పకమాసింప మరకత శకలకలిత
మృదులమార్దాంకురములలో గదియఁజేసెఁ, జకితసారంగశాబలా చనయొకరు.

మ. ఘనశృంగారసోత్తరంగ రుచిగం గద్వేణికిఁ బాసికం
బున దండక బలుగట్టగట్టినిలన న్ముక్తాకలాపచ్చలం
బునఁ దూ మేర్పడఁబెట్టి చోటి గిరిజా భూపుండ్రసాభాగ్యము
ల్లనరం గన్దురింప దీర్చె నెవకు ల్యావైఖరిక మించఁగఁ.

కా. శ్యామోజ్జ్వంభితతార కా వరరుచిన్ సంధించి యెందుక వసు
స్వామిం గన్దొనుచుం బ్రకామశరవ వర్ష స్ఫూర్తి జెన్నొంది ని
త్యానూదంబున మించుచుండు జెలి నే త్రాబ్బంబులక నశ్యల
క్షీత్రమూలం బగుగావు నించె నన నుం చెం గజ్జలం బింతికిఁ.

మ. అతి తీస్తాశుగ వృత్తిమైనతనుధ న్వాభోగసీనుగతా
గతముల్ సల్పి భ్రమించులొలతరపీ ఙ్గా పాతపాంధాళికిన్
శ్రుతికూపాంతనుధానిపానకము లై శోభిల్లు నిత్యప్రభాం
చితవప్రోపలకుండలంబులు ఘటించెన్ బోటిపూబోడికిఁ.

119

మ. శ్రుతికూపామృతముక వతంసకలికా ల్గోయంత్ర సంక్రాంతదీ
ధిదండోజ్వలవర్షలాభరణపా త్రిన్ నించి తాటంక
ల్పితకుల్యాముఖ హంసారకిరణో ద్భేదంబు పేరనే వెలా
ర్చితటిదేహకుసవ్యపత్రలతికా శ్రీ నించి రాశీజనుల్.

చ. నురభికురంగ నాభికణ చొక్కపుఁ గుంకుమంగప్పి కుంకుమ
స్ఫుభితమహోమ్మ గప్పగపు సోకులమానిషికవ్వరంపుఁజ
త్త్వరి మెఱుఁగుంజవాది నెడ లించి కదంబము గూర్చి నెచ్చెలుల్
తరుణి కలందిరన్నియును దత్తనువాసనఁ బూవుఁగట్టుచుక.

సీ. అధరమాధుర్య భి ఙ్గాగలంబగు నుధా, గుటిక నా ముంగళఁ గుదురుపటిచి
సమయానుగుణమహోచ్చగతగ్రహాళినా, శనుబోయినవరత్న సరమువైచి
కిషలకోరక భృంగ కీరవర్ణంబునా, దోర్వల్లిపయివన్నె తొడవులునిచి
ఘనకుచాంగజదుర్ద కల్పితాధరవ ప్ర, పరిధినా నొడ్డాణ మిరవుకొల్పి

తే. యనఘశఘనాసుషంగ మప్తాంగయోగ, కలన నివిగాంచె ననవజ్ర కాంచికలిడి
యంగజితరతిబిరుదాంక ముఘ్రుంగట్టు, కరణి మణిమయమకరనూపురము దొడిగి.

చ. చెలువలు బాల నిట్లు గయినేయగఁ జైదలియొర్తు రాగమం
ఘ్రుల నలరించి చూచితరె కొమ్మలు తమ్ములినాంఘ్రిరాగకం
దళిం దగు ధాత్రి నీయరిది తమ్ము లిమోజ్జ్వలమాళి రంజనా
కలనము లంచుఁ బల్కఁజెలి కన్నుల నించుక నించె రాగమున్.

కా. కాంతిల్ శుక్తిచుతీనగేంద్రభవముక్తారత్న రాజిం దదే
కాంతస్వచ్ఛ శరీరయుక్తిననుజా కల్పాణవేల్పాగ్న స
త్కాంతాల్ నించరిగాక కానియెడ బోకల్పాభ్యుపాభాగ్యవ
త్కాంతాలొకమణికొ మణీశతిములం గై నేయఁగా ముగ్ధతే.

కా. నానాభూషణ రత్నజాలములలోనం బొల్పు నాత్మీయకా
యాసుచ్ఛాయలచే గరం బలరె మేనాపత్య సత్పుత్రిసే
మేమినుల్ దాల్చి శుభాదిదేవతలు సంప్రీతిం బ్రవేష్టింపని
త్యాసందంబున నంద మొంచునరవిందావాసచందంబునన్.

124

క. విదునగాణీలకుభా, పాదనగేఘములపేర భారతి సత్తిపై
మోదమున ధవళవర్ణ, ప్రాదుర్భావంబు నెఱవెఁ బలుములు నచటన్.

అశ్వాసాంతము

కా. సందాభార్గవభార్గవహ్నినయన జ్వాలాభకౌర్యప్రభా
సందానాదర నాదరక్తిరసిక శ్యామామనోవారణా
సందారోహణ రోహణ ప్రతిమదోశ్చారుక్షమాపాలనం
బంధాపాదన పాదనమ్రహయరా డ్యాస్వత్సపాదాంకనా.

క. ఖల్యాభయకర హరఖర, హల్యాహతిజన్యజాంగ లాంగఘలసా
కల్యావహ బహుదిగ్జయ, కల్యాణ నిటామగు ప్త కల్యాణహరా.

తరలము

ద్రమిళలాటకురువరాట దహళఖోటకుంభినీ
రమణజాట తటకిరీట రత్నపాటలప్రభా

కమలఝూటకలితఘాట కనకఘాటసంభ్రమ
ద్రవ్యమితఘాట బెడదఘాట పటుక వాటపాటనా.

గ ద్య ము

ఇది శ్రీరామచంద్రచరణారవింద వందన పనసనందన ప్రసాదసమాసాదిత
సంస్కృతాంధ్రభాషాసామ్రాజ్య సర్వంకష చతుర్విధ కవితా
నిర్వాహక సాహిత్య రసపోషణ రామరాజభూషణ
ప్రణీతంబయిన వసుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధమునందు
పంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీగురుభ్యోన్నమః.

వసుచరిత్రము

—శ్రీమద్భగవద్గీతా—

షష్ఠాశ్వాసము

—అథాశ్వాసః—

శ్రీ రామ చరణవందన, పారీణ యపారరణకృ పారీణ ధను
ర్నారాచనవ్యదీవ్య, ద్వీరాచరితాంకగేయ తిరుమలరాయా.

తే. ఆవధరింపుము శౌనకా దృశిల సన్ము, నీంద్రులకు రామహర్షణి యిట్లువలుకు
నితర దిక్పాలకాంతలు నిగురుబోడి, కర్ణ భూషావిశేషంబు లనిపిరపుడు. 2

శా. పొలామీప్రభృతుల్ కుమారి నిటూల భావింపఁగా మున్ను ని
క్పాలుల్ భూపు నలంకరించి కుభలగ్నంబుం బ్రతిక్షింపఁగా
నాలోదాసు దదర్శ వృణివిశేషాన్మేషచన్నద్ధుడో
నాలోకాప్తుఁడు చేర రాగమహిమన్ రత్నాకరప్రాంతముకా. 3

మ. వసుసప్రాడ్గిరికాకరగ్రహమహావ్యాలోకశానందసాం
ద్రనురేంద్ర ప్రమదాశ్రయం బగునభః ప్రాసాదదేశంబునకా
ఘుస్పణా లేపమొనర్చి భూపమిడి మ్రుగ్గుల్ వెట్టిరో నాగరం
బెసఁగెకా సంజయు నిర్లుదారకలు భూయిష్ఠప్రకాశంబునకా. 4

ఉ. ఒప్పనంతసౌధమున నుండి తదుత్పవచిత్రసంపదల్
ముప్పది మూడుకోట్ల నురముఖుల పట్టపుదేవు లందఱుం
దప్పకచూడఁగా నిడిన దట్టపుసోరణ గండు నాదెసల్
గవురుచి ప్రరోహములఁ గానఁగ నయ్యె నపారతారకల్. 5

ఉ. ఉన్నతవైజయంతవల యోపరిహగముచేరి చేదిభూ
భృన్నగరీమహోత్సవము పెం పభిలంబును నిక్కి చూచువే
గన్నుల వేల్పురాణి ముఖకంజము పైపయిందోచు రేఖ దే
గన్నియతీని మేను తొలుగట్టుకుదం బొదలెం గ్రనుంబునకా. 6

చ. సరసిరుహారి యస్పదలఁ జందనసేకము దిక్కుటంబులం
బరమనుధానులేపమున భంబునఁ బాంశువితాన లక్ష్మీయన్
నిరుపమకాముదీరుచుల నించుచు సారె నలంకరించి నా
సురకుల సార్వభౌమహిత శోభనవేళ నజాండగోళముకా.

చ. అతినికటంబు లగ్నమని యాంగిరసుం డపు డెచ్చరింప వై
వతివిభుఁ డాదగోక్తిఁ బిలువన్ నలువంకలఁ బుట్టాభామినీ
కృతశుభగేయముల్ మగధ కీర్తనవైభవముల్ నెలంగఁగా
నీతకర నెక్కి యొప్పై బతి శీతనగోజ్జ్వలశంకరాకృతిన.

8

వ. ఇన్విధంబున నవ్వసుందరాదురంధరుండు పురందరసింధురస్కంథాధి రూపంబై
పాండురద్వీపరాజో పరక్రీడస్వాల్లాసియగు సింధుజావీలాసియాయన ననంత మణి
మాలికా మహితమహాభోగాత పత్రసహస్రంబులనడుచు విలసిల్లుచు నతిదుమల తమ
ధమామికాతమ్మటభేరికాపట మాతుత్తుంభికాదివాదిత్ర గంభీరఘోషసంరంభంబు
కుంభినీకబళ సారంభవృంధమాణ జంభాశిపురమురవరవంబుపై అవతవంబోలె
హాటకగిరి కూటకటక వాటికాపాట నాటోపంబు వాటింప నిబిడతర విద్యోతమాన
నూతనకేతన ప్రకాండదండాఘాతకాతరత్వంబున ధరాతలంబునకు దిగిన జ్యోతిర్జ్వా
తంబుకరణి గణనాతీతగంధతైల దీపితకరదీపికావికాయంబులు వెలుంగ సమగ్రతర
సామ్రాజీక ధూపధూమంబుల జాడలను జడిగొన్న గొడుగులనీడలను గెరలితెర
లెత్తునిరులం దెరవింప నసేకరూపంబులం దీపించుతమోరి పుత్రయం బనం జిత్రయం
త్రకారసంధానిత లీలాగ్నియంత్రచంద్ర నూర్యజోతుల మరిచి ధట్టంబులు దట్టంబు
లై నెట్టనంబట్టపగలు గావింప నాత్మీయసామ్రాజ్య లక్ష్మీసకాశంబున ననిందిత
సైర్యవిద్యాపరిచయంబుపచరింప నవతరించిన క్రొమ్మింఁచుఁ దీవియ గుంపునింపు వెల
యంగలయ పెదకికొన వచ్చిన తదీయ విరహపాండురంబగు నంబుదంబుదంబు
విదంబించుచుఁ గంబుకంఠీకదంబంబు పయం బట్టిన యుల్లాభంబు శశ్యల్లోచన
వల్లభంబై మెఱయ బాకకాసనకాసనంబునం బరిణియోచితదివ్యవస్తు సంభా
రసంభావనంబునకునై విశ్వంభరావలయంబుఁ జేందినమందారవల్ల కలయందంబునం
గొందరిందువదనలు చిత్రజాంబూన దాంబరషలకుసుమాది మంగళద్రవ్యంబులు
పూని కుఱంగటనడవజగత్ప్రియజేగీయమాన ధైర్యా సమానవసుమానసనాథ చిత్తం
బులై బాయత్తంబుగా సమకట్టి గాసింబెట్టిన జగజ్జెట్టిసెఱజోదని బిరుదు వక్కా
ణించి చెఱకు విలు కానికోదండములఁ బూదండలు గట్టి యగ్గించు తదీయవిజయేం
దిరల చందంబున మఱికోద టిందీవరాక్షసులు పుష్పమాలికాలంకృత పుండ్రేక్షు

కాండంబులు పూని పుగోభాగంబున కడలేరఁ గంధర్వకోటి సౌందర్యకాలియగు
నితనికామనీయకంబు భవదీయలోకాలోకనీయకుమార బృందంబునందు నెండేని
యుంగంటిలేయని దివిజభుజగ రాజరాజీవగంధులకుం డెలుపు పొలుపున లాస్యప్రవీ
ణకమలాస్య లభినయముఖంబుగా గరకిసలయంబులు సాచి మెలపుచూప వైవా
హికముమూర్తసారప్రతిక్షాఽరమహద్వలు షరమహద్వలై పర్వానుపర్వనుపర్వపా
తితపారిజాత పదాగపాళికాదుర్లక్ష్యం బగు సంతరిక్షంబువలన సమక్షంబునకు నా
కర్షించినదాక్షాయణీ చక్రంబుకై వడి నవక్రచక్రడోలా యంత్రంబులం దిరుగు మెలు
గుఁబోండ్లతండంబు శాణభ్రమన్నదనబాణభ్రమం బొనరింప నెడనెడం బన్నిన యప
రంజితుంజాలపై రంజింబుగు మృదంగదింధమిధ్వానంబులకు నాడు యంత్రపాంచాలి
కాసముదయంబు వినులనుణివిమానమండలంబుననుండి గొండ్లి బరిధవించు తెఱగంటి
తెఱవల తెఱంగు సంగీకరింప వర్ణనీయవారవరవర్ణినీ వారవారణదుర్లభయాన వైభ
వంబు వాసవావాస వామలోచనావర్గంబులకు వనుధాపదన్యాసవైధుర్యంబు
సంపాదించఁ బల్లవికాదివాహనంబులు డిగ్గి పాదచారంబులనడచు పట్టాభిషిక్తుల
పద్మరాగకిరీటపాటల ప్రభాపటలంబులు పవనసఖికీఘామఖంబులకు మలినసరణి
సవరింప సమస్తజన సముచితమార్గ మర్యాదానాశాసన సమద్దండదండధర సంగ్ర
హంబులు సమవర్తికి సమధికస్వామిక సమకూర్పుఁ బ్రబలితమస్సాస్థుర దురహంకార
వీరభటకృపాణికా చాకచక్యంబులు రాత్రించరకరాశికరవాల కాళిమంబులు
మూలకుంజోనుప బహుసితదంతిహారాటకోటీ సమాటికనిర్వేల వర్వతోముఖవా
హినీశ్వర సంతేవ్యమాన రసాధివాధ సన్నాహంబులు వారిధిస్వామికి వదలనిబడ
నితి యొసంగఁ బరిమళిత ఘనసార గంధసార పరిమళిత కస్తూరికాసారంబుల
చసంత మాడుసామంతబాంధవావళి గంధవహున కపారతారిశ్యంబు వెనుప గంభీర
బిరుదగాథాపఠప పారాయణ పాఠన పరంపరలకు నెడనెడ పితపురోహితా
మాత్యజనం బొసంగు నపంఖ్యాత ధనసంఘాతంబుల ధనదున కమందమందాక్షభా
వంబు సంఘటింపఁ బ్రచండతరనటన ప్రకాండతాండన పాండిత్యంబులు ప్రాచీన
నటునినెమ్మేనఁ బాండితుంబు నిండింప నిట్లాకాపతులకు నాకాసనీయంబును నపీ
వల్లభులకు నతిదుర్లభంబును సిద్ధులకనను భూతిసిద్ధంబును సామ్యులకసాధ్యంబును
జారణులకు నవిచారణీయంబును యాత్ములకు ననక్షీలక్షితంబును నైవయనవ్యసామా
న్యమహావిభవంబునం గోలాహలపుగంబుఁ జేరిం జనుసమయంబున.

4

శా. క్రీడామంధరదృష్టిపాతిమల నుర్వీపాలవంశాగ్రణి
చూడాగంజితపాదపీఠనతనిం బూడక మణినిర్మిత
క్రీడాసాధతలంబు లెక్కిరి నచ క్రిమన్మహాతైలస
చూడావాసపురాంగనల్ కుటుక సామగ్రిసముద్భవకనక.

సీ. రాగంబు మూర్తమై రహిఁద్రోవఁజూపు పెం, పునఁబడఁచ్ఛాయ మున్మున్న నిగుడ
 నీజ్ఞాప్రహితదూతి వెన నేఁగు మని మ్రొమ్మ, గతి నంఘ్రెఁ గర్ణాబ్జ కళికవాల
 నీవిఁజాటినభోగి నిట్టూర్పుగమి నుబ్బి, సడలెనా నొడ్డాణ మెదలి తూలఁ
 గంఠునెన్నడుముపై గరుజించి చనువోయిఁ చిందు, పన్నీరునాఁ జేసుగుదొరుగ

జే. గట్టిరటికంఠసీతిపై గంఠుండనెడ, బిరుదుమావంతుఁ డేసిన సేలుజల్లి
 పెంపుగను పెన్నెలులగుంపు క్రిదిలిజాతి వచ్చె నొకసతీ వసుమతీవరునిఁ జూడ.

ఉ. డించగఁ బ్రాబ్ధులేకెద ఘటించిన రత్నవిసంచితో ను
 వర్ణాంచితిమూర్తి యోర్తు ముఖరాంఘ్రసమాశ్రితసత్తిలాపయై
 యంచల వచ్చుసోయగపు టంచలఁడోలును మిమ్ముచేడె యకా
 నంచు నుతింపవచ్చె వెన నాచతురాన్యునిమోముఁ గన్గొనక. 12

మ. పొలఁది యొకర్తు చెంగలువ పొట్లము చేతిసె పూని వచ్చుచున్
 వలపులదండ జాతి గుణ వదళమత్రమె తాత్ప నిమృతీ
 తలవతి కేస కూర్తునని తప్తపరశ్శధ మెత్తివై చిమం
 జాలదళ తంతులేకపరి శుద్ధి జనాభికిఁ దెల్పుకైవడిక. 13

ఉ. బిత్తరియోర్తు ముత్తియపుఁ బేరు వలగ్నమునకా ఘటించితే
 ల్గుత్తపుఁజన్నునోయి నొన గూర్చి రయంబునఁ జూడవచ్చె రా
 జోత్తము నాత్మహార విభ వోజ్జ్వల మధ్యవిదారణక్రియా
 యత్తములైనచన్నులఁ బ్రియంబున వేఁడుచు వచ్చెనోయనన్.

మ. రమణీయోజ్జ్వలవజ్రవట్టిమముపై రత్నాంకభూషానుబం
 ధముతోడం బరువెత్తె మేలని పద ద్వంద్వంబుపై నాహిత
 ప్రసవందై హృదయంబు వేగ విగళ త్రాపిలంబముక్తాభిషే
 కము గావింపగఁ నచ్చె నొర్తు వసులో కన్యామి నీక్షింపగక. 15

సీ. తనుఘనంబుగ నమ్మి దరియు నెమ్మికిఁగొప్ప, మాల్యభోగి నొ పంగి ముఱలఁబంచెఁ
 దనుఁగొండయనివచ్చు నునుజింకఁగుచము గా, రుడకిలాసరదూర్వ లిడి మరల్చెఁ
 దనుఁగల్పు లతికఁగా దలఁచి వ్రాతెడుకారి, గరము రత్నఫలాభి నెరపి నలిపెఁ
 దనుఁబద్యునియంటఁ దెనగునంచు నంఘ్రె, హీరాంగదమ్మజాళ మిచ్చియనిచె

తే. నాత్మసోపితవర్గంబు లవనిపావ, లోకగమనాంతరాయంబు గాకయుండ
 నవయవంబులతోడయ్యె నతివకనుచు, నెచ్చెలులు మెచ్చవచ్చె మా నినియొక్క, 16

ఉ. పారపురంద్రు లిట్లు వసు పార్థివుఁ గన్గొన వచ్చి మంగళా
 చార మనూజలాజములు చల్లరి సింఘభవావివాహావీ

క్షారమణీయమూర్తి యగు శౌరిపయిం గలకాబ్ధి నిర్మలా
దారతరంగ రేఖలు సు ధావముల్ వెదవల్లుకైవడిక.

17

మ. అపు దక్షిశ్వరుఁ డాప్తబాంధవులతో నప్రభాపగా ముఖ్యపు
ణ్యపురంద్రీతతితో వెదవొక్కనఁ దదీ య ద్యారసీమక సిత
ద్విపమున్ డగ్గి సురాధిరాజపురజే త్రిశేణి సాహాయనక
నృపమాడామణి త్రిత్రుధానజనతా నిర్దిష్టమార్గంబునన్.

18

సీ. మణితుట్టిమములు భా మాగీతికార్ద్ర వి, భావ భవ్యజలాప్తై బాహ్య మిదఁగ
మందార సుమకాయ మానముల్ పవమాన, శీర్ణ కేసరముల సేసవల్లఁ
జితితారాతికా పుత్తికల్ కరదీప్త, రత్నదీధితుల నారతులు ద్రిపు
బహువిధద్వారంబు భాకోటి పసిపక్క, ఫలరసంబుల మధు పర్క మొసఁగ

తే. మున్ను గా నన్నగాన్వయ ముఖ్యభవన, లక్ష్మి యిట్లు వివాహవే భా మహోప
చారముల నన్నిటి ఘటంప సాంద్రవిధివ, కలితకల్యాణవేదికఁ గదిసె నపుడు. 19

మ. నరనాథోత్తము మ్రోల మన్నమిత దం తస్తంభమై చారుచా
మరకత్యైకదళీకలాపకుభవం భం బైసదా మోదమే
దురసారంగమదాంక సంకలితమై దోడ్తో మహావారణ
స్ఫురణల్ దెల్పువివాహవేదికపయిక్ ఖోభిల్ల బద్మా వళుల్.

20

క. మనుజపతి యపుడు నగపతి, పనుపున మణిపీఠ నమరెఁ బ్రకటిత కమలా
కనకాంబర కల్యాణం, కనకాంతవివాహ సదన కాంచనవేదిక.

21

చ. విధివిహితంబుగా బుధగ పీదధిమిశ్రమరద్రుమంజరీ
మధుమధుపర్కమున్ విమల మూర్తికపాత్రికఁ దెచ్చియాగుణో
దధికి నొసంగె మామ మధు దానవవైరికి లచ్చి నిచ్చునం
బుధి యమృతాంశుతో నమృత పూరముమున్నె యొసంగుకైవడిక.

చ. అపుడు పురంద్రవర్గ వృత యై చుడాంకకృతార్థమైనక
ప్రపునుసుముగ్ధవై మకర పద్మము లేర్పద సీతప్రభా
స్మృతసపవిత్రకుట్టిమము నన్ పరసీలనిధుల్ జనింప నా
నృపమణి భాగ్యలక్ష్మీకర జిం దరుణీమణి వచ్చె నొయ్యనన్.

ఉ. నిదువ లామహేంద్రగురు శానతిఁ గెందెరయైత్తి విశ్వధా
త్రిదయితున్ సతిం గదియఁ దెచ్చిరి వేడ్క బ్రధాతవారసం
పాదితబోధ లైననవ పద్మిను లాత్మీపరాగపాళికా
చ్చాదన మావహించి కవ జక్కవలం గదియంచు కైవడిక.

24

- ఉ. రాజక రానుమంగము న రామక రాంబుజ మొప్పు గన్యకా
రాజితహస్తయోగమున రాజకరంబు నతిప్రకాశమై
రాజిల రక్ష గట్టుక్రియ రాజముభీకరపంక జంబున
ప్రాజకరంబునన్ గురుఁడొ వచ్చెసమంత్రక కాతుకాంకముల్.
- మ. నుమహూర్తంబునిసన్మునుల్ దెలుప న చోదివ్యజైలేంద్రుడా
యమరాధీశహిత క్రియానిరతునా యహ్లాసమాలాకలా
పమనోహరి నకుంఠవిక్రమునిఁగా భావించి లక్ష్మీగురు
త్వము దీపింపఁగ ధారవోసెఁ దనియెఁ వర్ణింపనిధిఁ.
- మ. నతచూడాపరికర్మచంద్రతపనుల్ నక్షత్రధామంబునం
ప్రతిబింబింపఁగ నున్న కన్నెయబుతఁ హంగల్యహూతంబు శా
శ్వతకల్యాణగుణావహుం డునిచె నాచంద్రార్కనక్షత్ర సం
తితిపై మించుతేదియనిత్య గుణముల్ నాకుల్ ప్రశంసింపఁగన్.
- చ. అతివ సతీకరోన్నమిత యై విభునాదల సేసఁజల్లెఁ ద
త్పతివచహృది రత్నగత భవ్యనిజాకృతి చూచి కంటిరే
పతిశిర సెక్కి నీక్షణమె బాలయటంచు ధరాధరోపరి
స్థితి సరిదాత్మసంభవగుఁ జెల్లదె యంచు సఖుల్ వచింపఁగన్.
- ఉ. శుక్తిమతీకుమారి కరకుస్తుల ముత్తైపుసేస చల్ల నా
రక్తసరోజపాణిపయి రమ్యగుణాబ్ధియు నట్లనించెఁ ద
స్మాక్తికముల్ వధూకచసమాజకరాంబుజ కాయకాంతిసం
సక్తిన నేకవర్ణమణి బాలములై విభవంబుఁ దెల్పుగన్.
- ఉ. అత్తతనమ్మ హోనిధి నిరావరణస్ఫురణంబుతో బరి
ద్యోతితపవ్తనీ నుమచ్చు దుచ్చదసంగ్రధితాంకు కాంతుడై
యాతతదీప్తివైభవకృ తాంబరపీఠిక బొల్చి ప్రాజ్యయో
గాతిశయ ప్రకాశముహు తాకికి గూర్చి మహాద్భుతంబుగఁ.
- ఉ. లేజవరాలిపాణి యుగ శీసరిరంభణ పాటలీభవ
ల్లాజచయంబు భావినిఖి లక్రతుభు క్తినిమంత్రణాక్షత
శ్రీజనకంబు గాఁగ నుని చెన్ శిఖినా శిఖియుం బ్రసన్నుడై
యాజితచిత్తభూరతుల కారతు లిచ్చె బ్రదక్షిణార్పులన్.
- మ. జనకోత్సంగని వాసవాసనన్ రా జవ్యస్తహస్తాభిమ
ర్చనసౌఖ్యామృత పారవశ్యమునన్ సైచెఁ శిలాయోజనం

బని సామ్యుల్ వొగడం బ్రియాంఘ్రి సనెకల్ మాత్రించెఘాజానిత
ద్వనభాగ్యంబు యుళంఘుళత్కటకర త్నంబుల్ ప్రశంసెంపగన్.

చ. సిరులు ఘలింప దంపతులు చెంత నరుంధతి జూచుచోఁ బర
స్పనసయవాంతముల్ గదియ బాలికచూపులు పల్కె నప్ప డ
త్పరమసతీ పదాబ్జముల వైభవదీయనువాసిసీత్యవై
ఖరిఁ గరుణింపుమంచు విరి గల్గుల బూజలు సల్పెనోయనన్.

సీ. వెలయించి రభిజాత వేడులతో జాత, వేడుఁ బ్రదక్షిణా పాదనములఁ
గాంచిరి ధ్రువపదం బించితామరవర్య, వరముతో నుత్తరోత్తరముగాఁగఁ
దాల్చిరి గురుతపోధ సుల దీవనలతో, నమృతవర్ణంబులూర్ధ్వాక్షతములు
తిలకించి రవలొకి చల కిరీటములతో, రత్నరమ్యములు నీ రాజనములు

తే. తనిసి రనుపాధికహవప్ర దత్తరుచిను, దమృతసారాన్నసామగ్రి నాత్మబంధు
జాతములతో మహోత్సవా యాతసకల, శతమఖపురాధివాసుల సతియుఁ బరియు.

క. వీడు చదివించె నయ్యోడ, వీడనివేడుక బలారి వివిధులతో లే
వీడుమణు లనఁగఁడగు తన, వీడునఁ గలమానికములు వివిధాంబరముల్.

సీ. గండశైలములకుఁ గరపాదములు వచ్చె నోయన మెలయు నా గాయుతములు
హరిణజాతికి మరు న్నిరససాధతి గల్గెనో, యన దగుసైంధ వోత్కృతములు
సంభోదములకుఁ బా యనిమించులాదవెనో, యనమించుచుజీమయ శృంధనములు
నవలతావళికి యా నవిలాస మెనఁగెనో, యనఁ బొల్చుసరస క నాద్రయితంబు

తే. లాత్మమణి హేమరజతంబు లపుడయ్యుచిత, తనువులునహించెనో యన దనరువివిధ
శయనపాత్రాసనములు భూ జాని కొనఁగె, హరికృపాలబుకుభళాలి యచలనూళి. 36

సీ. కస్తూరి మెకములు కమ్మజవ్వాదిపి, లుల్లు నుమ్మివి మదంక విలసితములు
ఘనసారకదళికల్ గంధద్రువులు నుమ్మి, వి మదీయ జీవన సమధికములు
కిన్నరద్వంద్వముల్ కీర రాజములు ను, మృవి మదీయక్రోధ విపథితములు
మాణిక్యసారంబు లాణిమత్స్యములు ను, మ్మివి మదాకరనంశ హిండితంబు

తే. లివిమృదులదివ్యవసనంబు లివియమాల్య, బూషణము లివియమృన్న పుష్పములు మ
దగ్రసంతానజములు ను మృనుచుఁ దెలిసి, యల్లునికి నీచ్చె వెండియు నాదరమున. 37

చ. అసదృశభక్తిశుక్తిమతి యాత్మజరశ్మిములన్ నిరంకుశ
ద్విసృమగదీ ప్తివాని శుచి వృత్తమహత్త్వమువాని నన్నిటిన్
వసున కొసంగి యయ్యోడ న వారితిభారితదీయ సామ్యవ
ద్వనుపదనామపుత్త్రముణిఁ దద్వనుపాదము నేర్పెఁ జేర్చినన్.

మ. సకలాకాంతనికాంత రాజమకుటి సంక్రాంతమాణిక్యకో

రకనీరాజమున్ మహాకటకథౌ రంధర్యముం గాంచి పా
యకపద్మోన్నతిబూనుచుకా నిజపదా ఖ్యాయోగ్యతన్ మించరా
జకులగామజీ యుంచె నవ్వసుపదుక సైన్యాధిపత్యంబునకా.

39

ఉ. రాజపురందరుండ నగ రాజతనూజయు నిట్లు శక్రసం

యోజితమంగళం బెనసి యున్కింగనుంగొని మున్నువారి పు
ద్వేజకటివ్రతేజమున వేచినసాహసి గాన వేగ నం
భోజవిరోధి నేరె బద భూధరకందరకోటరాంతముకా.

40

మ. జనరాద్ధివ్య వివాహవైభవము మిం చన్ కేయి రేరాజు నిం

చినజోత్స్నాంకువిశాస తారకనుమ శ్రేణుల్ సెబుల్ వీడఁగా
దినరా జన్నియునూడ్చియ్యెడమిళ త్రేజోమయాతామ్ర నూ
తనపట్నంబరముల్ ఘటించె హరిదం తవ్యోమభాగంబునకా.

41

ఉ. ఇంతికి జేదిభూపతికి నిట్లు వివాహమహంబు శేషహా

మాంత మొనర్చి యాచతుర హంబులఁ బూర్ణహవాదికక్రియా
సంతతదీయమానచరు సారములం బరిత్సప్తిగాంచి య
త్యంతకుతూహలంబున ను ధాంధను లిచ్చి రభీష్ణితార్థముల్.

42

సీ. సురభిసంతాన వి మ్భురణ మిచ్చెనగారి, యిష్టార్థసంసిద్ధి నిడియె వహ్ని
యహతధృక్సణంబు లర్పించె సమవర్తి, కామరూపతఁగూర్చె గ్రవ్యభోజి
భువనవకీకార ముఘటించె సలిలేశుఁ, దసవశివ్యామోద మొసఁగె గాడ్డు
కల్యాణసామగ్రి ఘటించె నిధిరాజు, జితదర్పకత్వంబు చేర్చె శివుఁడు

తే. ప్రబల దీర్ఘాయురారోగ్య భాగ్యకరము, లగువరంబులు సమకూర్చి రఖిలమునులు
నూతన వివాహకాతుక దోర్భతమాన, మానసియాశృతికిజేది మనుజుపతికి.

43

క. వెండియు నాఖండలం దరి. ఖండనజయసాధనప్ర కాండము సమిదు

ద్దండ మొకదివ్య వైభవ, దండము దయ నొసఁగి ధరణి ధవునకు ననియెన్.

44

సీ. తనయనంతాదిదు ర్దాంతమూలబలంబు, లహిలోకతల మెల్ల నాక్రమింపఁ

దనకతకోటి పర్వ నితాంతమహిమ యం, తికనగంబుల వకా వకలునేయఁ
దనమేచకశిరోధి కని రూఢనటన మ, భ్రగపురంబుల నెల్ల రాయిడింపఁ
దనయభిజాతనూ తననుపగ్నస్ఫూర్తి, విమధరంబులమూఁక విప్పొనర్చు

తే. బుట్టెనేవంశ మపరంజి గట్టుమీఁద, దానితుదప్రయ్య లీకాన దనుజహరుల

కాదిఁ బృథుకార్యకములయ్యె నయ్యఖండ, వేలు కాండంబునుమ్మిది విబుధమిత్రుల

45

క. ఈదండము పరపాదప, నేదండము పరమపటిమ విహాసితపురభి
తోదండము భవదీయభు, జాదండమునన్ ఘటించ జయమగునాజిక. 46

సీ. ఘనమై ఘటించు లో క క్రూరనిర్భూత. మాకుగ మెకూల్చు నలఘుతరుల
నతిఘోరతమమై ప రాంధ్య మాపాదించు, గీలియై సమిదిద్ధ కేళి నెఱపు
విలసద్వి కేషమై విషముల నేచు న, చ్యుతమూ ర్తియై బలి స్ఫురణ నుడచు
మహితోగ్రవృత్తియై మహితేభహతి సల్పు, భానిధియై ప్రతా పంబు నూపుఁ

తే. బాధివ యభార్వ సర్వను పర్వ విభవ, ధూర్వహము గాన యిది యాజి వోచు వఖిల
దివ్యసాధన సారమై దీనిఁదాల్చు, ధన్యుఁ డుద్దండ నుభటమూ ర్ధన్యుఁ డరయ. 47

కా. సచ్చిద్రం బసమగ్రసార మొకవంశం బూని గోచక్ర మా
త్రేచ్ఛాధీన మొనర్చె గోపతనయుం డీదివ్య వంశోత్తమం
బచ్చిద్రం బతిమాత్రసార మిది బా హామండలిం బూనువాఁ
డిచ్చిన్నంబుగ నేలఁజాలఁడె సమ స్తావక్రగోచక్రముకా. 48

ఉ. చండతమంబు పర్వలవ సంధి నొకానొకవేళ రాజమా
ర్తాండులఁబట్టి క్రాయునది దాదలా చండతమంబై యీమహా
ద్దండతమం బఖండగతిఁ దా ర్కొని క్రమ్మట నీదు రాజమా
ర్తాండులఁ బర్వసంధి ఘటి తద్రథిమంబు నిరంతరంబుగన్. 49

క. ఈగద సాకారజయ శ్రీ, గద జగదవనధుర్య చిరక్తి రివధూ
యోగద యనదగు దీని న, నాగద లెన్నేని బోల నోపు నెజగతిన్.

చ. రతిపతి తండ్రితూపును బురత్రయశాసను శాతహేతి భా
రతిపతియంబకంబు న గరంధ్రవిధాయకుశ క్తిదీనికిం
బ్రతి సమ మీదు జో డనఁగ రాదు ధరాధిప దీనిభక్తితో
బ్రతిసమముకా భజించుచు సపర్వ లానర్ప శుభంబు నీ కగుకా.

ఆ. అనుచు దివ్యవంశ మాదివ్యవంశబాం, ధవున కఖిలధరణి ధవువ కొసఁగి
యతుల హితుల నెనసి యతులవైఖరి నేఁగె వాసపుఁడు నిజాధి వాసమునకు.

క. గిరియును గిరిజామాతయు, గిరిజామాతయు యధార్హ కృతసత్కారా
దరగరిమ ననుప దమతమ, యిరువుల గరిగిరి సరిది రిశ్వరు లంతకా.

ఉ. హేమలతానిభానికి నగ ధీశనివేశనవప్రవేశ దీ
క్షామహాసేయనుంగళము సర్వము సాంగముగా ఘటించి య

క్కిమలిఁ జేరఁబిల్చి తల గ్రుచ్చియుఁ కాగిటజేర్చి భూధరి
గ్రామజి పల్కు గాథతఁ గదది కాఘన నిస్సవంబునన్.

క. నీతమ్ములకుభ వాసన, నీతలిదండ్రుల గభీర నిశ్చలగుణ వి
భ్యాతియును దలఁచి మెలఁగుము, నాతల్లి కులవధూజ నమత్లకికవై.

సీ. మాజుమాటాడదు మఱచియైనను గురు, వ్యాహారమున కీయ హార్యతనయ
యానమగత్రి బూను మానంపునవతులె, మైనది నీవ్యర త్నానుజాత
తాగయిమేర మీ య నొకప్పుడును ఘన, శ్రీల బాంగియును నీ సింఘకన్య
యేకాకృతి వహించు నిమరాగవృత్తికి, నపరాగవృత్తికి యజ్జవదన

లే. యచ్చెరువు వింత యబ్బుగం బరిది యనుచు
విశ్వధాతీశ్వరులు మెచ్చ వెలయవమ్మ
యమ్మ భవదీయచిత్రగు జాతిశయము
వలన మాకెల్ల వెన్నెరా మెలఁగవమ్మ.

చ. పతికృతధర్మ కాశలము పట్టునఁ దోడగునారి నారి దాఁ
బితృశరణప్రచింత మదిఁ బెట్టక యీశ నివేశతాత్మ యా
సతి సతి రాశి కెక్కి యిన సత్కృతి గైకొనుకన్యకన్య కా
శ్వతమతి నిట్లుగా మనని వామయె వామ సుమమ్మ కోమలీ.

కా. ఈశైవాలవతీప్రతీరభజనం బీనిర్మలప్ర సరో
దేశావాసము నీమృగార్థకశకుం తీసఖ్యమున్ లేమిఁ జిం
తాశల్యంబు వహింపకమ్మ చెలి యే తచ్చర్యలెల్లం దపః
శ్లేశాంగంబులు నీకభీష్టవరల క్షీధస్యకిం కేటికికా.

క. అని తెలుప నశ్రుధారా, వినివేశ విలీయమాన వినతానన యా
తనయం గని కల్లాలిని, తనయంగనితాంతయుక్తి దార్పుమఁ బలికెకా.

ఉ. తమ్ములఁబంపుదుకా మణిశ తమ్ములఁ బంపుదు రాజహంసపా
తమ్ములఁబంపుదుకా బరిచి తమ్ముల గానన దేవతాళిజా
తమ్ములఁబంపుదుకా ద్రుతగతమ్ముల నేనును సారణీప్రపా
తమ్ముల వత్తు విశ్వవిది తా ముదితా మది తాప మేటికికా.

80

సీ. మెదలు మిటారితు మృదలు జామ్మనిమ్రోయఁ, బొదలు నిచ్చటిపు వ్యుఁబొదలుచూడఁ
దేలీ మాఘరిఁ గడ లేలీ పేరివమున, వారిసేయుమదియ వారిఁదేలఁ
వలనంది దరులకే వలనందికొనుచు నా, వల నగల్గు మహోర్మి వలనమరయ
గములఁ బాయక తరం గములపైఁ దగునీతాం, గముల మానసవిహం గములఁబట్టు

తే. సరిదివ్రతముల సరిగంగ లాడఁ జైత్ర, శుచినభోబాహుల తపోవి శోభిసకల
సమయముల దావకప్రాణ సమనిఁగూడి, యిచటనె మెలంగెడు కలంగె చేలతల్లి. 61

క. బెగడ వల దనుచు బెట్టిద, మగు నెవ్వగ నగడుపడుచు నాఁడుబడుచు లే
పగవారికి వల దన నా, పగవారికి నేల యొసంగెఁ బద్మజుఁ డనుచుకా. 62

చ. అనుపమపేలతో నరవ రాగజీ రత్నరధాధిరూఢుఁడై
యనుపమపేలతోఁగదలె నాత్మపురంబున కభ్రమండలికా.
ఘనమరవార్పటిం దెరువు గట్టి నిలింపనితంబినున్ ఘనా
ఘనమరవార్పటిన్ మెఱచు కాటుమెరుంగులరంగు లీనఁగన్. 63

ఉ. వేడుక నిట్లగణ్యురచి విభ్రమధన్య యగ్రేంద్రకన్యరార
జాడఁదలఁచి నిల్చిరి వ సుక్షీతిపాల పురీపురంధ్రకల్
మాడువులకా మాజారముల మచ్చుల సజ్జల గోపురంబులకా
మేడల నాట్యకాలికల మేరువులన్ భువనేశ్వరంబులకా. 64

సీ. సరిగాదు మద్వహా సర్గ మీసతి కంచుఁ, దెలుప నందఱఁ దెచ్చె నలువ యనఁగ
నిజభాగ్యలక్ష్మీరా నెమ్మిఁ జొజిడ ననం, గుఁడు మూలబల మెల్లఁ గూర్చెనవఁగఁ
గొనియె మాసియల నీ కొమ్మంచుఁ బతికిఁ దె, ల్ప నశేషయావతం బెన సెనవఁగ
జలనుతాసమకన్య గలుగుసౌ యని నేల యీసున వేవేల నీ నె నవఁగ

తే. గణనమీఱివయోరూప గరిమమించు, లలనతోఁ దులఁదూఁగఁ జాలక భజించి
రుపరిభాగంబులనఁ జేది నృపలలామ, పట్టనపయోజముఖులు చూపట్టి రపుడు. 65

క. కమలోపమలోచన లా, కమలోషేంద్రుల విభూతిఁ గన, దగుజగదు
త్తమలోలాక్షీరమణుల, దమలో నెన్నుచు గుణార్హ తమలోభమునకా. 66

చ. అమరబలావకృష్టమయి యంబుధిఁ జేరి యొసంగెఁ బూరుషో
త్తమునకు మందరాగ మొక తన్విత చింత యటంచునీనగం
బరచు నచందరాగ మయి యావరసింధువు జేరి పూరుషో
త్తమున కొసంగెనార వని తామణి నంచు నుతించి రెంతయున్.

ఉ. కాంతికలాపరూపజితి కంతుజయంతున కీవసుంధరా
కాంతునకుం జరాచరయు గంబున నీ డగుకాంత లేమి య
త్నాంతరకాలియై విధి చ రాచరయోజనచే సృజించె గా
కింతి ధురిం గిరింబొడము నె యని పల్కిరి కొందఱయ్యెడన్.

సీ. తరుణ ధూర్జతిభావ తింనున కొక్క, కా, త్యాయని గూర్చిన యరిగొఱంత
రాజుతో సత్కళా రాశితో నక్షత్ర, జాతి దాల్చిన పక్ష పాతరచన

యభినవచ్చాయతో నతిదుస్సహచ్చాయ, జేర్చిన నేరని చేతఱుట్టు
రతితో ననిందితా కృతితో మధుపగుణం బులవాని గూర్చిన మోహస్పృష్టి

తే. సమవయోవంశలావణ్య సద్గుణాభి
మతుల నీదంపతుల శుభా నివృతుల సంఘ
టించి వారించికొనియె వి రించి యనుచుఁ
బొగడి రొక కొంద తానంద పూర్ణభజిత.

మ. అవి యాలించుచు వేళ్ళ నచ్చతరము క్తాలంకృతంబై ద్విజ
ప్రవరాధిష్ఠితమై యనంతమణికో భానిత్యనీరాజసౌ
త్యనడంబై తెలిచి బోలువిజ స ద్మంబుం బ్రవేశించె న
య్యవనీభర్త తరంగిణీ ప్రియనుతా హస్తాంబుజాలంబియై.

న. ఇట్లు శుభలగ్నంబునం గృహావలగ్నయుం దానును నమందవిభవ సంధిపిత నిజ
మందిర ప్రవేశ మంగళం బంగీకరించి గురుబుధకవి సమాజంబునకు నతిభాస్వద్రుచి
కలాపసౌభాగ్యంబు సంఘటించుచు రాజమండలంబునకు నక్షీణలక్ష్మీవిలాసంబు
సవరించుచు మిత్రవర్గంబునకు నసంఖ్యతర తురంగతరంగితశతాంగ సంఘాతంబు
నొసంగుచు మహా నటులకు మహనీయచిత్రాంబర సంపదలసాంపు సంపాదించుచు
విద్యాధరులకు విప్రులవిప్రులాధిపత్యంబు వెలయుంచుచు మతీయుం దక్కిన మార్గణ
గణంబులకు వేర్వేల యగణితఫలంబులొదవించుచు విశ్వవిశ్వంభరాజనవిస్మయనీయ
వితరణాచారీధురీణుండై విలసిల్లు నవ్విబుధరాజబాంధవుండు వివిధకల్యాణగుణ
విభాసితంబగు నొక్కసమయంబున.

నీ. అత్రాసవృత్తి జె న్నలరి నూతనరాగ, మహిమ గుల్మెడ్డి కల్కి మానికములు
నవసమాగమమునఁ జవులు వక్కాణించి మించజాలువె అంది మిన్నగములు
మరున లేజీలవై ఖి బొల్చిరతులని, యాఢిఁ జూపు నితాంత రుచిరమణులు
ప్రాధపుంభావసం భావనల్ పవరించి, ప్రబలు వామలాక రత్నతతులు

తే. గలయగీలించి చిత్రించి కన్నియలకుఁ, గామ నిగమరహస్య ప్రకాశనం బొ
నర్ప బన్నిరయాత్మీయ నర్మభర్తృ: హర్యురాజంబునకు వేడ్క నరిగి యచట

నీ. బందీకృతాన్యరా డ్భవనలక్ష్మీ పరంప, రలు నిట్టూరుపుల్ పరపుకరణి
బుంజీకృత స్నేహ భూరిమోహనశక్తు, లను రాగకళికలఁ దెనఁచు కరణి
సంగీకృతాంగవై త్రాధిదేవత లాత్మ, నునుచోరు మచ్చంబు చూపుకరణిః
బ్రకటికృతానంత రతి మూరుబులతాంత, శరకాన్త్రసంచికల్ సాచుకరణి

తే. యంత్రపాంచాలికలుగొన్ని యగుదుమాప, వితతి వెడలింపఁగొన్నిదీ వియలుదాల్చు
గొన్ని విరివీవనలు వీవఁ గొన్నిపసిడి, తల్లికుఁ దెలనాకులొసఁగఁ సం తసములెసగ.

చ. చికిలివసిండి వ్రాతనునుఁ జెందెకవన్నియమేబుకట్టునం
జగఁచక పర్వఁ గ్రొవ్విరులు చంపకముల్ సవి దేంట్లు మూతము
ట్టక నవకంపు గెంపు మొగ డత్ గని రాఁ దెలిముత్తియంపుబ
ల్పకినలకూకలం గిలకి లక్ నగుమోహనశయ్య నున్నెడక .

74

కా. ఆకోలాహలశైల సంభవ రస వ్యాకృద్ధు నాళి ప్రయ
త్నైక ప్రసితయై ప్రతిక్షణసభం గారాళ సంచార యై
వ్యాకీర్ణాంబర ఘనయై విహితవ క్తాబిస్తురద్వేణియై
శ్రీకల్యాణ గుణార్ణవం డలర వచ్చెన్ నూత్న రాగంబునక .

ఉ. వచ్చిన్పుపాలకేళి గృహ వాటము పెచ్చెలిపిండుచాటునం
జొచ్చి మెటుంగుదేటుతోగ చుట్టపురా మొగరంబుమాటుగా
నచ్చపలాక్షి నిల్వ నది యవ్వల భర్తకుఁ జూపె రాచసా
మ్రొచ్చట నైన నిత్యశుచి వృత్తులు మాటికొనంగ నేర్తురే .

మ. నవరత్న ప్రతిబింబదంభమున న న్నాళికపత్రాక్షిద
త్సవయోరూపసముల్ భజింపఁగని ల జ్ఞాయుక్తిమై బోలెనా
భివితానం బొక నేర్పునక వెడల ని ల్పెం దాన ప్రిడావయ
స్య వధూటి లలితాంతరంగచిర సఖ్యాభ్యాసబంధంబునన్ .

సీ. అంబు జాంబకుఘ్నాన్ని సతినిర్మలస్థాణు, పున మించు వామార్ధ తను వనంగ
మోహకాగ్రణియత్న మునఁదోచి మగుడ, గంబము జేరుజంత్రంపు బ్రతిమయనగ
సహకారతరువరి గ్రహమునఁ దగియుప, ఘ్నా వాప్తి యెడలని తీవ యనఁగ
మావంతుప్రార్థనా మహిమ నాలానంబు, దరలివచ్చుమనోడ దంతి యనఁగ

తే. సట్టిరమణుండు దివియ న హార్యతనయ
విధుమణి స్తంభమున నర వెడలి బయలు
పడి పెనంగుచు మరలికం బ మొక కేల
మాని యూఁతయూఁ దక్కి పా న్పొయ్యఁజేరె.

మ. మృదుకణ్ఠోత్పల సంగతాళిగవధూ రిప్రేణస్ఫోలెద
త్పదనాధారము మాని మానినిసదా ధారంబు భూభృజ్జయ
స్పదదోస్తంభముదానుఁదాదృశభుజా స్తంభోచ్చాయానూయన
భృదిత స్తంభములయ్యె నంబకములా భూమండలస్వామికిన్ .

క. అమృదితరత్నకటకచ, య మృచితనిసాద మయ్యె నయ్యెడ జల మే
లమృని పతితోఁ దగు మే, లమృని సహజానురక్తి లాలించుక్రియకా

కా. అశాగోధక మావృతాంబర మనూ ధాలాక ముచ్చెప్పన్
దేశ ప్రాచరనంబునై యలఘువృత్తికా శ్యామమందాక్షము
ద్రాశుంభ త్తిమిరింబు పర్వ మదనా ధ్వన్యండు భిన్నాత్మడై
యాశించెం గమనీయ రాజ కరలీ లాలంబ సంచారమున్.

ఉ. మంచు మునుంగుపూని లవ మాత్రము పద్మిని మోముఁదమ్మిదీ
పించమిఁ జన్ను మొగ్గ లవి భేద్యతరచ్ఛదగు ప్తి నేమియు
న్మించమి నేకటం గడు భ్ర మించుచు గత్సుమనోవికాసవే
భాంచితవైభవంబునకుఁ నాసపడున్ నృపశేత్రభృంగముల్.

క. నవలనవలావణ్య, ర్ణవలాలిత కాంతిరమకు నయనద్యుతులన్
నవనీ రాజన మొంఁగుచు, నవనీరాజాగ్రగణ్యుఁ డనియెం బ్రేమకా.

83

సీ. వరపద్మమకరముల్ కరగతంబులు నీకు, సతి నీవితే యింత పదలరాదె
బహుశతచ్ఛదరాశి భవదక్షియుగళంబు, నేత్రాంచలం బింత నెరపరాదె
యనగదివ్యాహర భిని నీదు కెమ్మోచి, లేమ ముద్దింత పా లింపరాదె
తావిగంబూరంపు దీవి నీమొగ మొక్క, పలుకింత నాపైని జిలుకరాదె

తే. చక్రవిజయం బొనర్చె నీ చన్నుదోయి, కంచుకం బేల యింకఁజా లించరాదె
నిర్మలామూల్యగుణరత్న నిధికి నీకు, వనజముఖి త్రాస మిదియేల వదలరాదె.

84

సీ. లాలింతు నేఁ బాద నాళికయగుల నా, కట కేశ్వరత్వంబు గణనమీఱఁ
బాలింతు నేఁ గటి స్మర్యవైభవము నా, నేత్రాహ్వయంబు వ న్నియకునేక్కఁ
గీలింతు నేఁగుచ శ్రీలాభగరిమ నా, నాయకత్వము సార్థ తాయుతముగ
శీలింతు నేఁ గర్ణ సేమాంతికంబు నా, కువలయరాజత్వ మవనిఁ బొసఁగ

తే. నిగనిగనిసంజకెంబాయ పొగడుదెగడు, మోవిమానిక మాని సం పూర్ణరుచిస
మగ్రత వహింతు నేనిఁతి మామకాభి, రామవసునామ ముచితగౌ రవము దాల్చు.

85

తే. అనుచు వరపతి కెంఁగేల నచలకన్య, కాత్రపార్శ్వగూఢాంగ క ములు దడవె
నొయ్య నాభికుచాది ని మ్నొన్నతప్ర, దేశములు తద్విగాహేచ్ఛఁ జలియుకరణి.

86

మ. కరిభాధార మతి ప్రవాళశయగు ప్తం బంచు నభ్యంతర
స్మరుఁ డు త్తంభితకంపలోలపటసం జ్ఞం బిల్వ బాలాపయో

ధరదుర్గంబు గ్రహించె రాజకర మే తజాతసంత్రాసవై
ఖరికెచ్చె జఘనసఖీచరణ జా గ్రద్వంటికాఘోషముల్.

87

ఉ. లోయ్యలి ముద్దరాలు కుచ దుగ్గము లాత్మశయైకవంచనన్
నెయ్యపు టేని పాల్పటచి నీవెయుఁ గోల్పడఁగాఁ దలంచెఁగా
కయ్యెడ నేలకోయునుచె నాత్మశయద్విత్తముంబు నున్నె లో
నయ్యె సరాగ మై నృపక రార్పణ కింకఁ బెనంగ నేర్చునే.

88

క. అతినీతసయ్యుండై పతి, సతినీవి హరింప లజ్జ సనియెన్ దృఢయో
గత నీవిక గన్నబోంట్లును, గత నీవిక లైనవారి కడ నుండుదురే.

89

ఉ. చేడియకోమలావయన సీమలఁ జెల్వనిసోయగంపుఁ జే
యాడఁ బ్రభూతనూతనర సాకృతిఁ గ్రొంజెమరొయ్యనొయ్యఁ బై
యాడ గరంగి జాతె. నెడ నంటికకమరికేఖి లాకుల
ప్రీడతమంబు లాత్మపద విక్ నిలుపొకపోవుకై వడిన్.

90

సీ. నెలఁతగుత్రపు గుబ్బి నెత్తమ్మి మొగడల, నెలకూనసోఁతులు నిగుడకుండ
ముదితచందుర కావి మోవిలేదలిదన, కలఘుద్విజాహతి యంటకుండ
మగువ పెన్నెటిగుంపు మొగులుజొంపయరఁ బ్ర, కంపచాయాసంబు గదురకుండఁ
జెలువ కప్రపురబూత చిన్ని వెన్నె లలకు, ఘనతిరోధాసంబు గలుగకుండ
లే. సిరుల నలరించెదదపు జిగిఘటించె, నొయ్య నెఱయించెనొకయింత యొఱపునించె
లనితనవ్యోపభోగలి లాలతాంత, సాయకుఁడు చేడిమేదినీ నాయకుండు.

91

ఉ. భూసుతక్తి వేడ నుడి వో వని తావులగుబ్బగుత్తులకా
దేనియ లాన నానఁగడ తేఱని వాచవిపండు నిచ్చె భూ
సానివహంబు రాల్చె మృదు కాటిక మున్న యెసంగెసింఘసం
తానము గావునం గడును దారత నాలతకూనయొప్పుమక.

92

ఉ. ముప్పిరిగొన్న వాచవుల మోహ మొకింతయుఁ దప్ప నీదు కిక
తొప్పలువిప్ప నీదొకతె టిం జెను రాఱఁగ నీదు మేన నె
ల్లప్పుడుఁ దృష్ణచేఁ దనివి నందఁగ నీదు నృపాలమాళి నే
చొప్పునఁ బుట్టెనో భువన నుందరి సింధువరామృతంబునన్.

93

మ. సతినాహిత్య రహస్య మీశువలనన్ సాధించి తోడ్కోనత
త్పతికిం బ్రత్యుపదేశ మిచ్చె నతుల ప్రాధిక ధ్వనివ్యక్తిఁడ
ప్రస్తుతికిం తొన్నుచు లోచనాంజనరస ప్రోక్షేమముల్ తన్మృఖో
దతముల్ నేయుచుఁ బ్రత్యులంకరణమా ఖర్యంబు దీపింపగన్.

94

కా. భూనాధాగ్రణికి వధూమణికి సం భోగాంతసౌఖ్యంబు బ్ర
హ్మానందానుభవంబు దెల్పుననవ ద్యం బై యవేద్యాంతరం
బై నిర్లపకలాప మైక్రమ విముక్తానేకబంధానుసం
భావంబై యపునర్భవ ప్రభవభేదంబై విజృంభించుచుకా.

95

క. నుమనోనాశీకార్పిత, నుమనోనాశీకకలన జొక్కుచు వసుధీ
రమణీయు రమణీయు నీక్రియ, రమణీయతగాంచిరనవ రతనవరతులకా.

నీ. అభిరామనవపల్ల వారామనంజవా, టికలం గీరముల నాడించుకొనుచు
బద్మాలయోదర ప్రాధసారసవీధి, నంచలవేడెంబు లరసి కొనుచు
గాంగేయధామశృంగవిటంకముల నీల, కంధసోజ్జ్వలగతుల గాంచికొనుచు
వినులసింధుద్వీప వేదిక నరుణాస్త్ర, భగవిహారప్రాణి బొగడికొనుచు

తే. రతియు శేతోభవుండు భా రతియు నలాడు
శచియు నమరాధి నాధుండు జలధినుతయు
నబనాధుండు ననమించి యభిలసమయ
సముచితక్రీడ సలిపిరి సతియుం బతియు.

97

తే. ఇట్లంతయు కైంజకు జొక్కు టెఱిగియొక్కొ
యలఘుసద్గోత్రనందన యయ్యెగీర్తి
యగతనయ యయ్యె జయరమ యచలభూతి
మహితయై మించె నపుడు నా మ్రాజ్యలక్ష్మీ.

98

నీ. ఆరాజు వినుల విఖ్యాతి చంద్రిక నిచ్చ, రహితక్కవాతొ జా ర ప్రసంగ
మాఘనుదానధా రాపూర్ణవర్షము, ర్వరం బర్వడిగియె న వగ్రహార్తి
యాలోకహితు ప్రతా పాతపం బవరతో, దయ రూఢి దగ నింక దన్యపంక
మాసద్గుణాబ్ధిచ ర్యామృతం బెల్లవో, దయివాట దెరల నా మయవిభూతి

తే. యమ్మహాశైలదమనరా జ్యమున నిట్లు ఫలము లీనెడు చెట్లతో బాలవెల్లి
కాన్పుపనితో నఖండభో గములతోడఁ, బ్రజలు గాంచి భూరివై భవసమృద్ధి.

క. అని యిట్లురోమర్షణ, తనయుండు వసురాట్కధాను ధానిర మభిలం
బును దెలుప విని మహోత్సవ, మునఁ బొదలిరి శౌనకాది మునికులచంద్రుల్.

అశ్వాసాంతము

మ. దృఢబాహుబలభీమ భీమసమర ప్రేంఖజ్జయశ్రీపరి
బ్రథిమాధోజితభూమి భూమహిత తూ ర్యధ్వనదత్రేకధా

క్కుఱ్ఱమత్కారవిసామ నామకథన క్లామ్యస్మహాధిల్లికా
గఢరాడాద్యరిధామ ధామగరిమ గ్రస్తగ్రహాధీశ్వరా

క. ధాటీ బహుధాటీకన, ఘోటీ ఘోట్టాజికోటి ఖురకోటిరజ
శ్వాటీవృత హరిదవధివ, ధూటీకుచ్చలైల ప్రబల దోర్బలలీలా.

సు గం ధి వృ త్త ము.

సారసాహితీ సదధ్య చారిభూరిధీరసా, ధీరసాహసోదదోర తిస్తురస్మహారసా
హారసానుమత్తటీసు రాపగా మధారసా, ధారసాధుక్షీరిహంస ధారిమూరిసారసా

గ ద్య ము

ఇది శ్రీరామచంద్రచరణారవింద వందన పవననందన ప్రసాదసామాసాదిత
సంస్కృతాంధ్రభాషాసామ్రాజ్య సర్వంకష చతుర్విధ కవితా
నిర్వాహక సాహిత్య రససోషణ రామరాజభూషణ
ప్రణీతంబయిన వసుచరిత్రంబనుమహాప్రబంధమునందు
సర్వంబును షష్ఠాశ్వాసము సంపూర్ణము.

పోతులూరి వీర బ్రహ్మగారి జీవితము

“భావభావ్యాత్మిక ప్రభాభాగ్యమొక్క భరతవాసికిగా” యాచ్యుతమిలము.”

అయ్యలారా! విశ్వవ్రహ్మచైకవిజ్ఞానఫలదాయిని, వేదకల్పకమున కాలవాలము, సంకల్పరూత్రమున జగన్నిష్ఠా మొనర్చుదక్షులగు దపోధనులకాస్పదము, సత్యరతాదిదివ్యతాదీక్షితులైన హరిశ్చంద్రాదు లేలిన జవనభూమి, పరశురామ, ద్రోణ, పాండవేయాది నిరులంగన్న వీరమాత శంకరాది మతాచార్యులకు పుట్టినిల్లు. భువనైకపావని యని భ్యాతి నందిన భరతఖండంబున నెందరో నుహాత్ములు పుట్టి గిట్టుచున్నారు. మీరు గాంధీచుహాత్ముడు తిలక్ మొదలగువారి నెందఱనో చూచుచున్నారు. రామకృష్ణపరమహంసాదులను విని యున్నారు. రామదాసాదుల జీవితములను జదివియున్నారు. వారందరిని తలదన్నిన భూతభవిష్యద్వర్తమానవేది, అద్వైతసమాంబునిధి, సకా-వేదాంతి, గృహస్థాశ్రమంలోవుండి పుత్రత్వమెఱింగిన బ్రహ్మవేత్త, అలస కాల్పజ్ఞాన వచనమును జూచి వేదాంగవేత్తలు విభ్రాంతులైనారు. తత్వజ్ఞాన వైచుషి, గృహస్థాశ్రమమం దుండియే నిత్యశుద్ధిగా నెఱచిన వైష్ణవ సంపత్తి, యోగీంద్రులు తలక్రిందు లగుట జూపిన మహత్త్వము, వేనోళ్ళ పొగడనివేదాంతులే లేరు. అమృహానీయుని నిప్పటి నెఱింగిన వారు వేళ్ళమీదలెక్కపెట్ట దగినట్లుగా నున్నారు. అతడే పోతులూరి వీరబ్రహ్మ పరమయోగి అతత్త్వవేత్త జీవితచార్మికము జన సమాశ్రియమునకు సుబోధకమగుటకు నుభయై లిలో యిందుమీచు 2000 పుటలలో సమకూర్చిప్రచురించినాము. దానింజదివినవాడే ధన్యుడు. నేడే చదువ యుత్పింపుడు. దానివలన నీహందు ఫలితము మున్నగుచు తెలియగలదు.

బాబా ఆయుర్వేద నిలయం వారి దివ్యోషధములు

వె నీ రి య ల్ గ క

ఇది కొరకు, పుండు, కీళ్ళనవాయి, మోదలు వగైరానుఖవ్యాధులు తండ్రి సుర్యాస్తం, పక్షవాతములకు, 1, 2, మోతాయలకే నుగుణమేర్పడి 5 మోతాదులలో సూపుమాపు దివ్యోషధం సీసా 1కి రు 1-0-0

అ నా న్

వసిబిడ్డలెక్కువగా మనదేశముండే మృతినొందుట జననీ, జనకుల అశ్రద్ధయే ! రృషవతి గానున్న తిల్లి శిశుపోషణ కనుగుణముగ ఆహార విహారాదుల లోపమున, ఆనా రోగ్యమగుబిడ్డ బుడయించి, పలువిధ చికిత్సలతో పరిశ్రమించుచున్నారు. బిడ్డల అనాన్ 13 రకాలు, నలుపు, తెలుపు, ఆకుపచ్చ, విరేచనాలు, ఆకలిలేకుండుట, పొట్టనరములు ఆకుపచ్చగానుండుట గర్భవాతం కడుపునొప్పి, నిద్రలేకుండుట పొరులెక్కుట నోటిజ్వలి కోతిపిర్ర పుండ్లు పొక్కులు వగైరాలకుదుర్చుటలో అమోఘమై రోగం పోల్చలేనపుడు ధవో ి పూటలు మాత్రమే వాడవగు బాలరక్షకీ. వెల 0-10-0

విశేషము:—శిశువుపుట్టగనే కార్మిలు, వగైరాభివృద్ధులను వాడుటకు బదులుగా యీచుండును మాడుపుటలు సేవింపజేసినచో అనాన్ రోగ మెన్నిటికిఁకురించనేరదు. అనాన్ పొక్కులు, పుండు, కోతిపిర్ర, నోటిలోకలుగుబిడ్డ వగైరాలకు, పైమందు ి పూటలు వేసి, మా అనాన్ పొడరు వెన్నతోకలిపి పైపుయించుచో అమోఘముగా పనిచేయును. వెల 0-1-0

బాల వర్ధని

బిల్లలపుట్టి, నిక్కాకలు మేహపుడుకు శ్లేష్మపైత్యపుడుకులు, జ్వరము, దగు ఆరుచి, యితరమందులవలన కలిగేవాంతి (చర్మి) బోజనపదార్థములం దయివృత్త వగైరాల కమోఘముగా పనిచేయును. సీసా 1కి 0-10-0

పంచరత్న

మలబద్ధము, మలబద్ధంచేకలిగిన అజీర్ణం, కడుపునొప్పి, మెదనరములు, లాగుట, కాళ్ళతీపు, బలహీనత, ఉష్ణమును హరించుటేగాక, ఆకలిపుట్టి, ఇంద్రియపుష్టిని కలుగ జేయుటలో అమోఘమైనది.

వాడేవిధం:—రాత్రి భోజనం అయిన గంటతర్వాత వసిబొన్న వేడినీళ్ళలో టి, చూచ్చ (శ్రి తులం) పొడివేసి, వేడిగానున్న పుడే పుచ్చుకున్నచో పుడయమునకొక విరేచనమై ముఖము కాననగుదురు. ఇట్లు 40 రోజులుపుచ్చుకున్నవారు వజ్రదేహులగుటలో సందేహములేదు. పత్యంలేదు.

20 రోజులకు సరిపడునుండు వెల రు 1-8-0.

40 రోజులకు రు 2-8-0.

బాబా ఆయుర్వేద నిలయం, హైదరాబాద్ — ఏలూరు.

పూర్వకవుల పద్యకావ్యములు

	రు అ		రు ఆ
సనుచరిత్ర మూలము	1 0	కుచేలోపాఖ్యానము	
డిటా తా. సహితము	2 0	(గట్టుప్రభువు)	0 8
డిటా టీకాతాత్పర్య		నలోపాఖ్యానము టీకా	0 8
సహితము క్యాలికో	5 0	పంచతంత్రము	0 12
విజయవిలాసము	0 8	వేమన పద్యములు	0 12
మనుచరిత్రము	0 12	డిటా తాత్పర్య	
డిటా తా. సహితం	2 8	సహితం 300 శీ	1 0
డిటా టీకాతాత్పర్యము	4 0	డిటా పెద్దది క్యాలికో	3 0
రాజశేఖర విలాసము	0 12	సుభద్రాపరిణయం	1 0
నైజయంతి విలాసము	0 12	రాధామాదవ సంవాదం	0 12
శశిరేఖాపరిణయము	0 12	ప్రభావతి ప్రద్యుమ్నము	1 0
శృంగార నైషధము	1 0	నీతిచంద్రిక	0 8
పాండురంగ మహాత్మ్యము	1 8	రామకర్ణామృతము	1 0
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	0 12	డిటా మేలుప్రతి	2 8
శతకరత్నములు 1 భా	0 8	కృష్ణకర్ణామృతము	1 0
డిటా 2 భా	0 8	డిటా మేలుప్రతి	2 8
బిల్వజీయము	0 12	బాలరామాయణం	0 4
శకాంక విజయము	2 8	సుమతి శతకం	0 4
పోతన రత్నములు	1 0	కృష్ణ శతకం	0 4
పారంగధర చరిత్ర	0 12	కుమారీ శతకం	0 4
పారిజాతాపహరణము	0 12	కుమార శతకం	0 4
మొలరామాయణము	0 12	వేమన శతకం	0 4
భక్తచింతామణి చ ను	0 8	కుచేలోపాఖ్యానం	0 6
కళాపూర్ణోదయము	1 0	అంబరీషోపాఖ్యానం	0 6
డిటా నాణ్యం క్యాలికో	2 8	దాశరథీ శతకం	0 6
శృంగార కావ్యం	0 12	భాస్కర శతకం	0 8
భాగవతము సప్తమస్కంధము		నరసింహ శతకం	0 8
(ప్రహేద చరిత్ర)	0 12	గజేంద్రమోక్షం	0 8
డిటా క్యాలికోచైండు	1 12	రుక్మిణీకళ్యాణం	0 8
రసికజనమనోభిరామము	1 0	అంద్ర నామసంగ్రహం	0 10
భగ్గృహరి సుభాషితము	1 0	అమరం ప్రథమకాండ	0 10
డిటా నాణ్యం క్యాలికో	3 8	ప్రహేదచరిత్ర సప్తమస్కంధం	0 12
శైమనీ భారతము	1 0	నీతికావ్యం టీకా	0 4

యన్. అప్పలస్వామి లండన్ సన్స్, రాజమండ్రి.

